

ԿԱՆԱԶ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳԻՐ

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ
Թողարկողի ֆիրմային անվանումը

փակ բաժնետիրական ընկերություն
Կազմակերպա-իրավական ձևը

ՀՀ, ք. Երևան, Ա.Արմենակյան 127
Հեռ.՝ (+374 10) 65-00-86
Էլ. փոստ՝ office@ena.am
Կայք՝ www.ena.am

«Ամերիաբանկ» ՓԲԸ
Գլխավոր տեղաբաշխողի անվանումը

փակ բաժնետիրական ընկերություն
Կազմակերպա-իրավական ձևը

ՀՀ, ք. Երևան 0010, Վ. Սարգսյան 2
Հեռ.՝ (+37410) 56 11 11, Ֆաքս՝ (+37410) 51 31 33
Էլ.-փոստ՝ info@ameriabank.am
Կայք՝ www.ameriabank.am

**ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ԳՐԱՆՑՈՒՄԸ ՉԻ
ՀԱՎԱՍՏՈՒՄ ՆԵՐԴՐՄԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ
ՃՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՄ ԻՍԿՈՒԹՅՈՒՆԸ:**

Արժեթղթերի տեսակը՝	անվանական, արժեկտրոնային պարտատոմս
Արժեթղթերի ձևը՝	ոչ փաստաթղթային
Արժեթղթերի քանակը՝	համապատասխան Թողարկման ծավալի ու անվանական արժեքի
Արժեթղթերի անվանական արժեքը՝	100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար
Արժեթղթերի թողարկման ծավալը՝	60 (վաթսուն) մլն ԱՄՆ դոլար
Արժեկտրոնը՝	ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
Շրջանառության ժամկետը՝	ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

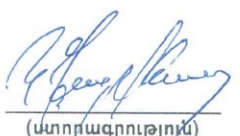
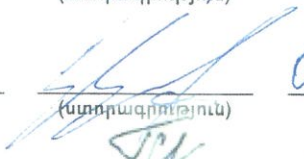
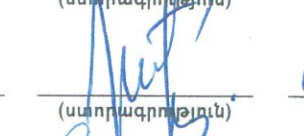
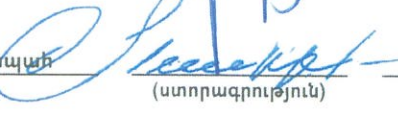
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԱՆՁԻՆՔ	4
ՄԱՍ 1 ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹ	5
1.1 Տեղեկատվություն թողարկողի և նրա գործունեության վերաբերյալ	5
1.2 Թողարկողին և պարտատոմսերին առնչվող ռիսկերը	12
1.3 Թողարկողի տնտեսական գործունեության զարգացման և ֆինանսական վիճակի փոփոխության միտումները	14
1.4 Թողարկողի աուդիտն իրականացնող անձի և խորհրդատուների ինքնության մասին տեղեկություններ	15
1.5 Թողարկողի կառավարման մարմնի անդամները, աշխատակիցները և խոշոր բաժնետերերը	15
1.6 Առաջարկվող արժեթղթերի հիմնական վիճակագրական տվյալները	16
1.7 Արժեթղթերի առաջարկի համակողմանի նկարագիրը	17
1.8 Վերջնական պայմանների հրապարակման ձևը	17
1.9 Ամփոփ ֆինանսական տվյալներ	17
ՄԱՍ 2 ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ	21
2.1 Ռիսկային գործոններ	21
2.2 Հիմնական տեղեկատվություն	24
2.3 Տեղեկատվություն՝ կապված առաջարկվող (կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրվող) արժեթղթերի հետ	26
2.4 Առաջարկի ժամկետները և պայմանները	36
2.5 Առևտրին թույլտվությունը և առևտրի կազմակերպումը	46
2.6 Լրացուցիչ տեղեկատվություն	47
2.7 Պարտավորություններ և ֆինանսական պայմաններ (կովենանտներ)	49
2.8 Պարտավորությունների չկատարման դեպք (Event of Default)	52
ՄԱՍ 3 ԹՈՂԱՐԿՈՂԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ	54
3.1 Անկախ աուդիտորներ	54
3.2 Ռիսկային գործոններ	54
3.3 Տեղեկատվություն թողարկողի մասին	61
3.4 Բիզնեսի նկարագիրը	77
3.5 Թողարկողի կառուցվածքը	90
3.6 Թողարկողի հիմնական միջոցները	93
3.7 Զարգացման վերջին միտումները	93
3.8 Շահույթի կանխատեսումը կամ գնահատումը	94
3.9 Թողարկողի կառավարման մարմինները և անդամները	99
3.10 Կառավարման մարմինների գործունեությունը	109
3.11 Հսկող անձինք	110

3.12	Տեղեկատվություն թողարկողի ակտիվների և պարտավորությունների, ֆինանսական վիճակի, եկամուտների և ծախսերի մասին	111
3.13	Լրացուցիչ տեղեկատվություն	111
3.14	Էական պայմանագրերը	112
3.15	Փորձագետի, գնահատողի, խորհրդատուի կամ հաշվապահի մասնագիտական կարծիքը եվ երրորդ անձանցից վերցված տեղեկատվությունը	112
3.16	Այլ տեղեկատվություն	112
ՄԱՍ 4	ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ	114
4.1	ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1: Ֆինանսական գործակիցների հաշվարկման բանաձևերը	114
4.2	ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2: Թողարկողի կազմակերպչական կառուցվածքը	116
4.3	ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3: Թողարկման վերջնական պայմաններ	117
4.4	ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4: Համապատասխանության վկայական	122
4.5	ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5: Ֆինանսական հաշվետվություններ	123

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԱՆՁԻՆՔ

«Մենք՝ ստորագրող անձինք, հավաստիացնում ենք, որ գործադրել ենք բոլոր ողջամիտ ջանքերը, որպեսզի պարզենք ազդագրում ներառված տեղեկությունների ճշգրիտ և լիարժեք լինելը: Ըստ այդմ, մենք հավաստիացնում ենք, որ մեր լավագույն տեղեկացվածության համաձայն ազդագրում ներառված տեղեկությունները ճշգրիտ և լիարժեք են, չեն պարունակում բացթողումներ, որոնք կարող են խեղաթյուրել ազդագրի բովանդակությունը»:

Ստորագրող անձինք՝

Կարեն Դարբինյան (անուն, ազգանուն)	Խորհրդի նախագահ (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	07.06.2024 (ամսաթիվ)
Նարեկ Կարապետյան (անուն, ազգանուն)	Խորհրդի նախագահի տեղակալ (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	07.06.2024 (ամսաթիվ)
Սերգեյ Պողոսով (անուն, ազգանուն)	Խորհրդի անդամ (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	07.06.2024 (ամսաթիվ)
Վարդան Մակարյան (անուն, ազգանուն)	Խորհրդի անդամ (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	07.06.2024 (ամսաթիվ)
Կարեն Հարությունյան (անուն, ազգանուն)	Խորհրդի անդամ, գլխավոր տնօրեն (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	07.06.2024 (ամսաթիվ)
Նաիրի Ադամյան (անուն, ազգանուն)	Գլխավոր հաշվապահ (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	07.06.24 (ամսաթիվ)
«Ամերիաբանկ» ՓԲԸ՝ ի դեմս Առնո Մոսիկյանի (անուն, ազգանուն)	Տեղաբաշխող	 (ստորագրություն)	10.06.24 (ամսաթիվ)

Ստորագրությունները հավաստում են՝

Կարեն Հարությունյան (անուն, ազգանուն)	Գլխավոր Տնօրեն (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	07.06.2024 (ամսաթիվ)
--	----------------------------	--	-------------------------

Կ.Տ.

ՄԱՍ 1ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՆԵՐԴՐՈՂԻՆ

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹԸ ՊԵՏՔ Է ԴԻՏՎԻ ՈՐՊԵՍ ԱԶԴԱԳՐԻ ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ:

ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐՈՒՄ ՆԵՐԴՐՈՒՄ ԱՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՆԵՐԴՐՈՂԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՊԵՏՔ Է ՀԻՄՆՎԱԾ ԼԻՆԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ՎՐԱ:

Ամփոփաթերթի կազմման համար պատասխանատու անձինք ամփոփաթերթում պարունակվող տեղեկատվության ոչ ամբողջական կամ ապակողմնորոշիչ լինելու համար (այդ թվում՝ թարգմանությանը վերաբերող մասով) կրում են քաղաքացիական պատասխանատվություն, եթե այն ոչ ամբողջական կամ ապակողմնորոշիչ է Ազդագրի մյուս մասերի հետ դիտարկելու դեպքում:

Ներդրողը կարող է ձեռք բերել Ազդագիրը և վերջինիս կից ներկայացվող փաստաթղթերն էլեկտրոնային տարբերակով www.ena.am և www.ameriabank.am կայքերից:

1.1 Տեղեկատվություն թողարկողի և նրա գործունեության վերաբերյալ

1.1.1 Թողարկողի տվյալները և կապի միջոցները

Լրիվ ֆիրմային անվանում

Հայերեն՝	«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերություն
Ռուսերեն՝	Закрытое акционерное общество «Электрические сети Армении»
Անգլերեն՝	“Electric Networks of Armenia” closed joint stock company

Կրճատ ֆիրմային անվանում

Հայերեն՝	«ԷՆ» ՓԲԸ
Ռուսերեն՝	ЗАО “ЭСА”
Անգլերեն՝	“ENA” CJSC

Իրավաբանական հասցեն՝

Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան, 0047, Ա.Արմենակյան 127

Պետական գրանցման համար՝ Գործունեության վայր՝

273.140.01857
Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան, 0047, Ա.Արմենակյան 127

Կապի միջոցներ՝

Հեռ.՝ + 374 (10) 65-00-86
Էլ. փոստ՝ office@ena.am
Կայք՝ <https://www.ena.am/>

Թողարկողին առնչվող հարցերի առաջացման դեպքում կարելի է դիմել Գլխավոր տնօրենի տեղակալ, Էկոնոմիկայի և Ֆինանսների տնօրեն՝ Արմեն Արշակյանին (Էլ. փոստ՝ Arshakyan_AS@ena.am, հեռ.՝ +374 77 774 000):

1.1.2 Թողարկողի համառոտ պատմությունը և ռազմավարությունը

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը (այսուհետ նաև՝ ՀԷՑ, Թողարկող կամ Ընկերություն) ստեղծվել է 2002թ. մայիսին «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» և «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունները «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությանը միացնելու և վերջինիս անվանափոխության արդյունքում:

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց», «Կենտրոնական էլեկտրացանց» և «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների իրավահաջորդն է:

Ընկերությունն իրականացնում է ՀՀ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխում՝ համաձայն ՀՀ էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովի 2002 թ. օգոստոսի 30-ի N56-Ա որոշմամբ սահմանված էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման N 0092 անժամկետ լիցենզիայի (այսուհետ՝ Բաշխման լիցենզիա):

2002թ.-ի նոյեմբերին Ընկերությունը մասնավորեցվեց համաձայն ««Երևանի էլեկտրացանց», «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» եվ «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների մասնավորեցման մասին» ՀՀ օրենքի¹ և «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության բաժնետոմսերի վաճառքի պայմանագրի² (այսուհետ՝ Մասնավորեցման պայմանագիր), ինչի արդյունքում առաջին փուլով Ընկերության բաժնետոմսերի 80.1%-ի սեփականատեր դարձավ Midland Resources Holding Ltd ընկերությունը (գրանցված 1998թ. փետրվարի 20-ին Գերսնիիում): Հետագայում Midland Resources Holding Ltd-ն ձեռքբերեց Ընկերության մնացած 19.9% բաժնետոմսերը:

Հարկ է նշել, որ Բաշխման լիցենզիան հանդիսանում է Մասնավորեցման պայմանագրի մաս:

2005թ. Interenergo B. V. (գրանցված 2004թ. -ի ապրիլին Նիդերլանդներում) և Midland Resources Holding Ltd ընկերությունների միջև կնքված պայմանագրի հիման վրա Ընկերությունն անցավ «ԻՆՏԵՐ ՌԱՕ» ընկերությունների խմբի վերահսկողությանը:

2015թ. սեպտեմբերի 30-ին «ԼԻՈՐՄԱՆԴ ՀՈԼԴԻՆԳԸ ԼԻՄԻԹԵԴ» (Liormand Holdings Limited, գրանցված 2010 նոյեմբերի 30-ին Կիպրոսում) և «ԻՆՏԵՐ ՌԱՕ ՀՈԼԴԻՆԳ ԲԻ. ՎԻ.» ընկերությունների միջև ստորագրվում է համաձայնագիր ՀՀ էլեկտրաէներգետիկ ակտիվների առուվաճառքի վերաբերյալ:

2017թ. ապրիլի 14-ից Ընկերության բաժնետոմսերի 70%-ը պատկանում է «Տաշիր Կապիտալ» փակ բաժնետիրական ընկերությանը (գրանցված 2016թ. -ի դեկտեմբերի 22-ին ՀՀ

¹ www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=48751

² Պամանագրի նախագծային տարբերակը ներկայացված է հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=9822>

իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի կողմից, գրանցման համար՝ 286.120.939597), 30%-ը՝ «ԼԻՈՐՄԱՆԴ ՀՈԼԴԻՆԳԶ ԼԻՄԻԹԵԴ» ընկերությանը:

Ներկայում Ընկերությունը իրականացնում է ներդրումներ համաձայն Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) կողմից հաստատված ներդրումային ծրագրի: 2016թ. Հանձնաժողովի կողմից հաստատվել է Ընկերության 2016-2020թթ ներդրումային ծրագիրը՝ 347.7 մլրդ ՀՀ դրամ ընդհանուր ծավալով: Այսուհետև նոր բաժանորդների համար պլանավորված ներդրումների ծավալների աճով պայմանավորված՝ ներդրումային ծրագիրը վերանայվել է և 2017թ. հաստատվել է 2018-2027թթ-ի ծրագիրը՝ ներդրումային ծրագրի ընդհանուր գումարը դարձնելով 416.2 մլրդ ՀՀ դրամ:

Նոր բաժանորդների պլանավորված ծավալների աճով պայմանավորված՝ Ընկերությունը 2024թ. հունվարին մշակել է նոր ներդրումային ծրագիր 2024-2034 թվականների համար՝ ընդհանուր 303.3 մլրդ ծավալով, որն էլ ներկայացվել է Հանձնաժողովին հաստատման նպատակով և Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու օրվա դրությամբ գտնվում է դիտարկման և քննարկումների փուլում:

Ներդրումային ծրագրի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ազդագրի [3.3.3 բաժնում](#):

ՀՀ էներգետիկ շուկայի ազատականացմանն ընդառաջ Ընկերության գործառույթները լիցենզավորման տեսանկյունից տարանջատվեցին, ինչի արդյունքում Ընկերությանը տրվեց ՀՀ տարածքում էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա՝ համաձայն Հանձնաժողովի 2018թ. դեկտեմբերի 21-ի N 748-Ա որոշմամբ տրամադրված ԼԷ N 0633 լիցենզիայի (այսուհետ՝ Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա), որը ուժի մեջ է մինչև 2025 թվականի հուլիսի 1-ը:

2020թ. հունվարի 30-ին միջազգային առաջատար վարկանիշային գործակալություններից Moody's Investors Service-ը (այսուհետ նաև՝ Մուդիս) առաջին անգամ Թողարկողին շնորհել է Ba2 վարկանիշ՝ «կայուն» հեռանկարով, որը մեկ վարկանիշով բարձր էր նույն գործակալության կողմից ՀՀ-ին տրված վարկանիշից: Մուդիսը 2022, 2023 և 2024 թվականներին վերահաստատել է Ընկերության Ba2 վարկանիշը (2024թ. հունիսի դրությամբ հեռանկարը՝ «կայուն»):

Թողարկողի վարկանիշի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ազդագրի [2.6.3 բաժնում](#):

Ընկերության առաքելությունն է՝

- նպաստել տնտեսության զարգացմանն ու ազգաբնակչության բարեկեցությանը՝ ապահովելով հուսալի, որակյալ և մատչելի էլեկտրամատակարարում:

Ընկերության ռազմավարական նպատակներն են.

- որակյալ էներգամատակարարման ապահովում սպառողներին,
- հաճախորդների սպասարկման մակարդակի բարձրացում
- ընթացիկ ծախսերի կրճատում, այդ թվում՝ էլեկտրաէներգիայի կորուստների նվազեցում մինչև 6.4%
- մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարների ոչ պակաս, քան 99.5% հավաքագրում

Ընկերության կայուն զարգացման, շահառուների կարիքներն ու սպասելիքներն առավելագույնս բավարարելու, արտաքին մարտահրավերներին դիմակայելու և ներքին բացասական գործոնները և ռիսկերը չեզոքացնելու նպատակով Ընկերությունը սահմանել է զարգացման հետևյալ ռազմավարական ուղղությունները.

- կառավարման համակարգի զարգացում,
- կառուցվածքային բարեփոխումների իրականացում՝ ուղղված կառավարման կենտրոնացմանը, փուլային մոտեցման ներդրմանը և Ընկերության կազմակերպչական կառուցվածքի ձեւավորմանը՝ Ընկերության բիզնես ճարտարագիտության հիման վրա
- բաժնետոմսերի հրապարակային տեղաբաշխում (IPO) միջազգային կապիտալի շուկայում,
- էլեկտրաէներգիայի կորուստների կառավարման և բիլինգի ավտոմատացված համակարգերի կատարելագործում,
- արտադրական ենթակառուցվածքների արդիականացում էլեկտրամատակարարման անվտանգության, հուսալիության և որակի մակարդակի բարձրացման, տեխնոլոգիական կորուստների կրճատման և էլեկտրաէներգիայի աճող պահանջարկի ապահովման նպատակով
- պլանային, նախազգուշացնող կառավարման մոդելից անցում ռիսկերի գնահատման և կազմակերպության նպատակների հիման վրա գործող մոդելի,
- կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության քաղաքականության իրականացում,
- բիզնես գործընթացների արդիականացում և թվայնացում:
- շրջակա միջավայրի պահպանություն:

Թողարկողի ուժեղ կողմերը

Ստորև ներկայացված են Թողարկողի ուժեղ կողմերը, որոնք պայմանավորված են նաև էլեկտրաէներգետիկայի շուկայում Թողարկողի բնական մենաշնորհի դիրքով (լիցենզիաների բացառիկությամբ).

- կայուն, կայացած և թափանցիկ կարգավորման ռեժիմ (ծախսերի և հաստատված ներդրումների փոխհատուցման երկարաժամկետ մեխանիզմներ),
- ուժեղ և կանխատեսելի գործառնական դրամական հոսքեր,
- ՀՀ սուվերեն վարկանիշից առավել բարձր վարկանիշի առկայություն,
- գնվող/վաճառվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) ծավալների փոփոխությամբ (էներգորբալանսի փոփոխությամբ) պայմանավորված ռիսկի բացակայություն,

- ոլորտի պրոֆեսիոնալներից բաղկացած ղեկավարություն,
- ներդրումային ծրագրերի արդյունավետ իրականացում,
- միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ արդյունավետ համագործակցում,
- փոխարժեքային տատանումներից պաշտպանություն. փոխարժեքային տատանումների արդյունքում առաջացած վնասները փոխհատուցվում են՝ համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների:

1.1.3 Թողարկողի կանոնադրական կապիտալը և դրա կառուցվածքը

Ընկերության կանոնադրական կապիտալն առ 31.12.2023թ. և Ազդագրի գրանցման ներկայացման պահի դրությամբ կազմել է 20,674,889,700 ՀՀ դրամ, որը բաժանված է 246,423 հատ տեղաբաշխված սովորական անվանական բաժնետոմսերի, յուրաքանչյուրը 83,900 ՀՀ դրամ անվանական արժեքով: Թողարկողի բաժնետերերի ցանկը (ներառյալ բաժնեմասնակցության չափերը) ներկայացված է սույն Ազդագրի 3.5.2 գլխում:

1.1.4 Թողարկողի բիզնեսի նկարագիրը

Թողարկողի բիզնես նկարագիրը մանրամասն ներկայացված է Ազդագրի [3.2](#) բաժնում:

Ընկերության հիմնական գործունեությունն է էլեկտրաէներգիայի գնումը, էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումը և էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը սպառողներին:

Ընկերությունն էլեկտրաէներգիա է գնում անմիջական արտադրողներից ուղիղ պայմանագրերի միջոցով (ինչպես նաև լիցենզիայով սահմանված այլ հիմքերով) էներգահամակարգի կարգավար՝ էլեկտրաէներգիայի արտադրության ռեժիմները և փոխհոսքերը կառավարող «Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր» ՓԲ ընկերության կողմից սահմանված փաստացի ծավալներով:

Ընկերության կողմից էլեկտրաէներգիա արտադրողներից գնվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) և սպառողներին վաճառվող էլեկտրաէներգիայի սակագները, բաշխման ծառայության մատուցման սակագները, ինչպես նաև էլեկտրական ցանցին միացման վճարները սահմանվում են Հաճնաժողովի կողմից:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է տեղեկատվություն Ընկերության կողմից գնված էլեկտրաէներգիայի մասին՝ արտահայտված միլիոն կիլովատ ժամով (այսուհետ՝ մլն կվտժ կամ մլն կՎժ).

մլն կվտժ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Էլեկտրաէներգիայի գնում	6,138	6,443	6,011	6,445	6,465	6,887	6,967	5,442

Ստորև ներկայացված է տեղեկատվություն գնված հզորության վերաբերյալ՝ արտահայտված միլիոն մեգավատով (այսուհետ՝ մլն մգվտ կամ մլն մՎտ)։

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Հզորության գնում	19.74	23.41	23.08	22.61	22.49	21.22	13.75	60.57

Ընկերության կողմից մատակարարված (2022թ.-ից սկսած՝ նաև շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ բաշխված) էլեկտրաէներգիայի ծավալները (մլն կվտժ) ըստ բնակչության, տնտեսության ոլորտների և սպառողների խմբերի ներկայացված են ստորև աղյուսակով։

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Բնակչություն	1,854	1,906	1,815	1,927	1,977	2,026	2,048	2,050
Բյուջետային կազմակերպություններ	225	234	212	216	194	208	216	216
Արդյունաբերություն	1,378	1,440	1,266	1,365	1,502	1,516	1,223	475
Տրանսպորտ	100	102	96	102	89	94	99	61
Ոռոգում	115	158	170	154	144	172	173	157
Խմելու ջուր	59	67	62	65	63	68	60	45
Այլ սպառողներ	1,699	1,867	1,789	2,067	1,932	2,244	2,315	2,249
Շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ	-	-	-	-	-	-	341	1,289
Ընդամենը	5,430	5,774	5,410	5,895	5,901	6,328	6,475	6,542

Սակագնային քաղաքականություն

Թողարկողի ծառայությունների սակագները կարգավորվում են Հանձնաժողովի կողմից։

Էլեկտրական էներգիայի գործող սակագների բաղադրիչները սահմանված են Բաշխման և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի պայմաններում։

Սակագները կարող են փոփոխվել ոչ հաճախ քան կիսամյակը մեկ անգամ։

Համաձայն լիցենզավորված անձի անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հաշվարկման մեթոդաբանության՝ լիցենզավորված անձի հաշվարկային տարվա համար անհրաժեշտ հասույթը հաշվարկվում է գնված էլեկտրաէներգիայի արժեքի, շահագործման և պահպանման ծախսերի, մաշվածության, փոխհատուցման գումարի և թույլատրելի շահույթի հանրագումարով՝ նվազեցնելով այլ եկամուտները։

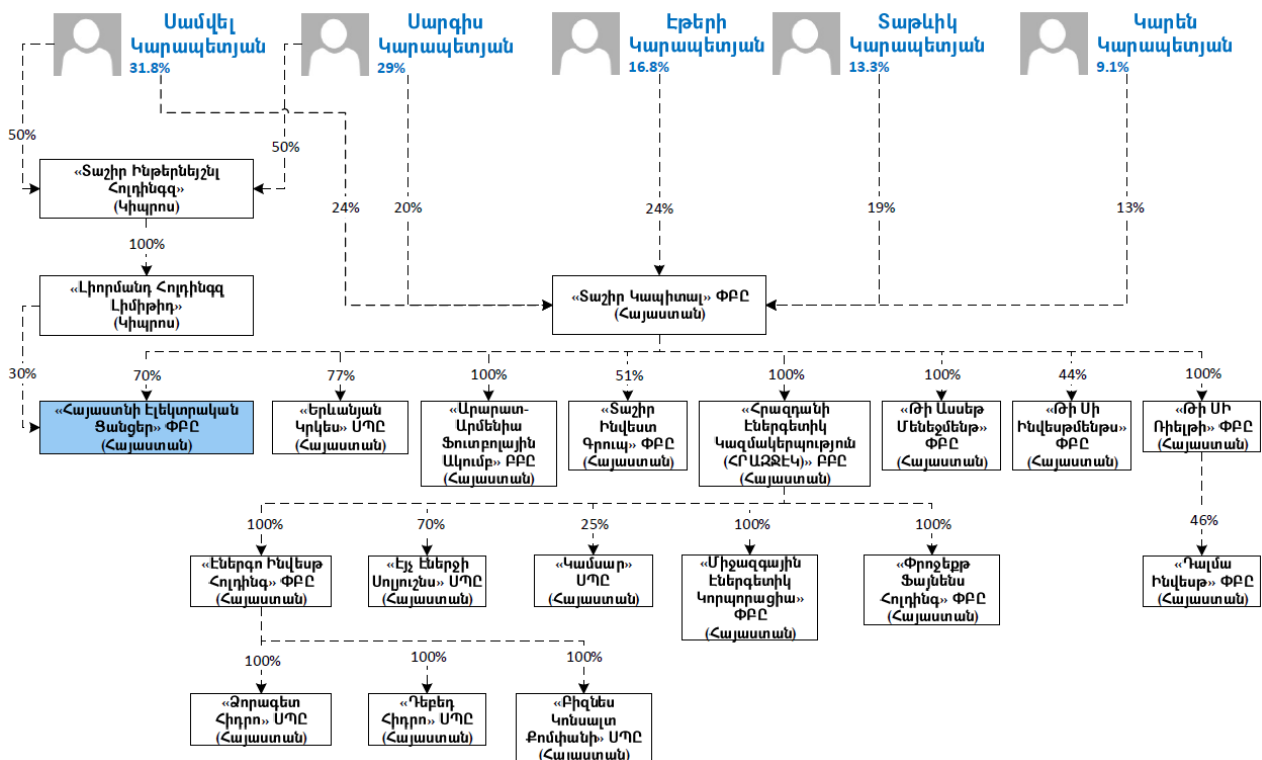
Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Ընկերության ֆինանսական հոսքերը կապված են անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հետ, իսկ վերջինս կանոնակարգված է

Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված մեթոդիկայով և լիցենզիաների պայմաններով, Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական արդյունքները բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

1.1.5 Թողարկողի կազմակերպչական կառուցվածքը

Թողարկողի կազմակերպչական կառուցվածքը ներկայացված է [Հավելված 2-ում](#):

1.1.6 Թողարկողի խմբի կառուցվածքը

Ընկերության բաժնետերերն են «Լիորմանդ Հոլդինգ Լիմիթիդ» և «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ ընկերությունները: «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ հոլդինգային ընկերությունը ուղղակիորեն և անուղղակիորեն մասնակցություն ունի ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական ոլորտի մի շարք ընկերություններում:

Ընկերության իրական շահառուներն են Սամվել Կարապետյանը (31.8%), Սարգիս Կարապետյանը (29%), Էթերի Կարապետյանը (16.8%), Տաթևիկ Կարապետյանը (13.3%) և Կարեն Կարապետյանը (9.1%):

1.1.7 Ակտիվների որակը

2023թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Թողարկողի ընդհանուր ակտիվների մեծությունը կազմել է 308.8 մլրդ ՀՀ դրամ: Նույն պահի դրությամբ կապիտալի համարժեքության

գործակիցը (ընդհանուր կապիտալի հարաբերությունն ընդհանուր ակտիվներին) կազմել է 42.3%:

1.2 Թողարկողին և պարտատոմսերին առնչվող ռիսկերը

1.2.1 Թողարկողին առնչվող ռիսկերի համառոտ նկարագիրը

Թողարկողին առնչվող ռիսկերի մանրամասն նկարագիրը ներակայացված է [Ազդագրի 3.2](#) մասում:

Օրենսդրական և կարգավորման դաշտի ռիսկ: Թողարկողը գործում է խիստ կարգավորվող ոլորտում: Համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ ՀՀ օրենսդրության, գործող իրավական ակտերի, տեխնիկական կանոնակարգերի և ստանդարտների փոփոխությամբ կամ նորերի հաստատմամբ պայմանավորված լիցենզավորված անձի հիմնավորված լրացուցիչ վնասները և(կամ) լրացուցիչ ծախսերը փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և (կամ) բաշխման ծառայության սակագներով:

Լիցենզիաների հետ կապված ռիսկեր: Լիցենզիաների պայմանների (ներառյալ սակագնի հաշվարկման մեթոդաբանությունը) փոփոխությունները կատարվում են Թողարկողի համաձայնությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախատեսվող փոփոխություններն անհրաժեշտ են ՀՀ օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի պատշաճ կատարումն ապահովելու համար: Ընդ որում, եթե այդ փոփոխությունները հանգեցնում են ընկերության համար լրացուցիչ ծախսերի, ապա համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ դրանք փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և/կամ բաշխման ծառայության սակագնով:

Սակագների կարգավորման ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը, սակագների կարգավորումը վերահսկվում է Հանձնաժողովի կողմից:

Սակագների ձևավորման մեխանիզմները ներառում են Թողարկողի համար ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը, ուստի Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական արդյունքները բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

Բաշխման ցանցի/ենթակառուցվածքների հետ կապված ռիսկեր: Թողարկողի գործունեության վրա կարող են էական ազդեցություն թողնել Թողարկողի վերահսկողությունից դուրս գտնվող իրադարձություններ (վատ եղանակի ազդեցությունը, երրորդ անձանց անօրինական կամ ոչ միտումնավոր գործողությունները կամ ֆորսմաժորային իրադարձությունները՝ բնական աղետներ, պատերազմներ և այլն)՝ հանգեցնելով ակտիվների և ենթակառուցվածքների վնասման, վերջինս էլ ինչ-որ ժամանակահատվածում կարող է ազդել հաճախորդների որոշակի խմբի սպասարկման շարունակականության և/կամ որակի վրա:

Տեղեկատվական համակարգերի ռիսկեր: Թողարկողն իր գործունեության համար կիրառում է բարդ տեղեկատվական տեխնոլոգիական համակարգեր: Օգտագործվող համակարգերի կամ ծրագրային ապահովման հնարավոր խափանումները (միտումնավոր կամ ոչ միտումնավոր) կարող են էական ազդեցություն ունենալ Թողարկողի բիզնես գործունեության վրա:

Ապահովագրական ռիսկեր: Թողարկողի ներկա ապահովագրական ծածկույթը հիմնականում փակում է հավանական կորուստները, պարտավորությունները ու գործունեության հետ կապված վնասները:

Ընկերության դիտարկմամբ ապահովագրական քաղաքականությունը պատշաճ կերպով ապահովում է իր հիմնական հավանական կորուստների և պարտավորությունների ապահովագրությունը:

Ֆինանսական ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը ֆինանսավորվում է նրա ընթացիկ գործառնություններից ստացված, ինչպես նաև պարտքային դրամական միջոցներով: Թողարկողի ֆինանսական վիճակի վրա կարող են ազդել տոկոսադրույքների և ֆինանսական շուկայի պայմանների էական փոփոխությունները:

1.2.2 Պարտատոմսերին առնչվող ռիսկերի համառոտ նկարագիրը

Տոկոսադրույքի ռիսկ: Շուկայում պարտատոմսերի գները գտնվում են հակադարձ կախվածության մեջ տոկոսադրույքների մակարդակից, այսինքն տոկոսադրույքների բարձրացումը, այլ հավասար պայմաններում, հանգեցնում է պարտատոմսերի գնի անկմանը և հակառակը:

Շուկայական ռիսկ: Երկրորդային շուկայում Թողարկողի պարտատոմսերի գինը և դրանց նկատմամբ պահանջարկը կարող են նվազել ներքին/միջազգային տնտեսություններում տնտեսական ընթացիկ ցուցանիշների և դրանց փոփոխությունների սպասումների հետ կապված: Ներդրողը պետք է հաշվի առնի, որ արժեթղթերի գները շուկայում կարող են ժամանակի ընթացքում իջնել կամ բարձրանալ:

Վերաներդրման ռիսկ: Վերաներդրման ռիսկը պայմանավորված է Թողարկողի պարտատոմսերից պարբերաբար ստացվող արժեկտրոնային եկամուտների առնվազն համարժեք եկամտաբերությամբ (ձեռքբերման գործարքով սահմանված մինչև մարումը եկամտաբերությամբ) ներդրում կատարելու հնարավարության բացակայության հավանականությամբ:

Վարկային/դեֆոլտի ռիսկ: Ներդրողները Թողարկողի պարտատոմսեր ձեռք բերելիս իրենց վրա են վերցնում Թողարկողի վարկային ռիսկը, որը կապված է ապագայում Թողարկողի ֆինանսական վիճակի հնարավոր վատթարացման, արժեկտրոնային վճարումներ իրականացնելու կամ պարտատոմսերն իրենց անվանական արժեքով մարելու անհնարինության և հավանական սնանկացման հետ:

Ներգրաված միջոցների օգտագործում: Պարտատոմսերի տեղաբաշխումից ներգրաված միջոցների օգտագործումը կարող է չարդարացնել (չբավարարել) ներդրողների սպասումները կամ պահանջները: Ապագա ներդրողները պետք է դիտարկեն Ազդագրի [2.2 Հիմնական տեղեկատվություն](#) բաժնում նշված տեղեկատվությունը և իրենք պետք է որոշեն այդ տեղեկատվության կարևորությունը պարտատոմսերում ներդրում անելու հարցում:

Արտարժությալին ռիսկ: Արտարժությալին ռիսկն առկա է այն ներդրողների մոտ, որոնք իրենց դրամական միջոցներն ԱՄՆ դոլարով կամ ՀՀ դրամով պարտատոմսերում ներդնելու նպատակով պետք է փոխարկեն մի արժույթից մեկ այլ արժույթի:

Իրացվելիության ռիսկ: Թողարկողը չի կարող երաշխավորել, որ պարտատոմսերի շրջանառության ողջ ժամկետի ընթացքում ներդրողները ցանկացած պահի կարող են իրացնել կամ ձեռք բերել պարտատոմսերը երկրորդային շուկայում (կարգավորվող շուկայում) իրենց համար տնտեսապես շահավետ գնով:

Գնաճի կամ գնողունակության ռիսկ: ՀՀ-ում գնաճի առկայության պարագայում Թողարկողի կողմից իր պարտատոմսերի դիմաց առաջարկվող անվանական արժեկտրոնային եկամտաբերությունը գնահատելիս ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ իրական եկամտաբերությունը կարող է լինել անվանական արժեկտրոնային եկամտաբերությունից ավելի ցածր (գնաճի չափով):

1.3 Թողարկողի տնտեսական գործունեության զարգացման և ֆինանսական վիճակի փոփոխության միտումները

Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնելու նպատակով ստացել է հետևյալ լիցենզիաները.

	Լիցենզիա	Համար	Տրված է	Գործում է մինչև
1	Էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման լիցենզիա	N°0092	30.08.2002թ.	անժամկետ
2	Էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա	ԼԷ N 0633	21.12.2018թ.	01.07.2025
3	Քաղաքաշինական փաստաթղթերի ինժեներական բաժինների մշակման (բացառությամբ կոնստրուկտորական մասի, ինչպես նաև շինարարության թույլտվություն չպահանջող աշխատանքների) գործունեության լիցենզիա	ՔՊԼ 17380	25.12.2019	անժամկետ

ԼԷ N 0633 Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի գործողության ժամկետը երկարաձգելու անհրաժեշտության դեպքում Ընկերությունը Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում համապատասխան հայտ կներկայացնի Հանձնաժողով: Լիցենզիան չերկարաձգելու դեպքում Ընկերությունը չի մատուցի երաշխավորված մատակարարման ծառայություն, որը Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական վիճակի և շահութաբերության վրա էական ազդեցություն չի ունենա, քանի որ Ընկերության ֆինանսական հոսքերը կապված են անհրաժեշտ հասույթի հետ, իսկ վերջինս կանոնակարգված է Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված մեթոդիկայով և բաշխման լիցենզիաների պայմաններով:

2022 թ. փետրվարի 1-ից ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական համակարգն աստիճանական անցում է կատարել էլեկտրաէներգետիկական շուկայի նոր մոդելին, որի ներքո համապատասխան օրենսդրական փոփոխություններով և ենթաօրենսդրական կարգավորումներով նախատեսվել են էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացում և մրցակցային բաղադրիչների ներդրում: Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի ազատականացման շրջանակներում լիցենզավորման տեսանկյունից առանձնացվել են էլեկտրական էներգիայի բաշխման եւ մատակարարման գործառույթները, ինչի արդյունքում շուկայում գործում են նաև այլ լիցենզավորված մատակարարներ, մինչդեռ Ընկերությունը հանդիսանում է միակ երաշխավորված մատակարարը, որը ծառայություններ է մատուցում կարգավորվող գներով:

Ընկերության 2023թ.-ի ընդհանուր հասույթը 2022թ.-ի նկատմամբ նվազել է 14.1%-ով, իսկ գնված էլեկտրաէներգիան՝ 21.9%-ով: Ցուցանիշների նվազումը մեծամասամբ պայմանավորված է շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողների ավելացմամբ, վերջիններս էլեկտրաէներգիա գնում են այլ մատակարարներից կամ էլ. էներգիա արտադրողներից:

Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի ազատականացումն Ընկերության ֆինանսական վիճակի և շահութաբերության վրա էական ազդեցություն չի կարող ունենալ՝ հաշվի առնելով սակագների հաշվարկի մեխանիզմները:

1.4 Թողարկողի աուդիտն իրականացնող անձի և խորհրդատուների ինքնության մասին տեղեկություններ

Թողարկողի 2022 և 2023 թթ. ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտն իրականացրել է «ՔԵՅ-ՓԻ-ԷՄ-ՋԻ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՍՊԸ՝

ՀՀ ք. Երևան 0010, Վ. Սարգսյան 26/1, 8-րդ հարկ («Էրեբունի-Պլազա» բիզնես կենտրոն) հեռ.՝ (+37410) 595999
կայք՝ www.kpmg.am

1.5 Թողարկողի կառավարման մարմնի անդամները, աշխատակիցները և խոշոր բաժնետերերը

Թողարկողի կառավարման մարմիններն են՝ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովը (այսուհետ Ընդհանուր ժողով), Խորհուրդը և գործադիր մարմինը՝ Գլխավոր տնօրենը:

Թողարկողի բաժնետերերն են՝

Բաժնետեր	Բաժնեչափ ('000 ՀՀ դրամ)	Բաժնեչափ (%)
Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ (Հայաստանի Հանրապետություն, պետական գրանցման համար՝ 286.120.939597)	14,472,414	69.999959%

«Լիորմանդ Հոլինգգ Լիմիթիդ» (Կիպրոսի Հանրապետություն, պետական գրանցման համար՝ HE277812)	6,202,475	30.000041%
--	-----------	------------

Թողարկողի խորհուրդը կազմված է 8 անդամներից.

Անունը, ազգանունը	Պաշտոնը	Փորձառությունը ոլորտում
Կարեն Դարբինյան	Տնօրենների խորհրդի նախագահ	30 Տարի
Նարեկ Կարապետյան	Տնօրենների խորհրդի նախագահի տեղակալ	7 Տարի
Հայկ Իզնատյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	7 Տարի
Սերգեյ Պողոսով	Տնօրենների խորհրդի անդամ	25 Տարի
Վարուժան Արտեմյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	7 Տարի
Արտակ Իսկանդարյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	12 տարի
Վարդան Մակարյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	4 տարի
Կարեն Հարությունյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ, Գլխավոր տնօրեն	27 տարի

Թողարկողի գործադիր մարմնի կառուցվածքը՝

Անունը, ազգանունը	Պաշտոնը	Փորձառությունը ոլորտում
Կարեն Հարությունյան	Գլխավոր տնօրեն	27 Տարի

Թողարկողի աշխատակիցների ընդհանուր թիվն առ 31.12.2023թ. կազմել է 6,708 (2022թ.՝ 6,649):

1.6 Առաջարկվող արժեթղթերի հիմնական վիճակագրական տվյալները

Թողարկվող պարտատոմսերն (այսուհետ՝ Պարտատոմս կամ Պարտատոմսեր) անվանական ոչ փաստաթղթային են, բաժանելի չեն և փոխարկելի չեն:

Պարտատոմսերի դիմաց տոկոսային եկամուտը վճարվելու է արժեկտրոնների տեսքով:

Պարտատոմսերի թողարկման (առաջարկի) ընդհանուր ծավալը կազմում է առավելագույնը 60 (վաթսուն) միլիոն ԱՄՆ դոլար: Թողարկման արժույթն է ԱՄՆ դոլարը:

Թողարկվող պարտատոմսերը տեղաբաշխվում և մարվում են ԱՄՆ դոլարով:

Պարտատոմսերի դիմաց արժեկտրոնային վճարումները կատարվում են ԱՄՆ դոլարով:

Տեղաբաշխվող (վաճառվող) պարտատոմսերի քանակը որոշվելու է Թողարկման ծավալին ու անվանական արժեքին համապատասխան:

Մեկ պարտատոմսի անվանական արժեքը կազմում է 100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար:

Ընկերությունը պարտատոմսերի տեղաբաշխման արդյունքում ներգրավված միջոցները ուղղելու է Ընդունելի կանաչ նախագծերի ֆինանսավորմանը և/կամ վերաֆինանսավորմանը (Ազդագրի [2.2 Հիմնական տեղեկատվություն](#) կետին համաձայն):

1.7 Արժեթղթերի առաջարկի համակողմանի նկարագիրը

Պարտատոմսերը կտեղաբաշխվեն ֆոնդային բորսայից դուրս, ուղղակի վաճառքի միջոցով:

Պարտատոմսերի տեղաբաշխումն սկսելու և ավարտելու օրը, ձեռքբերման գործընթացի մանրամասները և վաճառքի պայմանները ենթակա են որոշման Թողարկողի կողմից Պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

1.8 Վերջնական պայմանների հրապարակման ձևը

Պարտատոմսերի թողարկման, տեղաբաշխման, շրջանառության ու մարման վերջնական պայմանները ենթակա են որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Արժեթղթերի յուրաքանչյուր թողարկման համար կազմվող թողարկման վերջնական պայմանները ՀՀ ԿԲ են ներկայացվում և հրապարակվում հրապարակային տեղաբաշխումը սկսելուց առնվազն 2 (երկու) աշխատանքային օր առաջ:

Արժեթղթերի յուրաքանչյուր թողարկման վերջնական պայմանները Թողարկողը պարտավորվում է հրապարակել առնվազն իր ինտերնետային կայքում:

1.9 Ամփոփ ֆինանսական տվյալներ

1.9.1 ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ԱՄՓՈՓ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

հազ. դրամ

Ցուցանիշի անվանումը	2023թ. (աուդիտ անցած)	2022թ. (աուդիտ անցած)	2021թ. (աուդիտ անցած)
Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ	209,125,377	243,456,622	216,596,118

Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք	(146,292,149)	(180,303,235)	(151,356,362)
Համախառն շահույթ (վնաս)	62,833,228	63,153,387	65,239,756
Իրացման ծախսեր	(20,730,437)	(19,636,667)	(20,421,616)
Վարչական ծախսեր	(19,929,829)	(18,744,705)	(16,046,144)
Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից շահույթ (վնաս)	22,172,962	24,772,015	28,771,996
Գործառնական այլ եկամուտներ	933,929	954,861	581,012
Գործառնական այլ ծախսեր	(7,281,976)	(6,411,487)	(6,435,504)
Գործառնական շահույթ (վնաս)	15,824,915	19,315,389	22,917,504
Ֆինանսական (ծախսեր) եկամուտ	(14,002,043)	16,154,992	4,544,048
Այլ ոչ գործառնական շահույթ (վնաս)			
Սովորական գործունեությունից շահույթ (վնաս)	1,822,872	35,470,381	27,461,552
Զուտ շահույթ (վնաս) նախքան շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումը	1,822,872	35,470,381	27,461,552
Շահութահարկի գծով ծախս (փոխհատուցում)	(1,315,113)	(1,922,154)	(3,123,673)
Զուտ շահույթ (վնաս) շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո	507,759	33,548,227	24,337,879

1.9.2 ԱՄՓՈՓ ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ

հազ. դրամ

Ցուցանիշի անվանումը	2023թ. (աուդիտ անցած)	2022թ. (աուդիտ անցած)	2021թ. (աուդիտ անցած)
Հիմնական միջոցներ	242,710,889	223,907,741	213,564,656
Անավարտ ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվներ	8,283,172	9,111,666	8,075,610
Ոչ նյութական ակտիվներ	229,620	132,164	221,637
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ	7,886,639	8,810,099	4,620,036
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ	259,110,320	241,961,670	226,481,939
Պաշարներ	11,579,930	11,403,896	11,138,298
Տրված ընթացիկ կանխավճարներ	1,793,844	1,110,949	3,970,311
Դեբիտորական պարտքեր վաճառքների գծով	23,397,169	27,643,810	26,155,294
Այլ դեբիտորական պարտքեր	5,244,815	2,244,873	5,091,337
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	7,682,482	5,843,315	5,440,348
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ	49,698,240	48,246,843	51,795,588
Ընդամենը ակտիվներ	308,808,560	290,208,513	278,277,527
Կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալի զուտ գումար	20,674,890	18,654,221	18,654,221
Էմիսիոն եկամուտ	39,946,077	39,946,077	39,946,077
Կուտակված շահույթ	70,113,649	71,626,559	38,078,332
Ընդամենը սեփական կապիտալ	130,734,616	130,226,857	96,678,630
Երկարաժամկետ բանկային վարկեր և փոխառություններ	78,685,281	78,427,148	102,441,784
Պարտատոմսեր	15,375,256	-	-
Այլ ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	19,864,504	17,895,932	16,290,449
Ընդամենը ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	113,925,041	96,323,080	118,732,233
Կարճաժամկետ բանկային վարկեր և փոխառություններ	27,151,827	27,104,900	28,204,332
Պարտատոմսեր	101,683		
Կրեդիտորական պարտքեր գնումների գծով	15,848,349	21,659,665	19,166,161
Ստացված ընթացիկ կանխավճարներ	13,275,282	4,853,060	3,130,355
Այլ կրեդիտորական պարտքեր	7,447,605	9,694,880	12,022,945
Այլ ընթացիկ պարտավորություններ	324,157	346,071	342,871
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ	64,148,903	63,658,576	62,866,664
Ընդամենը պարտավորություններ	178,073,944	159,981,656	181,598,897
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ	308,808,560	290,208,513	278,277,527

հազ.դրամ

Ցուցանիշի անվանումը	2023թ. (աուդիտ անցած)	2022թ. (աուդիտ անցած)	2021թ. (աուդիտ անցած)
Դրամական միջոցների մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբին	5,843,315	5,440,348	4,944,470
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	35,254,387	38,710,918	35,063,546
Ներդրումային գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	(35,420,545)	(29,521,972)	(60,945,976)
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	1,866,289	(7,795,472)	(27,493,237)
Դրամական միջոցների մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին	7,682,482	5,843,315	5,440,348

Ցուցանիշի անվանումը	2023թ. (աուդիտ անցած)	2022թ. (աուդիտ անցած)	2021թ. (աուդիտ անցած)
Զուտ շահույթը մեկ բաժնետոմսի հաշվով (EPS)	2,061	136,141	98,765
Սեփական կապիտալի շահութաբերություն (ROE)	0.4%	29.6%	28.8%
Ակտիվների շահութաբերություն (ROA)	0.2%	11.8%	9.5%
Զուտ շահույթի մարժա (NPM)	0.2%	13.8%	11.2%
Կապիտալի համարժեքության գործակից	0.42	0.45	0.35
Ֆինանսական կախվածության գործակից	1.36	1.23	1.88
Բացարձակ իրացվելիության գործակից*	0.46	0.36	0.39
Ընթացիկ իրացվելիության գործակից*	0.93	0.84	0.95
Ընդհանուր իրացվելիության գործակից*	1.11	1.02	1.13
Դեբիտորական պարտքերի շրջանառելիության գործակից	8.2	9.1	8.6
Դեբիտորական պարտքերի շրջապտույտի տևողությունն օրերով	44.5	40.3	42.4
Պաշարների շրջանառելիության գործակից	12.7	16.0	13.9
Պաշարների շրջապտույտի տևողությունն օրերով	28.7	22.8	26.2
Կրեդիտորական պարտքերի շրջանառելիության գործակից	7.8	8.8	8.0
Կրեդիտորական պարտքերի շրջապտույտի տևողությունն օրերով	46.8	41.3	45.5

* Տվյալ գործակիցների 2023թ. հաշվարկում ներառվել են 21,523,616 հազար ՀՀ դրամ ընդհանուր ծավալով Ասիական զարգացման բանկի, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի և Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի օգտին թողարկված երաշխիքների գումարները՝ ի ապահովումն «ԷՑ-ի» վարկային պայմանագրերի գծով վճարային պարտավորությունների կատարման: Երաշխիքները թողարկվել են «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ հանձնարարությամբ: 2021թ. թողարկված երաշխիքների ծավալը կազմել է 19,047,286 հազար ՀՀ դրամ, իսկ 2022թ.՝ 16,854,420 հազար ՀՀ դրամ:

Ֆինանսական գործակիցների հաշվարկման բանաձևերը ներկայացված են [Հավելված 1](#)-ում:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՆԵՐԴՐՈՂԻՆ

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹԸ ՊԵՏՔ Է ԴԻՏՎԻ ՈՐՊԵՍ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ:

ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐՈՒՄ ՆԵՐԴՐՈՒՄ ԱՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՆԵՐԴՐՈՂԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՊԵՏՔ Է ՀԻՄՆՎԱԾ ԼԻՆԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ՎՐԱ:

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԱՆՁՆ
ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹՈՒՄ ՊԱՐՈՒՆԱԿՎՈՂ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՈՉ
ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱՄ ԱՊԱԿՈՂՄՆՈՐՈՇԻՉ ԼԻՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ (ԱՅԴ
ԹՎՈՒՄ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅԱՆԸ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ՄԱՍՈՎ) ԿՐՈՒՄ Է
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ, ԵԹԵ ԱՅՆ ՈՉ
ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱՄ ԱՊԱԿՈՂՄՆՈՐՈՇԻՉ Է ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ
ՄՅՈՒՍ ՄԱՍԵՐԻ ՀԵՏ ԴԻՏԱՐԿԵԼՈՒ ԴԵՊՔՈՒՄ:

ՄԱՍ 2 ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

2.1 Ռիսկային գործոններ

Տոկոսադրույքի ռիսկ: Տնտեսությունում տոկոսադրույքների փոփոխությունը կարող է հանգեցնել ներդրողների կողմից Թողարկողի պարտատոմսերի նկատմամբ եկամտաբերության ցուցանիշի վերանայման, ընդ որում երկրորդային շուկայում պարտատոմսերի գները գտնվում են հակադարձ կախվածության մեջ տոկոսադրույքների մակարդակից, այսինքն տոկոսադրույքների բարձրացումը, այլ հավասար պայմաններում, հանգեցնում է պարտատոմսերի գնի անկմանը և հակառակը:

Շուկայական ռիսկ: Երկրորդային շուկայում Թողարկողի պարտատոմսերի գինը և դրանց նկատմամբ պահանջարկը կարող են (կարճաժամկետ կամ երկարաժամկետ ժամանակամիջոցում) նվազել ներքին և միջազգային տնտեսություններում տնտեսական ընթացիկ ցուցանիշների և դրանց փոփոխությունների սպասումների հետ կապված: Ներդրողը պետք է հաշվի առնի, որ արժեթղթերի գները շուկայում կարող են տատանվել և ժամանակի ընթացքում կարող են իջնել կամ բարձրանալ: Միևնույն ժամանակ ներդրողը պետք է հաշվի առնի, որ, անկախ շուկայում գների փոփոխություններից և սպասումներից, Թողարկողի կողմից վճարվող արժեկտրոնների և պարտատոմսի մարման գումարային մեծություններն, արտահայտված թողարկման արժույթով, չեն փոփոխվում:

Վերաներդրման ռիսկ: Այն բոլոր ներդրողներն, որոնք Թողարկողի պարտատոմսերը ձեռք կբերեն դրանք մինչև մարումը պահելու և ձեռքբերման գործարքով սահմանված մինչև մարումը եկամտաբերությունն ապահովելու ու ստանալու համար, պետք է նկատի ունենան, որ իրենց վրա են վերցնում վերաներդրման ռիսկ, որը պայմանավորված է Թողարկողի պարտատոմսերից պարբերաբար ստացվող արժեկտրոնային եկամուտներին առնվազն համարժեք եկամտաբերությամբ (ձեռքբերման գործարքով սահմանված մինչև մարումը եկամտաբերությամբ) ներդրում կատարելու հնարավարության բացակայությամբ:

Ներդրողները նաև իրենց վրա են վերցնում վերաներդրման ռիսկը Պարտատոմսերի վաղաժամկետ մարման դեպքում (համաձայն Ազդագրի [2.3.9.1](#) բաժնի), որը պայմանավորված է վաղաժամկետ մարման գումարը առնվազն համարժեք եկամտաբերությամբ (ձեռքբերման գործարքով սահմանված մինչև մարումը եկամտաբերությամբ) ներդրում կատարելու հնարավարության բացակայությամբ:

Ապացուցակման և/կամ հարթակի փոփոխության ռիսկ: Հավանական է, որ Ազդագրով նախատեսված դեպքերում Պարտատոմսերի ետ գնման արդյունքում Թողարկողի Պարտատոմսերը այդ պահից ի վեր չբավարարեն Բորսայի ցուցակման և/կամ առևտրին թույլտվության պայմաններին և կասեցվեն, ապացուցակվեն և/կամ թույլտվությունը դադարեցվի Բորսայի կողմից, և/կամ Պարտատոմսերը տեղափոխվեն Բորսայի այլ հարթակ,

ինչի պարագայում Պարտատոմսերը չեն ունենա երկրորդական շուկայում շրջանառելիության հնարավորություն (այսինքն ներդրողները չեն կարողանա Պարտատոմսերը վաճառել երրորդ անձանց), և/կամ կսահամնափակվի Պարտատոմսերով գործարքների ծավալը (շուկայի խորությունը), և/կամ Պարտատոմսերից ստացվող եկամուտները ներդրողների համար կառաջացնեն հարկային պարտավորություններ, և/կամ Պարտատոմսերը կսկսեն չբավարարել ներդրողների սպասումները կամ պահանջները՝ կապված ներդրումային որևէ չափանիշի հետ (ցուցակման հարթակ, շրջանառության ծավալ և այլն):

Վարկային/դեֆոլտի ռիսկ: Ներդրողները Թողարկողի պարտատոմսեր ձեռք բերելիս իրենց վրա են վերցնում Թողարկողի վարկային ռիսկը, որը կապված է ապագայում Թողարկողի ֆինանսական վիճակի հնարավոր վատթարացման, արժեկտրոնային վճարումներ իրականացնելու կամ պարտատոմսերը իրենց անվանական արժեքով մարելու անհնարինության և հավանական սնանկացման հետ:

Ներգրավված միջոցների օգտագործում: Հիմք ընդունելով Կապիտալի շուկայի միջազգային ասոցիացիայի (International Capital Market Association) կողմից հրապարակված՝ կանաչ պարտատոմսերի թողարկման կամավոր գործընթացի ուղեցույցների («Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքներ») առաջարկությունը, ըստ որի թողարկողներն իրենց համապատասխանությունը Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքների հիմնական պահանջներին հաստատելու նպատակով պետք է ենթարկվեն վերանայման արտաքին ընկերության կողմից, Թողարկողի պահանջով 2024 թ. հունիսին Sustainalytics ընկերությունը հրապարակեց «Արտաքին կողմի կարծիք» (Second Party Opinion) Թողարկողի Կանաչ պարտատոմսերի և վարկերի համակարգի վերաբերյալ (Green Bond and Loan Framework):

Արտաքին կողմի կարծիքը ներառված չէ Ազդագրում և չի կազմում դրա մաս: Թողարկողը չի տրամադրում որևէ հավաստում Արտաքին կողմի կարծիքի համապատասխանության վերաբերյալ:

Արտաքին կողմի կարծիքը ենթակա չէ որևէ հատուկ կարգավորման կամ այլ ռեժիմի կամ վերահսկողության, չի հանդիսանում արժեթղթեր գնելու, վաճառելու կամ պահելու առաջարկ և ուժի մեջ է մտնում Պարտատոմսերի թողարկման կամ վարկերի տրամադրման օրվանից: Արտաքին կողմի կարծիքի հետ կանչելը կարող է ազդել Պարտատոմսերի արժեքի վրա և/կամ հետևանքներ ունենալ ներդրումային քաղաքականությամբ կանաչ ակտիվներում ներդրումներ կատարելու հանձնառություն ունեցող որոշ ներդրողների համար:

Թողարկողը պարտավորվել է Պարտատոմսերի տեղաբաշխումից ստացված միջոցները օգտագործել որոշակի նպատակներով և ներկայացնել հաշվետվություններ, ինչպես ներկայացված է [2.2 Հիմնական տեղեկատվություն](#) բաժնում: Ներդրողները պետք է հաշվի առնեն միջոցների օգտագործման վերաբերյալ տեղեկատվությունը և որոշեն վերջինիս համապատասխանությունը Պարտատոմսերում ներդրման իրենց նպատակներին՝ ըստ անհրաժեշտության կատարելով ցանկացած այլ ուսումնասիրություն: Մասնավորապես, Թողարկողը չի երաշխավորում, որ միջոցների օգտագործումը որևէ Ընդունելի կանաչ

նախագծի (Eligible Green Projects) ուղղությամբ ամբողջությամբ կամ մասամբ կբավարարի ներդրողների սպասումները կամ պահանջները՝ կապված ներդրումային որևէ չափանիշի կամ ուղեցույցի հետ, որոնց պետք է համապատասխանեն այդ ներդրողը կամ նրա ներդրումները որևէ գործող կամ ապագա կիրառելի օրենսդրության կամ իր ներքին իրավական ակտերի կամ այլ կարգավորող կանոնների կամ ներդրումային պորտֆելի հանձնառությունների համաձայն: Դա, մասնավորապես, վերաբերում է Ընդունելի կանաչ նախագծերի ուղղակի կամ անուղղակի ազդեցությանը շրջակա միջավայրի, կայունության կամ սոցիալական բաղադրիչների վրա: Ընդ որում, հարկ է նշել, որ ներկայում չկա «կանաչ» կամ «կայուն» կամ համարժեք անվանում ունեցող նախագծերի հստակ սահմանում (իրավական, օրենսդրական կամ այլ) կամ շուկայական համաձայնություն նման սահմանման վերաբերյալ, որպես «կանաչ» կամ «կայուն» կամ այլ համարժեք նախագիծ որակավորվելու համար անհրաժեշտ հատկանիշների վերաբերյալ, ինչպես նաև չի կարող տրվել որևէ երաշխիք, որ ժամանակի ընթացքում նման հստակ սահմանում կմշակվի կամ համաձայնություն ձեռք կբերվի: Համապատասխանաբար, ներդրողներին չի տրվում և չի կարող տրվել ոչ մի երաշխիք, որ որևէ Ընդունելի կանաչ նախագիծ կհամապատասխանի ներդրողների ակնկալիքներին՝ կապված նման «կանաչ», «կայուն» կամ այլ համարժեք անվանում ունեցող նպատակների իրագործման հետ, կամ որ որևէ բացասական բնապահպանական, սոցիալական և/կամ այլ ազդեցություն չի լինի որևէ Ընդունելի կանաչ նախագծի իրագործման ժամանակ կամ կապակցությամբ:

Թողարկողի կամ որևէ այլ անձի կողմից չի տրվում որևէ հավաստում կամ երաշխիք, որ եթե Պարտատոմսերը ցուցակվեն և/կամ թույլատրվեն առևտրի որևէ ֆոնդային բորսայի կամ արժեթղթերի շուկայի «կանաչ», «բնապահպանական», «կայուն» կամ այլ համարժեք անվանում ունեցող բաժնում, նման ցուցակումը կամ ընդունումը ամբողջությամբ կամ մասամբ կբավարարի ներդրողների ակնկալիքները կամ պահանջները՝ կապված ներդրումային որևէ չափանիշի կամ ուղեցույցի հետ, որոնց այդ ներդրողը կամ նրա ներդրումները պետք է համապատասխանեն որևէ գործող կամ ապագա կիրառելի օրենսդրության կամ իր ներքին իրավական ակտերի կամ այլ կարգավորող կանոնների կամ ներդրումային քաղաքականության համաձայն: Դա, մասնավորապես, վերաբերում է Ընդունելի կանաչ նախագծերի ցանկացած ուղղակի կամ անուղղակի ազդեցությանը շրջակա միջավայրի, կայունության կամ սոցիալական բաղադրիչների վրա: Թողարկողի կամ որևէ այլ անձի կողմից չի կարող տրվել որևէ հավաստում կամ երաշխիք, որ կապահովվի Պարտատոմսերի այդպիսի ցուցակում և/կամ առևտրի թույլտվություն, իսկ ապահովված լինելու դեպքում՝ կապահովվի Պարտատոմսերի շրջանառության ընթացքում:

Ավելին, չի կարող լինել ոչ մի երաշխիք, որ Ընդունելի կանաչ նախագծերը կարող են իրականացվել նման եղանակով և/կամ համաձայն որևէ ժամանակացույցի, և, համապատասխանաբար, պարտատոմսերից ստացված միջոցները ամբողջությամբ կամ մասամբ կհատկացվեն այդպիսի Ընդունելի կանաչ նախագծերի ֆինանսավորմանը: Չի կարող լինել նաև որևէ երաշխիք, որ նման Ընդունելի կանաչ նախագծերը կավարտվեն որոշակի ժամկետում կամ ընդհանրապես կավարտվեն, կամ կապահովվեն Թողարկողի կողմից ի սկզբանե նախատեսված կամ ակնկալվող արդյունքները (անկախ նրանից՝ դրանք կապված

են շրջակա միջավայրի հետ, թե ոչ): Թողարկողի կողմից ցանկացած նման դեպք կամ ծախսողում չի հանդիսանա պարտավորությունների չկատարման դեպք (Event of Default):

Արտարժույթային ռիսկ: Թողարկվող պարտատոմսերն արտահայտված են ԱՄՆ դոլարով, և հետևապես, ներդրումները և ներդրումների ետ ստացումը (պարտատոմսերի ձեռք բերման/մարման դիմաց ստացվող գումարներ) իրականացվելու են ԱՄՆ դոլարով: Ուստի, այս իմաստով արտարժույթային ռիսկն առկա է այն ներդրողների մոտ, որոնք իրենց դրամական միջոցները պարտատոմսերում ներդնելու նպատակով պետք է փոխարկեն մի արժույթից մեկ այլ արժույթի:

Իրացվելիության ռիսկ: Թողարկողը պարտատոմսերը ցուցակելու և/կամ առևտրին թույլատրելու նպատակով դիմելու է «Հայաստանի Ֆոնդային բորսա» ԲԲԸ (այսուհետ նաև Բորսա կամ Ֆոնդային բորսա), ինչպես նաև երկրորդային շուկայում պարտատոմսերի իրացվելիությունն ապահովելու համար ներգրավելու է շուկա ստեղծողներ: Այնուամենայնիվ, Թողարկողը չի կարող երաշխավորել, որ պարտատոմսերի շրջանառության ողջ ժամկետի ընթացքում ներդրողները ցանկացած պահի կարող են իրացնել կամ ձեռք բերել պարտատոմսերը երկրորդային շուկայում իրենց համար տնտեսապես շահավետ գնով և ծավալով:

Գնաճի կամ գնողունակության ռիսկ: ՀՀ-ում գնաճի առկայության պարագայում, Թողարկողի կողմից իր պարտատոմսերի դիմաց առաջարկվող անվանական արժեկտրոնային եկամտաբերությունը գնահատելիս ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ իրական եկամտաբերությունը կարող է լինել անվանական արժեկտրոնային եկամտաբերությունից ավելի ցածր:

2.2 Հիմնական տեղեկատվություն

Թողարկողը Պարտատոմսերի տեղաբաշխումից ստացվելիք միջոցները կօգտագործի Ընդունելի կանաչ նախագծերի ֆինանսավորման և/կամ վերաֆինանսավորման համար: Մասնավորապես, Թողարկողը նախատեսում է օգտագործել միջոցները հետևյալ կերպ.

- Այնպիսի գործող վարկային պարտավորությունների վերաֆինանսավորում, որոնցով իրականացվել են Ընդունելի կանաչ նախագծեր և/կամ
- ներդրումային ծրագրի (ներկայացված է Ազդագրի [3.3.3 բաժնում](#)) շրջանակում այնպիսի կապիտալ ծախսերի ֆինանսավորում, որը կհամապատասխանի Համապատասխանության չափանիշներին, մասնավորապես՝ տրանսֆորմատորների, ենթակայանների, օդային և մալուխային էլեկտրական գծերի վերականգնում, փոխարինում և բարեկարգում, ինչպես նաև ավտոմատ գրանցման համակարգի (խելացի հաշվիչներ) տեղադրում:

Սույն Ազդագրում «Ընդունելի կանաչ նախագծեր» եզրույթը նշանակում է Համապատասխանության չափանիշներին (Eligibility Criteria) համապատասխանող ֆինանսավորման և/կամ վերաֆինանսավորման նախագծերը:

«Համապատասխանության չափանիշներ» նշանակում է Թողարկողի կողմից մշակված չափանիշները, որոնք ներկայացված են Կանաչ պարտատոմսերի և վարկերի համակարգում (հասանելի է Թողարկողի կայքում՝ <https://www.ena.am/AboutUs.aspx?id=19&lang=1>):

Ընդունելի կանաչ նախագծերին միջոցների հատկացումները կուսումնասիրվեն արտաքին ընկերության կողմից՝ Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքների համաձայն, և կներկայացվեն Թողարկողի կողմից հաշվետվության տեսքով տարեկան կտրվածքով՝ մինչև միջոցների ամբողջական տեղաբաշխումը:

Թողարկողը մտադիր է Պարտատոմսերի տեղաբաշխման արդյունքում ստացված միջոցները Պարտատոմսերի թողարկման օրվանից 18 ամսվա ընթացքում հատկացնել Ընդունելի կանաչ նախագծերին: Թողարկողը չի երաշխավորում, որ Պարտատոմսերում ներդրումներ կատարելը կամ տեղաբաշխումից ստացված միջոցների օգտագործումը ամբողջությամբ կամ մասամբ կբավարարի ներդրողների ներկա կամ ապագա սպասումները կամ պահանջները՝ կանաչ պարտատոմսերի, կայունության կամ զարգացման ազդեցության կապակցությամբ:

2.2.1 Կանաչ պարտատոմսերի համակարգ

Թողարկողը մշակել է Կանաչ պարտատոմսերի համակարգ, որը հետևում է 2021թ. հրատարակության Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքներին: Վերջինս հրապարակվել է Կանաչ պարտատոմսերի սկզբունքների գծով գործադիր կոմիտեի կողմից՝ Կապիտալի շուկայի միջազգային ասոցիացիայի աջակցությամբ:

Կանաչ պարտատոմսերի և վարկերի համակարգը հրապարակվել է Թողարկողի կայքում <https://www.ena.am/AboutUs.aspx?id=19&lang=1>:

Sustainalytics-ի կողմից պատրաստված Արտաքին կողմի կարծիքը հասանելի է հետևյալ հղումով՝ [https://www.sustainalytics.com/corporate-solutions/sustainable-finance-and-lending/published-projects/project/electric-networks-of-armenia-cjsc/electric-networks-of-armenia-green-bond-and-loan-framework-second-party-opinion-\(2023\)/electric-networks-of-armenia-green-bond-and-loan-framework-second-party-opinion-\(2023\)](https://www.sustainalytics.com/corporate-solutions/sustainable-finance-and-lending/published-projects/project/electric-networks-of-armenia-cjsc/electric-networks-of-armenia-green-bond-and-loan-framework-second-party-opinion-(2023)/electric-networks-of-armenia-green-bond-and-loan-framework-second-party-opinion-(2023)).

Ոչ Կանաչ պարտատոմսերի և վարկերի համակարգը, ոչ Արտաքին կողմի կարծիքը ներառված չեն սույն Ազդագրում, չեն կազմում դրա մաս և չեն հանդիսանում Պարտատոմսերը գնելու, վաճառելու կամ պահելու առաջարկ:

2.3 Տեղեկատվություն՝ կապված առաջարկվող (կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրվող) արժեթղթերի հետ

2.3.1 Արժեթղթերի տեսակը և դասը

Թողարկվող պարտատոմսերն անվանական արժեկտրոնային պարտատոմսեր են, անբաժանելի են և փոխարկելի չեն: Թողարկվող պարտատոմսերը դեռևս չունեն տարբերակիչ ծածկագիր:

2.3.2 Երկիրը

Պարտատոմսերը թողարկվել են ՀՀ տարածքում՝ համաձայն ՀՀ օրենսդրության և ենթաօրենսդրական ակտերի: Վեճերի և դատական գործընթացների առկայության դեպքերում վերջիններս կարգավորվելու են ՀՀ օրենսդրության համաձայն:

2.3.3 Արժեթղթերի ձևը

Թողարկված պարտատոմսերը ոչ փաստաթղթային են, իսկ պարտատոմսերի սեփականատերերի/անվանատերերի ռեեստրը կվարի «Հայաստանի Կենտրոնական Դեպոզիտարիա» ԲԲԸ-ը (ՀՀ, ք. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյան 26/1 5-րդ հարկ, հեռ.՝ (+374) 60 615555)՝ ըստ «Հայաստանի Կենտրոնական Դեպոզիտարիա» ԲԲԸ-ի (այսուհետ՝ Դեպոզիտարիա) համապատասխան կանոնների, ընթացակարգերի:

2.3.4 Արժեթղթի անվանական արժեքը և քանակը

Մեկ պարտատոմսի անվանական արժեքը կազմում է 100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար: Թողարկվող և տեղաբաշխվող (վաճառվող) պարտատոմսերի քանակը կհաշվարկվի Թողարկման ծավալին ու անվանական արժեքին համապատասխան:

2.3.5 Թողարկման արժույթը

Թողարկման արժույթն ԱՄՆ դոլարն է:

2.3.6 Առաջարկվող արժեթղթերի դասակարգման մասին տեղեկատվություն

Համաձայն ՀՀ Քաղաքացիական օրենսգրքի՝ Թողարկողի լուծարման դեպքում նրա պարտատերերի պահանջները բավարարվում են հետևյալ հերթականությամբ՝

1) առաջին հերթին բավարարվում են լուծարվող իրավաբանական անձի գույքի գրավով ապահովված պարտավորությունների մասով պարտատերերի պահանջները:

2) երկրորդ հերթին բավարարվում են այն քաղաքացիների պահանջները, որոնց առջև լուծարվող իրավաբանական անձը պատասխանատվություն է կրում նրանց կյանքին կամ առողջությանը վնաս պատճառելու համար՝ համապատասխան պարբերական վճարումների կապիտալացման միջոցով.

3) երրորդ հերթին վճարվում է աշխատանքային պայմանագրով աշխատող անձանց արձակման նպաստների, աշխատավարձի և հեղինակային պայմանագրերով վարձատրությունը.

4) չորրորդ հերթին մարվում է պետական բյուջե կատարվող պարտադիր վճարների պարտքը.

5) հինգերորդ հերթին հաշվարկներ են կատարվում մնացած պարտատերերի հետ՝ բացառությամբ ստորադաս փոխառություններով պարտատերերի.

6) վեցերորդ հերթին հաշվարկներ են կատարվում ստորադաս փոխառություններով պարտատերերի հետ:

Յուրաքանչյուր հերթի պահանջները բավարարվում են նախորդ հերթի պահանջները լրիվ բավարարվելուց հետո: Թողարկողի կողմից առաջարկվող պարտատոմսերի սեփականատերերի պահանջները բավարարվում են հինգերորդ հերթին:

2.3.7 Արժեթղթերից բխող իրավունքները

Պարտատոմսերից բխող իրավունքներն են.

- 1) ստանալ պարտատոմսերով նախատեսված արժեկտրոնային եկամուտները և մարման գումարը՝ ըստ Ծրագրային Ազդագրով սահմանված կարգի: Արժեկտրոնային եկամտի ստացման և շրջանառության ժամկետի վերջում պարտատոմսերի մարման գումարի ստացման իրավունքի իրականացման համար ներդրողներից լրացուցիչ գործողությունների կատարում չի պահանջվում և արժեկտրոնային եկամուտը/պարտատոմսի մարման գումարը փոխանցվելու է ներդրողի բանկային հաշվին համաձայն Դեպոզիտարիայի և Հաշվի օպերատորի հետ կնքած Արժեթղթերի գծով եկամուտների փոխանցման եռակողմ պայմանագրի (այսուհետ՝ Եռակողմ պայմանագիր),
- 2) Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի արժեկտրոնները և/կամ մարման գումարը սահմանված ժամկետից ուշացնելու դեպքում ձեռնարկել պարտատոմսերի սեփականության իրավունքից բխող իր պահանջների բավարարման ուղղությամբ օրենսդրությամբ թույլատրվող գործողություններ,
- 3) Գրավադրել պարտատոմսերը օրենսդրությամբ սահմանված կարգով,

4) Իր ցանկությամբ օտարել պարտատոմսերը ֆոնդային բորսայում (ֆոնդային բորսայում ցուցակված լինելու դեպքում) կամ արտաբորսայում՝ «Արժեթղթերի շուկայի մասին» ՀՀ օրենքով (այսուհետ տեքստում՝ Օրենք) սահմանված կարգով, ընդ որում ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ Օրենքով արգելվում է կարգավորվող շուկայից (ֆոնդային բորսա) դուրս վաճառել կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրված կորպորատիվ արժեթղթեր,

5) Օրենսդրությամբ նախատեսված այլ իրավունքներ:

Միաժամանակ պարտատոմսի սեփականատերը պարտավոր է պարտատոմսերի թողարկման պայմաններով սահմանված ժամկետներում իրականացնել պարտատոմսերի ձեռքբերման համար անհրաժեշտ գումարների փոխանցում համապատասխան բանկային հաշվին, կատարել պարտատոմսերի ձեռքբերումից, օտարումից և այլ գործողություններից ծագող դրամային և ոչ դրամային ցանկացած պարտավորություն, ինչպես նաև կրել օրենսդրությամբ նախատեսված այլ պարտականություններ:

2.3.8 Անվանական տոկոսադրույքը և այդ տոկոսների վճարման պայմանները

Պարտատոմսերի դիմաց հաշվարկվելու և վճարվելու է արժեկտրոնային անվանական եկամուտ, որը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Պարտատոմսերի դիմաց նախատեսվող արժեկտրոնային անվանական եկամուտների վճարման պարբերականությունը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Արժեկտրոնային եկամուտը հաշվարկվելու և վճարվելու է ԱՄՆ դոլարով:

Եթե Պարտատոմսերի արժեկտրոնային եկամուտների վճարումները հնարավոր չլինի փոխանցել դրանց սեփականատերերին և/կամ անվանատերերին՝ պայմանավորված այն հանգամանքով, որ Թողարկողի և/կամ Թողարկողի վերահսկող բաժնետերերի նկատմամբ հայտարարվել է Պատժամիջոց³ և վճարային համակարգը չի կարող մշակել Թողարկողի կողմից տրված ԱՄՆ դոլարով փոխանցման և վճարման հանձնարարականները, Թողարկողը կգործադրի իրենից կախված բոլոր ողջամիտ ջանքերը Պարտատոմսերի սեփականատերերին և/կամ անվանատերերին վճարման ենթակա գումարը ԱՄՆ դոլարով փոխանցելու համար:

Նման փոխանցման անհնարինության դեպքում Թողարկողն իրավունք ունի Պարտատոմսերի սեփականատերերին և/կամ անվանատերերին ԱՄՆ դոլարով արտահայտված՝

³ ԱՄՆ կառավարության, ՄԱԿ-ի, Եվրոպական Միության (կամ նրա անդամ պետություններից որևէ մեկի), Միացյալ Թագավորության, Շվեյցարիայի, Կանադայի, Ճապոնիայի կամ նշվածներից որևէ մեկի կառավարական հաստատությունների և գործակալությունների կողմից կիրառվող որևէ պատժամիջոց կամ սահմանափակող միջոցներ:

Պարտատոմսերի արժեկտրոնային եկամուտների վճարվելիք գումարները վճարել համարժեք ՀՀ դրամով:

ԱՄՆ դոլարից ՀՀ դրամ փոխարկումների համար հիմք կհանդիսանա վճարման օրվան նախորդող օրվա դրությամբ ՀՀ Կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքը:

Արժեկտրոնների հաշվարկման օրերը ենթակա են որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Արժեկտրոնները պարտատոմսերի սեփականատերերին և/կամ անվանատերերին վճարվելու են արժեկտրոնների հաշվարկման օրը: Եթե հաշվարկման օրը ոչ աշխատանքային է, ապա արժեկտրոնը վճարման օր է համարվում դրան հաջորդող առաջին աշխատանքային օրը:

Արժեկտրոնները (տոկոսագումարները) ստանալու իրավունք ունեն պարտատոմսերի արժեկտրոնների հաշվարկման օրվան նախորդող օրվա վերջի դրությամբ պարտատոմսերի սեփականատերերի/անվանատերերի ռեեստրում գրանցված անձինք (սեփականատերերը կամ անվանատերերը):

Արժեկտրոնների վճարումների համար նախատեսվող գումարներն անվանատերերին և/կամ սեփականատերերին վճարվում են մինչև 0.01 ԱՄՆ դոլար ճշտությամբ (ընդ որում կլորացումը իրականացվում է թվաբանական կլորացման կանոններին համաձայն՝ մինչև ամենամոտ ամբողջ տասնավոր թիվը):

Համաձայն Եռակողմ պայմանագրի՝ Դեպոզիտարիան Թողարկողի հանձնարարությամբ և Հաշվի օպերատորի միջնորդությամբ Թողարկողին մատուցում է արժեթղթերի գծով եկամուտների փոխանցման և արժեթղթերի մարման ծառայություններ: Արժեկտրոնի գումարները վճարվում են անկանխիկ ձևով: Դրամական միջոցների այն մասը, որը հնարավոր չի լինի փոխանցել արժեթղթերի սեփականատիրոջը և/կամ անվանատիրոջը Արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկային միասնական համակարգում պարտատոմսի սեփականատերերի ռեեստրի փակման օրվա դրությամբ ռեեստրում գրանցված բանկային հաշիվների բացակայության կամ դրանց ճշտման անհնարինության պատճառով, կվերադարձվի Թողարկողի համապատասխան բանկային հաշվին: Այնուհետև Թողարկողը կգործադրի իրենից կախված բոլոր ողջամիտ ջանքերը ներդրողին բոլոր հնարավոր կապի միջոցներով հայտնաբերելու ու նրան վճարման ենթակա գումարը փոխանցելու համար: Ներդրողին հայտնաբերելու անհնարինության դեպքում վճարման ենթակա գումարը մուծվելու է նոտարի կամ դատարանի (օրենքով սահմանված դեպքերում) դեպոզիտ համաձայն ՀՀ օրենսդրության:

Համաձայն Եռակողմ պայմանագրի՝ Դեպոզիտարիան, արժեկտրոնի գումարների վճարման հիմքով, մինչև արժեկտրոնների վճարման օրվա 14:00 ՀՀ ԿԲ է ներկայացնում տեղեկատվություն պարտատոմսի արժեկտրոնների վճարման փաստի մասին:

Արժեկտրոնի գումարի հաշվարկման համար հիմք է ընդունվում հետևյալ բանաձևը՝

$$ԱԳ = (FV \times C) / k,$$

որտեղ՝

ԱԳ-ն արժեկտրոնի գումարն է,

FV- մեկ պարտատոմսի անվանական արժեքն է,

C- տարեկան արժեկտրոնային անվանական տոկոսադրույքն է՝ արտահայտված տոկոսներով,

k-ն մեկ տարում վճարվող արժեկտրոնների թիվն է (արժեկտրոնների եռամսյակային վճարման դեպքում k=4, կիսամյակային վճարման դեպքում՝ k=2):

Արժեկտրոնի կուտակումն իրականացվելու է հետևյալ բանաձևով՝

$$AI = FV \times \frac{C}{k} \times \frac{DCS}{DCC}$$

- AI – կուտակված արժեկտրոնային եկամուտն է,
- FV – մեկ պարտատոմսի անվանական արժեքն է,
- C – տարեկան արժեկտրոնային անվանական տոկոսադրույքն է՝ արտահայտված տոկոսներով,
- k – մեկ տարում վճարվող արժեկտրոնների թիվն է, հաճախականությունը, (արժեկտրոնների եռամսյակային վճարման դեպքում k=4, կիսամյակային վճարման դեպքում՝ k=2),
- Օրերի հաշվարկման պայմանականությունը Թողարկողի պարտատոմսերի համար համարվում է Actual/Actual-ը, ընդ որում
 - DCS – գործարքի կատարման օրվան նախորդող արժեկտրոնի մարման/արժեկտրոնի կուտակման սկզբի ամսաթվի և գործարքի կատարման օրվա միջև եղած օրերի քանակն է համապատասխան պայմանականության դեպքում [D2M2Y2 - D1M1Y1];
 - DCC – արժեկտրոնային փուլի օրերի քանակն է համապատասխան պայմանականության դեպքում [D3M3Y3 - D1M1Y1];
 - D1M1Y1 – գործարքի կատարման օրվան նախորդող արժեկտրոնի մարման/արժեկտրոնի կուտակման սկզբի ամսաթիվն է;
 - D2M2Y2 – գործարքի կատարման ամսաթիվն է;
 - D3M3Y3 – գործարքի կատարման օրվան հաջորդող արժեկտրոնի մարման/անվանական արժեքի մարման ամսաթիվն է:

2.3.9 Արժեթղթերի մարման ժամկետը և արժեքը

Պարտատոմսերի մարման օրը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Մեկ դոլարային պարտատոմսի մարման արժեքը կազմում է 100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար:

Պարտատոմսերի սեփականատերերի/անվանատերերի ռեեստրը փակվում է պարտատոմսերի մարման օրվան նախորդող օրը: Պարտատոմսերի մարման գումարն իրավունք ունեն ստանալ մինչև ռեեստրի փակման պահը պարտատոմսերի սեփականատերերի և/կամ անվանատերերի ռեեստրում գրանցված անձինք:

Պարտատոմսերի մարման գումարները պարտատոմսերի սեփականատերերին/անվանատերերին վճարվում են պարտատոմսերի մարման օրը: Եթե մարման օրը ոչ աշխատանքային օր է, ապա մարման գումարները վճարվում են մարման օրվան հաջորդող աշխատանքային օրը:

Թողարկողը մարման գումարները վճարելու է անկանխիկ ձևով՝ համաձայն Եռակողմ պայմանագրի: Դրամական միջոցների այն մասը, որը հնարավոր չի լինի փոխանցել արժեթղթերի սեփականատիրոջը և/կամ անվանատիրոջը Արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկային միասնական համակարգում պարտատոմսի սեփականատերերի ռեեստրի փակման օրվա դրությամբ ռեեստրում գրանցված բանկային հաշիվների բացակայության կամ դրանց ճշտման անհնարինության պատճառով, կվերադարձվի Թողարկողի համապատասխան բանկային հաշվին: Այնուհետև Թողարկողը կգործադրի իրենից կախված բոլոր ողջամիտ ջանքերը ներդրող(ներ)ին բոլոր հնարավոր կապի միջոցներով հայտնաբերելու ու նրան վճարման ենթակա գումարը փոխանցելու համար: Ներդրողին հայտնաբերելու անհնարինության դեպքում Թողարկողը վճարման ենթակա գումարը մուծելու է նոտարի կամ դատարանի (օրենքով սահմանված դեպքերում) դեպոզիտ՝ համաձայն ՀՀ օրենսդրության:

Համաձայն եռակողմ պայմանագրի՝ Դեպոզիտարիան, հիմք ընդունելով մարման գումարների վճարման փաստը, մինչև մարման գումարների վճարման օրվա 14:00 ՀՀ ԿԲ է ներկայացնում տեղեկատվություն պարտատոմսի մարման գումարների փաստացի վճարման մասին:

Պարտատոմսերի մարման դիմաց վճարումները կատարվելու են ԱՄՆ դոլարով:

Եթե Պարտատոմսերի մարման դիմաց վճարումները հնարավոր չլինի փոխանցել դրանց սեփականատերերին և/կամ անվանատերերին պայմանավորված այն հանգամանքով, որ Թողարկողի և/կամ Թողարկողի վերահսկող բաժնետերերի նկատմամբ հայտարարվել է Պատժամիջոց և վճարային համակարգը չի կարող մշակել Թողարկողի կողմից տրված ԱՄՆ դոլարով փոխանցման և վճարման հանձնարարականները, Թողարկողը կգործադրի իրենից կախված բոլոր ողջամիտ ջանքերը Պարտատոմսերի սեփականատերերին և/կամ անվանատերերին վճարման ենթակա գումարը ԱՄՆ դոլարով փոխանցելու համար:

Նման փոխանցման անհնարինության դեպքում Թողարկողն իրավունք ունի Պարտատոմսերի սեփականատերերին և/կամ անվանատերերին ԱՄՆ դոլարով արտահայտված՝ Պարտատոմսերի մարման դիմաց վճարվելիք գումարները վճարել համարժեք ՀՀ դրամով:

ԱՄՆ դոլարից ՀՀ դրամ փոխարկումների համար հիմք կհանդիսանա վճարման օրվան նախորդող օրվա դրությամբ ՀՀ Կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքը:

Հաշվի առնելով պարտատոմսերի անվանական արժեքի արժույթը և պարտատոմսերի մարման հետ կապված միջբանկային փոխանցումների անհրաժեշտությունը, ներդրողները պետք է նկատի ունենան, որ մարման գումարների փոխանցման (միջբանկային փոխանցումներ) հետ կապված հնարավոր միջնորդավճարների ծախսերը պետք է կատարվեն ներդրողի հաշվին, հետևաբար նման դեպքերում ներդրողները մարման գումարները կստանան պահումներով՝ ըստ միջնորդ բանկերում /առկայության դեպքում/ գործող սակագների:

2.3.9.1 **Վաղաժամկետ մարում**

Պարտատոմսերի վաղաժամկետ մարման հնարավորություն (թողարկողի կամ ներդրողի նախաձեռնությամբ (քոլ օպցիոն, փուֆ օպցիոն)) կարող է նախատեսվել Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Պարտատոմսերի վաղաժամկետ մարում կարող է իրականացվել նաև Ազդագրի [2.8 բաժնով](#) ներկայացված դեպքում:

2.3.10 **Արժեթղթերի տարեկան եկամտաբերությունը**

Արժեթղթերի եկամտաբերությունը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ սույն [Ազդագրի 2.4.3.1](#) մասում բերված բանաձևի համաձայն:

2.3.11 **Նոր թողարկման մասին տեղեկատվություն**

Պարտատոմսերի թողարկման/առաջարկի ծրագրի վերաբերյալ որոշումն ընդունվել է Թողարկողի Խորհրդի 2024թ.-ի հունիսի 5-ի թիվ 16/24-ՀՄ որոշմամբ: Որոշմամբ ամրագրվել է այն առավելագույն ծավալը, որի շրջանակներում Թողարկողի առանձին որոշմամբ (որոշումներով) կարող է իրականացվել պարտատոմսերի տեղաբաշխում (տեղաբաշխումներ): Պարտատոմսերի տեղաբաշխումներին վերաբերող վերջնական պայմանները հաստատվում են Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

2.3.12 Արժեթղթերի ազատ շրջանառելիության սահմանափակումների նկարագրությունը

Թողարկողի կանոնադրությամբ կամ պարտատոմսերի թողարկման/առաջարկի ծրագրի մասին Թողարկողի համապատասխան իրավասու մարմնի որոշմամբ (այսուհետ՝ Թողարկողի որոշում) պարտատոմսերի թողարկման/տեղաբաշխման, ինչպես նաև պարտատոմսերում ներդրումներ կատարողների նկատմամբ որևէ այլ սահմանափակումներ չեն սահմանվում, բացի տեղաբաշխման ընթացքում մեկ ներդրողի նկատմամբ կիրառվող ձեռք բերվող պարտատոմսերի ծավալի սահմանափակումից, եթե նման որոշում կայացվի Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Պարտատոմսերի ազատ շրջանառության հետ կապված որևէ այլ սահմանափակումներ չկան՝ բացառությամբ Օրենքով և ենթաօրենսդրական ակտերով սահմանված դեպքերի:

Թողարկողը պարտադիր դիմելու է Բորսա պարտատոմսերը ցուցակելու և/կամ առևտրին թույլատրելու համար, և համաձայն գործող օրենսդրության պարտատոմսերի ցուցակման դեպքում վերջիններիս շրջանառությունը կարող է իրականացվել միայն Բորսայում:

Ներդրողները կարող են իրենց ցանկությամբ օտարել պարտատոմսերը Ֆոնդային բորսայում (ցուցակված և առևտրին թույլատրված լինելու դեպքում) կամ արտաբորսայում՝ Օրենքով սահմանված կարգով, ընդ որում ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ ՀՀ օրենսդրությամբ չի թույլատրվում կարգավորվող շուկայից (ֆոնդային բորսա) դուրս վաճառել կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրված կորպորատիվ արժեթղթեր. բացառություն են կազմում.

- ՀՀ ԿԲ կողմից կնքվող գործարքները. դրանք ՀՀ ԿԲ և ֆին. շուկայի մասնագիտացված ընկերությունների միջև հնարավոր գործարքներն են,
- թողարկողի կողմից իր թողարկած արժեթղթերի հետգնման կամ ձեռքբերման գործարքները:

2.3.13 Արժեթղթերից ստացվող եկամուտների հարկումը

Կարևոր ծանուցում: Չնայած այն հանգամանքին, որ Թողարկողը, իրականացնելով իր լավագույն ջանքերը և առկա գիտելիքները, սույն բաժնում ներկայացնում է արժեթղթերից ստացվող եկամուտների հարկման մոտեցումները ՀՀ-ում, այնուամենայնիվ Թողարկողը ցանկանում է հայտարարել, որ ներդրողներն այն չպետք է համարեն հարկային խորհրդատվություն և ներդրումներ անելիս հիմնվեն միայն այս բաժնում ներկայացված նյութի վրա: Թողարկողը չի երաշխավորում, որ ներդրողի կողմից Ազդագրի ստացման և ծանոթացման պահին հարկային օրենսդրությունը կհամապատասխանի ներկայացվածին, կամ համարժեքորեն կիրառություն կունենա ՀՀ հարկային մարմինների կողմից և ցանկացած պարագայում խորհուրդ է տալիս օգտվել մասնագիտացված հարկային խորհրդատվության ծառայություններից: Թողարկողը ցանկանում է հայտարարել, որ

սույնով զերծ է մնում ցանկացած ներդրողի հնարավոր պահանջներից կապված հարկային օրենսդրության և հարկման մեխանիզմների փոփոխության արդյունքում առաջացած լրացուցիչ ֆինանսական պահանջների նկատմամբ պատասխանատվությունից:

Թողարկողի պարտատոմսերից ստացվող եկամուտը ենթակա է հարկման շահութահարկով (իրավաբանական անձանց համար) և եկամտային հարկով (ֆիզիկական անձանց համար):

2.3.13.1 Պարտատոմսերից ստացվող եկամտի շահութահարկով հարկման կարգը և նկարագիրը

ՀՀ-ում շահութահարկ են վճարում (հարկատու են) ՀՀ ռեզիդենտները և ոչ ռեզիդենտները, բացառությամբ ՀՀ պետական կառավարչական հիմնարկների, ՀՀ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների և ՀՀ ԿԲ-ի: ՀՀ Հարկային օրենսգրքով (այսուհետ՝ Հարկային օրենսգիրք) ՀՀ ռեզիդենտ կազմակերպություն (այսուհետ՝ ռեզիդենտ կազմակերպություն) է համարվում այն կազմակերպությունը, որի գտնվելու վայրը հանդիսանում է ՀՀ-ն:

Ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց հարկումը

Ռեզիդենտների համար հարկվող օբյեկտ է համարվում ՀՀ տարածքում և նրա սահմաններից դուրս ստացվող հարկվող շահույթը: Հարկվող շահույթը հարկատուի համախառն եկամտի և Հարկային օրենսգրքի սահմանված նվազեցումների դրական տարբերությունն է: Շահութահարկի գումարը ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց համար հաշվարկվում է հարկվող շահույթի նկատմամբ՝ 18 (տասնութ) տոկոս դրույքաչափով:

Ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց հարկումը

Ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց համար հարկվող օբյեկտ է համարվում հայաստանյան աղբյուրներից ստացվող հարկվող շահույթը: Համաձայն Հարկային օրենսգրքի՝ հայաստանյան աղբյուրներից ստացվող եկամուտներին են դասվում նաև ոչ ռեզիդենտի՝ ռեզիդենտից կամ ոչ ռեզիդենտից ստացված պասիվ եկամուտները: Ընդ որում, ոչ ռեզիդենտի ստացված պասիվ եկամուտներ են համարվում ոչ ռեզիդենտի կողմից իր գույքի կամ այլ ակտիվների ներդրմամբ (տրամադրելով) ՀՀ տարածքում բացառապես այլ անձանց գործունեությունից ստացված եկամուտները, այսինքն՝ շահաբաժիններ, տոկոսներ, ռոյալթիներ և այլ պասիվ եկամուտներ:

ՀՀ-ում ոչ ռեզիդենտի կողմից հայաստանյան աղբյուրներից ստացվող եկամուտների հարկումը կատարում է հարկային գործակալը՝ եկամտի վճարման աղբյուրի մոտ: ՀՀ-ում ոչ ռեզիդենտի ստացած եկամտից վճարման աղբյուրի մոտ Հարկային օրենսգրքով սահմանված կարգով հարկային գործակալները շահութահարկը պահում են 10 (տասը) տոկոս դրույքաչափով:

Ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձինք ՀՀ-ում գործող ֆոնդային բորսայում մինչև 2024թ.-ի դեկտեմբերի 31-ը ցուցակված պարտատոմսերից տոկոսի կամ մարելիս զեղչի ձևով ստացվող

եկամուտների, ինչպես նաև նշյալ պարտատոմսերի օտարումից ստացվող եկամուտների մասով ազատվում են շահութահարկի վճարումից:

2.3.13.2 Պարտատոմսերից ստացվող եկամտի՝ եկամտային հարկով հարկման կարգը և նկարագիրը

ՀՀ-ում եկամտային հարկ են վճարում (հարկատու են) ՀՀ ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձինք: Ընդ որում, Հարկային օրենսգրքի համաձայն ռեզիդենտ է համարվում այն ֆիզիկական անձը, որը հարկային տարում (հունվարի 1-ից մինչև դեկտեմբերի 31-ը ներառյալ) սկսվող կամ ավարտվող տասներկուամսյա ցանկացած ժամանակահատվածում գտնվել է ՀՀ-ում ընդհանուր առմամբ 183 օր և ավելի, կամ ում կենսական շահերի կենտրոնը գտնվում է ՀՀ-ում, ինչպես նաև ՀՀ-ում պետական ծառայության մեջ գտնվող ժամանակավորապես ՀՀ տարածքից դուրս աշխատող ֆիզիկական անձը: Կենսական շահերի կենտրոն է համարվում այն վայրը, որտեղ կենտրոնացված են անձի ընտանեկան կամ տնտեսական շահերը: Մասնավորապես, համարվում է, որ ֆիզիկական անձի կենսական շահերի կենտրոնը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետությունում, եթե Հայաստանի Հանրապետությունում է գտնվում նրա տունը կամ այլ բնակարանը, ընտանիքը, մասնագիտական կամ այլ գործունեության հիմնական վայրը:

Ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց հարկում

Ռեզիդենտի համար հարկվող օբյեկտ է համարվում ՀՀ տարածքում և նրա սահմաններից դուրս ստացվող հարկվող եկամուտը:

Տոկոսագումարների համար եկամտային հարկը հաշվարկվում է 10 տոկոս դրույքաչափով: Ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց եկամուտներ վճարելիս եկամտային հարկը պահում (գանձում) է հարկային գործակալը:

Արժեկտրոնային պարտատոմսերի դեպքում եկամտային հարկի պահումը (գանձումը) իրականացվում է տոկոսագումարների (արժեկտրոնային եկամուտների) յուրաքանչյուր վճարման դեպքում:

Զեղչատոկոսային (զրոյական արժեկտրոնով) պարտատոմսերի դեպքում եկամտային հարկը հաշվարկվում և պահվում է մարման ժամանակ ստացվող զեղչի նկատմամբ: Վերջինս հաշվարկվում է, որպես անվանական արժեքի և թողարկման գնի տարբերություն:

ՀՀ-ում գործող ֆոնդային բորսայում մինչև 2024թ.-ի դեկտեմբերի 31-ը ցուցակված պարտատոմսերից ստացվող եկամուտները ազատվում են եկամտային հարկից, բացառություն են կազմում միայն բանկերի թողարկած այն պարտատոմսերը, որոնց տեղաբաշխման պահից մինչև մարումն ընկած ժամկետը պակաս է երկու տարուց:

Ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց հարկում

Ոչ ռեզիդենտի համար հարկվող օբյեկտ է համարվում հայաստանյան աղբյուրներից ստացվող հարկվող եկամուտը: Հարկվող եկամուտը հարկատուի համախառն եկամտի և Հարկային օրենսգրքի դրույթներին համաձայն իրականացված նվազեցումների դրական տարբերությունն է:

Պարտատոմսերից ստացված եկամուտների հարկման կանոնները և եկամտային հարկի կիրառվող դրույքաչափը նույնն են ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց համար:

Ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց (եկամտային հարկի գծով), ինչպես նաև ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց (շահութահարկի գծով) համար հարկային գործակալ է հանդիսանում Թողարկողը:

2.4 Առաջարկի ժամկետները և պայմանները

2.4.1 Առաջարկի պայմանները և վիճակագրությունը

Պարտատոմսերը կտեղաբաշխվեն ֆոնդային բորսայից դուրս, ուղղակի վաճառքի միջոցով:

Պարտատոմսերի տեղաբաշխումն սկսելու օրը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Տեղաբաշխման ընթացքում գործում են առաջարկից օգտվելու հետևյալ պայմանները.

Պարտատոմսերի ձեռքբերման համար ներդրողը վճարումը պետք է կատարի մինչև պարտատոմսերի ձեռքբերման օրվա ավարտը՝ պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականի ներկայացման հիմքով: Պարտատոմսերի ձեռքբերման համար կատարվող վճարումը համարվում է պարզաճ կերպով կատարված համապատասխան բանկային հաշվին դրամական միջոցների մուտքագրման պահից:

Պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարական ներկայացնողները պետք է տեղյակ լինեն, որ իրենց հայտ-հանձնարարականները չբավարարվելու կամ մասնակի բավարարվելու դեպքում պարտատոմսերի ձեռքբերման համար վճարված գումարների՝ բանկային հաշվի վրա մնալը՝ մինչև պարտատոմսերի թողարկման պայմանների համաձայն դրանք իրենց վերադարձնելու պահը, միջոցների ապօրինի պահում կամ դրանք վերադարձնելուց խուսափել չի հանդիսանում և դրանց վրա տոկոսներ չեն հաշվարկվում:

Բանկային փոխանցման միջոցով պարտատոմսերի ձեռքբերման համար կատարվող վճարման դեպքում ներդրողները պարտավոր են իրենց հաշվին հոգալ հնարավոր բանկային միջնորդավճարների հետ կապված ծախսերը:

Պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականի ներկայացումից հետո սահմանված ժամկետում համապատասխան վճարում չիրականացրած ներդրողների հայտ-հանձնարարականները համարվում են անվավեր:

Պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականում նշված քանակի պարտատոմսեր ձեռք բերելու դիմաց վճարման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների մեծությունը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$V = P * Q$, որտեղ՝

- V -ն պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտում նշված քանակի պարտատոմսեր ձեռք բերելու դիմաց վճարման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների մեծությունն է:
- P -ն պարտատոմսերի ձեռք բերման հայտի Բանկ ներկայացման օրվա դրությամբ պարտատոմսի գինն է, որը հաշվարկվում է [Ազդագրի 2.4.3.1](#) բաժնի համաձայն:
- Q -ն պարտատոմսերի այն քանակն է, որը ներդրողը ցանկանում է ձեռք բերել:

2.4.1.1 Առաջարկի ընդհանուր ծավալը

Պարտատոմսերի թողարկման (առաջարկի) ընդհանուր ծավալը կազմում է առավելագույնը 60,000,000 (վաթսուն միլիոն) ԱՄՆ դոլար:

Միևնույն սերիայի շրջանակներում թողարկված պարտատոմսերը (միևնույն ԱՄՏԾ-ով պարտատոմսերը) կարող են տեղաբաշխվել նաև մաս-մաս՝ թողարկման վերաբացման միջոցով՝ համաձայն Թողարկողի որոշման:

Մաս-մաս տեղաբաշխման դեպքում թողարկման հերթական վերաբացված ծավալն ամբողջությամբ չտեղաբաշխվելու դեպքում չտեղաբաշխված պարտատոմսերի ծավալը գումարվում է տվյալ սերիայի տեղաբաշխման ենթակա պարտատոմսերի ծավալին:

Պարտատոմսերի թողարկման և տեղաբաշխման ծավալը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

2.4.1.2 Առաջարկի իրականացման սկիզբը և ավարտը

Պարտատոմսերի տեղաբաշխման հստակ ժամանակահատվածը՝ ներառյալ տեղաբաշխումը սկսելու և ավարտելու օրը, ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի առաջարկը, ինչպես նաև տեղաբաշխումը կարող է հետաձգվել կամ չեղյալ հայտարարվել անհաղթահարելի ուժի ազդեցության դեպքում (Ֆորս մաժոր):

Եթե Թողարկողը տեղաբաշխման ընթացքում ներկայացնում է Ծրագրային Ազդագրի լրացում, որը կապված է Ծրագրային Ազդագրում ներառված տեղեկատվության էական փոփոխության,

նոր էական հանգամանքի կամ փաստի ի հայտ գալու հետ, ապա նա ներդրողի պահանջով պարտավոր է չեղյալ համարել ներդրողի տված ակցեպտը և հետ վերադարձնել տեղաբաշխման ընթացքում նրանից ստացված միջոցները կամ հետ գնել մինչև լրացման ներկայացումը ներդրողին վաճառված արժեթղթերը՝ առնվազն նրա կողմից արժեթղթերի ձեռքբերման գնով: Սահմանված հետգնման պահանջը պետք է Տեղաբաշխողին ներկայացվի գրավոր: Հետգնման պահանջի ներկայացման ժամկետը չի կարող ավելի կարճ լինել, քան 5 աշխատանքային օրը՝ Ծրագրային Ազդագրի լրացման հրապարակումից հետո:

Եթե առկա են հետ վերադարձման ենթակա դրամական միջոցներ, ապա դրանք վերադարձվում են Տեղաբաշխողի կողմից՝ հետաձգման կամ չեղյալ հայտարարման որոշումն ընդունելուց հետո՝ 3 (երեք) աշխատանքային օրվա ընթացքում՝ անկանխիկ եղանակով:

Տեղաբաշխումը դադարեցնելու մասին որոշման կայացման և տեղաբաշխման ընթացքում ստացված միջոցները ներդրողներին վերադարձվում են կուտակված արժեկտրոնային եկամուտների հետ միասին: Արժեկտրոնային եկամուտը նման դեպքում հաշվարկվում է տեղաբաշխման առաջին օրվա և այն դադարեցնելու մասին որոշման կայացման օրերի միջև ընկած ժամանակամիջոցի համար:

ՀՀ ԿԲ-ն իր որոշմամբ կարող է կասեցնել պարտատոմսերի տեղաբաշխման ընթացքը՝ Օրենքի համաձայն:

Տեղաբաշխողի նախաձեռնությամբ տեղաբաշխման ընթացքը կարող է կասեցվել միայն ՀՀ ԿԲ համաձայնությամբ՝ առավելագույնը 10 (տասը) աշխատանքային օրով:

Եթե կասեցման ժամկետն ավարտվելու պահից՝ մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում, տեղաբաշխումը չի շարունակվում, ապա Տեղաբաշխողը պարտավոր է կայացնել տեղաբաշխումը դադարեցնելու մասին որոշում և վերադարձնել տեղաբաշխման ընթացքում ստացված միջոցներն արժեթղթերը ձեռք բերած անձանց Օրենքով սահմանված կարգով՝ կասեցման ժամկետի ավարտից 10 (տասը) աշխատանքային օրվա ընթացքում:

2.4.1.3 Առաջարկից օգտվելու համար դիմելու գործընթացը

Տեղաբաշխմանը մասնակցելու համար ներդրողները պետք է կատարեն հետևյալ քայլերը.

Պարտավորումների ձեռքբերման համար ներդրողները սահմանված կարգով պետք է լրացնեն և պատշաճ կերպով Տեղաբաշխողին ներկայացնեն պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականը, որով կհավաստեն պարտավորումների թողարկման պայմաններն ընդունելու իրենց պարտաստականությունը, և որով այդ պայմանները կդառնան ներդրողների համար պարտադիր:

Պարտավորումների ձեռքբերման համար ֆիզիկական և/կամ իրավաբանական անձինք լրացնում են հայտ-հանձնարարականում նշված դաշտերը, որոնց լրացումը պարտադիր է հայտ-հանձնարարականի վավերականությունն ապահովելու համար:

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականները կիրառարակվեն Տեղաբաշխողի և/կամ Թողարկողի պաշտոնական ինտերնետային կայքերում: Հայտ-հանձնարարականն առնվազն պետք է պարունակի հետևյալ տեղեկությունները.

- Հայտ-հանձնարարականի ներկայացման և ձեռքբերման ամսաթվերը (ամսաթվերը պետք է համապատասխանեն միմյանց)
- Ներդրողի տվյալները.
 - Ֆիզիկական անձանց (անհատ ձեռնկարկատերերի) դեպքում՝ անունը և ազգանունը, անձը հաստատող փաստաթղթի տվյալները, գրանցման վայրը, ռեզիդենությունը
 - իրավաբանական անձանց դեպքում՝ անվանումը, գրանցման համարը, գտնվելու վայրը, ՀՎՀՀ-ն, ռեզիդենությունը
- Ներդրողի բանկային վավերապայմանները
 - արժեթղթերի հաշվի համարը և արժեթղթերի հաշիվը հաշվառող անձի անունը
- Ձեռքբերվող պարտավորումների տվյալները
 - պարտավորման գինը
 - պարտավորման քանակը
 - վճարման ենթակա ընդհանուր գումարը

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականի լրացումից և պատշաճ կերպով Տեղաբաշխողին առաքումից հետո պարտավորումների ձեռքբերման համար համապատասխան դրամական միջոցները ներդրողների կողմից պետք է մուտքագրվեն թողարկման նպատակով բացված հաշվեհամարին (այսուհետ՝ Թողարկման հաշվեհամար) մինչև հայտ-հանձնարարականի ձեռքբերման օրվա ավարտը: Հայտ-հանձնարարականը կհամարվի վավեր պատշաճ առաքման և համապատասխան վճարի կատարման հիմքով (այսուհետ՝ Վավեր հայտ-հանձնարարական):

Սահմանված ժամկետում համապատասխան վճարում չիրականացրած ներդրողների հայտ-հանձնարարականները համարվում են անվավեր:

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականում ներկայացված ձեռքբերման օրվա ավարտից հետո, ինչպես նաև պարտավորումների տեղաբաշխման նախատեսված վերջնաժամկետից հետո Թողարկման հաշվեհամարին ստացված գումարները ենթակա են երկու վերադարձման, իսկ դրանց համապատասխան հայտ-հանձնարարականները չեն կարող բավարարվել:

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականը կհամարվի պատշաճ կերպով առաքված Տեղաբաշխողին, եթե այն առաքվել է Տեղաբաշխողի հետ ներքոնշյալ կապի միջոցներից որևէ մեկի միջոցով.

Օնլայն եղանակով՝

- Տեղաբաշխողի MyAmeria հավելվածի MyInvest հարթակի միջոցով էլեկտրոնային հայտ ներկայացնելու միջոցով
- Տեղաբաշխողի ինտերնետ բանկինգ համակարգով ներկայացնելու դեպքում

Առձեռն՝ այցելելով Տեղաբաշխողի որևէ մասնաճյուղ⁴ և հաճախորդի մենեջերների միջոցով լրացնելով համապատասխան հայտ-հանձնարարականը
Էլեկտրոնային փոստ՝ CapitalMarkets@ameriabank.am
CBAnet հաղց՝ CapitalMarkets_Ameriabank/AMERIA/CBAnet@CBAnet

Տեղաբաշխողը Վավեր հայտ-հանձնարարական ներկայացրած անձին նույնականացնելու նպատակով վերջինից կարող է պահանջել հավելյալ տեղեկատվություն/փաստաթղթեր:

Վավեր հայտ-հանձնարարականները բավարարվում կամ մերժվում են այն ներկայացնելու օրվան հաջորդող մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում: Պարտավորումների ձեռքբերման օր է համարվում հայտ-հանձնարարականը բավարարելու օրը:

Վավեր հայտ-հանձնարարականները կարող են մերժվել, եթե փոխանցված դրամական միջոցները չեն համապատասխանում փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ոլորտը կարգավորող միջազգային և/կամ ՀՀ օրենսդրության պահանջներին և/կամ Տեղաբաշխողի ներքին նորմատիվ ակտերին, ինչպես նաև Ազդագրով նշված դեպքերում:

Պարտավորումների ձեռքբերմանը մասնակցել ցանկացող ֆիզիկական և/կամ իրավաբանական անձինք կարող են ներկայացնել մեկից ավելի հայտ-հանձնարարականներ:

2.4.1.4 Առաջարկի ընդհանուր ծավալի նվազեցման հնարավորությունը

Տեղաբաշխման ընթացքում առաջարկի ընդհանուր ծավալի նվազեցման հնարավորություն (ինչպես նաև այդ պարագայում ներդրողների կողմից վճարված գումարները հետ վերադարձնելու եղանակը և ձևը) կարող է նախատեսվել Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում տեղաբաշխման կարգով պայմանավորված՝ հնարավոր է պարտատոմսերի ձեռքբերման որևէ հայտ-հանձնարարականի և/կամ հայտ-հանձնարարականների մասնակի բավարարում:

Մասնակի բավարարման դեպք կարող է առաջանալ, երբ հայտ-հանձնարարականում նշված ձեռքբերվող պարտատոմսերի քանակը գերազանցում է հայտ-հանձնարարականը ներկայացնելու պահին առկա տեղաբաշխման ենթակա պարտատոմսերի մնացորդային քանակը:

⁴ Մասնաճյուղերի գործառնական օրերը և ժամերը ներկայացված են հետևյալ հղմամբ՝ <https://ameriabank.am/service-network>:

Միաժամանակ ներկայացված հայտ-հանձնարարականների դեպքում, եթե հայտ-հանձնարարականներում նշված ձեռքբերվող պարտատոմսերի ընդհանուր քանակը գերազանցում է տեղաբաշխման ենթակա պարտատոմսերի մնացորդային քանակը, ապա տվյալ հայտ-հանձնարարականները բավարարվում են համամասնորեն՝ ըստ հայտ-հանձնարարականներում նշված ձեռքբերվող պարտատոմսերի ընդհանուր քանակում յուրաքանչյուր հայտ-հանձնարարականով նշված ձեռքբերվող պարտատոմսերի քանակի մասնաբաժնի:

Հայտ-հանձնարարականի մասնակի բավարարման դեպքում, եթե առկա է լինում ներդրողին հետ վերադարձման ենթակա գումար, ապա տեղաբաշխման ավարտից հետո 3 (երեք) աշխատանքային օրվա ընթացքում նշված գումարը Թողարկողի կողմից ենթակա է վերադարձման, ինչն իրականացվում է անկանխիկ եղանակով՝ համապատասխան ներդրողի բանկային հաշվին փոխանցմամբ:

2.4.1.5 Հայրը հետ կանչելու ժամանակաշրջանը

Հայտ-հանձնարարականի ներկայացումից հետո սահմանված ժամկետում (մինչև պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականի ներկայացման օրվա ավարտը) համապատասխան վճարում չիրականացրած ներդրողների հայտ-հանձնարարականները համարվում են անվավեր և չեն մասնակցում տեղաբաշխմանը:

Բացի վերոնշյալ դեպքերից, ներդրողները պարտատոմսերի հայտ-հանձնարարականները պատշաճ կերպով առաքելուց, Տեղաբաշխողի կողմից հայտ-հանձնարարականի ստացման հաստատումը/ծանուցումը ստանալուց և համապատասխան վճարումը կատարելուց հետո դրանք չեն կարող ետ կանչել:

2.4.1.6 Նվազագույն և առավելագույն գումարները

Թողարկման ընթացքում կարող են լինել Պարտատոմսերի ձեռքբերման քանակական և գումարային սահմանափակումներ, եթե նման որոշում կայացվի Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

2.4.1.7 Արժեթղթերի դիմաց վճարներ կատարելը

Թողարկվող պարտատոմսերի ձեռքբերման համար իրավաբանական և/կամ ֆիզիկական անձինք վճարումը կատարում են Թողարկման հաշվեհամարին: Վճարումը համարվում է պատշաճ կերպով կատարված համապատասխան բանկային հաշվին դրամական միջոցների մուտքագրման պահից:

Համապատասխան հայտ-հանձնարարականները բավարարվելուց հետո ներդրողներն արժեթղթերի սեփականության վերաբերյալ քաղվածք կարող են ստանալ իրենց արժեթղթերի հաշիվը սպասարկող Պահառուից կամ Հաշվի Օպերատորից՝ Տեղաբաշխողից իրենց հայտ-հանձնարարականների բավարարման մասին տեղեկացվելուց հետո:

Տեղաբաշխողն իրավունք ունի պարտատոմսեր ձեռք բերել ցանկացող անձի կողմից պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտում նշված քանակի պարտատոմսեր ձեռք բերելու համար Թողարկման հաշվեհամարին փոխանցված դրամական միջոցները չկրեդիտագրել Թողարկման հաշվեհամարին, չտալ համապատասխան հանձնարարական Դեպոզիտարիային պարտատոմսերի թողարկման հաշվից պարտատոմսերը ձեռք բերել ցանկացողի արժեթղթերի հաշվին փոխանցելու համար, եթե փոխանցված դրամական միջոցները չեն համապատասխանում փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ոլորտը կարգավորող միջազգային և/կամ ՀՀ օրենսդրության պահանջներին և/կամ Տեղաբաշխողի ներքին նորմատիվ ակտերին: Նման իրավիճակում Տեղաբաշխողն իրավունք ունի մերժել հայտ-հանձնարարականը, իսկ փոխանցված դրամական միջոցները ետ փոխանցել, որի հետ կապված ֆինանսական ծախսերը կրում է պարտատոմսեր ձեռք բերել ցանկացող անձը: Տեղաբաշխողի կողմից բանկային փոխանցմամբ ստացված և չընդունված դրամական միջոցների ետփոխանցման/ետդարձման ծառայության սակագինը հրապարակված է Տեղաբաշխողի ինտերնետային կայքում: Ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ բացի Տեղաբաշխողի կողմից գանձվող ծառայության վճարից, Թողարկման հաշվեհամարին փոխանցված դրամական միջոցները Տեղաբաշխողի կողմից նույն վավերապայմաններով ետ փոխանցելու դեպքում հնարավոր են նաև ծառայության դիմաց գանձումներ միջնորդ բանկերի և շահառուի բանկի կողմից:

Ներդրողի՝ ձեռքբերված պարտատոմսի նկատմամբ սեփականության իրավունքը ծագում է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով Դեպոզիտարիայում կամ լիցենզավորված այլ պահառուի մոտ ներդրողի անունով այդ պարտատոմսի գրանցման պահից:

Պարտատոմսերը փոխանցվում են ներդրողի արժեթղթերի հաշվին համապատասխան հայտ-հանձնարարականի բավարարման օրը:

2.4.1.8 Առաջարկի արդյունքների հրապարակումը

Տեղաբաշխման արդյունքները կհրապարակվեն տեղաբաշխման ավարտից հետո 3 (երեք) աշխատանքային օրվա ընթացքում Տեղաբաշխողի և/կամ Թողարկողի պաշտոնական կայքում:

2.4.1.9 Նախապատվության իրավունքը

Պարտատոմսերի տեղաբաշխումն իրականացվելու է ըստ պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականների և դրանց դիմաց կատարված վճարման ստացման հերթականության, այսինքն առաջնահերթություն ունի այն ներդրողը, ում հայտ-

հանձնարարականի համաձայն վճարումը թողարկման նպատակով Տեղաբաշխողի կողմից բացված Թողարկման հաշվեհամարին ավելի վաղ է ստացվել:

Թողարկվող պարտատոմսերը ձեռք բերելու նախապատվության իրավունք ունեցող անձինք չկան:

2.4.2 Տեղաբաշխման պլանը

2.4.2.1 Ներդրողների խմբերը

Առաջարկն արվում է ՀՀ-ում՝ առանց ներդրողների մասով որևէ սահմանափակումների:

2.4.2.2 Հայտերի բավարարման մասին տեղեկացումը

Ներդրողները Տեղաբաշխողից տեղեկացվում են իրենց հայտ-հանձնարարականների բավարարման մասին մինչև հայտ-հանձնարարականի ներկայացման օրվան հաջորդող աշխատանքային օրվա ավարտը: Հայտ-հանձնարարականների բավարարման մասին ներդրողին տեղեկացումը տրամադրվում է այն կապի միջոցով, որով ներդրողը Տեղաբաշխողին է ներկայացրել պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականը/երը: Բացառություն է կազմում միայն Տեղաբաշխողի MyInvest հարթակի միջոցով տրամադրված էլեկտրոնային հայտերի դեպքը, երբ հայտերի բավարարման մասին տեղեկացումը տրամադրվում է Տեղաբաշխողի համակարգում գրանցված ներդրողի էլեկտրոնային հասցեին:

2.4.3 Առաջարկի գինը

2.4.3.1 Արժեթղթերի գինը

Պարտատոմսերի լրիվ գինը յուրաքանչյուր 100 միավոր անվանական արժեքի դիմաց, տեղաբաշխման առաջին օրվանից սկսած հաշվարկվում է հետևյալ կերպ՝

$$DP = \frac{C}{f} \sum_{t=1}^N \frac{1}{\left(1 + \frac{y}{100 * f}\right)^{i-1+\tau}} + \frac{100}{\left(1 + \frac{y}{100 * f}\right)^{N-1+\tau}}$$

որտեղ՝

$$\tau = \frac{DSN}{DCC}$$

DP - Պարտատոմսի գինն է,

DSN - գործարքի կատարման օրից (settlement/trade date) մինչև հաջորդ արժեկտրոնի վճարումը մնացած օրերի քանակ համապատասխան պայմանականության դեպքում,

DCC - գործարքին նախորդող արժեկտրոնի վճարման օրից մինչև գործարքին հաջորդող արժեկտրոնի վճարման օրերի քանակ համապատասխան պայմանականության դեպքում,

f - արժեկտրոնի վճարման հաճախականությունն է,

N - հաշվարկման պահին մնացած արժեկտրոնների վճարումների թիվը,

C - տարեկան արժեկտրոնը 100 միավոր անվանական արժեքի դիմաց,

Y - մինչև մարում եկամտաբերություն:

Մինչև տեղաբաշխման սկիզբը տեղաբաշխման ամբողջ ժամանակահատվածի համար՝ ըստ օրերի, պարտատոմսերի վաճառքի գինը կիրառարակվի առնվազն Տեղաբաշխողի ինտերնետային կայքում:

Բանկային փոխանցման միջոցով պարտատոմսերի ձեռքբերման համար կատարվող վճարման դեպքում ներդրողները պարտավոր են իրենց հաշվին հոգալ հնարավոր բանկային միջնորդավճարների հետ կապված ծախսերը:

Ներդրողները պարտավոր են նաև Դեպոզիտարիայում կամ լիցենզավորված որևէ այլ ենթապահառուի մոտ բացել արժեթղթերի հաշվառման անձնական արժեթղթերի հաշիվ և կրել վերջինիս հետ կապված ծախսերը:

2.4.4 Տեղաբաշխումը

2.4.4.1 Երաշխավորված տեղաբաշխում իրականացնողները

Ազդագրի գրանցման ներկայացման պահին երաշխավորված տեղաբաշխում իրականացնելու համաձայնություն առկա չէ Թողարկողի և Տեղաբաշխողի միջև:

2.4.4.2 Չերաշխավորված տեղաբաշխում իրականացնողները

Չերաշխավորված տեղաբաշխում իրականացնելու կապակցությամբ Թողարկողը կնքել է «Պարտատոմսերի տեղաբաշխման ծառայությունների մատուցման մասին» պայմանագիր «ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի հետ (ՀՀ, Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյան 2):

Համաձայն կնքված պայմանագրի՝ «ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ն իրականացնելու է պարտատոմսերի տեղաբաշխում չերաշխավորված եղանակով:

Ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ

- հայտարարված տեղաբաշխման ծավալը կարող է ամբողջությամբ չտեղաբաշխվել, այսինքն կարող է տեղի ունենալ թերտեղաբաշխում,

- անկախ տեղաբաշխման ավարտին պարտատոմսերի փաստացի տեղաբաշխված ծավալից՝ տեղաբաշխումը համարվում է կայացած:

2.4.4.3 **Տեղաբաշխման պայմանները**

Համաձայն «ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի հետ կնքած «Պարտատոմսերի տեղաբաշխման ծառայությունների մատուցման մասին» պայմանագրի՝ Թողարկողը պարտավորվել է Տեղաբաշխողին վճարել՝

- Ծառայությունների մատուցման հիմնական վճար, որը կազմում է 37,500,000 (երեսունյոթ միլիոն հինգ հարյուր հազար) ՀՀ դրամ,
- Տեղաբաշխման վճար, որի չափը ենթակա կլինի որոշման տեղաբաշխման արդյունքների հիման վրա:

2.4.4.4 **Երաշխավորված տեղաբաշխման պայմանագիրը**

Ազդագրի ներկայացման պահին երաշխավորված տեղաբաշխման պայմանագիր չի կնքվել:

2.4.4.5 **Վճարում ընդունող բանկերը և պահառուները**

Պարտատոմսերի դիմաց անհրաժեշտ է վճարում կատարել թողարկման նպատակով «ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ում (ՀՀ, Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյան 2) բացված Թողարկման հաշվեհամարին: Եթե ներդրողը պարտատոմսերի ձեռքբերումը իրականացնելու է իր բրոքերային ընկերության միջոցով, ապա հարկավոր է վճարման գործընթացի մանրամասները հստակեցնել ներդրողի բրոքերային ընկերության հետ:

Թողարկողի պարտատոմսերի նկատմամբ իրավունքների և պարտավորությունների հաշվառումն ու (կամ) գրանցումն (սեփականատերերի/անվանատերերի ռեեստրի վարում) իրականացվելու է Դեպոզիտարիայի միջոցով, որը հանդես է գալու որպես անվանական արժեթղթերի սեփականատերերի (անվանատերերի) ռեեստրավար՝ վերջինիս համակարգում գործող որևէ Հաշվի օպերատորի միջնորդությամբ:

Պարտատոմսերը կարող են հաշվառվել նաև ՀՀ ԿԲ կողմից լիցենզավորված որևէ պահառուի կողմից (Դեպոզիտարիայի ենթապահառու)՝ այդ պահառուի մոտ պարտատոմսերի սեփականատիրոջ/անվանատիրոջ համար արժեթղթերի հաշիվ բացելու և վարելու միջոցով:

Դեպոզիտարիայի հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան, Վազգեն Սարգսյան 26/1, 5-րդ հարկ (հեռ.՝ (+374) 60 615555):

Պարտատոմսերի ռեեստրի վարման Հաշվի Օպերատորը Ամերիաբանկ ՓԲԸ-ն է:

Մինչև պարտատոմսերի ձեռքբերումը ներդրողները պարտավոր են Դեպոզիտարիայում կամ լիցենզավորված որևէ այլ ենթապահառուի մոտ բացել արժեթղթերի հաշիվ:

Տեղաբաշխողն իրավունք ունի պարտատոմսեր ձեռք բերել ցանկացող անձի կողմից պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտում նշված քանակի պարտատոմսեր ձեռք բերելու համար Թողարկման հաշվեհամարին փոխանցված դրամական միջոցները չկրեդիտագրել Թողարկման հաշվեհամարին, չտալ համապատասխան հանձնարարական Դեպոզիտարիային պարտատոմսերի թողարկման հաշվից պարտատոմսերը ձեռք բերել ցանկացողի արժեթղթերի հաշվին փոխանցելու համար, եթե փոխանցված դրամական միջոցները չեն համապատասխանում փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ոլորտը կարգավորող միջազգային և/կամ ՀՀ օրենսդրության պահանջներին և/կամ Տեղաբաշխողի ներքին նորմատիվ ակտերին: Նման իրավիճակում Տեղաբաշխողն իրավունք ունի մերժել հայտ-հանձնարարականը, իսկ փոխանցված դրամական միջոցները ետ փոխանցել, որի հետ կապված ֆինանսական ծախսերը կրում է պարտատոմսեր ձեռք բերել ցանկացող անձը: Տեղաբաշխողի կողմից բանկային փոխանցմամբ ստացված և չընդունված դրամական միջոցների ետփոխանցման/ետդարձման ծառայության սակագինը հրապարակված է Տեղաբաշխողի ինտերնետային կայքում: Ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ բացի Տեղաբաշխողի կողմից գանձվող ծառայության վճարից, Թողարկման հաշվեհամարին փոխանցված դրամական միջոցները Տեղաբաշխողի կողմից նույն վավերապայմաններով ետ փոխանցելու դեպքում հնարավոր են նաև ծառայության դիմաց գանձումներ միջնորդ բանկերի և շահառուի բանկի կողմից:

2.5 Առևտրին թույլտվությունը և առևտրի կազմակերպումը

2.5.1 Առևտրին թույլտվությունը

Պարտատոմսերը տեղաբաշխելուց հետո հինգ աշխատանքային օրվա ընթացքում Թողարկողը պարտադիր դիմելու է «Հայաստանի ֆոնդային բորսա» ԲԲԸ-ին տեղաբաշխված պարտատոմսերը կարգավորվող շուկայում ցուցակելու և/կամ առևտրին թույլատրելու համար: Ընդ որում պարտատոմսերը կարգավորվող շուկայում ցուցակելու և/կամ առևտրին թույլատրելու հայտը կարող է չբավարարվել Բորսայի կողմից:

Պարտատոմսերի տեղաբաշխման ավարտից հետո 6-ամսյա ժամկետում առևտրի թույլտվություն չստանալու դեպքում, տեղաբաշխումը կհամարվի չեղյալ: Չեղյալ համարելու վերաբերյալ Թողարկողի որոշումն ուժի մեջ մտնելու պահից 10 (տասը) աշխատանքային օրվա ընթացքում Թողարկողը ետ է գնելու պարտատոմսերն իրենց առաջարկի գնով (ներառյալ մինչ չեղյալ համարելու որոշման ուժի մեջ մտնելու օրը հաշվեգրված արժեկտրոնի գումարները):

2.5.2 Շուկաները

Այս պահին Թողարկողի կողմից սույն Ծրագրային Ազդագրով գրանցվող պարտատոմսերը թույլատրված չեն հրապարակային առևտրի ոչ մի շուկայում:

2.5.3 Շուկա ստեղծողները

Թողարկողը մասնագիտացված անձանց հետ դեռ չի կնքել երկրորդային շուկայում շուկա ստեղծողի (մարքեթ մեյքերի) ծառայություններից օգտվելու վերաբերյալ պայմանագիր:

Տեղաբաշխված պարտատոմսերը «Հայաստանի ֆոնդային բորսա» ԲԲԸ-ի կողմից ցուցակվելու և առևտրին թույլատրվելու դեպքում Թողարկողը պարտավորվում է մասնագիտացված անձանց հետ կնքել երկրորդային շուկայում շուկա ստեղծողի պայմանագիր:

2.6 Լրացուցիչ տեղեկատվություն

2.6.1 Խորհրդատուներ

Սույն Ազդագրի պատրաստման ընթացքում Թողարկողը չի օգտվել այլ խորհրդատուների ծառայություններից, բացի Տեղաբաշխողի կողմից մատուցվող տեղաբաշխման ծառայություններից:

2.6.2 Աուդիտորական եզրակացությունը

Բացի սույն Ծրագրային Ազդագրում ներկայացված Թողարկողի պատմական ֆինանսական հաշվետվություններից (2022-2023թթ. թվականների համար), որոնք ենթարկվել են աուդիտի անկախ աուդիտորական ընկերությունների կողմից, սույն Ծրագրային Ազդագրում ներկայացված այլ ֆինանսական տեղեկատվություն չի ենթարկվել աուդիտի անկախ աուդիտորական ընկերությունների կողմից: Հաշվետվությունների և դրանց վերաբերյալ անկախ աուդիտորական կազմակերպությունների կողմից տրված եզրակացությունների պատճենները ներկայացված են [Հավելված 5-ում](#):

2.6.3 Թողարկողի վարկանիշը

Թողարկողը վարկանիշ ստանալու նպատակով սեփական նախաձեռնությամբ դիմել է Մուդիս միջազգային վարկանիշային գործակալությանը:

2020թ. հունվարի 30-ին Թողարկողին շնորհվել է Ba2 վարկանիշ՝ «կայուն» հեռանկարով, որը մեկ վարկանիշով բարձր էր նույն գործակալության կողմից ՀՀ-ին տրված սուվերեն վարկանիշից:

2022թ.-ի մարտին Մուդիսը վերանայել է շնորհված վարկանիշի «կայուն» հեռանկարը՝ սահմանելով «բացասական», որը պայմանավորված էր ՀՀ-ին տրված սուվերեն վարկանիշի հեռանկարի փոփոխությամբ՝ «կայուն»-ից «բացասական»:

2023թ.-ի մայիսին Մուդիսը վերահաստատել է Ընկերության Ba2 վարկանիշը՝ «բացասական» հեռանկարով:

2024թ. հունիսին Մուդիսը վերահաստատել է Ընկերության Ba2 վարկանիշը՝ հեռանկարը վերանայելով «կայուն»-ի:

Վարկանշման ընթացքում հաշվի են առնվել այնպիսի գործոններ ինչպիսիք են՝

- ընկերության կայուն կարգավիճակը ՀՀ էլեկտրաէներգետիկայի շուկայում,
- կարգավորող մարմնի անկախությունը կառավարությունից,
- ընկերության կողմից վերջին տարիների ընթացքում գրանցած բարձր ֆինանսական ցուցանիշները,
- ֆինանսական և տնտեսական պլանավորման բարձր մակարդակը և տեսանելի ապագայում բարձր եկամտաբերության հստակ սպասումները (կարգավորող մարմնի կողմից մինչև 2027 թվականը հաստատված լիցենզիայի պայմաններ),
- սակագնային կարգավորման թափանցիկ համակարգը, ծախսերի և հաստատված ներդրումների փոխհատուցման երկարաժամկետ մեխանիզմները
- լիկվիդայնության ռիսկի նվազումը՝ պայմանավորված երկարաժամկետ պարտքային միջոցների հասանելիությամբ և կարճաժամկետ պարտքային միջոցներից կախվածության նվազումով:

Ստորև ներկայացված են այն գործոնները որոնց շնորհիվ Ընկերությունը կարողացել է ստանալ ՀՀ սուվերեն վարկանիշից բարձր վարկանիշ.

- անկախությունը կարգավորող մարմիններից և կառավարությունից,
- ցածր կախվածություն ներքին կապիտալի շուկայից,
- կայուն բիզնես՝ որպես ենթակառուցվածքային ընկերություն, կանխատեսելի դրամական հոսքերի առաջացմամբ և առողջ ֆինանսական նկարագրով: Ընկերությունն ունի թափանցիկ սակագնային կարգավորում, որը նաև սահմանափակում է ներքին տնտեսական իրադրության և տեղական արժույթի անկայունության անբարենպաստ ազդեցությունը Ընկերության վրա:

2.7 Պարտավորություններ և ֆինանսական պայմաններ (կովենանտներ)

2.7.1 Տեղեկատվական պարտավորություններ

2.7.1.1 Ֆինանսական հաշվետվություններ

Քանի դեռ Պարտատոմսերն ամբողջությամբ չեն մարվել, Թողարկողը պարտավորվում է իր ինտերնետային կայքում հրապարակել օրենսդրությամբ պահանջվող հաշվետվությունները՝ ներառյալ.

1. աուդիտի ենթարկված իր ֆինանսական հաշվետվությունները յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա համար՝ մինչև հաշվետու տարվան հաջորդող տարվա ապրիլի 30-ը,
2. աուդիտի չենթարկված իր կիսամյակային ֆինանսական հաշվետվությունները՝ հաշվետու տարվա առաջին կիսամյակի ավարտից հետո 2 (երկու) ամսվա ընթացքում:

2.7.1.2 Համապատասխանության վկայական

2.7.1.1 կետի (1) և (2) ենթակետերի համաձայն հրապարակված ֆինանսական հաշվետվությունների յուրաքանչյուր փաթեթի հետ միասին Թողարկողը իր կայքում պետք է հրապարակի Համապատասխանության վկայականը⁵, որում պետք է ներկայացվի տեղեկատվություն հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում Թողարկողի համապատասխանությունը Ֆինանսական պայմաններին:

Յուրաքանչյուր Համապատասխանության վկայական պետք է վավերացվի Թողարկողի ֆինանսական գծով տնօրենի և/կամ գլխավոր հաշվապահի կողմից:

2.7.2 Ֆինանսական պայման

Քանի դեռ Պարտատոմսերն ամբողջությամբ չեն մարվել Թողարկողը պարտավորվում է Պարտատոմսերի թողարկման օրվանից սկսած մշտապես պահպանել ներքոնշյալ ֆինանսական ցուցանիշը (այսուհետ՝ Ֆինանսական պայման).

1. **Զուտ Ֆինանսական Պարտք / EBITDA հարաբերակցությունը 3.5:1-ից ոչ բարձր՝ Հաշվարկման օրվան նախորդող տասներկու ամիսների համար:**

Սույն ենթակետի իմաստով.

«**Կանխիկ միջոցներ**» նշանակում է կանխիկ դրամ դրամարկղում և ցպահանջ ավանդներ բանկերում:

⁵ Հավելված 4-ով սահմանված ձևին համապատասխան

«**Պարտք**» նշանակում է Թողարկողի բոլոր պարտավորությունները՝ կապված դրամական միջոցների վճարման կամ մարման հետ, անկախ նրանից՝ Թողարկողի հանդես է գալիս որպես հիմնական վարկառու/պարտապան թե երաշխավոր, և արդյոք դրանք ներկա, ապագա, փաստացի կամ պայմանական պարտավորություններ են, այդ թվում.

- i. ֆինանսական վարձակալության կամ նմանատիպ համաձայնագրերի ներքո Թողարկողի կողմից վճարման ենթակա ցանկացած գումար,
- ii. ապրանքների մատակարարի կողմից կամ ապահով գնման կամ նմանատիպ այլ համաձայնության շրջանակներում Թողարկողին տրամադրված ցանկացած փոխառության գումար, և
- iii. երրորդ անձանց ցանկացած պարտավորություն այնքանով, որքանով այն երաշխավորված է Թողարկողի կողմից, կամ եթե Թողարկողը որևէ այլ եղանակով պատասխանատվություն է ստանձնել նման պարտավորությունների վճարման համար, կամ այնքանով, որքանով այդ պարտավորությունն ապահովված է Թողարկողին պատկանող գույքի գրավով, անկախ նրանից, թե արդյոք Թողարկողը պատասխանատվություն է ստանձնել նման պարտավորությունների վճարման համար:

«**EBITDA**» նշանակում է Թողարկողի շահույթը կամ վնասը, ցանկացած համապատասխան ժամանակահատվածի համար, մինչև.

- i. հարկերի գանձումը,
- ii. ցանկացած պարտքին առնչվող ցանկացած տոկոսագումարի, միջնորդավճարների, զեղչերի և այլ վճարների կատարումը,
- iii. ցանկացած տոկոսագումարի ստացումը,
- iv. մաշվածության և ամորտիզացիայի ծախսագրումը, և
- v. հաշվարկման ամսաթվին նախորդող տասներկու (12) ամիսների ընթացքում առաջացած այլ անկանխիկ օգուտ կամ վնաս: Անկանխիկ օգուտը ներառում է արտարժույթի գործարքներից, վերագնահատումից ստացված օգուտները, պահուստավորված և արժեզրկված ակտիվների վերականգնումը: Անկանխիկ վնասը ներառում է արտարժույթի գործարքներից, վերագնահատումից, պահուստավորումից և արժեզրկումից առաջացած վնասները:

«**Ընդունելի ներդրումներ**» նշանակում է.

- i. կարճաժամկետ, բարձր իրացվելի ներդրումներ, որոնք հեշտությամբ կարող են փոխարկվել Կանխիկի և որոնք ենթակա են արժեքի փոփոխության աննշան ռիսկի և թողարկվում են այնպիսի թողարկողների կողմից, որոնց չապահովված երկարաժամկետ պարտքի միջազգային վարկանիշն է.
 - a. Fitch Ratings Ltd վարկանշային գործակալության կողմից շնորհված BBB- կամ ավելի բարձր,
 - b. Standard and Poor's Rating Group վարկանշային գործակալության կողմից շնորհված BBB- կամ ավելի բարձր կամ

- c. Moody's Investor Services, Inc. վարկանշային գործակալության կողմից շնորհված Baa3 կամ ավելի բարձր,
- ii. ցանկացած գործող բանկային երաշխիք կամ ակրեդիտիվ, որը ծածկում է հաշվեկշռի ամսաթվից սկսած տասներկու (12) ամսվա ընթացքում վճարման ենթակա՝ Թողարկողի պարտքի սպասարկման գումարը, և
- iii. ցանկացած պահուստավորված հաշվի գումար⁶:

«Ֆինանսական պարտք» նշանակում է Թողարկողի նկատմամբ առկա ցանկացած Պարտք՝ ներքոնշյալի առնչությամբ.

- i. փոխառված գումար՝ բացառությամբ ստորադաս վարկերի,
- ii. ցանկացած գումար, որը ներգրավվել է ցանկացած ակցեպտային վարկային գծի ներքո,
- iii. բաժնետոմսերի, մուրհակների, պարտատոմսերի, պարտքային պարտավորության, չապահովված արժեթղթերի կամ նմանատիպ այլ գործիքների թողարկման շրջանակներում գոյացած ցանկացած գումար,
- iv. ցանկացած լիզինգային կամ ապառիկ գնման պայմանագրի ներքո ցանկացած պարտավորության գումար, որը, ՖՀՄՍ-ներին համապատասխան, կարող է դիտարկվել որպես ֆինանսական կամ հիմնական ակտիվների վարձակալություն,
- v. վաճառված կամ զեղչված դեբիտորական պարտքեր (բացառությամբ դեբիտորական պարտքերի, որոնք վաճառվում են առանց հակադարձ պահանջի ներկայացման իրավունքի),
- vi. ցանկացած այլ գործարքի (այդ թվում՝ ցանկացած ֆորվարդային գործարքի պայմանագրի) ներքո ներգրավված ցանկացած գումար, որը կարող է դիտարկվել որպես փոխառություն,
- vii. ցանկացած ածանցյալ գործարք, որը կնքվում է փոխարժեքի կամ գնի տատանումներից պաշտպանվելու կամ օգուտ ստանալու նպատակով (ածանցյալ գործարքի արժեքը հաշվարկելիս հաշվի է առնվում միայն շուկայական արժեքը),
- viii. ցանկացած վնասի հատուցման հակադարձ պարտավորություն՝ կապված որևէ բանկի կամ ֆինանսական հաստատության կողմից թողարկված երաշխիքի, հատուցման պարտավորագրի, պարտատոմսի, պահուստային կամ փաստաթղթային ակրեդիտիվի կամ որևէ այլ գործիքի հետ,
- ix. նախքան Վարկային պայմանագրերի շրջանակներում տրված վարկերի վերջնական մարման ամսաթիվը մարվող (բացառությամբ թողարկողի օպցիոնի) կամ հաշվապահական հաշվառման սկզբունքների համաձայն որպես փոխառություն դասակարգվող բաժնետոմսերի թողարկումից գոյացած ցանկացած գումար, և
- x. վերոհիշյալ (i) - (ix) կետերից որևէ մեկում նշված միջոցների գծով երաշխիքի կամ փոխհատուցման ցանկացած պարտավորության գումար:

«Զուտ ֆինանսական պարտք» նշանակում է Թողարկողի ֆինանսական պարտքը հանած.

- i. Կանխիկ միջոցները,
- ii. Ընդունելի ներդրումները:

⁶ Համաձայն Վարկային պայմանագրերի

«Հաշվարկման օր» է համարվում յուրաքանչյուր տարվա դեկտեմբերի 31-ը և հունիսի 30-ը:

2.8 Պարտավորությունների չկատարման դեպք (Event of Default)

Ֆինանսական պայմանի խախտումը (չկատարումը) հանդիսանում է պարտավորությունների չկատարման դեպք (այսուհետ՝ Պարտավորությունների չկատարում):

Պարտավորությունների չկատարումը հավաստվում է Համապատասխանության վկայականով:

2.8.1 Պարտավորությունների չկատարման հետևանքներ

2.8.1.1 Պարտավորությունների չկատարման վերացում

- i. Պարտավորությունների չկատարման հավաստման դեպքում, Թողարկողին տրվում է հավելյալ ժամանակ մինչև Պարտավորությունների չկատարման հավաստման դեպքին հաջորդող Հաշվարկման օրը վերացնելու թույլ տված Ֆինանսական պայմանի խախտումը: Խախտման վերացումը պետք է հավաստվի հերթական Համապատասխանության վկայականով:
- ii. Հերթական Համապատասխանության վկայականով Պարտավորությունների չկատարման հավաստման դեպքում Պարտատոմսերը կարող են համարվել ետգնման և մարման ենթակա համաձայն Ազդագրի 2.8.1.2 կետի:
- iii. Եթե Պարտավորությունների չկատարումը ի հայտ է եկել Պարտատոմսերի գծով արժեկտրոնային եկամուտների վճարման նախավերջին ամսաթվից հետո, ապա թողարկողին չի տրվում հավելյալ ժամանակ Ֆինանսական պայմանի խախտումը վերացնելու համար, և Պարտատոմսերը կարող են համարվել ետգնման և մարման ենթակա համաձայն Ազդագրի 2.8.1.2 կետի:

2.8.1.2 Պարտատոմսերի ետգնում և մարում

- i. Պարտավորությունների չկատարումը Համապատասխանության վկայականով հավաստվելու և Ազդագրի 2.8.1.1 կետի պայմանների պահպանմամբ այն չվերացվելու դեպքում, վերջինիս հրապարակման ամսաթվից հետո 30 օրվա ընթացքում Պարտատոմսի սեփականատերերը կարող են համատեղ համաձայնությամբ կամ առանձին-առանձին Թողարկողին ծանուցել Պարտատոմսերի վաղաժամկետ մարման պահանջ ունենալու մասին:
Եթե ներկայացված ծանուցումներով Պարտատոմսերի վաղաժամկետ մարման պահանջ ունեցողները համատեղ տիրապետում են որևէ սերիայի մայր գումարի 50%-ից ավելին, ապա Թողարկողը կրում է հետևյալ պարտավորությունները՝

Ա) երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում Պարտատոմսերի վաղաժամկետ մարման գործընթացի մասին տեղեկատվությունը հրապարակել իր կայքում՝

հնարավորություն ընձեռելով Պարտատոմսերի սեփականատերերին ծանուցմանը հաջորդող 30 օրվա ընթացքում վաղաժամկետ մարման պահանջ ներկայացնել Թողարկողին:

Բ) Վերոնշյալ կետով սահմանված 30-օրյա ժամկետը լրանալուց հետո 30 օրվա ընթացքում ետ գնել/մարել նման պահանջ ներկայացրած սեփականատերերի տվյալ սերիայի Պարտատոմսերը:

- ii. Երբ որևէ սերիայի Պարտատոմս որևէ չափով դառնում է ետգնման և մարման ենթակա, դրանց գծով վճարման ենթակա ողջ անվանական արժեքը, ինչպես նաև հաշվեգրված և չվճարված տոկոսները ենթակա են դառնում վճարման՝ յուրաքանչյուր դեպքում առանց դրանք վճարման ներկայացնելու, վճարման պահանջի, առարկության կամ հավելյալ ծանուցման:

2.8.2 Ծանուցումներ

- i. Ազդագրի 2.8.1 կետի (i) ենթակետի շրջանակում բոլոր ծանուցումներն (այսուհետ՝ Ծանուցումներ) պետք է կատարվեն գրավոր և ուղարկվեն Թողարկողի՝ սույն Ազդագրում նշված էլեկտրոնային հասցեին (office@ena.am)՝ որպես հասցեատեր նշելով Թողարկողի ֆինանսական տնօրենին և գլխավոր հաշվապահին:
- ii. Ծանուցումները համարվում են տրված դրանց փաստացի ստացման պահից:

ՄԱՍ 3 ԹՈՂԱՐԿՈՂԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

3.1 Անկախ աուդիտորներ

Թողարկողի 2022 և 2023 թթ. ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտն իրականացրել է «ՔԵՅ-ՓԻ-ԷՄ-ՋԻ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՍՊԸ-ը՝

ՀՀ, 0010, Երևան, Վ. Սարգսյան 26/1, 8-րդ հարկ («Էրեբունի-Պլազա» բիզնես կենտրոն)
հեռ.՝ (+37410) 595999
կայք՝ www.kpmg.am

3.2 Ռիսկային գործոններ

Ընկերության հիմնական ֆինանսատնտեսական և գործառնական ցուցանիշները ձևավորվում են Ընկերությանը տրված լիցենզիաների պայմաններով, որում կանխատեսելիորեն վեր հանված են այն ռիսկերը, որոնք կարող են ազդել Ընկերության ֆինանսատնտեսական և գործառնական ցուցանիշների վրա: Լիցենզիաների պայմաններով սահմանված են վերջիններիս կանխարգելման կամ նվազեցման համար համապատասխան գործիքներ: Արդյունքում Ընկերության ֆինանսատնտեսական և գործառնական ցուցանիշները կանխատեսելի, կառավարելի, հաշվարկելի են:

Վերոնշյալ հանգամանքը նաև հիմք է հանդիսացել Մուդիսի կողմից Թողարկողին՝ ՀՀ վարկանիշից ավելի բարձր վարկանիշի շնորհմանը:

Ցանկացած ներդրող մինչև Թողարկողի պարտատոմսերում ներդրում անելը պետք է ամբողջությամբ ուսումնասիրի Թողարկողի գործունեությանը հատուկ հետևյալ ռիսկային գործոնները: Ստորև ներկայացված են այն ռիսկերը, որոնք Թողարկողը Ազդագրի ներկայացման պահի դրությամբ համարում է էական, սակայն կարող են լինել լրացուցիչ ռիսկեր, որոնք Թողարկողին այս պահին հայտնի չեն կամ Թողարկողը դրանք համարում է ոչ էական. ստորև նկարագրված ռիսկային գործոնների ցանկը պետք է օգտագործվի միայն որպես ուղեցույց:

Օրենսդրական և կարգավորման դաշտի ռիսկ: Թողարկողը գործում է խիստ կարգավորվող ոլորտում: Համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ ՀՀ օրենսդրության, գործող իրավական ակտերի, տեխնիկական կանոնակարգերի և ստանդարտների փոփոխությամբ կամ նորերի հաստատմամբ պայմանավորված լիցենզավորված անձի հիմնավորված լրացուցիչ վնասները և(կամ) լրացուցիչ ծախսերը փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և (կամ) բաշխման ծառայության սակագներով: Լրացուցիչ ծախսերի և (կամ) վնասների փոխհատուցման ենթակա գումարների վերաբերյալ Լիցենզավորված անձի հետ տարաձայնություններ ունենալու դեպքում, Հանձնաժողովը, Լիցենզավորված անձի հետ համատեղ, ներգրավում է անկախ փորձագետների:

Օրենսդրական և կարգավորման դաշտի փոփոխությունների արդյունքում հնարավոր առաջացող վնասները ենթակա են ամբողջությամբ փոխհատուցման դրանց առաջացմանը հաջորդող սակագնային ժամանակահատվածում/սակագն(եր)ի գործողության ժամկետում:

Անհրաժեշտ հասույթը և սակագնային մարժան կարող են վերանայվել վեցամսյա պարբերականությամբ:

Արդյունքում, օրենսդրական և կարգավորման դաշտի փոփոխությունները երկարաժամկետ հատվածում չեն կարող Ընկերության ֆինանսական արդյունքի վրա ունենալ որևէ բացասական ազդեցություն:

Լիցենզիաների հետ կապված ռիսկեր: Լիցենզիաների պայմանների (ներառյալ սակագնի հաշվարկման մեթոդաբանությունը) փոփոխությունները կատարվում են Թողարկողի համաձայնությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախատեսվող փոփոխություններն անհրաժեշտ են ՀՀ օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի պատշաճ կատարումն ապահովելու համար: Ընդ որում, եթե այդ փոփոխությունները հանգեցնում են ընկերության համար լրացուցիչ ծախսերի, ապա համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ դրանք փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և/կամ բաշխման ծառայության սակագնով:

Բաշխման լիցենզիան տրամադրվել է անժամկետ, իսկ Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի գործողության ժամկետը ավարտվում է 2025թ.-ի հուլիսի 1-ին: Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ անգամ եթե Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիան չերկարաձգվի կամ դրա հիման վրա նվազեցվի մատակարարումների ծավալը, ապա վերջինս Ընկերության ֆինանսական արդյունքների վրա չի ունենա որևէ բացասական ազդեցություն, քանի որ Ընկերությանն անհրաժեշտ շահագործման և պահպանման ծախսերի, ինչպես նաև կատարված ներդրմային ծախսերի վերադարձն ամբողջովին ապահովվում է բաշխման սակագնային մարժայով:

Թողարկողին տրված՝ Բաշխման և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիաների պայմանները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու դեպքերում Հանձնաժողովն իրավասու է տալու խախտումները վերացնելու վերաբերյալ հանձնարարականներ և կարող է կիրառել տուժանքներ: Ընկերությունը լիցենզիաների պայմանների խախտումների համար պատասխանատվություն չի կրում, եթե դրանք հետևանք են ֆորս մաժորի. վերջինիս սահմանումը տրված է լիցենզիաների պայմաններով:

Սակագների կարգավորման ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը, սակագների կարգավորումը վերահսկվում է Հանձնաժողովի կողմից:

Սակագների ձևավորման մեխանիզմները ներառում են Թողարկողի համար ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը, ուստի Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական արդյունքները բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

Կայուն սակագնային քաղաքականությունը այն հիմքերից մեկն էր, որը հաշվի է առել Մուդիս վարկանիշային գործակալությունը Թողարկողին ՀՀ սուվերեն վարկանիշից բարձր վարկանիշ շնորհելիս:

Բաշխման ցանցի/ենթակառուցվածքների հետ կապված ռիսկեր: Թողարկողի գործունեության վրա կարող են էական ազդեցություն թողնել Թողարկողի վերահսկողությունից դուրս գտնվող իրադարձություններ (վատ եղանակի ազդեցությունը, երրորդ անձանց անօրինական կամ ոչ միտումնավոր գործողությունները կամ ֆորսմաժորային իրադարձությունները՝ բնական աղետներ, պատերազմներ և այլն)՝ հանգեցնելով ակտիվների

և ենթակառուցվածքների վնասման, վերջինս էլ ինչ-որ ժամանակահատվածում կարող է ազդել հաճախորդների որոշակի խմբի սպասարկման շարունակականության և/կամ որակի վրա: Ընկերությունը իր վերահսկողությունից դուրս գտնվող՝ լիցենզիաների պայմանների իմաստով ֆորս մաժոր համարվող հանգամանքների կամ դեպքերի արդյունքում էլեկտրական էներգիայի բաշխման կամ մատակարարման գործառույթների չկատարման կամ ոչ պատշաճ կատարման համար պատասխանատվություն չի կրում, սակայն Ընկերության առաջնահերթություններից է բոլոր իրավիճակներում՝ նվազագույն ժամկետներում և առավելագույն ջանքերի ներդրմամբ ապահովել բոլոր բաժանորդների որակյալ էլեկտրական էներգիայի մատակարարումը:

Թողարկողն ունի հաստատված Ներդրումային ծրագիր, որն ուղղված է հիմնականում բաշխման ցանցի հետ կապված գործառնական ռիսկերի նվազեցմանը և ենթակառուցվածքների արդիականացմանը:

Ընկերությունն ունի Որակի կառավարման համակարգի ISO 9001:2015, Առողջության և տեխնիկական անվտանգության համակարգի ISO 45001:2018, Բնապահպանական կառավարման համակարգի ISO 14001:2015 և էներգաարդյունավետության կառավարման համակարգի ISO 50001:2018 միջազգային ստանդարտներին համապատասխանության սերտիֆիկատներ:

Բնապահպանական ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը կարող է բացասական ազդեցություն ունենալ շրջակա միջավայրի վրա, վերջինս նաև ենթակա է բնապահպանական օրենսդրական կարգավորումներին, որոնք վերաբերում են աղտոտմանը, շրջակա միջավայրի պահպանմանը կամ վտանգավոր թափոնների օգտագործմանն ու վնասազերծմանը:

Ընկերության համար բնապահպանական ռիսկերի կառավարումն առաջնահերթություն է, ուստի այդ ռիսկերը մեղմելու նպատակով իրականացնում է մի շարք միջոցառումներ.

- շրջական միջավայրի և սոցիալական կառավարման համակարգի ներդրում և կիրառում ներդրումային ծրագրերի գնահատման շրջանակներում,
- Ընկերության կողմից իրականացվող ներդրումների և կառավարչական որոշումների արդյունքում հատուկ պաշտպանվող տարածքների, կամ այլ խոցելի կենսաբազմազանություն ունեցող տարածքների վրա ազդեցության գնահատում և չեզոքացում,
- շրջակա միջավայրի դիտարկման և մեղմացնող գործողությունների իրականացման ընթացակարգերի մշակում և ներդրում,
- տարահանման և վերաբնակեցման հետ կապված ռիսկերի գնահատման համակարգի ներդրում, գործող ընթացակարգերի համապատասխանեցում PSESS (Performance Standards on Environmental and Social Sustainability, IFC) ստանդարտների պահանջներին,
- վտանգավոր նյութերի և թափոնների անվտանգ պահպանման համակարգի ներդրում,
- ջերմոցային գազերի արտանետման նվազեցում՝ էներգախնայողության և բաշխման ցանցում կորուստների նվազեցման միջոցով:

Ընկերությունն ունի բնապահպանական կառավարման ստանդարտներին համապատասխանության ISO 14001:2015 միջազգային սերտիֆիկատ:

Տեղեկատվական համակարգերի ռիսկեր: Թողարկողն իր գործունեության համար կիրառում է բարդ տեղեկատվական տեխնոլոգիական համակարգեր: Օգտագործվող համակարգերի կամ ծրագրային ապահովման հնարավոր խափանումները (միտումնավոր կամ ոչ միտումնավոր) կարող են էական ազդեցություն ունենալ Թողարկողի բիզնես գործունեության վրա, սակայն Թողարկողի գնահատմամբ այդ ռիսկերը հասցված են նվազագույնի, քանի որ Թողարկողն իր Ներդրումային ծրագրի շրջանակներում մշտապես իրականացնում է համակարգերի արդիականացում և արդյունավետության բարձացմանն ուղղված այլ ներդրումներ:

Ապահովագրական ռիսկեր: Թողարկողի ներկա ապահովագրական ծածկույթը հիմնականում փակում է հավանական կորուստները, պարտավորությունները ու գործունեության հետ կապված վնասները:

Ընկերության դիտարկմամբ ապահովագրական քաղաքականությունը պատշաճ կերպով ապահովում է իր հիմնական հավանական կորուստների և պարտավորությունների ապահովագրությունը:

Ընկերությունն ունի հետևյալ ապահովագրական ծածկույթները.

- Գույքի ապահովագրություն⁷,
- Ընդհանուր պատասխանատվության ապահովագրություն (ներառում է նաև երրորդ կողմին պատճառված վնասի պատասխանատվության ապահովագրությունը):

Եթե էական դեպք կամ պատահար տեղի ունենա, որի արդյունքում առաջանան գույքի զգալի կորուստներ (ներառյալ բաշխման ցանցը), ինչպես նաև տեղի ունենան ծառայությունների մատուցման զգալի խափանումներ, Ընկերությունը ապահովագրական պայմանագրերի ներքո կստանա համապատասխան փոխհատուցում: Սակայն, հարկ է նշել, որ կախված գույքային վնասի մասշտաբներից Ընկերությունը կարող է ունենալ դժվարություններ վնասված գույքը ժամանակին վերականգնելու հարցում:

Ֆինանսական ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը ֆինանսավորվում է նրա ընթացիկ գործառնություններից ստացված, ինչպես նաև պարտքային դրամական միջոցներով: Թողարկողի ֆինանսական վիճակի վրա կարող են ազդել տոկոսադրույքների և ֆինանսական շուկայի պայմանների էական փոփոխությունները:

Ընկերության առաջնահերթություններից է առկա պարտավորությունների և ֆինանսավորման հնարավոր աղբյուրների դիվերսիաֆիկացիան, որը կհանգեցնի ֆինանսական ռիսկերի մեղմանը:

Հարկ է նշել, որ Մուդիսը 2023թ.-ի մայիսին տրված վարկային կարծիքի համաձայն Ընկերության վարկունակությունը գնահատելիս կարևորել է Ընկերության կենտրոնացված բաժնետիրական կառուցվածքով պայմանավորված՝ վերջնական շահառուների կողմից ֆինանսական դժվարությունների ժամանակ աջակցություն ստանալու պոտենցիալը:

Պարտքային բեռի ռիսկ: Ընկերության գնահատմամբ վերջինիս պարտքային բեռը Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու օրվա դրությամբ կառավարելի մակարդակում է :

⁷ Ապահովագրված գույքերի հաշվեկշռային արժեքը 01.04.2023թ. դրությամբ կազմել է 17.4 մլրդ ՀՀ դրամ:

Թողարկողը ներդրումային ծրագիրը ֆինանսավորելու նպատակով Ասիական զարգացման բանկի (ԱԶԲ), Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի (ՎԶԵԲ) և Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի (ՄՖԿ) հետ կնքել է վարկային պայմանագրեր (այսուհետ՝ Վարկային պայմանագրեր): Վերջինների վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվությունը ներկայացված է ստորև.

Վարկատու	Վարկի ստացման ամսաթիվ	Վարկի մարման ամսաթիվ	Ընդհանուր պայմանագրային ծավալ	Հիմնական գումարի մնացորդը առ 01.01.2024	Հիմնական գումարի մնացորդը առ 01.06.2024
ՎԶԵԲ (EBRD)	03.10.2017	26.05.2027	80 մլն՝ արտարժույթով (ԱՄՆ դոլար, եվրո)	-	-
	29.11.2019	26.05.2027		6,629,400 եվրո	5,510,650 եվրո
	05.10.2021	26.05.2031	70 մլն ԱՄՆ դոլար	37,500,000 ԱՄՆ դոլար	35,000,000 ԱՄՆ դոլար
	13.12.2021	26.05.2031		28,125,000 ԱՄՆ դոլար	26,250,000 ԱՄՆ դոլար
ԱԶԲ (ADB)	04.10.2017	26.05.2027	80 մլն՝ արտարժույթով (ԱՄՆ դոլար, եվրո)	6,968,099 ԱՄՆ դոլար	5,718,099 ԱՄՆ դոլար
	29.11.2019	26.05.2027		5,677,173 եվրո	4,541,738 եվրո
	05.10.2021	26.05.2031	35 մլն ԱՄՆ դոլար	18,750,000 ԱՄՆ դոլար	17,500,000 ԱՄՆ դոլար
	13.12.2021	26.05.2031		14,062,500 ԱՄՆ դոլար	13,125,000 ԱՄՆ դոլար
ՄՖԿ (IFC)	04.02.2021	26.11.2030	60 մլն ԱՄՆ դոլար	44,350,365 ԱՄՆ դոլար	40,600,365 ԱՄՆ դոլար

Վարկային պայմանագրերով տրված վարկերի դիմաց գրավադրված են Ընկերության բաժնետոմսերի 100%-ը:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության պարտքային բեռի (վարկերի և փոխառությունների) հաշվեկշռային արժեքի դինամիկան կանխատեսվող ժամանակահատվածում.

մլն ՀՀ դրամ	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
Պարտքային բեռ ⁸	121,314	119,344	139,429	167,635	167,401	167,070	165,426

Վարկային պայմանագրերի հետ կապված ռիսկեր: Թողարկողը Վարկային պայմանագրերի շրջանակներում ունի որոշակի պարտավորություններ, ինչպիսիք են որոշ գործողություններ անելու (affirmative covenants) կամ որոշ գործողություններ անելուց զերծ մնալու (negative covenants), որոշ ֆինանսական ցուցանիշների նվազագույն և առավելագույն մակարդակ պահպանելու, վարկային միջոցները վաղաժամկետ մարելու (mandatory prepayment), ինչպես նաև հաշվետվողականության պարտավորությունները:

⁸ Հաշվարկվում է որպես վարկերի, պարտատոմսերի և փոխառությունների ընթացիկ և ոչ ընթացիկ հոդվածների հանրագումար:

Ժամանակ առ ժամանակ Ընկերությունը կարող է ստիպված լինել դիմել Վարկատուներին որոշ սահմանափակումների մասով ժամանակավոր շեղումներ թույլատրելու, համաձայնություն տալու կամ սահմանափակումը վերացնելու կամ փոփոխելու համար:

Եթե Թողարկողը ի վիճակի չլինի հետևել Վարկային պայմանագրի հարաբերությունների շրջանակներում առկա սահմանափակումներին և այլ պահանջներին, հնարավոր է, որ այդ պայմանագրի պայմաններով տեղի ունենա պայմանագրային պարտավորության չկատարման դեպք (Event of Default) (այսուհետ՝ Դեֆոլտ): Դեֆոլտի դեպքում Վարկատուները կարող են պահանջել Վարկային միջոցների վաղաժամկետ մարում:

Վարկային պայմանագրերի գործողության ընթացքում Դեֆոլտի դեպքեր չեն գրանցվել: Թողարկողը վերոնշյալ իրադարձությունների տեղի ունենալու դիսկը գնահատում է «խիստ ցածր»:

Կովենանտներ

Պայմանագրով սահմանված կովենանտները սահմանափակում են Թողարկողին որոշակի հարցերում, որոնցից էականները ներկայացված են ստորև.

- բաժնետերերին շահաբաժինների վճարում,
- ակտիվների տնօրինում (գրավադրում, վաճառք, փոխանցում),
- միաձուլում, լուծարում, բաժանում, միացում կամ վերակազմակերպում,
- այլ տեսակի գործունեության իրականացում,
- բաժնետոմսերի հետգնում, մարում, բաժնետոմսերի օպցիոնների կնքում կամ բաժնետոմսերով տրվող իրավունքների փոփոխություն,
- փոխառությունների կամ երաշխիքների տրամադրում որևէ անձի,
- նոր երկարաժամկետ փոխառու միջոցների ներգրավում (սույն Ազդագրի ներքո պարտատոմսերի թողարկման թույլտվությունը Վարկատուների կողմից տրվել է 2024թ.-ի մարտ և ապրիլ ամիսներին),

Նույն պայմանագրերի շրջանակներում Թողարկողը պարտավորվել է⁹.

- ապահովել պատշաճ հաշվապահական և կառավարչական համակարգեր,
- նշանակել և պահպանել միջազգայնորեն ճանաչված անկախ աուդիտորական ընկերության,
- իրականացնել բնապահպանական և սոցիալական հարցերի մեղմացման և բարելավման միջոցառումների պլանը,
- ապահովել զուտ պարտք/EBITDA¹⁰ գործակցի և ընթացիկ գործակցի (սնթացիկ ակտիվներ/ընթացիկ պարտավորություններ) ստորև ներկայացված սահմանային ցուցանիշներին համապատասխանությունը.
 - զուտ պարտք/EBITDA հարաբերակցությունը հաշվարկային ժամանակահատվածում չպետք է գերազանցի 3.5:1 ցուցանիշը,

⁹Ներկայացված են էական պարտավորվածությունները

¹⁰ Վարկային պայմանագրով սահմանված զուտ պարտք և EBITDA ցուցանիշների հաշվարկները կարող են որոշակիորեն տարբերվել Ազդագրում ներկայացված ցուցանիշների հաշվարկներից:

- ընթացիկ գործակիցը հաշվարկային ժամանակահատվածում չպետք է պակաս լինի 1:1 ցուցանիշից:

Ստորև ներկայացված խախտումները նույնպես կարող են հանգեցնել Ընկերության Դեֆոլտի.

- մայր գումարի և տոկոսագումարի չվճարումը,
- որևէ պետական մարմնի կողմից Ընկերությանը պատկանող գույքի, ակտիվների, բաժնետիրական կապիտալի ազգայնացումը, բռնագրավումը կամ այլ կերպով սեփականազրկումը,
- Ընկերության լուծարման, սնանկության կամավոր և ոչ կամավոր վարույթները (voluntary and involuntary proceedings):

Պարտադիր վաղաժամկետ մարում (mandatory prepayment)

Վարկային միջոցները ենթակա են պարտադիր վաղաժամկետ մարման, եթե տեղի է ունեցել **վերահսկողության¹¹ փոփոխություն (change of control)**: Վերջինս կհամարվի տեղի ունեցած այն դեպքերում, երբ տեղի ունենա ստորև ներկայացված դեպքերից/իրավիճակներից որևէ մեկը.

- Թողարկողի, վերջինիս բաժնետերերի վերահսկողության փոփոխությունը,
- որևէ իրադարձություն, ինչի արդյունքում Թողարկողի բաժնետերերին կդադարի պատկանել Թողարկողի բաժնետոմսերի 100 տոկոսը,
- որևէ իրադարձություն, ինչի արդյունքում Թողարկողի իրական շահառուներին ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն կդադարի պատկանել Թողարկողի բաժնետոմսերի ամենաքիչը 80 տոկոսը:

Արտարժութային ռիսկ: Թողարկողի կողմից ներգրավված վարկերի մեջ արտարժութային վարկերն ունեն մեծ տեսակարար կշիռ: Արտարժութային շուկայում փոխարժեքների տատանումները կարող են ազդեցություն ունենալ Թողարկողի գործունեության վրա, սակայն հարկ է նշել, որ համաձայն անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հաշվարկման մեթոդաբանության՝ նախատեսված ներդրումային բաղադրիչի՝ փոխարժեքի տատանումների արդյունքում կրած վնասները ենթակա են փոխհատուցման:

Թողարկողի ղեկավարությունը վերոնշյալ ռիսկային գործոնների իրականանալու հավանականությունը գնահատում է «խիստ ցածր»:

¹¹ Թողարկողի կանոնադրական կապիտալում գերակշռող մասնակցության ուժով, նրա հետ կնքված պայմանագրին համապատասխան, գործարար համբավով, հեղինակությամբ կամ այլ կերպ հնարավորություն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն Թողարկողի կառավարման մարմինների որոշումները կանխորոշելու, նրանց որոշումների կայացման (կիրառման) վրա էապես ազդելու կամ Թողարկողի գործունեության ուղղությունները, ոլորտները կանխորոշելու

3.3 Տեղեկատվություն թողարկողի մասին

3.3.1 Թողարկողի պատմությունը և զարգացումը

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը (այսուհետ՝ նաև՝ ՀԷՑ, Թողարկող կամ Ընկերություն) ստեղծվել է 2002թ. մայիսին «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» և «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունները «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությանը միացնելու և վերջինիս անվանափոխության արդյունքում:

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց», «Կենտրոնական էլեկտրացանց» և «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների իրավահաջորդն է:

Ընկերությունն իրականացնում է ՀՀ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխում՝ համաձայն ՀՀ էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովի 2002թ. օգոստոսի 30-ի N56-Ա որոշմամբ սահմանված էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման N 0092 անժամկետ լիցենզիայի (այսուհետ՝ Բաշխման լիցենզիա):

2002թ.-ի նոյեմբերին Ընկերությունը մասնավորեցվեց համաձայն ««Երևանի էլեկտրացանց», «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» եվ «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների մասնավորեցման մասին» ՀՀ օրենքի¹² և «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության բաժնետոմսերի վաճառքի պայմանագրի¹³, ինչի արդյունքում առաջին փուլով Ընկերության բաժնետոմսերի 80.1%-ի սեփականատեր դարձավ Midland Resources Holding Ltd ընկերությունը (գրանցված 1998թ. փետրվարի 20-ին Գերսնիիում): Հետագայում Midland Resources Holding Ltd-ն ձեռքբերեց Ընկերության մնացած 19.9% բաժնետոմսերը:

Հարկ է նշել, որ Բաշխման լիցենզիան հանդիսանում է Մասնավորեցման պայմանագրի մաս:

2005թ. Interenergo B. V. (գրանցված 2004թ. -ի ապրիլին Նիդերլանդներում) և Midland Resources Holding Ltd ընկերությունների միջև կնքված պայմանագրի հիման վրա Ընկերությունն անցավ «ԻՆՏԵՐ ՌԱՕ» ընկերությունների խմբի վերահսկողությանը:

2015թ. սեպտեմբերի 30-ին «ԼԻՈՐՄԱՆԴ ՀՈԼԴԻՆԳՔ ԼԻՄԻԹԵԴ» (Liormand Holdings Limited, գրանցված 2010 նոյեմբերի 30-ին Կիպրոսում) և «ԻՆՏԵՐ ՌԱՕ ՀՈԼԴԻՆԳ ԲԻ. ՎԻ.» ընկերությունների միջև ստորագրվում է համաձայնագիր ՀՀ էլեկտրաէներգետիկ ակտիվների առուվաճառքի վերաբերյալ:

2017թ. ապրիլի 14-ից Ընկերության բաժնետոմսերի 70%-ը պատկանում է «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ին (գրանցված 2016թ. -ի դեկտեմբերի 22-ին ՀՀ իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի կողմից, գրանցման համար՝ 286.120.939597), 30%-ը՝ «ԼԻՈՐՄԱՆԴ ՀՈԼԴԻՆԳՔ ԼԻՄԻԹԵԴ» ընկերությանը:

¹² www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=48751

¹³ Պամանագրի նախագծային տարբերակը ներկայացված է հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=9822>

Ներկայում Ընկերությունը իրականացնում է ներդրումներ համաձայն Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) կողմից հաստատված ներդրումային ծրագրի: 2016թ. Հանձնաժողովի կողմից հաստատվել է Ընկերության 2016-2020թթ ներդրումային ծրագիրը՝ 347.7 մլրդ ՀՀ դրամ ընդհանուր ծավալով: Այսուհետև նոր բաժանորդների համար պլանավորված ներդրումների ծավալների աճով պայմանավորված՝ ներդրումային ծրագիրը վերանայվել է և 2017թ. հաստատվել է 2018-2027թթ-ի ծրագիրը՝ ներդրումային ծրագրի ընդհանուր գումարը դարձնելով 416.2 մլրդ ՀՀ դրամ:

Նոր բաժանորդների պլանավորված ծավալների աճով պայմանավորված՝ Ընկերությունը 2024թ. հունվարին մշակել է նոր ներդրումային ծրագիր 2024-2034 թվականների համար՝ ընդհանուր 303.3 մլրդ ծավալով, որն էլ ներկայացվել է Հանձնաժողովին հաստատման նպատակով և Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու օրվա դրությամբ գտնվում է դիտարկման և քննարկումների փուլում:

Ներդրումային ծրագրի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ազդագրի [3.3.3 բաժնում](#):

ՀՀ էներգետիկ շուկայի ազատականացմանն ընդառաջ Ընկերության գործառույթները լիցենզավորման տեսանկյունից տարանջատվեցին, ինչի արդյունքում Ընկերությանը տրվեց ՀՀ տարածքում էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա՝ համաձայն Հանձնաժողովի 2018թ. դեկտեմբերի 21-ի N 748-Ա որոշմամբ տրամադրված ԼԷ N 0633 լիցենզիայի (այսուհետ՝ Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա), որը ուժի մեջ է մինչև 2025 թվականի հուլիսի 1-ը:

Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիան չերկարաձգելու դեպքում Ընկերությունը չի մատուցի երաշխավորված մատակարարման ծառայություն, որը Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական վիճակի և շահութաբերության վրա էական ազդեցություն չի ունենա, քանի որ Ընկերության ֆինանսական հոսքերը կապված են անհրաժեշտ հասույթի հետ, իսկ վերջինս կանոնակարգված է Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված մեթոդիկայով և բաշխման լիցենզիաների պայմաններով:

2020թ. հունվարի 30-ին միջազգային առաջատար վարկանիշային գործակալություններից Moody's Investors Service-ը (այսուհետ նաև՝ Մուդիս) առաջին անգամ Թողարկողին շնորհել է Ba2 վարկանիշ՝ «կայուն» հեռանկարով, որը մեկ վարկանիշով բարձր էր նույն գործակալության կողմից ՀՀ-ին տրված վարկանիշից: Մուդիսը 2022, 2023 և 2024 թվականներին վերահաստատել է Ընկերության Ba2 վարկանիշը (2024թ. հունիսի դրությամբ հեռանկարը՝ «կայուն»):

Թողարկողի վարկանիշի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ազդագրի [2.6.3 բաժնում](#):

Ընկերության առաքելությունն է՝

- նպաստել տնտեսության զարգացմանն ու ազգաբնակչության բարեկեցությանը՝ ապահովելով հուսալի, որակյալ և մատչելի էլեկտրամատակարարում:

Ընկերության ռազմավարական նպատակներն են.

- որակյալ էներգամատակարարման ապահովում սպառողներին,
- հաճախորդների սպասարկման մակարդակի բարձրացում
- ընթացիկ ծախսերի կրճատում, այդ թվում՝ էլեկտրաէներգիայի կորուստների նվազեցում մինչև 6.4%
- մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարների ոչ պակաս, քան 99.5% հավաքագրում

Ընկերության կայուն զարգացման, շահառուների կարիքներն ու սպասելիքներն առավելագույնս բավարարելու, արտաքին մարտահրավերներին դիմակայելու և ներքին բացասական գործոնները և ռիսկերը չեզոքացնելու նպատակով Ընկերությունը սահմանել է զարգացման հետևյալ ռազմավարական ուղղությունները.

- կառավարման համակարգի զարգացում,
- կառուցվածքային բարեփոխումների իրականացում՝ ուղղված կառավարման կենտրոնացմանը, փուլային մոտեցման ներդրմանը և Ընկերության կազմակերպչական կառուցվածքի ձեւավորմանը՝ Ընկերության բիզնես ճարտարագիտության հիման վրա
- բաժնետոմսերի հրապարակային տեղաբաշխում (IPO) միջազգային կապիտալի շուկայում,
- էլեկտրաէներգիայի կորուստների կառավարման և բիլինգի ավտոմատացված համակարգերի կատարելագործում,
- արտադրական ենթակառուցվածքների արդիականացում էլեկտրամատակարարման անվտանգության, հուսալիության և որակի մակարդակի բարձրացման, տեխնոլոգիական կորուստների կրճատման և էլեկտրաէներգիայի աճող պահանջարկի ապահովման նպատակով
- պլանային, նախազգուշացնող կառավարման մոդելից անցում ռիսկերի գնահատման և կազմակերպության նպատակների հիման վրա գործող մոդելի,
- կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության քաղաքականության իրականացում,
- բիզնես գործընթացների արդիականացում և թվայնացում:
- շրջակա միջավայրի պահպանություն:

Թողարկողի ուժեղ կողմերը

Ստորև ներկայացված են Թողարկողի ուժեղ կողմերը, որոնք պայմանավորված են նաև էլեկտրաէներգետիկայի շուկայում Թողարկողի բնական մենաշնորհի դիրքով (լիցենզիաների բացառիկությամբ).

- կայուն, կայացած և թափանցիկ կարգավորման ռեժիմ (ծախսերի և հաստատված ներդրումների փոխհատուցման երկարաժամկետ մեխանիզմներ),

- ուժեղ և կանխատեսելի գործառնական դրամական հոսքեր,
- ՀՀ սուվերեն վարկանիշից առավել բարձր վարկանիշի առկայություն,
- գնվող/վաճառվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) ծավալների փոփոխությամբ (էներգորբալանսի փոփոխությամբ) պայմանավորված ռիսկի բացակայություն,
- ոլորտի պրոֆեսիոնալներից բաղկացած ղեկավարություն,
- ներդրումային ծրագրերի արյունավետ իրականացում,
- միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ արդյունավետ համագործակցում,
- փոխարժեքային տատանումներից պաշտպանություն. փոխարժեքային տատանումների արդյունքում առաջացած վնասները փոխհատուցվում են՝ համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների:

Նաև հարկ է նշել, որ լիցենզիաների պայմանների (ներառյալ սակագնի հաշվարկման մեթոդաբանությունը) փոփոխությունները չեն կարող կատարվել առանց ընկերության համաձայնության, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախատեսվող փոփոխություններն անհրաժեշտ են ՀՀ օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի պատշաճ կատարումն ապահովելու համար: Ընդ որում, եթե այդ փոփոխությունների արդյունքում ընկերությունը կրում է լրացուցիչ ծախսեր, ապա համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ դրանք փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և/կամ բաշխման ծառայության սակագնով:

3.3.1.1 Թողարկողի անվանումը և կազմակերպատիրական ձևը

Թողարկողի անվանումն է՝

	Լրիվ ֆիրմային անվանումը	Կրճատ անվանումը
հայերեն՝	«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերություն	«ՀԷՑ» ՓԲԸ
ռուսերեն՝	Закрытое акционерное общество «Электрические сети Армении»	ЗАО «ЭСА»
անգլերեն՝	«Electric Networks of Armenia» closed joint-stock company	«ENA» CJSC

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը (այսուհետ նաև՝ ՀԷՑ, Թողարկող կամ Ընկերություն) ստեղծվել է 2002թ. մայիսին «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» և «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունները «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությանը միացնելու և վերջինիս անվանափոխության արդյունքում՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության (այսուհետ՝ ՀՀ) կառավարության 2002թ.-ի փետրվարի 21-ի «ՀՀ էներգահամակարգի կառավարման բարելավման միջոցառումների մասին» № 152 որոշման: «Երևանի էլեկտրացանց» ՓԲԸ հիմնադրվել և գրանցվել է 1997թ. ապրիլի 21-ին:

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց», «Կենտրոնական էլեկտրացանց» և «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների իրավահաջորդն է:

	Ապրանքանիշը	Անվանումը	Գրանցման համարը	Գրանցման ամսաթիվը
1.		«ՀԷՑ»	11002	07.11.2006
2.		«ՀԷՑ»	25119	21.10.2016
3.		«ՀԷՑ»	25120	21.10.2016

3.3.1.2 Թողարկողի պետական գրանցումը և գործունեության վայրը

Թողարկողի հիմնադրման երկիրն է՝	Հայաստանի Հանրապետությունը
Թողարկողի պետական գրանցման վայրն է՝	ՀՀ, ք. Երևան 0047, Ա. Արմենակյան 127
Թողարկողի պետական գրանցման համարն է՝	273.140.01857
Թողարկողի պետական գրանցման ամսաթիվն է՝	21.04.1997
Թողարկողի գործունեության վայրն է՝	ՀՀ, ք. Երևան 0047, Ա. Արմենակյան 127
Կապի միջոցները՝	Հեռ.՝ +374 (10) 65 00 86, Էլ. փոստ՝ office@ena.am Կայք՝ www.ena.am

3.3.2 Նշանակալի դեպքերը

2024թ.-ի հունիսին Մուդիսը վերահաստատել է Ընկերության Ba2 վարկանիշը՝ հեռանկարը փոխելով «կայունի»՝ նախկին «բացասական» հեռանկարի փոխարեն:

2023թ.-ի դեկտեմբերին Ընկերությունը թողարկեց 32 մլրդ ՀՀ դրամ ընդհանուր ծավալով պարտատոմսեր:

Ազդագիրը գրանցման ներկայացելու օրվա դրությամբ Հանձնաժողով է ներկայացվել նոր ներդրումային ծրագիր 2024-2034 թվականների համար՝ ընդհանուր 303.3 մլրդ ծավալով:

3.3.3 Ներդրումները

Թողարկողի ներդրումային ծրագիրը 2016-2027 թվականների համար հաստատվել է Հանձնաժողովի կողմից 416.2 մլրդ ՀՀ դրամի չափով, որից հետո նոր բաժանորդների համար պլանավորված ներդրումների ծավալներն աճել են: Արդյունքում 2024թ. հունվարին մշակվել է նոր ներդրումային ծրագիր 2024-2034 թվականների համար՝ ընդհանուր 303.3 մլրդ ծավալով, որն էլ ներկայացվել է Հանձնաժողովին հաստատման նպատակով և Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու օրվա դրությամբ գտնվում է դիտարկման և քննարկումների փուլում:

Ներդրումային ծրագրի իրականացումը սկսվել է 2016 թվականից, որի ֆինանսավորման աղբյուրներն են հանդիսանում միջազգային ֆինանսական ընկերություններից (ADB, EBRD, IFC) ստացված վարկային միջոցները և ընկերության սեփական միջոցները:

Ներդրումային ծրագրի նպատակներն են.

- էլեկտրաէներգիայի բաշխման գործառույթի հիմնարար բարելավումներ,
- լարման շեղումների դեպքերի հաճախության և տևողության նվազեցում, SAIDI և SAIFI ցուցանիշների կրճատում,
- աշխատանքի անվտանգության պայմանների ապահովում,
- բնապահպանական միջազգային ստանդարտների գործողության ապահովում,
- բաշխիչ ցանցի ընդլայնում,
- էլեկտրաէներգիայի տեխնոլոգիական կորուստների կրճատում, առևտրաշին կորուստների բացառում,
- ընթացիկ շահագործման և սպասարկման ծախսերի կրճատում,
- էլեկտրաէներգիայի հաշվառման համակարգերի արդիականացում,
- նոր բաժանորդների ցանցին միացման աշխատանքների իրականացում,
- էլեկտրաէներգիայի կարգավարական կառավարման համակարգի ներդրում,
- Ընկերության ենթակառուցվածքների երկրատեղեկատվական տարրերի (գծային ենթակառուցվածքների) հանութագրման աշխատանքների ամբողջական հավաքագրում,
- Ընկերության բիզնես գործընթացների ավտոմատացման ծրագրային լուծումների ներդրում:

Ներդրումային ծրագրի (2016-2034թթ.) ընդհանուր արժեքը կազմում է 555.4 մլրդ ՀՀ դրամ, որից փաստացի կատարած ներդրումները առ 31.12.2023թ. կազմել են 252.2 մլրդ ՀՀ դրամ (2016-2034թթ. ընդհանուր ծրագրի 48.9%-ը):

Ստորև ներկայացված է ներդրումային ծրագրի ուղղությունները.

մլն ՀՀ դրամ	Փաստացի	Պլան	Ընդամենը
-------------	---------	------	----------

		2024	2025	2026	2027	2028-2034	
1.	6(10)/0,4 կՎ լարման ցանցերում սարքավորումների փոխարինում և արդիականացում	33,946	7,433	4,209	4,810	5,310	81,486
2.	35 - 0,4 կՎ լարման ցանցերում էլեկտրահաղորդման գծերի վերակառուցում և արդիականացում	41,438	6,084	9,628	9,904	6,704	120,685
3.	Ցանցի ընդլայնում և նոր բաժանորդների միացում	84,847	25,000	25,200	23,500	6,500	210,547
4.	Ոչ ընթացիկ բնույթի այլ վթարավերականգնողական և վերակառուցման այլ աշխատանքներ	6,165	341	191	131	131	7,876
5.	Էլեկտրաէներգիայի ավտոմատ հաշվառման համակարգի ներդրում 0,4 կՎ լարման ցանցերում	73,253	6,220	5,720	5,720	5,720	115,393
6.	Կառավարման միջազգային ստանդարտների, հաշվառման ավտոմատացված ամակարգերի և այլ ներդրումներ	12,517	993	693	693	628	19,470
Ընդամենը		252,166	46,071	45,641	44,758	24,993	555,457

«6(10)/0,4 կՎ լարման ցանցերում սարքավորումների փոխարինում և արդիականացում» ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Բաժանորդների մոտ հոսանքազրկումների հաճախականության և տևողության կրճատում՝ վթարային անջատումների սելեկտիվության բարձրացման հետևանքով,
- 110-6 կՎ լարման ցանցերի հեռակառավարման միասնական համակարգի ստեղծում,
- Վթարների վերացման համար անհրաժեշտ ժամանակի կրճատում,
- Շահագործման ծախսերի կրճատում 7%, տեղադրվող սարքավորումների համար սպասարկում չպահանջելու հետևանքով,
- Մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի որակի բարձրացում ռեակտիվ էներգիայի սպառման տարածքներում,
- Ցանցային կողմից ընդունման համար նախապատրաստական աշխատանքներ:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Բաշխիչ կետերում ֆիզիկապես և բարոյապես մաշված յուղային անջատիչների փոխարեն (252 բաշխիչ կետից 110-ում) տեղադրվելու են սպասարկում չպահանջող ժամանակակից ռելեական պաշտպանության և մեկ կենտրոնից հեռակառավարման համակարգերով համալրված վակուումային անջատիչներ:
- Սարքավորման փոխարինում 561 տրանսֆորմատորային ենթակայաններում:
- 110 կՎ ենթակայանների ցածր լարման սարքավորումների փոխարինում (40 ԵԿ – 800 ԿՈՌԻ բջիջներով):
- Ռեակտիվ էլեկտրաէներգիայի կոմպեսացնող կոնդեսատորների տեղադրում 60 ԲԵ-ում և 110/35/10 կՎ ենթակայանների 6(10) կՎ լարման մասում, ինչպես նաև 50 ՏԵ-ի ցածր լարման մասում:

Իրագործման եղանակը՝

- Տեղակայվող սարքավորումների արտադրության գործընթացի հավաքման փուլը նախատեսվում է կազմակերպել Հայաստանում: Ծրագրի շրջանակներում սարքավորումների տեղակայումը հիմնականում կատարվելու է այլ կազմակերպությունների ուժերով: Ժամանակակից սարքավորումների արդյունավետ տեղակայման նպատակով մշակվել են բաշխիչ կետերը և տրանսֆորմատորային ենթակայանները դրանցով կոմպլեկտավորման տիպային նախագծեր:

Բնապահպանական խնդիրների լուծումներ՝

- Ապամոնտաժվող սարքավորումների մետաղական բաղադրիչները նախատեսվում է հանձնել համապատասխան ընկերություններին: Տրանսֆորմատորային պարկի շահագործման համար նախատեսվում է վերականգնել օգտագործված յուղը:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «6(10)/0,4 կՎ լարման ցանցերում սարքավորումների փոխարինում և արդիականացում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

մ/ն << դրամ		Փաստացի 01.01.2016-31.12.2023	Պլան					Ընդամենը
			2024	2025	2026	2027	2028-2034	
1	Բաշխիչ կետերի սարքավորումների փոխարինում	9,288	3,379	3,770	3,571	3,571	24,995	48,574
2	Միատրանսֆորմատորային ենթակայաններում սարքավորումների փոխարինում	2,019	115	-	-	-	-	2,134
3	Երկտրանսֆորմատորային ենթակայաններում սարքավորումների փոխարինում	315	-	-	-	-	-	315

4	Ուժային տրանսֆորմատորների փոխարինում 10/0,4 կՎ լարման ենթակայաններում	7,362	44	44	44	44	308	7,846
5	110-35 կՎ ենթակայանների վերակառուցում	14,743	3,885	385	1,185	1,685	405	22,288
6	Ռեակտիվ հզորության կոմպենսացիայի համակարգերի տեղակայում	220	10	10	10	10	70	330
Ընդամենը		33,946	7,433	4,209	4,810	5,310	25,778	81,486

«35 - 0,4 կՎ լարման ցանցերում էլեկտրահաղորդման գծերի վերակառուցում և արդիականացում» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Սպառողների հոսանքազրկումների միջին տարեկան հաճախականության և տևողության կրճատում, վթարների վերացման հաճախականության և տևողության նվազեցում:
- Շահագործման անվտանգության մակարդակի բարձրացում և ընթացիկ պահպանման ծախսերի կրճատում:
- Բազմաբնակարան շենքերի մուտքերում էլեկտրամատակարարման ցանցի բարելավում:
- Վերանորոգումների նվազման արդյունքում շահագործման պահպանման ծախսերի կրճատում մինչև 5%:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Նախատեսվում է փոխարինել շուրջ 350 կմ 0.4կՎ լարման ՄԳ:
- 0,4 կՎ լարման ՕԳ-ի ամբողջական վերակառուցում՝ ինքնակիր մեկուսացված հաղորդալարերով (ԻՄՀ):
- 6(10) կՎ ՄԳ-ի մասնակի վերակառուցում՝ փոխարինել շուրջ 385 կմ ՄԳ:
- 10 կՎ ՕԳ-ի մասնակի վերակառուցում՝ համալրել ՕԳ ինքնակիր մեկուսացված հաղորդալարերով:
- Նախատեսվում է վերակառուցել շուրջ 6 կմ 35 կՎ լարման մալուխագիծ:

Իրագործման եղանակը՝

- Ծրագիրը իրականացվում է այլ կազմակերպությունների ուժերով: ԻՄՀ և 0.4-10 կՎ լարման մալուխների արտադրությունը իրականացվում է ՀՀ-ում, ինչը թույլ է տալիս նվազեցնել ինքնարժեքը, իսկ մյուս կողմից՝ ստեղծում է հավելյալ աշխատատեղեր: Մալուխային գծերի կառուցման ծախսերի կրճատման նպատակով նախատեսվում է հողային աշխատանքները համատեղել այլ ցանցային կառույցների (ջրամատակարարման և ջրահեռացման, գազի բաշխման, կապի և այլն) հետ, ինչը թույլ

կտա կրճատել աշխատանքների կատարմամբ պայմանավորված անհարմարությունները:

Բնապահպանական խնդիրների լուծումներ՝

- ԻՄՀ արտադրության մեջ օգտագործվում են ապամոնտաժված հաղորդալարեր, ինչը թույլ է տալիս նվազեցնել դրանց ինքնարժեքը: Շահագործման համար ոչ պիտանի հենարանները կհանձնվում են վերամշակման՝ համապատասխան լիցենզիա ունեցող կազմակերպություններին:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «35 - 0,4 կՎ լարման ցանցերում էլեկտրահաղորդման գծերի վերակառուցում և արդիականացում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

մին ՀՀ դրամ		Փաստացի 01.01.2016-31.12.2023	Պլան					Ընդամենը
			2024	2025	2026	2027	2028-2034	
1	0,4 կՎ մալուխային գծերի կառուցում և վերակառուցում	2,711	550	300	300	300	2,100	6,261
2	0,4 կՎ օդային գծերի կառուցում և վերակառուցում	11,740	1,677	450	450	450	3,150	17,918
3	6(10) կՎ մալուխային գծերի կառուցում և վերակառուցում	6,452	1,281	550	550	550	3,850	13,232
4	6(10) կՎ օդային գծերի կառուցում և վերակառուցում	3,878	994	500	500	500	3,500	9,872
5	10 և 0,4կՎ օդային ցանցերի օպտիմիզացիա՝ 10 կՎ գծերի խորը ներթափանցման սխեմայով կայմային ենթակայանների համակարգի ներդրմամբ	7,770	1,382	7,628	7,904	4,704	32,928	62,316
6	Ներշնչային ցանցերի վերակառուցում	3,078	200	200	200	200	1,400	5,278
7	35 կՎ լարման մալուխային գծերի վերակառուցում	5,808	-	-	-	-	-	5,808
Ընդամենը		41,438	6,084	9,628	9,904	6,704	46,928	120,685

«Ցանցի ընդլայնում և նոր բաժանորդների միացում» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Լիցենզիայի պահանջների կատարում, համաձայն որի ընկերությունը պետք է ցանցին միացնի նոր բաժանորդներին:

- Ծրագիրը ներառում է նաև ցանցի հատվածներում հզորության պակասորդի վերացմանն ուղղված ներդրումներ:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Նոր բաժանորդների ցանցին միացման աշխատանքների ծավալները 2016-2022թթ.. աճել են ավելի քան երեք անգամ, ինչը բերել է ընկերության ներդրումային ծրագրերի վերանայմանը:
- Երևանի կենտրոնում հզորության պակասորդի վերացման նպատակով ընկերությունը իրականացրել է հետևյալ ծրագրերը՝ «Պուրակ» 35/6կՎ ենթակայանի վերակառուցման աշխատանքներ, «ԵրՀԷԿ»-ից հաղորդվող հզորության ավելացման աշխատանքներ՝ Ագաթանգեղոսի 1 հասցեում 6(10) /0.4 կՎ լարման ներկառուցված տրանսֆորմատորային ենթակայանով բաշխիչ կետի կառուցում:
- Ծիծեռնակաբերդ 110/35/6 կՎ ենթակայանում տեղադրված է երկու հատ 40 ՄՎԱ հզորության 110/35/6 կՎ լարման տրանսֆորմատոր:
- Ծրագրով իրականացվել է 15 ՄՎԱ հզորության մալուխային գծերի տեղափոխում դեպի նոր կառուցվող բաշխիչ կետ՝ Գլխավոր պողոտային կից 6x1000 կՎԱ հզորության 6/0.4 կՎ լարման նոր ԲԿ:
- «Նաիրիտ» ենթակայանում տեղակայված երկու 63 ՄՎԱ հզորությամբ 110/35/6 լարմամբ տրանսֆորմատորները «Նաիրիտ» ՓԲԸ-ի չաշխատելու հետևանքով չէին գործում: Նշված տրանսֆորմատորները տեղափոխվել են Հարավային և Կենտրոն ենթակայաններ, ինչի արդյունքում մեղմվել են Երևանի կենտրոնի հզորության պակասորդը:

Իրագործման եղանակը՝

- Ծրագիրը կատարվում է այլ կազմակերպության ուժերով:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «Ցանցի ընդլայնում և նոր բաժանորդների միացում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

մին ՀՀ դրամ		Փաստացի 01.01.2016-31.12.2023	Պլան					Ընդամենը
			2024	2025	2026	2027	2028-2034	
1	Նոր բաժանորդների միացում Ընկերության ցանցին	78,528	25,000	23,500	23,500	6,500	45,500	202,528
Ցանցի ընդլայնմանն ուղղված ենթածրագրեր								

2	«Պուրակ» 35/6 կՎ լարման ենթակայանի վերակառուցում, ք. Երևան	1,068	-	-	-	-	-	1,068
3	Բաշխիչ կետերի կառուցում և ընդլայնում	597	-	-	-	-	-	597
4	«Երևանյան կրկես»-ին հարող տարածքում 2x1600 կՎԱ հզորությամբ, 6/0.4 կՎ ԲԵ-ի կառուցում, ք. Երևան	383	-	-	-	-	-	383
5	«Տերյան» 35/10 կՎ ենթակայանի վերակառուցում, Արմավիրի մարզ, ք. Էջմիածին	11	-	-	-	-	-	11
6	Երևան քաղաքի ցանցի ընդլայնում և մատակարարման հուսալիության ապահովում	2,778	-	-	-	-	-	2,778
7	Կենտրոնական 110/35/6 և Հարավային 110/35/6 ենթակայաններում 3-րդ տրանսֆորմատորների տեղադրում և Նաիրիտ 110/35/6 ենթակայանի կոնսերվացում	1,481	-	-	-	-	-	1,481
7	«Ստեփանավան» ենթակայանի երկրորդ սնուցում 110կՎ գծի կառուցում մոտ 30կմ	-	-	1,700	-	-	-	1,700
Ընդամենը		84,847	25,000	25,200	23,500	6,500	45,500	210,547

«Ոչ ընթացիկ բնույթի այլ վթարավերականգնողական և վերակառուցման այլ աշխատանքներ» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Ապահովել ընկերության վթարներով պայմանավորված բնականոն գործառույթների վերականգնումը և օգտագործման համար ոչ պիտանի դարձած սարքավորումների կապիտալ վերանորոգումը և փոխարինումը:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Կապիտալ բնույթի վթարավերականգնողական աշխատանքներ 100-35 կՎ լարման ցանցերում:
- Սարքավորումների կապիտալ վերանորոգումներ, արտադրական շենքերի կապիտալ վերանորոգումներ:

Իրագործման եղանակը՝

- Աշխատանքների կազմակերպումը և իրականացումը կատարվում է ընկերության ստանդարտ բիզնես գործընթացների շրջանակներում՝ կառավարման ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառմամբ:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «Ոչ ընթացիկ բնույթի այլ վթարավերականգնողական և վերակառուցման այլ աշխատանքներ» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

մ/ն << դրամ		Փաստացի 01.01.2016-31.12.2023	Պլան					Ընդամենը
			2024	2025	2026	2027	2028-2034	
1	35 կՎ լարման ՕԳ և ՄԳ վերակառուցում	1,079	240	90	30	30	210	1,679
2	110 կՎ լարման ՕԳ վերակառուցում	848	57	57	57	57	399	1,475
3	110-35 եԿ-ում 110,35 սեկցիաների սարքավորումների փոխարինում	2,308	-	-	-	-	-	2,308
4	Արտադրական շենքերի վերակառուցում	1,930	44	44	44	44	308	2,414
Ընդամենը		6,165	341	191	131	131	917	7,876

«Էլեկտրաէներգիայի ավտոմատ հաշվառման համակարգի ներդրում 0,4 կՎ լարման ցացերում» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Էլեկտրաէներգիայի կորուստների նվազեցում:
- Ընթացիկ ծախսերի 5% կրճատում՝ իրացման անձնակազմի կրճատման արդյունքում:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Ընկերությունը 2024 թվականի հունվարի դրությամբ ԷԱՀՀ-ին միացրել է 650 հազ. բաժանորդի: Մինչև 2030 թվականը պլանավորվում է, որ համակարգին կմիանան ևս 300 հազար բաժանորդ: Ծրագրի ամբողջական իրականացման արդյունքում համակարգին միացված կլինեն Ընկերության բաժանողների 90%-ից ավելին: Ընկերության մասնագետների հաշվարկներով փոքրաթիվ բաժանորդներ ունեցող համայնքներում համակարգի ներդրումը անարդյունավետ չէ, քանի որ ցանկացած համայնքում ցանցը ունի աշխատակից, որի գործառույթի մաս է կազմում նաև սպառված էլեկտրական էներգիայի տվյալների գույքագրումը՝ առանց ավտոմատ համակարգի:

Իրագործման եղանակը՝

- Ծրագիրը իրականացվում է այլ կազմակերպության ուժերով: Ներկայումս ներդրումային ծրագրի շրջանակներում իրականացվում է լայնածավալ ծրագիր 10-0,4 կՎ լարման ցանցերում ԷԱՀՀ-ի ներդրման ուղղությամբ, որը նախատեսում է համակարգին միացնել

մոտ 950 հազ. բաժանորդների, ինչպես նաև 6(10)/0,4 կՎ բոլոր տրանսֆորմատորային ենթակայաններում, բոլոր դուրս եկող 0,4կՎ լարման գծերի վրա տեղադրել հաշվառման սարքեր:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «Էլեկտրաէներգիայի ավտոմատ հաշվառման համակարգի ներդրում 0,4 կՎ լարման ցացերում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

մ/ն ՀՀ դրամ		Փաստացի 01.01.2016-31.12.2023	Պլան					Ընդամենը
			2024	2025	2026	2027	2028-2034	
1	Էլեկտրաէներգիայի հաշվիչների փոխարինում	2,466	900	400	400	400	2,800	7,366
2	Երևանի քաղաքի 6(10)/0,4 կՎ ենթակայանների ցածր լարման մասի վերակառուցում՝ Էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգին միանալու նպատակով	133	-	-	-	-	-	133
3	Երևանի քաղաքի 6(10)/0,4 կՎ ենթակայաններում տեղադրված էլեկտրոնային հաշվիչների ներառումը էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգում	10,833	-	-	-	-	-	10,833
4	Էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգերի ներդրումը 0,38/0,22 կՎ ցանցերում	59,821	5,320	5,320	5,320	5,320	15,960	97,061
Ընդամենը		73,253	6,220	5,720	5,720	5,720	18,760	115,393

«Կառավարման միջազգային ստանդարտների և հաշվառման ավտոմատացված համակարգերի ներդրում» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Որակի կառավարման ինտեգրված համակարգի (ISO 9001), էկոլոգիական կառավարման համակարգի (ISO 14001), աշխատանքի անվտանգության և առողջության պահպանման համակարգի (OHSAS 18001) և էներգետիկ կառավարման համակարգի (ISO 50001, ISO 50004) մշակումը և ներդրումը՝ նշված ստանդարտների պահանջներին համապատասխանության սերտիֆիկատների ստացմամբ:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Կառավարման բոլոր համակարգերի մշակման, ներդրման, ինտեգրման աշխատանքների մանրամասն պլանի կազմում: Որակի կառավարման ինտեգրված համակարգի, էկոլոգիական կառավարման, աշխատանքային անվտանգության և առողջության, էներգաարդյունավետության համակարգների ձեռնարկի մշակում:

Իրագործման եղանակը՝

- Ծրագիրը իրականացվում է այլ կազմակերպության ուժերով:

«Այլ ներդրումներ» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրեր

Ծրագրի նպատակը՝

- Ներդրումները ուղղված են ընկերության աշխատանքի բնականոն գործունեության ապահովմանը:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Ընկերությունը միջոցներ է ներդնում կառավարման և տնտեսական ենթակառուցվածքների աշխատունակության պահպանման համար: Այդ ներդրումները հիմնականում ուղղված են շենք-շինությունների վերանորոգմանը, կահույքի և տնտեսական գույքի ձեռքբերմանը, ժամանակակից տրանսպորտային միջոցներով և հատուկ տեխնիկայով ընկերության տրանսպորտային և շինարարական ծառայությունների պարկի համալրմանը: Այս ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է իրականացնել աշխատանքներ, որոնք միտված են բնապահպանական նորմերն ապահովելուն, ինչը Ընկերությունը ստանձնել է ISO ստանդարտների շրջանակում: Էկոլոգիական կառավարման համակարգի (ISO 14001) ստանդարտը ամբողջությամբ միտված է շրջակա միջավայրին որևէ կերպ վնաս չպատճառելուն: 35-110 կՎ լարման ենթակայաններում նախատեսվել է յուղի վթարային հեռացման համակարգի կառուցում և վերակառուցում՝ ուժային տրանսֆորմատորներից թափվող յուղի ներթափանցումը հողի մեջ բացառելու համար:

Իրագործման եղանակը՝

- Նախատեսվում է կատարել այլ կազմակերպության ուժերով՝ ադմինիստրատիվ շենքերի վերանորոգում, գույքի գնում և այլն:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «Կառավարման միջազգային ստանդարտների և հաշվառման ավտոմատացված համակարգերի ներդրում» և «Այլ ներդրումներ» ծրագրերի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

	Փաստացի	Պլան	Ընդամենը
--	---------	------	----------

h/h	Ենթաձևեր		2024	2025	2026	2027	2028-2034	
1	ISO ստանդարտների ներդրում	160	18	18	18	18	126	358
2	Հաշվառման և կառավարման ավտոմատացված համակարգերի ներդրում							
2.1	Ծրագրային ապահովում	358	-	-	-	-	-	358
2.2	Համակարգչային տեխնիկայի ձեռքբերում	1,144	400	270	270	145	565	2,794
3	Այլ ներդրումներ							
3.1	Վարչական շենքերի հիմնանորոգում	1,529	100	90	90	90	630	2,529
3.2	Մեքենա-մեխանիզմների ձեռքբերում	6,335	150	-	-	75	525	7,085
3.3	Բնապահպանության նորմերին ուղղված ներդրումներ	844	50	50	50	50	350	1,394
3.4	GIS համակարգի ներդրում	107	75	65	65	50	350	712
3.5	Այլ գույքի ձեռքբերում	2,040	200	200	200	200	1,400	4,240
Ընդամենը		12,517	993	693	693	628	3,946	19,470

Ներդրումային գործունեության տեխնիկական աուդիտ

Հարկ է նշել, որ 2022թ.-ից Հանձնաժողովը նախաձեռնում է Թողարկողի ներդրումային գործունեության տարեկան աուդիտ, որի նպատակն է սպառողներին առաքվող էլեկտրաէներգիայի սակագնում ներդրումների (լրիվ կամ մասնակի) ներառման կամ մերժման նպատակով ստանալ անկախ մասնագիտական կազմակերպության օբյեկտիվ և հիմնավոր գնահատականները Ընկերության կողմից իրականացված ներդրումային ծրագրի և ընթացիկ տարում կատարված գնումների վերաբերյալ, որոնք տրվում են ներդրումների հավաստիության և հիմնավորվածության ստուգման առավել թիրախային մեթոդների և գործիքների կիրառմամբ:

2022թ.-ին Հանձնաժողովի կողմից հայտարարված մրցույթի արդյունքում Թողարկողի մասով հաղթող է ճանաչվել «ԲԴՕ Արմենիա» աուդիտորական կազմակերպությունը, որի հետ Հանձնաժողովը կնքել է համապատասխան պայմանագիր:

«ԲԴՕ Արմենիա» կազմակերպությունը՝ իրականացված տեխնիկական աուդիտի հիման վրա պատրաստել է ««ՀԷՑ» ՓԲԸ-ի 2021թ.-ի ներդրումային գործունեության (իրականացված կապիտալ ծախսերի) տեխնիկական աուդիտի արդյունքների վերաբերյալ» հաշվետվություն, ըստ որի 2021թ. Ընկերության ներդրումային ծրագրի տեխնիկական աուդիտի շրջանակներում վերջինիս կողմից բացահայտված թերությունների արժեքը կազմել է մոտ 711 մլն ՀՀ դրամ,

որից 377 մլն դրամի թերությունները՝ Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու օրվա դրությամբ վերացվել են Ընկերության կողմից:

Թողարկողի 2022թ.-ի ներդրումային գործունեության տեխնիկական աուդիտը նույնպես իրականացվել է «ԲԴՕ Արմենիա» կազմակերպության կողմից: Համաձայն «ՀՀՖ» ՓԲԸ-ի 2022թ.-ի ներդրումային գործունեության (իրականացված կապիտալ ծախսերի) տեխնիկական աուդիտի արդյունքների վերաբերյալ՝ հաշվետվության 2022թ. Ընկերության ներդրումային ծրագրի տեխնիկական աուդիտի շրջանակներում վերջինիս կողմից բացահայտված թերությունների արժեքը կազմել է մոտ 267.2 մլն ՀՀ դրամ:

3.4 Բիզնեսի նկարագիրը

3.4.1 Հիմնական գործունեությունը

Ընկերության հիմնական գործունեությունն է էլեկտրաէներգիայի գնումը, էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումը և էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը սպառողներին:

Ընկերությունն էլեկտրաէներգիա է գնում անմիջական արտադրողներից ուղիղ պայմանագրերի միջոցով (ինչպես նաև լիցենզիայով սահմանված այլ հիմքերով) էներգահամակարգի կարգավար՝ էլեկտրաէներգիայի արտադրության ռեժիմները և փոխհոսքերը կառավարող «Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր» ՓԲ ընկերության կողմից սահմանված փաստացի ծավալներով:

Ընկերության կողմից էլեկտրաէներգիա արտադրողներից գնվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) և սպառողներին վաճառվող էլեկտրաէներգիայի սակագները, բաշխման ծառայության մատուցման սակագները, ինչպես նաև էլեկտրական ցանցին միացման վճարները սահմանվում են Հաձնաժողովի կողմից:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է տեղեկատվություն Ընկերության կողմից գնված էլեկտրաէներգիայի մասին՝ արտահայտված միլիոն կիլովատ ժամով (այսուհետ՝ մլն կվժ կամ մլն կՎժ).

մլն կվժ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Էլեկտրաէներգիայի գնում	6,138	6,443	6,011	6,445	6,465	6,887	6,967	5,442
Կորուստ հաղորդող ցանցում ¹⁴	96	102	103	87	99	92	13	-
Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր	6,040	6,339	5,908	6,358	6,366	6,795	6,954	6,945

¹⁴ Շուկայի ազատականացման արդյունքում 2023թ.-ից սկսած հաղորդող ցանցում գնված էլեկտրաէներգիայի կորուստը հաշվի չի առնվում բաշխիչ ցանցեր մուտք գործող գործած էլեկտրաէներգիայի ծավալում:

Կորուստ հաղորդող ցանցում (%) ¹⁵	1.6%	1.6%	1.75%	1.37%	1.55%	1.36%	0.18%	-
Կորուստ բաշխիչ ցանցում	587	539	475	442	444	446	459	459
Էլեկտրաէներգիայի օգտակար առաքում	5,454	5,799	5,432	5,916	5,922	6,349	6,496	6,486
Կորուստ բաշխիչ ցանցում (%) ¹⁶	9.7%	8.5%	8.0%	7.0%	7.0%	6.6%	6.6%	6.6%

Ընկերությունը՝ կարճ ժամանակահատվածում էլեկտրաէներգիայի պահանջարկը բավարարելու համար իրականացնում է նաև արտադրական հզորության գնում: Ստորև ներկայացված է տեղեկատվություն գնված հզորության վերաբերյալ՝ արտահայտված միլիոն մեգավատով (այսուհետ՝ մլն մՎտ կամ մլն մՎտ):

մլն մՎտ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Հզորության գնում	19.74	23.41	23.08	22.61	22.49	21.22	13.75	60.57

2023թ.-ին հզորության գնման ծավալի զգալի աճը պայմանավորված է էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման արդյունքում ազատ շուկա դուրս եկած էլեկտրաէներգիա արտադրող կայաններից գնվող էլեկտրաէներգիայի միադրույք սակագնի սահմանմամբ (նախկինում սահմանված էր երկդրույք՝ էլեկտրաէներգիայի և հզորության սակագին):

Ստորև աղյուսակով ներկայացված են էլեկտրաէներգիայի (մլն կՎտ) և հզորության (մլն մՎտ) գնման կառուցվածքը ըստ էներգաարտադրողների:

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
«Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ	Էլ. էներգիա	2,195	2,411	1,898	2,029	2,552	1,853	2,631	1,901
	հզորություն	3.394	3.667	2.842	3.132	3.889	2.849	0.420	-
«Քոնթուր Գլոբալ Հիդրո Կասկադ» ՓԲԸ	Էլ. էներգիա	982	935	896	984	538	932	733	538
	հզորություն	4.555	4.717	4.033	2.990	2.027	3.603	3.606	4.645
«Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ	Էլ. էներգիա	838	880	990	1,087	872	845	541	412
	հզորություն	2.519	2.495	2.164	2.593	2.441	2.567	0.234	-
«Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ (հաշվեկշռման ծառայություն)	Էլ. էներգիա	-	-	-	--	-	-	189	15
	հզորություն	-	-	-	--	-	-	-	52.157

¹⁵ Հաշվարկվում է որպես «Կորուստ հաղորդող ցանցում» և «Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր» ցուցանիշների հարաբերակցություն:

¹⁶ Հաշվարկվում է որպես «Կորուստ բաշխիչ ցանցում» և «Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր» ցուցանիշների հարաբերակցություն:

«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	396	457	402	413	394	446	382	307
	հզորություն	4.607	4.222	4.481	4.585	4.727	4.694	0.272	-
«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	409	295	291	46	612	1,462	490	3
	հզորություն	4.668	4.670	4.669	4.669	4.669	6.931	4.370	0.377
«Գազայրոմ Արմենիա» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	323	393	459	378	421	-	3	-
	հզորություն	-	3.638	4.896	4.643	4.733	0.440	2.939	0.440
«Արմփատեր» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	-	-	-	-	-	142	912	1,338
	հզորություն	-	-	-	-	-	0.133	1.912	2.953
«Էներջի Սփվիլայ» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	9	179	-	5	-	287	96	-
Ներկրում	էլ. էներգիա	29	28	52	101	198	6	-	-
Այլ (փոքր կայաններ)	էլ. էներգիա	957	865	1,004	962	863	914	989	928

Ընկերության կողմից մատակարարված (2022թ.-ից սկսած՝ նաև շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ բաշխված) էլեկտրաէներգիայի ծավալները (մլն կվտժ) ըստ բնակչության, տնտեսության ոլորտների և սպառողների խմբերի ներկայացված են ստորև աղյուսակով.

մլն կվտժ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Բնակչություն	1,854	1,906	1,815	1,927	1,977	2,026	2,048	2,050
Բյուջետային կազմակերպություններ	225	234	212	216	194	208	216	216
Արդյունաբերություն	1,378	1,440	1,266	1,365	1,502	1,516	1,223	475
Տրանսպորտ	100	102	96	102	89	94	99	61
Ոռոգում	115	158	170	154	144	172	173	157
Խմելու ջուր	59	67	62	65	63	68	60	45
Այլ սպառողներ	1,699	1,867	1,789	2,067	1,932	2,244	2,315	2,249
Շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ	-	-	-	-	-	-	341	1,289
Ընդամենը	5,430	5,774	5,410	5,895	5,901	6,328	6,475	6,542

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է տեղեկատվություն բնակչության միջին ամսական սպառման (կվտժ) և վերջիններից էլեկտրաէներգիայի վճարների հավաքագրման (%) վերաբերյալ.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
--	------	------	------	------	------	------	------	------

Բնակչության միջին ամսական սպառումը (կվտմ)	185	189	179	187	191	192	191	190
Վճարների հավաքագրում (%)	100.23	101.30	100.19	99.97	99.91	100.10	100.10	100.2

3.4.1.1 **Լիցենզիաներ**

Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Բաշխման և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիաների հիման վրա:

	Լիցենզիա	Համար	Տրված է	Գործում է մինչև
1	Էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման լիցենզիա	N°0092	30.08.2002թ.	անժամկետ
2	Էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա	ԼԷ N 0633	21.12.2018թ.	01.07.2025
3	Քաղաքաշինական փաստաթղթերի ինժեներական բաժինների մշակման (բացառությամբ կոնստրուկտորական մասի, ինչպես նաև շինարարության թույլտվություն չպահանջող աշխատանքների) գործունեության լիցենզիա	ՔՊԼ 17380	25.12.2019	անժամկետ

Համաձայն այդ լիցենզիաների պայմանների Ընկերությանն արգելվում է զբաղվել էլեկտրական էներգիայի արտադրության, ինչպես նաև մատակարարման լիցենզավորվող գործունեությամբ (բացառությամբ էլեկտրաէներգիայի երաշխավորված մատակարարման): Ընկերությանը նաև չի կարող տրվել էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա:

Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի գործողության ժամկետը երկարաձգելու անհրաժեշտության դեպքում Ընկերությունը Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում համապատասխան հայտ կներկայացնի Հանձնաժողով:

Բաշխման լիցենզիա

Ընկերությունը ՀՀ տարածքում իրականացնում է էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման գործունեություն համաձայն Բաշխման լիցենզիայի՝ հետևյալ գործառույթներով.

- էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխում մեծածախ և մանրածախ շուկայի մասնակիցներին, այդ թվում՝ խոցելի սպառողներին,
- բաշխման ցանցի կարգավարում,
- բաշխման ցանցի կառուցում (վերակառուցում), բաշխման ցանցի սպասարկում, շահագործում, կառավարում, պահպանում, բարելավում՝ արդյունավետ, տնտեսապես հիմնավորված և համակարգված եղանակով՝ ապահովելու սպառողների անխափան էլեկտրամատակարարումը նվազագույն ծախսումներով երկարաժամկետ կտրվածքում,

- անձի նոր կամ վերակառուցված սպառման համակարգը կամ կայանը ոչ խտրական պայմաններով բաշխման ցանցին միացում,
- բաշխման ցանցին ցանկացած անձի ոչ խտրական մուտքի ապահովում՝ համաձայն Հանձնաժողովի հաստատած էլեկտրաէներգետիկական շուկայի առևտրային և ցանցային կանոնների (այսուհետ՝ Շուկայի կանոններ),
- էլեկտրական էներգիայի հաշվառում և հաշիվների ներկայացում՝ համաձայն Շուկայի կանոնների,
- Շուկայի կանոններով նախատեսված այլ գործառույթներ:

Ընկերությունն ունի Հայաստանի Հանրապետությունում սպառողներին էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման, բաշխման ցանցի կարգավորման, բաշխման ցանցին միացման, ինչպես նաև բաշխման ցանցին մուտքի ապահովման բացառիկ իրավունք:

Հարկ է նշել, որ Բաշխման լիցենզիան հանդիսանում է Մասնավորեցման պայմանագրի մաս:

Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա

Ընկերությունը ՀՀ տարածքում իրականացնում է էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման գործունեություն համաձայն Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի՝ հետևյալ գործառույթներով.

- Հանձնաժողովի կողմից սահմանված սակագներով էլեկտրական էներգիայի մատակարարում բոլոր այն սպառողներին, որոնք չեն օգտվում այլ մատակարարի ծառայությունից, կամ որոնց ընտրած մատակարարի կողմից էլեկտրական էներգիայի մատակարարում չի իրականացվում՝ սպառողից անկախ պատճառներով,
- Հանձնաժողովի կողմից սահմանված սակագներով և կարգով էլեկտրական էներգիայի մատակարարում բոլոր խոցելի սպառողներին,
- պահանջարկի բավարարման նպատակով էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնում էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիք ունեցող արտադրող կայաններից՝ «էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքով և պետություն-մասնավոր գործընկերություն գործարքներով սահմանված ժամկետներում, ծավալով և կարգով,
- սպառողների պահանջարկի բավարարման նպատակով էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայից էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնում՝ Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով,
- սպառողների պահանջարկի բավարարման նպատակով ինքնավար էներգաարտադրողներից էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնում՝ Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով,
- սպառողների պահանջարկի բավարարման նպատակով էլեկտրական էներգիայի (հզորության) ներկրում՝ Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով,
- էլեկտրական էներգիայի (հզորության) ավելցուկի վաճառք էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մասնակիցներին՝ Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով,

- մատակարարված (վաճառված) էլեկտրական էներգիայի դիմաց գումարների գանձում՝ Շուկայի կանոնների համաձայն,
- Շուկայի կանոններով նախատեսված այլ գործառնություններ:

Ընկերությունն էլեկտրաէներգիայի բաշխման գործունեություն է իրականացնում՝ օգտագործելով իրեն պատկանող 0.38, 6(10), 35 և 110 կՎ լարման օդային և մալուխային էլեկտրահաղորդման գծերը, ենթակայանները և բաշխիչ կետերը: Ընկերությունը սպասարկում է ավելի քան 1 մլն սպառողի: Ընկերությանն են պատկանում ավելի քան 26 հազար կիլոմետր էլեկտրահաղորդման օդային գծեր, ավելի քան 9 հազար ենթակայան և տրանսֆորմատորային կետեր:

3.4.1.2 Հասույթ և EBITDA

Ընկերության հասույթը հիմնականում ձևավորվում է էլեկտրաէներգիայի վաճառքից: Հասույթի այլ աղբյուրները ներառում են էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներից և էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման ծառայություններից ստացվող եկամուտները:

մլն ՀՀ դրամ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	192,743	189,999	180,147	192,776	191,102	214,697	239,945	201,656
Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ	846	1,027	1,265	1,286	1,390	1,899	2,647	3,626
Էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման ծառայություններ	-	-	-	-	-	-	861	3,843
Ընդամենը հասույթ	193,588	191,026	181,412	194,062	192,492	216,596	243,457	209,125

2023թ.-ի հասույթի նվազումը նախորդ տարվա նկատմամբ հիմնականում պայմանավորված է շուկայի ազատականացման արդյունքում վաճառված էլեկտրաէներգիայի ծավալների նվազմամբ:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է Ընկերության նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները ճշգրտված շահույթի¹⁷ (ասուիետ՝ EBITDA) դինամիկան.

մլն ՀՀ դրամ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
EBITDA	41,036	28,282	26,298	29,511	26,318	37,144	35,861	32,879

3.4.1.3 Սակագնային քաղաքականություն

Թողարկողի ծառայությունների սակագները կարգավորվում են Հանձնաժողովի կողմից:

Համաձայն «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքի սակագների ձևավորման սկզբունքներն են.

¹⁷ Հաշվարկը՝ համաձայն աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվությունների

- լիցենզիայի պայմաններին համապատասխան լիցենզավորված գործունեություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված շահագործման և պահպանման ծախսերի, հիմնական միջոցների մաշվածության և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի փոխհատուցման ապահովումը.
- ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը.
- հիմնավորված վարկերի սպասարկման ծախսերի ներառումը.
- սպառման ծավալով, պատվիրված հզորությամբ, տարվա եղանակով, օրվա ժամերով, միացման պայմաններով, ծառայությունների տեսակներով, ինչպես նաև խոցելի սպառողներ լինելու հանգամանքով պայմանավորված սակագների տարբերակումը.
- հիմնավորված և անհրաժեշտ ապահովագրական ծախսերի ներառումը.
- բնապահպանական նորմերն ապահովելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված ծախսերի ներառումը.
- ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված էներգետիկայի զարգացման ծրագրով նախատեսված էներգատեղակայանքների կոնսերվացման և պահպանման ծախսերի ներառումը
- օգտագործված միջուկային վառելիքի պահպանման անհրաժեշտ ծախսերի և ատոմակայանը շահագործումից հանելու հիմնադրամին անհրաժեշտ հատկացումների ապահովումը.
- հիմնավորված տեխնիկական և առևտրային կորուստների ներառումը.
- օրենսդրությամբ նախատեսված հիմնավորված և անհրաժեշտ այլ ծախսերի ներառումը.
- ՀՀ օրենսդրությամբ կամ հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ լիցենզիայում կատարված փոփոխությունների հետևանքով լիցենզավորված անձի կրած հիմնավորված լրացուցիչ ծախսերի կամ ստացած լրացուցիչ օգուտների ներառումը սակագնում.
- լիցենզավորված գործունեության համար սահմանվող սակագներում տնտեսական այլ գործունեության ծախսերը չներառելը:

Էլեկտրաէներգիայի բաշխման ծառայության սակագները սահմանվում են (հաշվարկվում են) Հանձնաժողովի 2022թ.-ի թվականի նոյեմբերի 29-ի N°520-Ն որոշմամբ հաստատված մեթոդիկայի¹⁸ և Բաշխման լիցենզիայի պայմանների համաձայն:

Սպառողներին վաճառվող էլեկտրաէներգիայի սակագները սահմանվում են (հաշվարկվում են) Հանձնաժողովի 2022թ.-ի թվականի նոյեմբերի 29-ի N°520-Ն որոշմամբ հաստատված մեթոդիկայի և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի պայմանների համաձայն:

Էլեկտրական էներգիայի գործող սակագների բաղադրիչները սահմանված են Բաշխման և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի պայմաններում:

Սակագները կարող են փոփոխվել ոչ հաճախ քան կիսամյակը մեկ անգամ:

¹⁸ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=171145>

Սակագների ձևավորման փաստացի գործընթացը տեղի է ունենում յուրաքանչյուր տարի և բաղկացած է մի քանի փուլից: Առաջին փուլում Հանձնաժողովն շուկայի մասնակիցներից ստացված տեղեկատվության հիման վրա տարվա կտրվածքով կազմում է Հայաստանում էլեկտրաէներգիայի սպառման կանխատեսում (կվտժ), այդ թվում՝ ըստ առանձին լարումների (220 և 380 Վ, 6, 10, 35 և 110 կՎ) և սպառման ժամանակի (գիշերային և ցերեկային): Արդյունքում, ՀԾԿՀ-ում ձևավորվում է էլեկտրաէներգիայի սպառման կանխատեսում յուրաքանչյուր հաստատված սակագնով, էլեկտրաէներգիայի սպառման միջին կշռության սակագնով և Հայաստանի ներքին շուկայում էլեկտրաէներգիայի սպառումից «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲ ընկերության ընդհանուր հասույթի մասով՝ դրամական չափման միավորով:

Համաձայն լիցենզավորված անձի անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հաշվարկման մեթոդաբանության՝ Թողարկողի հաշվարկային տարվա անհրաժեշտ հասույթը հաշվարկվում է որպես ներքոնշյալ հոդվածների հանրագումար՝ նվազեցնելով այլ եկամուտները.

1. գնված էլեկտրաէներգիայի արժեք (ներառյալ տեխնոլոգիական անխուսափելի կորուստների արժեքից),
2. լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ շահագործման և պահպանման ծախսեր,
3. ներդրումային ծախսեր.
 - հիմնական միջոցների մաշվածություն և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա,
 - լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար ներգրավված զուտ ակտիվների դիմաց թույլատրելի շահույթի մեծություն (զուտ ակտիվների շահութաբերության նորման հաստատված է 12% (ՀՀ դրամի դեպքում) և 10% (արտարժույթի դեպքում)),
4. անհուսալի դեբիտորական պարտքերի մեծություն,
5. էներգետիկ բալանսի շեղման փոխհատուցման գումար.
 - լիցենզավորված անձի անհրաժեշտ հասույթի և գնված էլեկտրական էներգիայի արժեքի տարբերության փաստացի և հաշվարկային մեծությունների շեղման արդյունքում ձևավորված փոխհատուցման ենթակա գումար:

Համաձայն անհրաժեշտ հասույթի հաշվարկման մեթոդիկաների, սակագնի հաշվարկներում սահմանվում են էլեկտրական էներգիայի բաշխման ցանցում առաջացող կորուստների և սեփական կարիքների համար օգտագործվող էլեկտրական էներգիայի, աշխատավարձերի գծով ծախսերի, նյութական և նորոգման ծախսերի, շահագործման և պահպանման ծախսերի և անհուսալի դեբիտորական պարտքերի չափերը/մեծությունները: Անհրաժեշտ հասույթի հաշվարկման մեթոդիկաներում սահմանվում են նաև ներդրումային բաղադրիչները, մասնավորապես՝ մաշվածության, շահույթի և փոխհատուցման ենթակա գումարների

մեծությունները: Այսպիսով, Ընկերության շահութաբերությունը մեծապես կախված է Ընկերության կողմից կատարված ներդրումներից:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Ընկերության ֆինանսական հոսքերը կապված են անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հետ, իսկ վերջինս կանոնակարգված է Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված մեթոդիկայով և լիցենզիաների պայմաններով, Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական արդյունքները բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

Ստորև ներկայացված են Ընկերության անհրաժեշտ հասույթի և գնված էլեկտրական էներգիայի ինքնարժեքի տարբերության (այսուհետ՝ Մարժա) փաստացի և հաշվարկային (հաստատված Հանձնաժողովի կողմից) մեծությունների համեմատականը.

մլն ՀՀ դրամ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Փաստացի Մարժա ¹⁹	67,965	56,022	51,978	55,023	50,928	64,853	60,506	59,207
Հաշվարկային Մարժա ²⁰	48,581	49,035	48,796	47,023	51,008	60,532	59,023	71,414

3.4.2 Հիմնական շուկաները

Ընկերությունը գործունեություն է ծավալում ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական շուկայում:

Էլեկտրաէներգիայի (հզորության) առևտուրն իրականացվում է էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ և մանրածախ շուկաներում՝ կնքված պայմանագրերի հիման վրա:

Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկային մասնակցում են էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության, մեծածախ առևտրի, մատակարարման, երաշխավորված մատակարարման, հաղորդման, բաշխման լիցենզիա ունեցող անձինք, ինչպես նաև միկրոէներգաարտադրողները և որակավորված սպառողները:

Էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկային մասնակցում են էլեկտրական էներգիայի (հզորության) մատակարարման, երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա ունեցող անձինք, ինքնավար էներգաարտադրողները և սպառողները (բացառությամբ որակավորված սպառողների):

Համաձայն Հանձնաժողովի կողմից հրապարակված տեղեկատվության 2024թ.-ի հունվարի 1-ի դրությամբ էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիա ստացած ընկերությունների թիվը գերազանցում է 300-ը:

¹⁹ Հաշվարկված է Ընկերության աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա՝ որպես հասույթի և ինքնարժեքի տարբերություն: Հասույթի հաշվարկում ներառված են էլեկտրաէներգիայի վաճառքից հասույթը և էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման ծառայությունից ստացված հասույթը: Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների դիմաց հասույթը ներառված չէ հասույթի հաշվարկում: Ինքնարժեքի հաշվարկում ներառված են գնված էլեկտրաէներգիայի (հզորության) դիմաց վճարները, ինչպես նաև էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարները:

²⁰ Հաշվարկային Մարժան հաշվարկվում է տվյալ տարվա փետրվարի 1-ից մինչև հաջորդ տարվա հունվարի 31-ը:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված են հիմնական (խոշորագույն) էներգաարտադրողների մասին տեղեկատվությունը.

Ընկերության անվանումը	Կայան	Կայանի տեսակ	Դրվաճառային հզորություն
«Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ	Հայկական ատոմային էլեկտրակայան	Ատոմային էլեկտրակայան	407.5 մվտ
«Քոնթուր Գլոբալ Հիդրո Կասկադ» ՓԲԸ	Որոտանի հիդրոկասկադ	Հիդրոէլեկտրակայան	404.2 մվտ
«Երևանի ԶԷԿ» ՓԲԸ	Երևանի համակցված շոգեգազային ցիկլով աշխատող էներգաբլոկ 1	Ջերմաէլեկտրակայան	228.6 մվտ
«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ	Սևան-Հրազդան հիդրոկասկադ	Հիդրոէլեկտրակայան	561.4 մվտ
«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» ՓԲԸ	Հրազդանի ջերմային էլեկտրակայան	Ջերմաէլեկտրակայան	410 մվտ
«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ	Շոգեգազային ցիկլով աշխատող «Հրազդան-5» էներգաբլոկ	Ջերմաէլեկտրակայան	467 մվտ
«Արմփաուեր» ՓԲԸ	Երևանի համակցված շոգեգազային ցիկլով աշխատող էներգաբլոկ 2	Ջերմաէլեկտրակայան	254 մվտ

Էներգաարտադրողների կողմից երաշխավորված մատակարարին՝ ՀԷՑ-ին վաճառվող էլեկտրական էներգիայի (հզորության) սակագները կարգավորվում/սահմանվում են Հանձնաժողովի կողմից:

Ստորև ներկայացված են ՀՀ-ում արտադրված էլեկտրաէներգիայի մասին տվյալները (մլն կվտժ).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Արտադրված էլեկտրաէներգիա	7,315	7,763	7,777	7,632	7,723	7,675	8,908	8,455

Համաձայն Հանձնաժողովի կողմից հրապարակված տեղեկատվության 2024թ.-ի հունվարի 1-ի դրությամբ թվով 5 ընկերություն ստացել է էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա:

Էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա ունեցող անձին տրվում է Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով չկարգավորվող գներով էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մասնակիցներից էլեկտրական էներգիա գնելու, էլեկտրական էներգիա ներկրելու, մեծածախ շուկայում այն վաճառելու և արտահանելու իրավունք: Էլեկտրական էներգիան կարող է արտահանվել միայն ներքին սպառման պահանջարկի բավարարումից հետո, որը հաստատում է էլեկտրաէներգետիկական շուկայի օպերատորը:

Համաձայն Հանձնաժողովի կողմից հրապարակված տեղեկատվության 2024թ.-ի հունվարի 1-ի դրությամբ թվով 15 ընկերություն ստացել է էլեկտրական էներգիայի մատակարարման լիցենզիա:

Էլեկտրական էներգիայի մատակարարման լիցենզիա ունեցող անձն ունի Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով էլեկտրական էներգիա (հզորություն) մեծաձախ շուկայում գնելու և (կամ) ներկրելու իրավունք, և պարտավոր է լիցենզիայի պայմաններին ու կնքված պայմանագրերին համապատասխան՝ այն վաճառել իր հետ մատակարարման պայմանագիր կնքած սպառողներին, իսկ ավելցուկը՝ էլեկտրաէներգետիկական մեծաձախ շուկայի մասնակիցներին:

Էլեկտրական էներգիայի մատակարարման լիցենզիաները սկսվել են տրամադրվել 2018թ.-ից՝ շուկայի ազատականացման արդյունքում: Առաջին մատակարարման լիցենզիան տրամադրվել է 2021թ.-ին:

Որակավորված սպառողը, Շուկայի կանոնների համաձայն, ունի էլեկտրաէներգետիկական մեծաձախ շուկայում էլեկտրական էներգիա (հզորություն) գնելու և (կամ) ներկրելու և դրա ավելցուկը էլեկտրաէներգետիկական մեծաձախ շուկայի մասնակիցներին վաճառելու իրավունք: Որակավորված սպառող կարող է համարվել էլեկտրական էներգիայի սպառման պահանջարկ ունեցող իրավաբանական անձը կամ իրավաբանական անձի կարգավիճակ չունեցող կազմակերպությունը, որը միացած է 110 կՎ, 35 կՎ, 6(10) կՎ լարմամբ բաշխման ցանցին և բավարարում է Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կանոններին:

Էլեկտրաէներգետիկական մեծաձախ և մանրաձախ շուկայի առևտրի մասնակիցներին ծառայություններ են մատուցում էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորը, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի օպերատորը, էլեկտրական էներգիայի (հզորության) հաղորդման լիցենզիա ունեցող անձը, էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձը, ինչպես նաև հաշվեկշռման ծառայության մատուցման իրավունք ստացած՝ արտադրության լիցենզիա ունեցող անձը: Վերջիններիս մասին տեղեկատվությունը (բացառությամբ բաշխման լիցենզիա ունեցող անձի) ներկայացված է ստորև աղյուսակով.

Ընկերության անվանումը	Գործունեության տեսակը	Հիմնական գործառնությունները
«Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր» ՓԲԸ	Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր	- Էլեկտրաէներգետիկական համակարգում կարճաժամկետ պլանավորում և կարգավարում. - Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատիվ կառավարում. - Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ցանցի զարգացման պլանավորում. - Ենթադրադրձանային էլեկտրաէներգետիկական համակարգերի հետ ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի զուգահեռ աշխատանքի ապահովում
«Հաշվարկային կենտրոն» ՓԲԸ	Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի օպերատոր	- Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի գործունեության կազմակերպում. - Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մասնակիցների հաշվառում. - Էլեկտրաէներգետիկական մեծաձախ շուկայի մասնակիցների միջև կնքված պայմանագրերի, էլեկտրական էներգիայի (հզորության) ներկրում կամ

		արտահանում նախատեսող պայմանագրերի հաշվառման վարում
«Բարձրավոլտ էլեկտրաջանցեր» ՓԲԸ	էլեկտրական էներգիայի հաղորդում	- էլեկտրական էներգիայի (իզոլյուցիայի) հաղորդման ծառայություն իրականացում, - էլեկտրական էներգիայի հաղորդման ցանցի կառուցում (վերակառուցում)
«Երևանի ԶԷԿ» ՓԲԸ	Հաշվեկշռման ծառայության մատուցում	- հաշվեկշռման շուկայում հաշվեկշռող էլեկտրական էներգիայի առևտուր, - էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի այլ հատվածներում էլեկտրական էներգիայի (իզոլյուցիայի) գնում և վաճառք, - էլեկտրական էներգիայի արտահանում և ներկրում,

Վերոնշյալ ընկերությունների բաժնետոմսերը պատկանում են Հայաստանի Հանրապետությանը:

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայում չեն կարգավորվում՝

- մատակարարի կողմից սպառողներին վաճառվող էլեկտրական էներգիայի (իզոլյուցիայի) գները (բացառությամբ էլեկտրաէներգիայի մատակարարման երաշխավորված ծառայության),
- մեծածախ առևտրի լիցենզիա ունեցող անձի կողմից գնվող և վաճառվող (ներառյալ՝ ներկրվող և արտահանվող) էլեկտրական էներգիայի գները,
- էլեկտրական էներգիայի (իզոլյուցիայի) արտադրության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից ներքին շուկայի պահանջարկը բավարարվելուց հետո վաճառվող էլեկտրական էներգիայի (իզոլյուցիայի) գները:

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացում

2018թ.-ի հուլիսի 1-ից ուժի մեջ մտած «Էներգետիկայի մասին» օրենքի փոփոխություններով ամրագրվեցին էլեկտրաէներգետիկական շուկայի աստիճանական ազատականացման, նոր մոդելին անցման օրենսդրական հիմքերը՝ նախատեսելով շուկայի չկարգավորվող հատվածում մրցակցային մեխանիզմների ներդրում, նոր մասնակիցների անխոչընդոտ մուտքի ապահովում շուկա, տարածաշրջանային առևտրի խթանում և արդյունքում՝ առավել էժան էլեկտրական էներգիայի ներկրման հնարավորությունների ստեղծում:

Մինչ շուկայի նոր մոդելին անցում կատարելը էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մոդելը հենվել է միակ գնորդ-վաճառող շուկայի մոդելի վրա, որի արդյունքում էլեկտրաէներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձին է միայն վերապահված եղել էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայում արտադրողներից էլեկտրաէներգիա գնելու եւ այն սպառողներին վաճառելու իրավունքը: Ընդ որում, շուկան ինչպես մեծածախ այնպես էլ մանրածախ հատվածում ամբողջությամբ ենթակա է եղել կարգավորման, կարգավորման է ենթակա եղել նաեւ էլեկտրաէներգիայի ներկրումը եւ արտահանումը:

Հանձնաժողովի 2019թ.-ի դեկտեմբերի 25-ի N516-Ն և N518-Ն որոշումներով հաստատվեցին ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոնները և մեծածախ շուկայի պայմանագրի օրինակելի ձևը, որոնցով ստեղծվեցին էլեկտրաէներգետիկական շուկայի

ազատականացման և մրցակցային շուկայի բաղադրիչների ներդրման համապատասխան իրավական և տնտեսական նախադրյալները, հստակեցվեցին մեծածախ շուկայի առևտրային հարաբերությունները:

2022 թվականի հունվարի 5-ի ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի նիստում քննարկվել և ընդունվել են հանձնաժողովի 25.12.2019 թվականի թիվ 516-Ն, 519-Ն, 359-Ն և 523-Ն որոշումներով հաստատված՝ ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ և մանրածախ շուկայի առևտրային և ցանցային կանոններում, ինչպես նաև էլեկտրաէներգետիկական շուկայի պայմանագրերի օրինակելի ձևերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին որոշումների նախագծերը, որոնցով ամրագրված կարգավորումների համաձայն 2022 թվականի փետրվարի 1-ից ՀՀ աստիճանական անցում է կատարում էլեկտրաէներգետիկական շուկայի նոր մոդելին:

Շուկայի ազատականացման արդյունքում մասնավորապես.

- առանձնացվեցին բաշխման եւ մատակարարման գործառույթները, որի արդյունքում շուկայում գործում են երաշխավորված մատակարարից զատ այլ մատակարարներ՝ յուրաքանչյուրը որպես լիցենզավորված կազմակերպություն: Միևնույն ժամանակ շուկայում գործում է երաշխավորված մատակարարը, որը ծառայություններ է մատուցում կարգավորվող գներով, ինչը սպառողներին հնարավորություն է տալիս ընտրություն կատարել ինչպես մատակարարների միջև, այնպես էլ շուկայի կարգավորվող ու չկարգավորվող հատվածում էլեկտրաէներգիա գնելու հարցում: Ընդ որում որակավորված սպառողներն իրավունք ունեն էլեկտրաէներգիա գնելու էլեկտրաէներգիա արտադրողներից՝ ուղիղ պայմանագրերի միջոցով,
- սահմանվեց նոր՝ էլեկտրաէներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա,
- ավելացավ մեծածախ շուկայում գործունեություն իրականացնող լիցենզավորված անձանց քանակը:

2023թ.-ի փետրվարի 1-ից այն սպառողները, որոնք անմիջապես միացված են հաղորդման ցանցին կամ արտադրողին, ինչպես նաև 110 կՎ և բարձր լարման բոլոր այն սպառողները, որոնք նախորդ օրացուցային տարում ունեցել են 1 մլն կՎտժ և ավել սպառում, պարտավոր են ստանալ որակավորված սպառողի կարգավիճակ կամ ընտրել շուկայում գործող այլ մատակարար: Հակառակ դեպքում այդ սպառողները սպառած էլեկտրաէներգիայի համար երաշխավորված մատակարարին՝ ՀԷՑ-ին, վճարում են Հանձնաժողովի սահմանած սակագնով:

2024թ.-ի փետրվարից ազատ շուկային պարտադիր պիտի միանան 35 կՎ լարման այն սպառողները, որոնք նախորդ օրացուցային տարում ունեցել են 1 մլն կՎտժ և ավելի սպառում, իսկ 2025 թ.-ի փետրվարից՝ 6 (10) կՎ լարման այն սպառողները, որոնք նախորդ օրացուցային տարում ունեցել են 1 մլն կՎտժ և ավելի սպառում, ինչպես նաև մնացած բոլոր այն սպառողները, որոնք անկախ լարման մակարդակից տարեկան ունեցել են 1 մլն կՎտժ և ավել սպառում:

Մեծածախ շուկայի սպառողը կարող է.

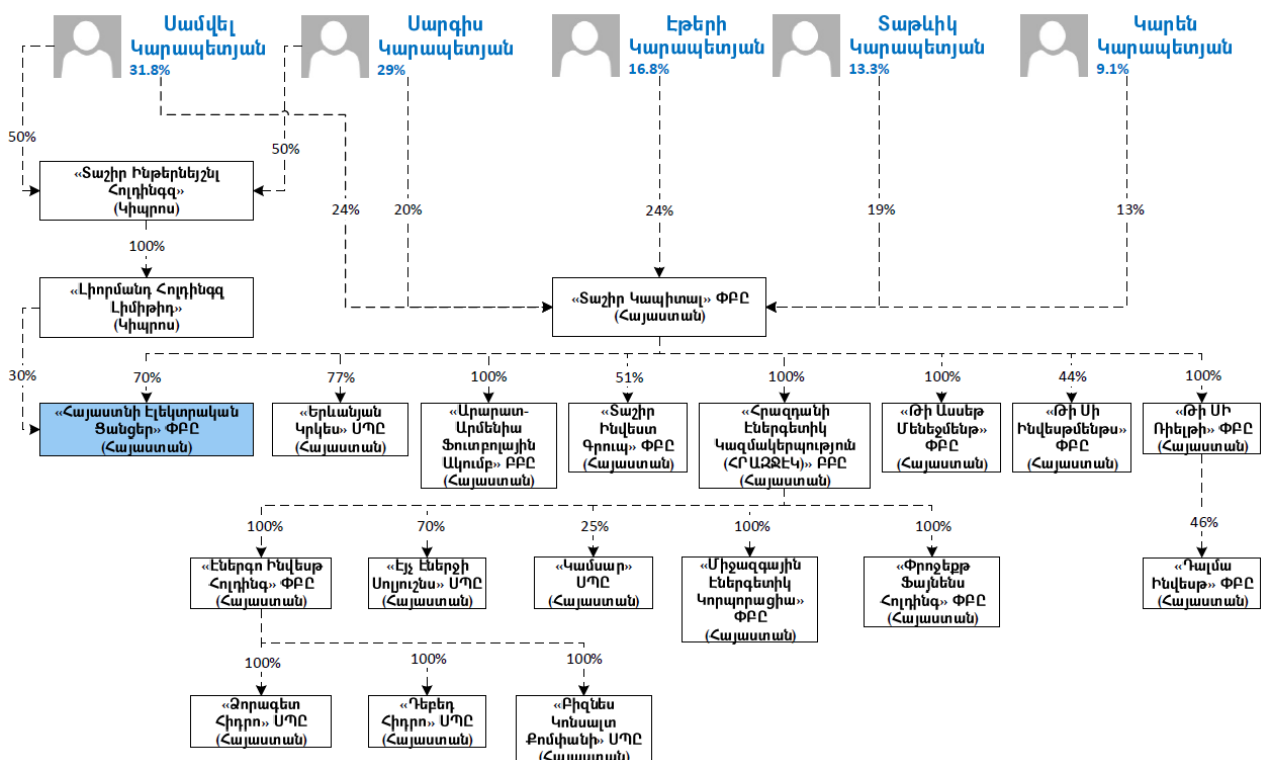
- հանդես գալ որպես որակավորված սպառող և էլեկտրաէներգիա գնել անմիջապես արտադրողից, կամ
- էլեկտրաէներգիա գնել մատակարարից՝ պայմանագիր կնքելով մատակարարման լիցենզիա ունեցող անձնանցից որևէ մեկի հետ որոշակի ժամանակային կտրվածքով:

3.4.3 Մրցակցային դիրք

Ընկերությունն ունի բնական մենաշնորհ էլեկտրաէներգիայի բաշխման և երաշխավորված մատակարարման գործունեության ոլորտներում:

3.5 Թողարկողի կառուցվածքը

3.5.1 Խմբի կառուցվածքը

Ընկերության բաժնետերերն են «Լիորմանդ Հոլդինգ Լիմիթիդ» և «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ ընկերությունները:

Ընկերության իրական շահառուներն են Սամվել Կարապետյանը (31.8%), Սարգիս Կարապետյանը (29%), Էթերի Կարապետյանը (16.8%), Տաթևիկ Կարապետյանը (13.3%) և Կարեն Կարապետյանը (9.1%):

«Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ հոլդինգային ընկերությունը ուղղակիորեն և անուղղակիորեն մասնակցություն ունի ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական ոլորտի մի շարք ընկերություններում:

3.5.1.1 **«ՀրազՋԷԿ» ԲԲԸ**

«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» ԲԲԸ հիմնադրվել է ՌԴ դաշնային գույքի կառավարման դաշնային գործակալության 2004թ. սեպտեմբերի 1-ի No 291-ռ կարգադրության համապատասխան: «ՀրազՋԷԿ» ԲԲԸ-ն ստեղծվել է Հայաստանի պետական պարտքի մարման դիմաց Ռուսաստանի Դաշնությանը որպես սեփականություն փոխանցված Հրազդանի ջերմային էլեկտրակայանի գույքային համալիրը ընկերության կանոնադրական կապիտալին ներդնելու միջոցով:

2004թ. նոյեմբերի 8-ին ընկերությանը տրամադրվել է էլեկտրաէներգիայի արտադրության լիցենզիա N 0145:

2017թ. մարտի 29-ի հերթական նիստում Հանձնաժողովը կայացրել է որոշում, որի հիման վրա «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» ԲԲԸ 100 տոկոս բաժնետոմսերը վաճառվել են «Տաշիր Կապիտալ» փակ բաժնետիրական ընկերությանը:

«ՀրազՋԷԿ» ԲԲԸ մասին առավել մանրամասն տեղեկատվություն ներկայացված է վերջինիս պաշտոնական ինտերնետային կայքում՝ www.raztes.am:

3.5.1.2 **«Էներգո ինվեստ հոլդինգ» ՓԲԸ**

Ընկերությունը հիմնադրվել է 2015թ.-ին: «Էներգո ինվեստ հոլդինգ»-ն իրականացնում է հոլդինգային գործունեություն:

Ընկերության ակտիվներում է «Վահան» հիդրոէլեկտրակայանը (ՀԷԿ):

«Վահան» ՀԷԿ-ը օգտագործում է Գետիկ գետի Կարատուպրակ վտակի հիդրոէներգետիկ ներուժը: Կայանը շահագործման է հանձնվել 2012թ.-ին: Կայանի դրվածքային հզորությունը կազմում է 1,300 կվտ:

3.5.1.3 **«ԷյՋ Էներջի Սոլյուշնս» ՍՊԸ**

Ընկերությունը զբաղվում է էլեկտրաէներգիայի և գոլորշու արտադրությամբ, էներգետիկ նշանակության ապրանքների ներմուծմամբ և վաճառքով:

3.5.1.4 **«Կամսար» ՍՊԸ**

«Կամսար» ՍՊԸ-ն իրականացնում է «Կամսար» հյուրանոցային համալիրի և ուսումնական կենտրոնի կառուցումը:

Էներգետիկ ոլորտի ձեռնարկությունների համար որակավորված ճարտարագետների և միջին օղակի տեխնիկական մասնագետներ պատրաստող ուսումնական կենտրոնը տեղակայվելու է Ծաղկաձորում կառուցվող հյուրանոցային համալիրում:

Որպես կրթական, նորարարության և հետազոտության առաջադեմ փորձի կենտրոն այն նպաստելու է ՀՀ էներգետիկ ոլորտի հետագա զարգացմանը մանրակրկիտ մշակված ուսումնական ծրագրերի միջոցով: Այն փոխակերպող ազդեցություն կունենա ուսումնառողների

մտավոր կարողությունների վրա գլոբալ աշխարհի մարտահրավերներին հաջողությամբ դիմակայելու համար:

3.5.1.5 **«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ**

«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա (ՄԷԿ)» ՓԲԸ գրանցվել է Հայաստանի Հանրապետությունում 2003թ մայիսի 8-ին: ՀՀ կառավարության 2003 թվականի մարտի 20-ի «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ միջուկային վառելիքի գծով պարտավորությունների մարման մասին թիվ 405Ա և ՀՀ կառավարության 2003 թվականի մայիսի 29-ի «ՀՀ կառավարության 2003 թվականի մարտի 20-ի թիվ 405Ա որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» թիվ 660Ա որոշումների հիման վրա 2003 թվականի հուլիսի 17-ին «Սևան-Հրազդանյան կասկադ» և «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ի միջև կնքվել է առուվաճառքի պայմանագիր, համաձայն որի «Սևան-Հրազդանյան կասկադ» ՓԲ ընկերության գույքը սեփականության իրավունքով փոխանցվել է «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ին:

2003թ.-ի սեպտեմբերի 1-ին ՀՀ Հասարակական ծառայությունների վերահսկման հանձնաժողովը տրամադրեց էլեկտրաէներգիայի արտադրության N 0108 լիցենզիան: Կազմակերպությունը իրականացնում է Սևան-Հրազդանյան կասկադի վերականգնման և տեխնիկական արդիականացման քաղաքականություն:

Այդպիսով «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ն դարձել է «Ինտեր ՌԱՕ ԵԷՍ» ռուսաստանյան ընկերությանը պատկանող առաջին արտադրող ընկերությունը Հայաստանում:

2011թ.-ի մարտի 24-ին «ՌուսՀիդրո» ԲԲԸ ռուսաստանյան ընկերությունը ձեռք է բերել «ՄԷԿ» ՓԲԸ բաժնետոմսերը:

2020 թվականին «ՄԷԿ» ՓԲԸ բաժնետոմսերն ամբողջությամբ ձեռք են բերվել Տաշիր ընկերությունների խմբին պատկանող «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» ԲԲԸ կողմից:

«ՄԷԿ» ԲԲԸ մասին առավել մանրամասն տեղեկատվություն ներկայացված է վերջինիս պաշտոնական ինտերնետային կայքում՝ www.mek.am:

3.5.1.6 **«Դեբեդ Հիդրո» ՍՊԸ**

«Դեբեդ Հիդրո» ՍՊԸ-ն հիմնադրվել է 06.02.2017թ.-ին՝ «Շնող» ՀԷԿ-ի նախագծման և կառուցման նպատակով:

3.5.1.7 **«Ձորագետ հիդրո» ՍՊԸ**

«Ձորագետ Հիդրո» ՍՊԸ-ին տրամադրվել է լիցենզիա 20.12.2010թ.-ին իսկ լիցենզիայի համարն է 384: Ընկերությունը շահագործում է Ձորագետի ՀԷԿ-ը: ՀԷԿ-ը կարգավորվում է բնական ջրահոսքով, իսկ ջրաղբյուրը Ձորագետ գետն է:

1927թ.-ին սկսվեց Ձորագետի ՀԷԿ-ի շինարարությունը: Ձորագետ ՀԷԿ-ի 7,400 կվտ հզորությամբ առաջին միացքը շահագործման հանձնվեց 1932թ., մեկ տարի անց կայանն

աշխատում էր լրիվ սահմանված՝ 22,320 կվտ հզորությամբ, ըստ ջրի քանակի՝ տարեկան միջին 14,920 կվտ հզորությամբ:

Ներկայում ՀԷԿ-ի հզորությունը հասցվել է 26,400 կվտ-ի, իսկ միջին տարեկան օգտակար առաքումը 77.04 մլն կվտժ:

3.6 Թողարկողի հիմնական միջոցները

Հիմնական միջոցներն առ 31/12/23թ.	Զուտ հաշվեկշռային արժեքը (հազար ՀՀ դրամ)
Հող, շենքեր և շինություններ	18,191,509
Փոխադրող հարմարանքներ	103,853,508
Սարքավորումներ	117,250,197
Անավարտ շինարարություն	8,283,172
Այլ ակտիվներ	3,415,675
Ընդամենը	250,994,061

2023թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության՝ 7,424,997 հազար ՀՀ դրամ արժողությամբ հիմնական միջոցները գրավադրված են Ընկերության՝ ՀՀ կառավարությունից ստացված վարկերի դիմաց:

Ընկերությունը իր գործունեությունն իրականացնելու համար վարձակալում է էլեկտրական ենթակայանների համար հողատարածք, գրասենյակային շենքեր, տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ: 2023թ.-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության վարձակալած գույքի (օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների) հաշվեկշռային արժեքը կազմել է 2.75 մլրդ ՀՀ դրամ:

Թողարկողը գործում է էներգետիկայի ոլորտում, որը պահանջում է էական ծավալի շարունակական կապիտալ ներդրումներ՝ ծառայությունների որակը բարձրացնելու, անխափան մատակարարում ապահովելու, նոր տեխնոլոգիաներ ներդնելու և կիրառելու, ինչպես նաև բաշխման ցանցը ընդլայնելու համար: Ընկերությունը նախատեսում է ֆինանսավորել հիմնական միջոցների ձեռքբերումն ինչպես փոխառու միջոցներով, այնպես էլ սեփական միջոցներով:

3.7 Զարգացման վերջին միտումները

Նոր բաժանորդների պլանավորված ծավալների աճով պայմանավորված՝ Ընկերությունը 2024թ. հունվարին մշակել է նոր ներդրումային ծրագիր 2024-2034 թվականների համար՝ ընդհանուր 303.3 մլրդ ծավալով, որն էլ ներկայացվել է Հանձնաժողովին հաստատման նպատակով և Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու օրվա դրությամբ գտնվում է դիտարկման և քննարկումների փուլում:

3.8 Շահույթի կանխատեսումը կամ գնահատումը

ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄ: Նախորդ ժամանակաշրջանների ֆինանսական արդյունքները չեն կարող երաշխավորել ապագա ցուցանիշների ստացումը/ձեռք բերումը: Թողարկողի կողմից արված եկամուտ, ծախս, շահույթ, դրամական հոսքեր, ֆինանսական վիճակի վերաբերյալ կանխատեսումը չպետք է դիտվի որպես ցուցում, հավաստիացում կամ համարվի հիմք նման հավաստիացման համար: Թողարկողը չի հավաստիացնում Ընկերության կողմից կանխատեսվող ֆինանսական արդյունքների ստացումը, քանի որ ծրագրված ֆինանսական արդյունքների ստացումը կախված է բազմաթիվ գործոններից, որոնք ամբողջությամբ վերահսկելի չեն Թողարկողի կողմից:

Ազդագրում որոշ արտահայտություններ պատմական փաստերի ներկայացումներ չեն, այլ՝ հետագա կանխատեսումների որակումներ: Այդ որակումները ներառում են այնպիսի արտահայտություններ ինչպիսիք են ծրագրեր, նպատակներ, թիրախներ, ռազմավարություններ, հետագա իրադարձություններ կամ ապագա կատարողականի վերաբերյալ ենթադրություններ՝ ընդունելով այն, որ դրանք պատմական փաստերը նկարագրող որակումներ չեն: «Հավատում», «ակնկալում», «կանխատեսում», «մտադրություն», «սպասում», «նախագիծ», «գնահատական», «ցանկություն», «կարող», «պետք» եւ նմանատիպ արտահայտություններն հետագա կանխատեսումների որակումներ են, բայց ներհատուկ ու բացառիկ չեն նման արտահայտությունների որակման համար: Իրենց բնույթով հետագա կանխատեսումների որակումները ներառում են բնորոշ ռիսկեր եւ անորոշություններ, ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ կոնկրետ, և կա հավանականություն, որ այդ կանխատեսումները, ենթադրությունները, գնահատականները և այլ որակումները չեն իրականանա կամ ձեռք բերվի:

Ազդագրով ներկայացված կանխատեսումների աղբյուր է հանդիսանում Թողարկողի կողմից պատրաստված 2024–2050թթ. ֆինանսական մոդելը:

Կանխատեսումների համար կիրառվել է միավոր ԱՄՆ դոլարի և եվրոյի նկատմամբ համապատասխանբար 405 և 446 ՀՀ դրամ փոխարժեքները:

Ստորև աղյուսակներով ներկայացված էլեկտրական էներգիայի (հզորության) ծավալների վերաբերյալ կանխատեսումները.

Գնվող, բաշխիչ ցանցեր մուրք գործող և օգտակար առաքման ենթակա էլեկտրական էներգիա

մլն կվտժ	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
Էլեկտրաէներգիայի գնում	5,442	5,276	5,294	5,204	5,210	5,185	6,818
Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր	6,945	7,039	6,917	6,826	6,832	6,807	6,818
Կորուստ բաշխիչ ցանցում	459	507	488	477	477	439	435
Էլեկտրաէներգիայի օգտակար առաքում	6,486	6,532	6,429	6,349	6,355	6,369	6,383

կորուստ բաշխիչ ցանցում (%) ²¹	6.6%	7.2%	7.0%	7.0%	7.0%	6.4%	6.4%
--	------	------	------	------	------	------	------

Գնվող էլեկտրական էներգիայի հզորություն

մլն մգվտ	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
Հզորության գնում	60.571	10.953	6.204	6.204	6.204	6.204	6.204

Մատակարարման/բաշխման ենթակա էլեկտրաէներգիայի ծավալների կառուցվածք

մլն կվտ	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
Բնակչություն	2,050	2,040	2,044	2,050	2,056	2,062	2,069
Այլ սպառողներ	3,182	2,797	2,742	2,656	2,655	2,663	2,671
Շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ	1,234	1,675	1,622	1,622	1,622	1,622	1,622
Ընդհանուր բաշխված էլեկտրաէներգիա	6,465	6,512	6,408	6,328	6,333	6,347	6,361

Ընկերությունը կանխատեսումների (էլեկտրաէներգիայի (հզորության) գման, վաճառքի ծավալներ) համար հիմք է ընդունել Հանձնաժողովի կողմից ներկայացված կարճաժամկետ կանխատեսումները, ինչպես նաև ցուցանիշների պատմական միտումները:

Վաճառվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) և բաշխման միջին սակագների կանխատեսման համար հիմք է ընդունվել վաճառվող և բաշխվող էլեկտրաէներգիայի կանխատեսված մեծությունները, լիցենզիայի անբաժանելի մասը կազմող մեթոդիկայի համաձայն ընթացիկ ծախսերի և ներդրումների կանխատեսվող մեծությունները: Վերը նշված բոլոր մեծությունները ձևավորում են ընկերության անհրաժեշտ հասույթը և սակագնային մարժան այնպես, որ այն կախված չէ էլեկտրաէներգիայի ծավալներից և գնվող էլեկտրաէներգիայի միջին սակագնից: Այն դեպքում, երբ սակագնային ժամանակահատվածի ընթացքում առաջացել է սահմանված ծախսերի և ներդրումների վերադարձի մեծությունների, ինչպես նաև փաստացի հասույթի ու ծախսերի տարբերություն, հաջորդ սակագնային ժամանակահատվածում այդ տարբերությունը փոխհատուցվում է վաճառքի և բաշխման միջին սակագների հաշվին:

Ստորև ներկայացված են Ընկերության հասույթի և ինքնարժեքի կանխատեսումները.

մլն ՀՀ դրամ	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
Հասույթ ²²	205,500	191,683	189,286	182,822	182,720	183,263	183,808
Ինքնարժեք ²³	146,292	113,539	115,563	105,228	101,295	102,933	102,264
Մարժա	59,207	78,144	73,723	77,594	81,424	80,330	81,544

²¹ Հաշվարկվում է որպես «Կորուստ բաշխիչ ցանցում» և «էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր» ցուցանիշների հարաբերակցություն

²² Հասույթում ներառված են էլեկտրաէներգիայի վաճառքից հասույթը և էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման ծառայությունից ստացված հասույթը: Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների դիմաց հասույթը ներառված չէ հաշվարկում:

²³ Ինքնարժեքում ներառված են գնված էլեկտրաէներգիայի (հզորության) դիմաց վճարները, ինչպես նաև էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարները:

2022թ.-ի նկատմամբ կանխատեսվող հասույթի ցուցանիշների նվազումը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ շուկայի ազատականացման արդյունքում նվազել են Թողարկողից գնվող էլեկտրաէներգիայի ծավալները (բարձր լարման (110 կՎ, 35 կՎ, 6(10) կՎ) սպառողները գնում են էլեկտրաէներգիան կամ այլ մատակարարներից կամ էներգաարտադրողներից):

Ստորև ներկայացված է Ընկերության EBITDA ցուցանիշի կանխատեսումները.

մլն ՀՀ դրամ	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
EBITDA	32,879	56,402	47,932	52,098	56,188	56,196	57,387

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ցուցանիշները ենթակա են բազմաթիվ գործոնների ազդեցության (էներգաարտադրողների կոմից արտադրվող ծավալների փոփոխություն, սակագների վերանայում, եղանակային պայմաններ, օրենսդրական փոփոխություններ և այլն), որոնց վրա Թողարկողի կողմից ազդելու հնարավորությունները սահմանափակ են: Սակայն հարկ է նշել, որ առկա սակագնային քաղաքականության պայմաններում (երբ գործում է անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի ապահովման սկզբունքը) Ընկերության ֆինանսական ցուցանիշները կանխատեսվող ժամանակահատվածում բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության եկամուտների և ծախսերի կանխատեսումը.

մլն ՀՀ դրամ	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
Հասույթ ²⁴	209,125	201,687	194,290	187,826	187,724	188,267	188,812
Գնված էլեկտրաէներգիա	(133,613)	(103,325)	(105,268)	(95,114)	(91,170)	(92,857)	(92,166)
Հաղորդման ծառայության վճարներ	(12,679)	(10,214)	(10,295)	(10,114)	(10,125)	(10,076)	(10,098)
Աշխատավարձ	(20,730)	(21,499)	(20,656)	(20,656)	(20,656)	(19,756)	(19,756)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	(15,893)	(17,090)	(18,760)	(20,279)	(21,898)	(22,794)	(23,632)
Վերանորոգում և սպասարկում	(1,182)	(2,308)	(2,205)	(2,106)	(2,012)	(1,994)	(1,994)
Օգտագործված պաշարներ	(2,855)	(2,788)	(2,671)	(2,558)	(2,451)	(2,417)	(2,417)
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստներ	12	5,093	93	(5,822)	(506)	(459)	(179)
Այլ եկամուտ	934	37	1	1	1	1	1
Այլ ծախսեր	(7,294)	(5,219)	(5,137)	(5,081)	(5,026)	(4,874)	(4,874)
Գործառնական գործունեության արդյունքներ	15,825	44,373	29,391	26,095	33,879	33,041	33,697
Ֆինանսական եկամուտ	30	145	120	120	120	120	128

²⁴ Հասույթում ներառված են էլեկտրաէներգիայի վաճառքից հասույթը, էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման ծառայությունից ստացված հասույթը և էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների դիմաց հասույթը:

Ֆինանսական ծախսեր	(14,032)	(12,920)	(12,042)	(13,789)	(15,008)	(15,061)	(15,190)
Զուտ ֆինանսական եկամուտ (ծախս)	(12,776)	(11,921)	(13,669)	(14,888)	(14,941)	(15,062)	(12,776)
Շահույթ մինչև հարկումը	1,823	31,597	17,470	12,426	18,991	18,100	18,635
Շահութահարկի գծով ծախս	(1,315)	(5,711)	(3,145)	(2,237)	(3,418)	(3,258)	(3,354)
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար	508	25,887	14,325	10,189	15,572	14,842	15,280

Ստորև ներկայացված է Ընկերության ակտիվների և պասիվների կանխատեսումը.

մին << դրամ	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
Ակտիվներ							
Հիմնական միջոցներ	253,750	281,631	305,697	330,175	333,270	334,098	333,714
Ոչ նյութական ակտիվներ	230	239	239	239	239	239	239
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	5,128	-	-	-	-	-	-
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ	3	3	3	3	3	3	3
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ	259,110	281,874	305,940	330,418	333,512	334,341	333,956
Պաշարներ	11,580	4,793	4,793	4,793	4,793	4,793	4,793
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	28,642	28,691	29,447	29,426	30,250	31,077	31,894
Կանխավճարներ	1,794	-	-	-	-	-	-
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների	7,682	874	874	874	874	874	874
Ընթացիկ հարկային ակտիվներ	-	127	127	127	127	127	127
Ընթացիկ ակտիվներ	49,698	34,485	35,240	35,220	36,043	36,870	37,687
Ընդամենը ակտիվներ	308,809	316,359	341,180	365,638	369,555	371,211	371,644
Սեփական կապիտալ							
Բաժնետիրական կապիտալ	20,675	20,675	20,675	20,675	20,675	20,675	20,675
Լրացուցիչ կապիտալ	39,946	39,946	39,946	39,946	39,946	39,946	39,946
Զբաղիված շահույթ	70,114	83,978	86,154	84,193	87,615	90,307	93,438
Ընդամենը սեփական կապիտալ	130,735	144,599	146,775	144,814	148,236	150,928	154,059
Պարտավորություններ²⁵							

²⁵ Ընթացիկ և ոչ ընթացիկ պարտավորությունների 2022թ.-ի ներկայացված ցուցանիշները չեն համապատասխանում աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվությունների ցուցանիշներին, ինչը պայմանավորված է կարճաժամկետ և երկարաժամկետ վարկերի/փոխառությունների տարանջատման տարբերակված մոտեցմամբ:

Պետական շնորհներ	2,716	2,732	2,732	2,732	2,732	2,732	2,732
Վարկեր, փոխառություններ և պարտատոմսեր	94,061	106,616	128,428	158,744	162,523	157,456	155,834
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	3,026	3,106	3,106	3,106	3,106	3,106	3,106
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	14,122	19,119	19,820	19,366	19,455	18,758	17,262
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	113,925	131,574	154,087	183,948	187,816	182,052	178,935
Պետական շնորհներ	244	244	244	244	244	244	244
Վարկեր, փոխառություններ և պարտատոմսեր	27,254	12,727	11,001	8,891	4,878	9,614	9,592
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	36,651	26,500	27,144	26,808	26,990	26,815	26,811
Ընթացիկ հարկեր և պարտավորություններ	-	714	1,929	933	1,391	1,557	2,003
Ընթացիկ պարտավորություններ	64,149	40,186	40,318	36,877	33,503	38,231	38,650
Ընդամենը պարտավորություններ	178,074	171,759	194,405	220,824	221,319	220,283	217,585
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ	308,809	316,359	341,180	365,638	369,555	371,211	371,644

Ընկերությունը 2024-2029թթ. նախատեսում է յուրաքանչյուր տարի վճարել 12,150,000,000 ՀՀ դրամի շահութաբաժին: Վճարումները իրականացնելու համար Ընկերությունը՝ համաձայն Վարկային պայմանագրերի պետք է ստանա վարկատուների թույլտվությունը:

Ընկերության կողմից ներկայացված կանխատեսումներում հաշվի են առնված 60 մլն ընդհանուր դոլարային ծավալով, 3 տարեկան ժամկետայնությամբ պարտատոմսերի թողարկում 2024թ.-ին: Ստորև աղյուսակով ներկայացված են Ընկերության պարտքային միջոցների (վարկերի և փոխառությունների) գծով մուտքերի և ելքերի կանխատեսումները:

մլն ՀՀ դրամ	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
Վարկերի և փոխառությունների ներգրավում, որից	179,992	83,415	38,193	79,070	49,174	23,179	58,244
<i>ADB, EBRD, IFC կողմից տրվող վարկեր</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>Այլ վարկեր (ներառյալ՝ տեղական բանկերից)</i>	91,247	42,618	38,193	47,070	24,874	23,179	58,244
<i>Պարտավորումներ²⁶</i>	15,503	40,797	-	32,000	24,300	-	-
Վարկերի և փոխառությունների մարում, որից	(168,122)	(79,883)	(17,706)	(56,423)	(49,678)	(23,733)	(59,833)
<i>ADB, EBRD, IFC կողմից տրված վարկեր</i>	(28,069)	(11,405)	(11,433)	(10,415)	(8,353)	(8,353)	(8,090)

²⁶ Պարտատոմսերը դրամային արտահայտությամբ ներկայացնելու նպատակով հիմք է ընդունվել 405 ՀՀ դրամ 1 ԱՄՆ դոլարի դիմաց փոխարժեքը: Ենթադրվում է, որ Ընկերության կողմից թողարկված պարտատոմսերը վերաթողարկվելու են 2026 և 2027թթ.-ին:

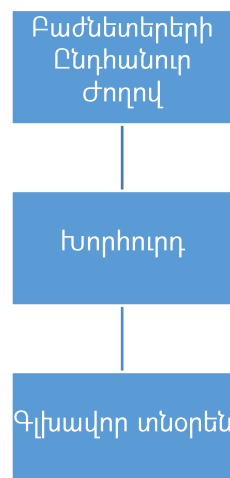
Այլ վարկեր (ներառյալ՝ տեղական բանկերից)	(140,053)	(68,478)	(6,273)	(14,008)	(17,025)	(15,379)	(19,743)
Պարտավորմաներ	-	-	-	(32,000)	(24,300)	-	(32,000)

Վարկային պայմանագրերով և սույն Ազդագրով Ընկերության նկատմամբ կիրառվում են ֆինանսական սահմանափակումներ (կովենանտներ), ըստ որոնց Ընկերությունը պարտավորվում է ապահովել ֆինանսական գործակիցների որոշակի սահմանային ցուցանիշներ: Ստորև ներկայացված են այդ գործակիցների²⁷ կանխատեսումները.

	2023 փաստացի	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում	2029 կանխատեսում
Զուտ պարտքային միջոցներ/EBITDA ≤ 3.5	3.0	2.0	2.8	3.2	3.0	3.0	2.9
Ընթացիկ գործակից (Ընթացիկ ակտիվներ/ընթացիկ պարտավորություններ) ≥ 1.0	1.1	1.1	1.1	1.1	1.2	1.1	1.1
Ֆինանսական լծակի գործակից (Ընդհանուր պարտավորություններ/Սեփական կապիտալ) ≤ 3.0	1.4	1.2	1.3	1.5	1.5	1.5	1.4

3.9 Թողարկողի կառավարման մարմինները և անդամները

3.9.1 Կառավարման մարմինների սխեմատիկ կառուցվածքը

Թողարկողի կառավարման մարմիններն են՝ Բաժնետերերի ընդհանուր ժողովը, Տնօրենների խորհուրդը և Գլխավոր տնօրենը:

Թողարկողի կառավարման բարձրագույն մարմինը Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովն է (այսուհետ նաև՝ Ընդհանուր ժողով): Ընկերությունը պարտավոր է ամեն տարի գումարել բաժնետերերի տարեկան ընդհանուր ժողով ֆինանսական տարվա ավարտից հետո՝ փետրվար ամսից մինչև հունիսի 30-ն ընկած ժամկետում:

²⁷ Գործակիցները հաշվարկված են Վարկային պայմանագրերով ներկայացված հաշվարկների հիման վրա:

Տնօրենների խորհուրդն (այսուհետև նաև՝ Խորհուրդ) իրականացնում է Ընկերության գործունեության ընդհանուր ղեկավարումը, բացառությամբ այն հարցերի, որոնք «Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով և Ընկերության կանոնադրությամբ վերապահված են Ընդհանուր ժողովի և Ընկերության գործադիր մարմնի իրավասությանը:

Ընկերության ընթացիկ գործունեության ղեկավարումն իրականացնում է Ընկերության միանձնյա գործադիր մարմինը՝ Գլխավոր տնօրենը: Ընկերության Գլխավոր տնօրենի իրավասությանն են պատկանում Ընկերության ընթացիկ գործունեության կառավարման բոլոր հարցերը՝ բացառությամբ Ընդհանուր ժողովի և խորհրդի իրավասություն հանդիսացող հարցերի: Խորհրդի կողմից Ընկերության Գլխավոր տնօրենին նշանակելուց հետո, Ընկերությունը նրա հետ կնքում է պայմանագիր, որը Ընկերության անունից ստորագրում է խորհրդի նախագահը կամ նրա պարտականությունները կատարող խորհրդի այլ անդամը:

3.9.2 Կառավարման մարմինների իրավասությունները

3.9.2.1 Ընդհանուր ժողով

Ընկերության բաժնետերերի Ընդհանուր ժողովի իրավասություններն են՝

- 1) Ընկերության կանոնադրության մեջ փոփոխությունների և լրացումների կատարումը կամ նոր խմբագրությամբ Կանոնադրության հաստատումը
- 2) Ընկերության վերակազմակերպումը.
- 3) Ընկերության լուծարումը.
- 4) Ընկերության լուծարային հանձնաժողովի նշանակումը, ամփոփ, միջանկյալ և լուծարային հաշվեկշիռների հաստատումը.
- 5) հայտարարված բաժնետոմսերի քանակի, անվանական արժեքի, դասի (տեսակի) և այդ բաժնետոմսերով տրամադրվող իրավունքների սահմանու
- 6) բաժնետոմսերի անվանական արժեքի մեծացման կամ լրացուցիչ բաժնետոմսերի տեղաբաշխման ճանապարհով Ընկերության կանոնադրական կապիտալի չափի ավելացումը
- 7) բաժնետոմսերի անվանական արժեքի փոքրացման ճանապարհով, բաժնետոմսերի ընդհանուր քանակի կրճատման նպատակով Ընկերության կողմից բաժնետոմսերի ձեռքբերման ճանապարհով, ինչպես նաև Ընկերության կողմից ձեռք բերված կամ հետ գնված բաժնետոմսերի մարման ճանապարհով Ընկերության կանոնադրական կապիտալի չափի նվազեցումը.
- 8) Ընկերության բաժնետոմսերի համախմբումը (կոնսոլիդացիան) և բաժանումը.
- 9) Ընկերության կողմից բաժնետոմսերի փոխարկվող պարտատոմսերի և բաժնետոմսերի փոխարկվող այլ էմիսիոն արժեթղթերի տեղաբաշխման վերաբերյալ որոշման ընդունում.
- 10) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի անդամների ընտրությունը և նրանց լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը

- 11) Ընկերության վերստուգող հանձնաժողովի անդամների ընտրությունը և նրանց լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը.
- 12) Ընկերության աուդիտն իրականացնող անձի հաստատումը.
- 13) Ընկերության միանձնյա գործադիր մարմնի լիազորությունները կառավարող կազմակերպությանը (կառավարչին) փոխանցելու և կառավարող կազմակերպության (կառավարչի) լիազորությունները վաղաժամկետ դադարեցնելու վերաբերյալ որոշումների ընդունում.
- 14) Ընկերության տարեկան հաշվետվության, հաշվապահական հաշվեկշռի, շահույթների եւ վնասների հաշվի, ինչպես նաև ֆինանսական տարվա արդյունքներով շահույթների (այդ թվում՝ տարեկան շահութաբաժինների վճարում (հայտարարում) բացառությամբ ֆինանսական տարվա առաջին եռամսյակի, կիսամյակի, ինը ամսվա արդյունքներով որպես շահութաբաժին բաշխված շահույթի) և վնասների բաշխում
- 15) Ընկերության բաժնետերերի Ընդհանուր ժողովի վարման կարգի սահմանում.
- 16) «Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ այս բաժնում՝ Օրենք) 64 հոդվածով նախատեսված դեպքերում գործարքներին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումների ընդունում.
- 17) Օրենքի 61 հոդվածով նախատեսված դեպքերում խոշոր գործարքներին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումների ընդունում.
- 18) Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի, Տնօրենների խորհրդի, վերստուգող հանձնաժողովի գործունեությունը կարգավորող ներքին փաստաթղթերի հաստատում
- 19) Ընկերության վերստուգող հանձնաժողովի անդամներին պարգևավճարների և (կամ) փոխհատուցումների վճարման վերաբերյալ որոշման ընդունում, այդ թվում այդ վճարումների չափի սահմանում.
- 20) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի անդամներին պարգևավճարների և (կամ) փոխհատուցումների վճարման վերաբերյալ որոշման ընդունում, այդ թվում այդ վճարումների չափի սահմանում.
- 21) Ընկերության Գլխավոր տնօրենի աշխատանքի վարձատրության պայմանների որոշումը.
- 22) Հոլդինգային ընկերությունների և այլ առևտրային կազմակերպությունների ընկերակցությունների հիմնում.
- 23) հոլդինգային ընկերություններում և այլ առևտրային կազմակերպությունների ընկերակցություններում մասնակցություն.
- 24) հաշվիչ հանձնաժողովի անդամների ընտրություն և նրանց լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցում.
- 25) Օրենքով նախատեսված այլ հարցերի լուծում:

3.9.2.2 **Խորհուրդ**

Խորհրդի բացառիկ իրավասություններն են.

- 1) Ընկերության գործունեության հիմնական ուղղությունների որոշումը.
- 2) Ընկերության կողմից պարտատոմսերի եւ այլ արժեթղթերի տեղաբաշխումը,

- 3) գործող օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերում Ընկերության տեղաբաշխված բաժնետոմսերի, պարտատոմսերի եւ այլ արժեթղթերի ձեռքբերումը
- 4) գույքի շուկայական արժեքի (դրամական գնահատման), էմիսիոն արժեթղթերի տեղաբաշխման և հետգնման գնի որոշումը՝ Օրենքի 59-րդ հոդվածով նախատեսված կարգով,
- 5) արժեթղթերի թողարկման (լրացուցիչ թողարկման) մասին որոշման, արժեթղթերի թողարկման Ազդագրի, արժեթղթերի թողարկման (լրացուցիչ թողարկման) արդյունքների մասին հաշվետվության, Ընկերության բաժնետերերից բաժնետոմսերի ձեռքբերման արդյունքների մասին հաշվետվությունների, բաժնետոմսերի մարման արդյունքների մասին հաշվետվությունների, Ընկերության բաժնետերերի կողմից նրանց պատկանող բաժնետոմսերի հետգնման մասին պահանջների ներկայացման արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվություններ, Ընկերության բաժնետերերից բաժնետոմսերի հետգնման արդյունքների մասին հաշվետվությունների հաստատումը,
- 6) Ընկերության բաժնետերերից ձեռքբերման կամ հետգնման արդյունքում, ինչպես նաև օրենսդրությամբ նախատեսված այլ դեպքերում Ընկերության տնօրինմանն անցած Ընկերության բաժնետոմսերի օտարումը (իրացումը),
- 7) Ընկերության բաժնետերերի տարեկան և արտահերթ ընդհանուր ժողովների գումարումը, բացառությամբ Օրենքով նախատեսված դեպքերի,
- 8) Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի օրակարգի հաստատումը.
- 9) Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովներին մասնակցելու իրավունք ունեցող անձանց ցուցակը կազմելու ամսաթվի հաստատումը.
- 10) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի և վերստուգող հանձնաժողովի (վերստուգողի) վարձատրության և փոխհատուցումների վճարման կարգի և պայմանների վերաբերյալ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի համար առաջարկություններ,
- 11) Կանոնադրությամբ և ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված հարցերի առաջադրում Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի որոշմանը.
- 12) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի նախագահի ընտրությունը և նրա լիազորությունների դադարեցումը.
- 13) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի նախագահի տեղակալի ընտրությունը և նրա լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը.
- 14) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի քարտուղարի ընտրությունը և նրա լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը
- 15) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի կոմիտեների ձևավորում, Ընկերության Տնօրենների խորհրդի վերաբերյալ կանոնադրությունների հաստատում
- 16) Ընկերության կառավարման մարմինների գործունեությունը կարգավորող ներքին փաստաթղթերի հաստատում, բացառությամբ սույն կանոնադրության 10.2.18 կետով նախատեսված փաստաթղթերի.
- 17) քաղաքականությունների մակարդակի Ընկերության ներքին փաստաթղթերի, Ընկերության Տնօրենների խորհրդի կողմից սահմանված դեպքերում կարևորագույն կառավարչական բիզնես-գործընթացները կանոնակարգող փաստաթղթերի, ռիսկերի կառավարման համակարգի գործունեությանը վերաբերվող ներքին փաստաթղթերի,

- ծախսերի կառավարման ծրագրի հաստատում, ներքին աուդիտի և ներքին վերահսկողության վերաբերյալ կանոնակարգի հաստատում
- 18) քիզնես-պլանավորման կազմակերպման, հաշվառման քաղաքականության և ֆինանսական հաշվետվության ներկայացման կարգի Ընկերության ստանդարտների հաստատումը, Ընկերության այլ ներքին փաստաթղթեր հաստատումը, բացառությամբ սույն Կանոնադրության 12.1.16 և 12.1.17 ենթակետերով նախատեսված փաստաթղթերի, Տնօրենների խորհրդի իրավասությանը վերապահված հարցերով, բացառությամբ այն առանցքային ներքին փաստաթղթերի, որոնց հաստատումը Օրենքով և սույն Կանոնադրությամբ վերապահված է Ընկերության Ընդհանուր ժողովի կամ գործադիր մարմնի իրավասությանը.
 - 19) Ընկերության աուդիտն իրականացնող անձի վճարման չափի սահմանումը
 - 20) տարեկան շահութաբաժինների չափի և դրանց վճարման կարգի մասին առաջարկություններ
 - 21) ֆինանսական տարվա առաջին եռամսյակի, կիսամյակի, ինը ամսվա արդյուքներով շահութաբաժինների չափի եւ վճարման կարգի սահմանումը
 - 22) Ընկերության մասնաճյուղերի և ներկայացուցչությունների ստեղծումը, դրանց լուծարումը, ինչպես նաև Ընկերության մասնաճյուղերի և ներկայացուցչությունների կանոնադրությունների հաստատումը,
 - 23) Օրենքի VIII գլխին համապատասխան խոշոր գործարքին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշման ընդունում,
 - 24) Օրենքի IX գլխին համապատասխան գործարքներին, որոնց կատարման մեջ առկա է շահագրգռվածություն, հավանություն տալու վերաբերյալ որոշման ընդունում,
 - 25) դուատր եւ կախյալ ընկերությունների ստեղծումը, այդ ընկերություններին մասնակցությունը, եթե այդ մասնակցությունն իրենից խոշոր գործարք չի ներկայացնում.
 - 26) կանոնադրության 12.1.25 կետում չնշված այլ կազմակերպություններին մասնակցություն, եթե այդ մասնակցությունն իրենից խոշոր գործարք չի ներկայացնում,
 - 27) Ընկերության ռեստորավարի և նրա հետ պայմանագրի պայմանների հաստատումը, ինչպես նաև նրա հետ պայմանագրի լուծում,
 - 28) Ընկերության միանձնյա գործադիր մարմնի ձևավորում (Գլխավոր տնօրենի ընտրություն) և նրա լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցում, Գլխավոր տնօրենի հետ աշխատանքային պայմանագրի պայմանների սահմանում, այդ թվում նրա լիազորությունների ժամկետի, վճարվող պարգևատրումների և փոխհատուցումների չափի սահմանում, բացառությամբ Կանոնադրության 10.2.21 կետով նախատեսված պայմանի, Գլխավոր տնօրենի հետ աշխատանքային պայմանագրի ստորագրման համար լիազոր անձի որոշում, ՀՀ աշխատանքային օրենսդրությանը համապատասխան Ընկերության միանձնյա գործադիր մարմնին կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելը և նրան խրախուսելը, Գլխավոր տնօրենին առաջադրում՝ պետական պարգևների համար ներկայացման համար,
 - 29) Ընկերության գործունեության (այդ թվում իր պաշտոնեական պարտականությունների կատարման), Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի և Տնօրենների խորհրդի

որոշումների կատարման վերաբերյալ Ընկերության Գլխավոր տնօրենի հաշվետվությունների քննարկում,

- 30) բարձրագույն մենեջերների աստիճանին դասվող պաշտոնների ցանկի սահմանում, բարձրագույն մենեջերների նյութական խրախուսման և աշխատանքի վարձատրության համակարգը սահմանող ներքին փաստաթղթերի հաստատում, ինչպես նաև՝ նշված ներքին փաստաթղթերին համապատասխան որոշումների ընդունում, այդ թվում՝ բարձրագույն մենեջերների պարգևատրման և (կամ) փոխհատուցման չափի և դրանց վճարման կարգի վերաբերյալ որոշման կայացում, բարձրագույն մենեջերների գործունեության արդյունքներով ամենամյա պարգևավճարների ընդհանուր գումարի հաստատում,
- 31) Ընկերության վարչակազմակերպական կառուցվածքի հաստատում,
- 32) Ընկերության հաստիքացուցակի հաստատում
- 33) Ընկերության բիզնես-ծրագրի (ճշգրտված բիզնես-ծրագրի) և դրա կատարման արդյունքների մասին հաշվետվությունների հաստատում (1 եռամսյակի, 6 ամսվա, 9 ամսվա և ընդհանուր առմամբ տարվա արդյունքներով),
- 34) արդյունավետության առանցքային ցուցանիշների (ԱԱՑ), հսկիչ ցուցանիշների (<Ց), դրանց հաշվարկման և կատարման գնահատման մեթոդիկաների, ինչպես նաև ԱԱՑ և <Ց կատարման մասին հաշվետվությունների հաստատում,
- 35) Ընկերության գնումների քաղաքականության սահմանումը, ներառյալ՝ ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների կանոնակարգված գնումների իրականացման կարգի մասին կանոնակարգի (այսուհետ այս բաժնում՝ Կանոնակարգ) հաստատումը,
- 36) Ընկերության Կենտրոնական գնումների մարմնի Ղեկավարի և դրա անդամների հաստատումը, ինչպես նաև Կանոնակարգին համապատասխան այլ որոշումների ընդունում և գնումային գործունեության արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունների քննարկում,
- 37) միջնաժամկետ ներդրումային ծրագրի հաստատում (ճշգրտված միջնաժամկետ ներդրումային ծրագրի);
- 38) տարեկան ներդրումային ծրագրի (ճշգրտված տարեկան ներդրումային ծրագրի) և դրա կատարման վերաբերյալ հաշվետվությունների (1 եռամսյակի, 6 ամսվա, 9 ամսվա և ամբողջ տարվա արդյունքներով) հաստատում,
- 39) Ընկերության պահուստային և այլ հիմնադրամների օգտագործման վերաբերյալ որոշման ընդունում, հատուկ նշանակության հիմնադրամների միջոցների օգտագործման նախահաշիվների հաստատում և հատուկ նշանակության հիմնադրամների միջոցների օգտագործման նախահաշիվների կատարման արդյունքների քննարկում, ինչպես նաև Ընկերության հիմնադրամների ձևավորման և օգտագործման կարգը սահմանող Ընկերության ներքին փաստաթղթերի հաստատում,
- 40) ռիսկերի քարտեզների և ռիսկերի կառավարման միջոցառումների ծրագրերի հաստատում, ինչպես նաև դրանց կատարման վերաբերյալ հաշվետվությունների հաստատում,
- 41) Ընկերության ոչ պրոֆիլային ակտիվների տնօրինման կարգի սահմանումը, Ընկերության ոչ պրոֆիլային ակտիվների ռեեստրի հաստատումը և Ընկերությունում

- հաստատված ոչ պրոֆիլային ակտիվների տնօրինումը կանոնակարգող փաստաթղթերին համապատասխան այլ որոշումների ընդունում,
- 42) հիմնական միջոցներ կազմող, էլեկտրական և/կամ ջերմային էներգիայի արտադրության, հաղորդման, կարգավորման, բաշխուման նպատակով օգտագործվող, 65 000 000 (վաթսունհինգ միլիոն) ՀՀ դրամ և ավել հաշվեկշռային և/կամ շուկայական արժողությամբ գույքի, ոչ նյութական ակտիվների, անավարտ շինարարության օբյեկտների օտարման կամ օտարման հնարավորության հետ կապված գործարքներին հավանություն տալը,
- 43) ցանկացած գործարքներին, որոնք առաջացնում են կամ կարող են առաջացնել Ընկերության պատասխանատվություն՝ 2 000 000 000 (երկու միլիարդ) ՀՀ դրամ համարժեք կամ գերազանցող գումարի չափով հավանություն տալը, բացառությամբ՝
- 44) անշարժ գույքի (այդ թվում՝ հողատարածքների և անավարտ շինարարության օբյեկտների) նկատմամբ տիրապետման, տնօրինման և/կամ օգտագործման իրավունքի փոխանցման/ձեռքբերման կամ փոխանցման/ձեռքբերման հնարավորության հետ կապված գործարքներին (ներառյալ նախկինում կնքված գործարքների էական պայմանները փոփոխող և/կամ դադարեցնող գործարքներին), բացառությամբ սեփականության իրավունքի և հավատարմագրային կառավարման իրավունքի, հավանություն տալը՝ երբ գործարքի գինը գերազանցում է 65 000 000 (վաթսունհինգ միլիոն) ՀՀ դրամը և/կամ իրավունքների փոխանցման և ձեռքբերման ժամկետը 1 տարուց ոչ պակաս է: Սույն կետի դրույթները չեն կիրառվում Բաշխիչ ցանցի ընդլայնման, կատարելագործման, դրան նոր սպառողների սպառման համակարգերի կամ սպառողների վերակառուցվող սպառման համակարգերի է միացման հետ կապված գործարքների նկատմամբ, մինչև 65 000 000 (վաթսունհինգ միլիոն) ՀՀ դրամ գործարքի գնի դեպքում,
- 45) անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի կամ հավատարմագրային կառավարման իրավունքի փոխանցման/ձեռքբերման կամ փոխանցման/ձեռքբերման հնարավորության հետ կապված (այդ թվում՝ հողատարածքների և անավարտ շինարարության օբյեկտների) գործարքներին (ներառյալ նախկինում կնքված գործարքների էական պայմանները փոփոխող և/կամ դադարեցնող գործարքներին) հավանություն տալը՝ անկախ դրա արժեքից: Սույն կետի դրույթները չեն կիրառվում Բաշխիչ ցանցի ընդլայնման, կատարելագործման, դրան նոր սպառողների սպառման համակարգերի կամ սպառողների վերակառուցվող սպառման համակարգերի միացման հետ կապված գործարքների նկատմամբ՝ մինչև 65 000 000 (վաթսունհինգ միլիոն) ՀՀ դրամ գործարքի գնի դեպքում,
- 46) Ընկերության գույքը կամ Ընկերության նկատմամբ կամ երրորդ անձի նկատմամբ գույքային իրավունքները (պահանջները) անհատույց փոխանցելու հետ կապված գործարքներին. Ընկերության հանդեպ կամ երրորդ անձանց հանդեպ գույքային պարտականությունից ազատելու հետ կապված գործարքներին. Ընկերության կողմից երրորդ անձանց անհատույց ծառայությունների մատուցման (աշխատանքների կատարման) հետ կապված գործարքներին հավանություն տալը,

- 47) վարկային և/կամ ֆինանսական քաղաքականությամբ համապատասխան որոշումների ընդունումը Տնօրենների խորհրդի իրավասությանը վերապահելու դեպքում, կամ նշված փաստաթղթերը հաստատված չլինելու դեպքում, ներքոհիշյալ գործարքներին հավանություն տալը, կապված՝
- 48) Ընկերության կողմից փոխառությունների, փոխատվությունների տրամադրման հետ,
- 49) Ընկերության կողմից ֆինանսական միջոցների ներգրավվման հետ (ներառյալ, բայց չսահմանափակվելով, վարկային պայմանագրեր, փոխառության պայմանագրեր, օվերդրաֆտի պայմանագրեր, լիզինգային գործարքների կնքում),
- 50) Ընկերության կողմից պարտատոմսերի և մուրհակների ձեռք բերման և/կամ օտարման հետ,
- 51) Ընկերության կողմից դեպոզիտների տեղաբաշխման հետ,
- 52) Ընկերության կողմից փոխարկային գործարքների անցկացման հետ կապված (արտարժույթի առք և/կամ վաճառք),
- 53) Ածանցյալ ֆինանսական գործիքների առք և/կամ վաճառքի հետ,
- 54) Ընկերության կողմից երաշխավորությունների տրամադրման և/կամ երրորդ անձի պարտավորությունների այլ տեսակի ապահովման հետ,
- 55) Ընկերության կողմից պարտքային արժեթղթերի (բացառությամբ էմիսիոն արժեթղթերի) թողարկման հետ,
- 56) Ընկերության կողմից մուրհակով առաջադրված պարտավորության ընդունման հետ (հասարակ և փոխանցելի մուրհակի տրամադրում, մուրհակի ավալ և ինդոսսացիա),
- 57) գույքի գրավադրման և ցանկացած բնույթի ծանրաբեռնվածության ստեղծման հետ,
- 58) բանկային երաշխիքների ձեռքբերման, բանկային ակրեդիտիվի բացման հետ կապված գործարքներին հավանություն տալը՝ բացառությամբ ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի կողմից տրված գործունեության լիցենզիայով նախատեսված դեպքերի,
- 59) Ընկերության ապահովագրական պաշտպանության ապահովման ուղղությունների որոշումը, ներառյալ՝ Ընկերության ապահովագրողի (ապահովագրողների) և ընկերության ապահովագրական պաշտպանության ծրագրի հաստատումը,
- 60) Տնօրենների խորհրդի աշխատանքի պլանի (կորպորատիվ միջոցառումների անցկացման պլանի) հաստատում
- 61) կառավարող կազմակերպության (կառավարչի) լիազորությունների կասեցում և Գլխավոր տնօրենի ժամանակավոր պաշտոնակատարի նշանակում
- 62) Գլխավոր տնօրենի կողմից այլ կազմակերպությունների կառավարման մարմիններում պաշտոնների համատեղում
- 63) ոչ նյութական ակտիվների և հիմնական միջոցների օբյեկտների դուրս գրման, դեբիտորական և կրեդիտորական պարտավորությունների դուրսգրման մասին որոշումներին հավանություն տալը (այդ թվում նշված գործառնությունների կատարման կարգի սահմանում),
- 64) կոլեկտիվ պայմանագրերի և համաձայնագրերի կնքում և դրանցում փոփոխությունների կատարում,

- 65) Ընկերության բաժնետերերի կողմից վաճառվող Ընկերության բաժնետոմսերը ձեռք բերելու նախապատվության իրավունքի իրականացման շրջանակներում Ընկերության կողմից բաժնետոմսերը ձեռք բերելու կամ դրանից հրաժարվելու մասին որոշում կայացնելը
- 66) Օրենքով, սույն Կանոնադրությամբ, ինչպես նաև Ընկերության Բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի կամ Տնօրենների խորհրդի որոշումներով հաստատված Ընկերության ներքին փաստաթղթերով Տնօրենների խորհրդի իրավասությանը վերապահված այլ հարցեր:

3.9.2.3 Գլխավոր տնօրեն

Գլխավոր տնօրենը.

- 1) ապահովում է Ընկերության խնդիրների լուծման համար անհրաժեշտ նրա գործունեության ծրագրերի կատարումը;
- 2) կազմակերպում է հաշվապահական հաշվառման և հաշվետվության վարումը Ընկերությունում;
- 3) տնօրինում է Ընկերության գույքը, գործարքներ է կնքում Ընկերության անունից, տալիս է լիազորագրեր, բանկերում, այլ վարկային կազմակերպություններում (ինչպես նաև օրենքով նախատեսված դեպքերում՝ արժեթղթերի շուկայի մասնագիտացված մասնակից կազմակերպություններում) Ընկերության հաշվարկային և այլ հաշիվներ է բացում;
- 4) արձակում է հրամաններ, հաստատում է Ընկերության լոկալ և այլ ներքին ակտեր, բացառությամբ Տնօրենների խորհրդի և բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի իրավասությանը պատկանող ներքին փաստաթղթերի, տալիս է Ընկերության բոլոր աշխատակիցների կողմից կատարման համար պարտադիր ցուցումներ
- 5) հաստատում է սոցիալական արտոնություններ և երաշխիքներ Ընկերության աշխատակիցների համար;
- 6) Ընկերության աշխատակիցների նկատմամբ իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսդրությամբ սահմանված գործատուի իրավունքներն ու պարտականությունները;
- 7) իր ժամանակավոր բացակայության ժամանակահատվածում (արձակուրդ, ժամանակավոր անաշխատունակություն, գործուղում և Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսդրությամբ նախատեսված այլ դեպքեր) նշանակում է Գլխավոր տնօրենի պաշտոնակատար անձ;
- 8) հաստատում է Ընկերության աշխատակիցների ուսուցմանը և որակավորման բարձրացմանն ուղղված ծրագրեր և միջոցառումներ;
- 9) բաշխում է պարտականությունները Ընկերության գլխավոր տնօրենի տեղակալների միջև;
- 10) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի քննարկմանն է ներկայացնում Ընկերության տարեկան հաշվետվությունը, հաշվապահական հաշվեկշիռը, շահույթների և վնասների

- հաշիվ), ֆինանսական տարվա արդյունքներով Ընկերության շահույթների և վնասների բաշխումը՝ կանոնադրության 19.4 կետի համաձայն նախնական հաստատման համար;
- 11) կազմակերպում է Ընդհանուր ժողովի և Տնօրենների խորհրդի որոշումների կատարումը;
- 12) ապահովում է գործող օրենսդրությամբ նախատեսված փաստաթղթերի պահպանությունը;
- 13) կազմակերպում և անցկացնում է պաշտպանական միջոցառումներ մոբիլիզացիոն պատրաստության, քաղաքացիական պաշտպանության, արտակարգ իրավիճակների և պետական գաղտնիք կազմող տեղեկությունների պաշտպանության հարցերով, ինչպես նաև պատասխանատվություն է կրում հակաահաբեկչական պաշտպանության ապահովման համար՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը համապատասխան;
- 14) հաստատում է գնումների տարեկան համալիր ծրագիրը, գնումների տարեկան համալիր ծրագրի ճշգրտումները, գնումների տարեկան համալիր ծրագրի կատարման վերաբերյալ հաշվետվությունները:
- 15) լուծում է Ընկերության ընթացիկ գործունեության հետ կապված այլ հարցեր, բացառությամբ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի և Ընկերության Տնօրենների խորհրդի իրավասությանը պատկանող հարցերի:

3.9.3 Թողարկողի կառավարման մարմինների անդամները

Թողարկողի կառավարմանը մասնակցող յուրաքանչյուր անձի վերաբերյալ տեղեկությունները ներկայացված են ստորև բերված աղյուսակում՝

Անունը, ազգանունը / Կազմակերպության անվանումը	Բնակության վայրը/Գրանցման հասցեն	Զբաղեցրած պաշտոնը	Թողարկողի կազմից դուրս գործունեությունը
Կարեն Դարբինյան	ՀՀ, ք.Երևան	Տնօրենների խորհրդի նախագահ	-
Նարեկ Կարապետյան	ՀՀ, ք.Երևան	Տնօրենների խորհրդի նախագահի տեղակալ	«Ֆորա կապիտալ» ՍՊԸ Տնօրենների խորհրդի նախագահ «ՏԱՇԻՐ» բարեգործական հիմնադրամի ներկայացուցիչ «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի գլխավոր տնօրեն
Հայկ Իգնատյան	ՌԴ, ք.Մոսկվա	Տնօրենների խորհրդի անդամ	"ԿՊՖ "Դեյմոս" ՍՊԸ գլխավոր տնօրեն «Ֆորա բանկ» ԲԲԸ Տնօրենների խորհրդի նախագահ «Ստրոփպոլիմերկերամիկա» ԲԲԸ Տնօրենների խորհրդի նախագահ

Անունը, ազգանունը / Կազմակերպության անվանումը	Բնակության վայրը/Գրանցման հասցեն	Զբաղեցրած պաշտոնը	Թողարկողի կազմից դուրս գործունեությունը
Սերգեյ Պողոսով	ՌԴ, ք.Մոսկվա	Տնօրենների խորհրդի անդամ	«Կասկադ-Էներգոսբիտ» ՍՊԸ գլխավոր տնօրեն "Կասկադ" հոլդինգի վարչության նախագահ
Վարուժան Արտեմյան	ՌԴ, ք.Մոսկվա	Տնօրենների խորհրդի անդամ	«Ֆորա բանկ» ԲԲԸ Տնօրենների խորհրդի անդամ «Կալուզազլավնաբ» ԲԲԸ փոխնախագահ "ՄՍՄ-Ինվեստ" ԲԸ Տնօրենների խորհրդի անդամ
Արտակ Իսկանդարյան	ՌԴ, ք.Մոսկվա	Տնօրենների խորհրդի անդամ	«Կալուզազլավնաբ» ԲԸ փոխնախագահ «Գրինտեխ» ՍՊԸ Կոմերցիոն տնօրեն «Սկայնետ-Տեխնոմ» ՍՊԸ գլխավոր տնօրեն
Վարդան Մակարյան	ՀՀ, ք.Երևան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	-
Կարեն Հարությունյան	ՀՀ, ք.Երևան	Տնօրենների խորհրդի անդամ, Գլխավոր տնօրեն	-

Ընկերության կառավարման մարմինների իրավասությունները մանրամասն ներկայացված են Ծրագրային Ազդագրի [3.9.2 կետով](#):

3.9.4 Շահերի բախումը

Թողարկողի մոտ առկա չէ այնպիսի փաստ կամ հանգամանք, որը կարող է ենթադրել շահերի բախման առկայություն:

3.10 Կառավարման մարմինների գործունեությունը

3.10.1 Թողարկողի աուդիտի կոմիտեն

Ընկերությունում առկա չէ Աուդիտի կոմիտե, սակայն գործում է Ներքին աուդիտի բաժին: Ներքին աուդիտի լիազորությունները ներառում են կազմակերպության ֆինանսական կառավարման հետ առնչվող գործառույթների և ներքին ընթացակարգերի պատշաճ իրականացման, ինչպես նաև կազմակերպության գործունեության արդյունավետության բարձրացման ուղղված միջոցառումների նկատմամբ հսկողության իրականացումը:

3.10.2 Կորպորատիվ կառավարման սկզբունքները

Թողարկողը հետևում է իր կազմակերպարարական կառուցվածքին համապատասխանող կորպորատիվ կառավարման սկզբունքներին, մասնավորապես՝ ապահովում է արդյունավետ կորպորատիվ կառավարման միջավայր, իր գործունեության (այդ թվում՝ ֆինանսական վիճակի) վերաբերյալ տեղեկատվության թափանցիկություն, իր մասնակիցների իրավունքների իրականացումը և հավասար վերաբերմունք վերջիններիս նկատմամբ, ինչպես նաև համագործակցում է վերջիններիս հետ՝ խթանելով հասարակության բարեկեցության մակարդակի աճը:

Ընկերության կորպորատիվ կառավարման ուղեցույցն է հանդիսանում ՀՀ կառավարության կողմից 30.12.2010 թ. N1769-Ա որոշմամբ հաստատված Կորպորատիվ կառավարման կանոնագիրքը:

Համաձայն Ընկերության և Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի միջև կնքված վարկային պայմանագրի՝ Ընկերությունը պետք է իր կորպորատիվ կառավարման քաղաքականությունը համապատասխանեցնի միջազգային ստանդարտներին: Նշենք նաև, որ Միջազգային ֆինանսական կորպորացիան աջակցում է նշված ստանդարտների՝ Ընկերության կորպորատիվ քաղաքականության մեջ ինտեգրելուն:

3.11 Հսկող անձինք

3.11.1 Իրական շահառուների մասին տեղեկատվություն

Սամվել Կարապետյանը և իր ընտանիք անդամներ Սարկիս Կարապետյանը, Էթերի Կարապետյանը, Տաթևիկ Կարապետյանը և Կարեն Կարապետյանը հանդիսանում են Ընկերության իրական շահառուները՝ Ընկերության կանոնադրական կապիտալում անուղղակի մասնակցության ուժով:

3.11.2 Հսկողության տակ գտնվելու մասին տեղեկատվություն

Ընկերությունը վարկային պայմանագրերի շրջանակներում վարկատու ֆինանսական կառույցների և մասնագիտացված առևտրային միջնորդ կազմակերպությունների հանդեպ ստանձնել է որոշակի պարտավորություններ, ինչպիսիք են տեղյակ պահել կամ ստանալ նրանց հավանությունը հետագայում նոր վարկային պարտավորություններ ներգրավելու կամ որոշակի գործողություններ անելու և/կամ որոշակի գործողությունների անելուց զերծ մնալու համար, նման պայմանագրերի շրջանակներում Թողարկողը կարող է ունենալ որոշումների կայացման սահմանափակումներ, հետևաբար այդ տեսանկյունից հետևյալ անձիք ԿԱՐՈՂ են համարվել վերապահումով հսկող անձ՝

1. Միջազգային ֆինանսական կորպորացիա (IFC-International Finance Corporation), Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկ (EBRD-European Bank for Reconstruction and Development), Ասիական Ջարգացման Բանկ (ADB-Asian Development Bank):

Ընկերության նկատմամբ Վարկային պայմանագրի շրջանակներում կիրառվող սահմանափակումները (կովենանտները) ներկայացված են Ազդագրի [3.2 կետով](#):

3.12 Տեղեկատվություն թողարկողի ակտիվների և պարտավորությունների, ֆինանսական վիճակի, եկամուտների և ծախսերի մասին

3.12.1 Պատմական ֆինանսական տեղեկատվություն

Ընկերության 2023 և 2022 թթ. աուդիտորական եզրակացությամբ հաստատված ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են [Հավելված 5](#)-ում:

3.12.2 Թողարկողի ֆինանսական վիճակի էական փոփոխությունները

2023թ.-ի դեկտեմբերի 31-ից մինչև Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու օրն ընկած ժամանակահատվածում Թողարկողի ֆինանսական վիճակի էական փոփոխություն տեղի չի ունեցել:

3.12.3 Դատական, արբիտրաժային և վարչական վարույթների մասին տեղեկատվություն

Թողարկողի կառավարման մարմինների գնահատմամբ առկա չեն այնպիսի դատական, արբիտրաժային և (կամ) վարչական իրավական վարույթներ, որոնք թողարկողի ֆինանսական վիճակի կամ շահութաբերության վրա կարող են ունենալ կամ վերջերս ունեցել են էական ազդեցություն:

3.13 Լրացուցիչ տեղեկատվություն

3.13.1 Կանոնադրական կապիտալը

3.13.1.1 Կանոնադրական կապիտալի մեծությունը

Ընկերության կանոնադրական կապիտալն առ 31.12.2023թ. կազմել է 20,674,889,700 ՀՀ դրամ:

3.13.1.2 Հայտարարված բաժնետոմսերի քանակը

Ընկերությունը չունի հայտարարված և չտեղաբաշխված բաժնետոմսեր:

3.13.1.3 Թողարկված բաժնետոմսերի քանակը

Ընկերության կանոնադրական կապիտալը բաժանված է 246,423 հատ տեղաբաշխված սովորական անվանական բաժնետոմսերի:

3.13.1.4 Մեկ բաժնետոմսի անվանական արժեքը

Մեկ բաժնետոմսի անվանական արժեքն առ 31.12.2023թ. կազմել է 83,900 ՀՀ դրամ:

3.13.2 Կանոնադրությունը

Ըստ Թողարկողի կանոնադրության 3-րդ կետի՝ Ընկերությունը կարող է իրականացնել ՀՀ օրենքներով չարգելված ցանկացած տնտեսական գործունեություն: Ընկերության գործունեության հիմնական տեսակն է էլեկտրաէներգիայի բաշխումը:

3.14 Էական պայմանագրերը

Ազդագրի գրանցման ներկայացմանը նախորդող վերջին 1 տարվա ընթացքում թողարկողի կողմից բնականոն գործունեության շրջանակներից դուրս չեն կնքվել պայմանագրեր, որոնց գինը կգերազանցեր Թողարկողի վերջին հաշվետու ժամանակաշրջանի ֆինանսական հաշվետվություններում նշված սեփական կապիտալի արժեքի 5 տոկոսը:

3.15 Փորձագետի, գնահատողի, խորհրդատուի կամ հաշվապահի մասնագիտական կարծիքը եվ երրորդ անձանցից վերցված տեղեկատվությունը

Թողարկողի կանոնադրությունը, միջանկյալ և տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները, աուդիտորական եզրակացությունները մշտապես հասանելի են հանրությանը էլեկտրոնային տարբերակով: Նշված փաստաթղթերի էլեկտրոնային տարբերակները տեղադրված են Թողարկողի պաշտոնական կայքում՝ www.ena.am հասցեով:

3.16 Այլ տեղեկատվություն

Թողարկողի կանոնադրությունը, միջանկյալ և տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները, աուդիտորական եզրակացությունները մշտապես հասանելի են հանրությանը էլեկտրոնային տարբերակով: Նշված փաստաթղթերի էլեկտրոնային տարբերակները տեղադրված են Թողարկողի պաշտոնական կայքում՝ www.ena.am հասցեով:

Այս Ազդագիրը կարող է ներառել որոշակի ֆինանսական ցուցանիշներ կամ ֆինանսական գործակիցների հաշվարկներ, որոնք չեն հանդիսանում ՖՀՄՍ-ի կողմից սահմանված ցուցանիշներ («Ոչ ՖՀՄՍ ցուցանիշներ»): Այդ ցուցանիշները ներառում են EBITDA, Զուտ պարտք (Net Debt) և Զուտ պարտք/EBITDA հարաբերակցության ցուցանիշները, որոնք օգտագործվել են Թողարկողի ղեկավարության կողմից՝ գնահատելու Թողարկողի ֆինանսական արդյունքները:

Թողարկողը օգտագործում է ՖՀՄՍ-ի վրա չհիմնված ցուցանիշները, քանի որ դրանք հաճախ օգտագործվում են ներդրողների և վերլուծաբանների կողմից՝ գնահատելու Թողարկողի գործունեությունը:

ՆԵՐԴՐՈՂԸ, ԾԱՆՈԹԱՆԱԼՈՎ ՍՈՒՅՆ ԱԶԴԱԳՐԻՆ, ՊԵՏՔ Է ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԳՆԱՀԱՏԻ ՏՎՅԱԼ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐՈՒՄ ՍԵՓԱԿԱՆ ՆԵՐԴՐՄԱՆ ՌԻՍԿԸ՝ ՄԻՆՁԵՎ ՁԵՌՔԲԵՐՄԱՆ ՈՐՈՇՄԱՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ:

ՄԱՍ 4 ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

4.1 ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1: Ֆինանսական գործակիցների հաշվարկման բանաձևերը

Զուտ շահույթը մեկ բաժնետոմսի հաշվով (EPS) = Զուտ շահույթ շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո / Բաժնետոմսերի միջին կշռված թիվը

Սեփական կապիտալի շահութաբերություն (ROE) = Զուտ շահույթ շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո / Սեփական կապիտալի միջին մեծություն

Ակտիվների շահութաբերություն (ROA) = Զուտ շահույթ շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո / Ընդհանուր ակտիվների միջին մեծություն

Զուտ շահույթի մարժա (NPM) = Զուտ շահույթ շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո / Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ

Կապիտալի համարժեքության գործակից = Սեփական կապիտալ / Ընդհանուր ակտիվներ

Ֆինանսական կախվածության գործակից = Ընդամենը պարտավորություններ / Սեփական կապիտալ

Բացարձակ իրացվելիության գործակից = (Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ + Ընթացիկ ֆինանսական ներդրումներ) / Ընթացիկ պարտավորություններ

Ընթացիկ իրացվելիության գործակից = (Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ + Ընթացիկ ֆինանսական ներդրումներ + Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր և կանխավճարներ) / Ընթացիկ պարտավորություններ

Ընդհանուր իրացվելիության գործակից = Ընթացիկ ակտիվներ / Ընթացիկ պարտավորություններ

Դեբիտորական պարտքերի շրջանառելիության գործակից = Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ / Վաճառքների գծով դեբիտորական պարտքերի միջին արժեքը

Դեբիտորական պարտքերի շրջապտույտի տևողությունն օրերով = 365 / (Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ / Վաճառքների գծով դեբիտորական պարտքերի միջին արժեքը)

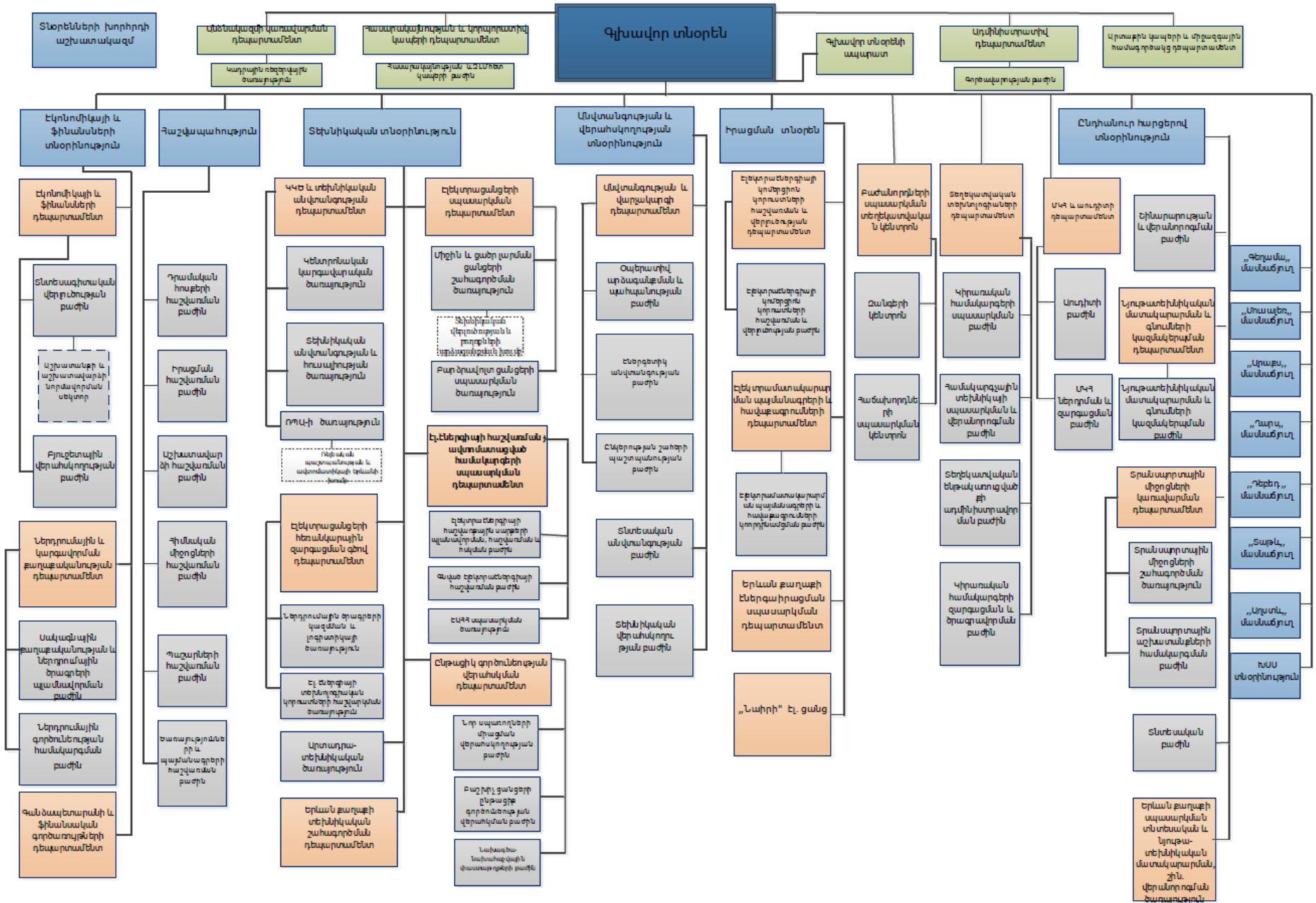
Պաշարների շրջանառելիության գործակից = Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք / Պաշարների միջին արժեքը

Պաշարների շրջապտույտի տևողությունն օրերով = $365 / (\text{Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք} / \text{Պաշարների միջին արժեքը})$

Կրեդիտորական պարտքերի շրջանառելիության գործակից = Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք / Կրեդիտորական պարտքերի միջին արժեքը

Կրեդիտորական պարտքերի շրջապտույտի տևողությունն օրերով = $365 / (\text{Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք} / \text{Կրեդիտորական պարտքերի միջին արժեքը})$:

4.2 ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2: Թողարկողի կազմակերպչական կառուցվածքը

4.3 ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3: Թողարկման վերջնական պայմաններ

..... 202_թ.

----- ՓԲԸ

անվանական, արժեկտրոնային, ոչ փաստաթղթային, ոչ փոխարկելի պարտատոմս

Թողարկողի և թողարկվող արժեթղթերի վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվության ձեռքբերման համար անհրաժեշտ է համատեղ դիտարկել ծրագրային ազդագիրը (գրանցված է ----- 202_թ.), դրա լրացումները և սույն թողարկման վերջնական պայմանները: Ծրագրային ազդագիրը, դրա լրացումները գտնվում են ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ ՓԲԸ-ում՝ ՀՀ, Երևան, 0010, Վ. Սարգսյան փողոց 2 հասցեում և -----ում՝ ----- հասցեում:

Ընդհանուր տեղեկություններ (Այն տեղեկությունները, որոնք կիրառելի չեն, նշվում է «ոչ կիրառելի»: Եթե միևնույն սերիայի ներքո տարբեր հիմնական պայմաններով (թողարկման արժույթ, առաջարկի գին, անվանական արժեք և այլն) արժեթղթեր են թողարկվում, ապա յուրաքանչյուր պայմանին բավարարող արժեթղթերի խմբի համար տարբերվող պայմանները ներկայացվում են տարանջատված:)		
1.	Թողարկողը (թողարկողի անվանումը)	-----
2.	Երաշխավորողը	
3.	Սերիան (տվյալ ծրագրային ազդագրի հիման վրա իրականացվող հերթական թողարկման համարը և տարեթիվը)	
4.	Տվյալ սերիայի թողարկման ընդհանուր ծավալը	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
5.	Արժեթղթերի դասակարգման մասին տեղեկատվություն՝ թողարկողի պարտավորությունների մարման հերթականության տեսանկյունից (ստորադասությունը), ներառյալ՝ տվյալ սերիայի ներքո յուրաքանչյուր թողարկման ծավալը՝ ըստ ստորադասության	Ամենայն մանրամասնությամբ ներկայացված է Ծրագրային Ազդագրի 2.3.6 մասում
6.	Թողարկման արժույթը	ԱՄՆ դոլար
7.	Առաջարկի գինը	Պարտատոմսերի լրիվ գինը յուրաքանչյուր 100 միավոր անվանական արժեքի դիմաց, տեղաբաշխման առաջին օրվանից սկսած հաշվարկվում է հետևյալ կերպ՝

		$DP = \frac{C}{f} \sum_{t=1}^N \frac{1}{\left(1 + \frac{y}{100 * f}\right)^{i-1+\tau}} + \frac{100}{\left(1 + \frac{y}{100 * f}\right)^{N-1+\tau}}$ որտեղ՝ $\tau = \frac{DSN}{DCC}$ DP - Պարտատոմսի գինն է, DSN - գործարքի կատարման օրից (settlement/trade date) մինչև հաջորդ արժեկտրոնի վճարումը մնացած օրերի քանակ համապատասխան պայմանականության դեպքում, DCC - գործարքին նախորդող արժեկտրոնի վճարման օրից մինչև գործարքին հաջորդող արժեկտրոնի վճարման օրերի քանակ համապատասխան պայմանականության դեպքում, f - արժեկտրոնի վճարման հաճախականությունն է (4- եռամսյակային վճարումների համար), N - հաշվարկման պահին մնացած արժեկտրոնների վճարումների թիվը, C - տարեկան արժեկտրոնը 100 միավոր անվանական արժեքի դիմաց, Y - մինչև մարում եկամտաբերություն: Տեղաբաշխման ընթացքում պարտատոմսի լրիվ գինը յուրաքանչյուր օրվա համար հրապարակվում է Թողարկողի կայքում
8.	Անվանական արժեքը	100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար
9.	Քանակը	համապատասխան Թողարկման ծավալի ու անվանական արժեքի, այսինքն Թողարկման ծավալի հարաբերությունը անվանական արժեքին
10.	Առաջարկի իրականացման սկիզբը (ներառյալ՝ ժամկետի ցանկացած հնարավոր փոփոխությունները)	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
11.	Առաջարկի իրականացման ավարտը (ներառյալ՝ ժամկետի ցանկացած հնարավոր փոփոխությունները)	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
12.	Արժեթղթի տարբերակիչ ծածկագիրը (ISIN) կամ այլ նմանատիպ տարբերակիչ ծածկագիր	

13.	Թողարկման և տեղաբաշխման վերաբերյալ որոշում ընդունած իրավասու մարմինը և որոշման ամսաթիվը (լրացվում է այն դեպքում, եթե տվյալ հրապարակային առաջարկի համար առանձին որոշում է ընդունվել, հակառակ դեպքում նշվում է «ոչ կիրառելի»)	Թողարկողի 20-թ -ի որոշում
Արժեկտրոնի վերաբերյալ տեղեկություններ		
14.	Արժեկտրոնի հաշվարկման առաջին օրը	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
15.	Արժեկտրոնի տոկոսադրույքը և վճարման պարբերականությունը, եթե արժեկտրոնի տոկոսադրույքը լողացող է, ապա ներկայացնել տեղեկատվություն, թե ինչ ցուցանիշից (դրա փոփոխությունից) է կախված տոկոսադրույքի մեծությունը, և որտեղ կարելի է ստանալ այդ ցուցանիշի/դրա փոփոխության մասին տեղեկատվություն	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
16.	Արժեկտրոնի վճարման հստակ օրերը (օր, ամիս, տարի)	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
17.	Արժեկտրոնի օրերի հաշվարկման կարգը (օրինակ 30/360, Act/Act, Act/360 և այլն)	Փաստացի օրեր արժեկտրոնի փուլի ընթացքում/Փաստացի օրեր տարվա ընթացքում (Actual/Actual)
18.	Լողացող արժեկտրոնի հաշվարկն իրականացնողը	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
19.	Արժեկտրոնի հաշվարկման այլ էական պայմաններ	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
20.	Զրոյական արժեկտրոնով (զեղչատոկոսային) արժեթղթերի վերաբերյալ դրույթ (նշվում է «կիրառելի» կամ «ոչ կիրառելի»)	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
Մայր գումարի մարման վերաբերյալ տեղեկություններ		
21.	Մարման ժամկետը	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը

		որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
22.	Մարման արժեքը, եթե հնարավոր չէ, ապա նշվում է հաշվարկման մեթոդաբանությունը	100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար
23.	Մարման արժեքի փոփոխությունը (լրացվում է այն բոլոր պայմանները, որոնց դեպքում հնարավոր է մարման արժեքի փոփոխություն)	ոչ կիրառելի
24.	Վաղաժամկետ մարման հնարավորություն թողարկողի նախաձեռնությամբ/քոլ օպցիոն (նշվում է «կիրառելի» կամ «ոչ կիրառելի»)	ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
	1) Ժամկետ(ներ)ը	
	2) Օպցիոնի իրականացման գինը, դրա հաշվարկման մեթոդը (առկայության դեպքում),	
	3) Մասնակի մարման հնարավորության դեպքում՝ նվազագույն և առավելագույն մարման արժեքը	
	Այլ տեղեկություններ	
25.	Վաղաժամկետ մարման հնարավորություն ներդրողի նախաձեռնությամբ/փութ օպցիոն (նշվում է «կիրառելի» կամ «ոչ կիրառելի»)	ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
	1) Ժամկետ(ներ)ը	
	2) Օպցիոնի իրականացման գինը, դրա հաշվարկման մեթոդը (առկայության դեպքում),	
	3) Այլ տեղեկություններ (տեղեկացման ժամանակաշրջանը)	
Տեղաբաշխման վերաբերյալ տեղեկություններ		
26.	Տեղաբաշխողի անվանումը, գտնվելու վայրը	ԱՄԵՐԻԿԱՐԱՆԿ ՓԲԸ 2 Վ. Սարգսյան փողոց, 0010, Երևան, ՀՀ
27.	Տեղաբաշխման այլ պայմաններ (որոնք ներառված չեն ազդագրում)	ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
Այլ տեղեկություններ		
28.	Տվյալ դասի արժեթղթերի կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլտվության առկայություն (նշվում է համապատասխան կարգավորվող շուկաների անվանումները, թույլտվության ամսաթիվը)	Արժեթղթերը դեռ չեն թույլատրված կարգավորվող շուկայում առևտրի

29.	Եթե առաջարկվող արժեթղթերի մասով հետագայում հայցվելու է կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլտվություն, ապա նշվում է տեղեկություններ այդ մասին (շուկայի անվանումը, նաև դրույթ, որ առևտրին թույլտվության հայցը կարող է չբավարարվել, առևտրին թույլտվության սպասվող ամսաթիվը (հնարավորության դեպքում))	Թողարկողը պարտադիր դիմելու է պարտատոմսերը կարգավորվող շուկայում ցուցակելու համար, և համաձայն ՀՀ գործող օրենսդրության պարտատոմսերի ցուցակման դեպքում վերջիններիս հետագա շրջանառությունը կարող է իրականացվել միայն կարգավորվող շուկայում: Կարգավորվող շուկա ասելով Թողարկողը նկատի ունի “Հայաստանի ֆոնդային բորսա” ԲԲ ընկերությունը:
30.	Արժեթղթի վարկանիշը	Արժեթղթերը վարկանշված չեն
31.	Արժեթղթերի դիմաց վճարներ կատարելու մեթոդները (պարբերականությունը, բանկային հաշիվները և այլն) և ժամկետները, ինչպես նաև արժեթղթերը ստանալու մեթոդները և ժամկետները, արժեթղթերի սեփականության վերաբերյալ քաղվածք ստանալու ձևը	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ

Թողարկողը պատասխանատու է սույն «Թողարկման վերջնական պայմաններում» ներառված տեղեկությունների համար: Թողարկողը հավաստիացնում է, որ սույն փաստաթղթում ներառված տեղեկությունները համապատասխանում են այն տեղեկություններին (ներկայացված ընդհանուր մեթոդաբանությանը), որոնք ներառված են ծրագրային ազդագրում, դրա լրացումներում, ինչպես նաև ճշգրիտ են (այնքանով, որքանով հայտնի են), և որևէ փաստ բաց չի թողնվել կամ խեղաթյուրվել:

(անուն, ազգանուն)

(պաշտոն)

(ստորագրություն)

(ամսաթիվ)

Ստորագրությունները հավաստում են՝

(անուն, ազգանուն)

(պաշտոն)

(ստորագրություն)

(ամսաթիվ)

Կ.Տ.

4.4 ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4: Համապատասխանության վկայական

Համապատասխանության վկայականի օրինակելի ձև

[Ամսաթիվ]

Հարգելի ներդրողներ,

1. Սույն փաստաթուղթը ներկայացվում է ՀՀ Կենտրոնական բանկի նախագահի առ --/--/--թ. N/--- որոշմամբ գրանցված Ծրագրային Ազդագրի առնչությամբ և հանդիսանում է Համապատասխանության վկայական: Ազդագրում օգտագործվող տերմիններն ունեն սույն Համապատասխանության վկայականով սահմանված իմաստը:
2. Հաստատում ենք, որ. *[Նշել հաստատման ենթակա պայմանները՝ ներառյալ հաշվարկները]*
3. [Սույնով հաստատում ենք, որ պարտավորությունների չկատարման որևէ դեպք ներկայում առկա չէ.]ⁱ

Ստորագրություն.

.....

ⁱ Եթե նման պնդում հնարավոր չէ անել, ապա վկայականի մեջ պետք է նշվի չկատարված պարտավորությունը:

4.5 ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5: Ֆինանսական հաշվետվություններ

«Հայաստանի Էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ

**Ֆինանսական հաշվետվություններ
2023թ. համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	3
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	7
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն	8
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	9
Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն	10
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	11

«Զեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
Վ. Սարգսյան փ. 26/1
«Էրեբունի Պլազա» բիզնես կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Հայաստանի Էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի բաժնետերերին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Հայաստանի Էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի («Ընկերություն») ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին հ հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2023թ., այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Ընկերության ֆինանսական վիճակը 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև այդ ամսաթվին ավարտված տարվա ֆինանսական արդյունքները և դրամական հոսքերը՝ Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտների (ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտներ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Ընկերությունից՝ համաձայն Հաշվապահների Էթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի Էթիկայի միջազգային կանոնագրքի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (ՀԷՄՍԽ կանոնագիրք) և Հայաստանի Հանրապետությունում ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի Էթիկայի պահանջների, և կատարել ենք Էթիկայի պահանջման մեր այլ պարտականություններն այս պահանջներին և ՀԷՄՍԽ կանոնագրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Աուդիտի առանցքային հարցեր

Աուդիտի առանցքային հարցեր են հանդիսանում այն հարցերը, որոնք ըստ մեր մասնագիտական դատողության, առավել նշանակալի էին հաշվետու ժամանակաշրջանի ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի ընթացքում: Մենք անդրադարձել ենք այդ հարցերին ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համատեքստում՝ որպես մեկ ամբողջություն և ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ մեր կարծիքը ձևավորելիս և չենք տրամադրում առանձին կարծիք այդ հարցերի վերաբերյալ:

Հասույթի ճանաչում	
Տեղեկատվությունը ներկայացված է ֆինանսական հաշվետվություններին կից Ծանոթագրություն 6-ում:	
Աուդիտի առանցքային հարց	Աուդիտի առանցքային հարցի հետ կապված իրականացված աուդիտորական ընթացակարգեր
2023թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա Էլեկտրաէներգիայի վաճառքից ստացված հասույթը կազմել է 201,656,222 հազար դրամ: Հասույթը ֆինանսական արդյունքների կարևոր ցուցանիշներից է Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների համար, ինչը կարող է խթան հանդիսանալ հասույթը ոչ պատշաճ կերպով ճանաչելու համար: Այդ իսկ պատճառով, մենք գտնում ենք, որ կարող է առկա լինել խարդախության ռիսկ, որը կայանում է նրանում, որ հասույթը կարող է ավել ներկայացվել՝ ճանաչելով գոյություն չունեցող հասույթ: Հաշվի առնելով վերը նշվածը՝ մենք հասույթի ճանաչումը համարում ենք աուդիտի առանցքային հարց:	Ընկերության հասույթը սկզբնապես գրանցվում է բիլինգային համակարգում: Բիլինգային համակարգի տվյալների ճշգրտության հետ կապված մենք իրականացրել ենք հետևյալ աուդիտորական ընթացակարգերը. • Իրականացրել ենք վերլուծական ընթացակարգեր հասույթի գծով՝ մշակելով հասույթի հիմնական ուղղությունների հետ կապված ակնկալիքները և վերլուծելով միտումները, • Չնահատել ենք մեր վերլուծական ընթացակարգերում օգտագործվող սակագների վերաբերող տվյալների հուսալիությունը՝ դրանք համադրելով կարգավորողի կողմից հաստատված և հրապարակված սակագների հետ, • Իրականացրել ենք վերլուծական ընթացակարգեր վաճառված Էլեկտրաէներգիայի ծավալների հետ կապված՝ հիմք ընդունելով գնված Էլեկտրաէներգիայի ծավալները և Էլեկտրաէներգիայի հաղորդումից ակնկալվող կորուստները (ինչի մասին վկայում են թե՛ կարգավորողի կողմից հրապարակված ոլորտի նորմերը և թե՛ Ընկերության նախորդ տարվա աուդիտի ենթարկված տվյալները), • Իրականացրել ենք վերլուծական ընթացակարգեր հաշվետու ժամանակաշրջանում ճանաչված հասույթի հետ կապված՝ ճշգրտության բարձր մակարդակով (ընթացակարգում պարունակվող ընդունելի տարբերությունն ակնհայտորեն աննշան է)՝ հիմք ընդունելով բաժանորդներից ստացված դրամական միջոցները, որոնք հաստատվում են բանկային քաղվածքներով և դեբիտորական պարտքերի տարեսկզբի և տարեվերջի մնացորդներով, • Բաժանորդներից ընտրանքային կարգով ստացել ենք հաշվետու ժամանակաշրջանում հաղորդված Էլեկտրաէներգիայի գումարի և ծավալի վերաբերյալ արտաքին հաստատումներ: Մենք համադրել ենք բիլինգային համակարգի տվյալներն Ընկերության շրջանառու տեղեկագրում և ֆինանսական հաշվետվություններում գրանցված գումարների հետ և որևէ անհամապատասխանություն չենք հայտնաբերել: Մենք գնահատել ենք նաև Ծանոթագրություն 6-ում Ընկերության կողմից բացահայտված տեղեկատվության տեղին լինելը:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտների համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Ընկերության անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհրաժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե ղեկավարությունը չունի Ընկերությունը լուծարելու կամ Ընկերության գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն կամ չունի դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են Ընկերության ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի էական խեղաթյուրումը, երբ առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի հետևանքով և համարվում են էական, երբ խելամուտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Ի լրումն՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե Ընկերության ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:

- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, արդյոք առկա է Էական անորոշություն ղեպերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել Ընկերության անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է Էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են միջև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա ղեպերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել Ընկերության կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու դադարեցմանը:
- գնահատում ենք ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ բացահայտումները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների և ղեպերի ճշմարիտ ներկայացումը:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձանց, ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձանց տրամադրում ենք նաև հավաստիացում, որ պահպանել ենք անկախությանը վերաբերող էթիկայի պահանջները և տեղեկացնում ենք բոլոր հարաբերությունների և այլ հարցերի մասին, որոնք ըստ ողջամիտ ենթադրության, կարող են անդրադառնալ մեր անկախության վրա, և, կիրառելի լինելու դեպքում, ռիսկերը վերացնելու կամ անկախության պահպանմանն ուղղված միջոցառումների վերաբերյալ:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձանց հաղորդակցված հարցերից որոշում ենք այն հարցերը, որոնք առավել նշանակալի էին հաշվետու ժամանակաշրջանի ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի ընթացքում և, հետևաբար, հանդիսանում են աուդիտի առանցքային հարցեր: Մենք նկարագրում ենք այդ հարցերը մեր աուդիտորական եզրակացությունում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ օրենքով կամ կարգավորող ակտերով արգելվում է հարցի հրապարակային բացահայտումը, կամ, երբ խիստ հազվադեպ դեպքերում, որոշում ենք, որ տվյալ հարցը չպետք է ներկայացվի աուդիտորական եզրակացությունում, քանի որ կարող է ողջամտորեն ակնկալվել, որ դրա ներկայացման հետ կապված բացասական հետևանքներն ավելի շատ կլինեն, քան դրա ներկայացմամբ պայմանավորված հանրային օգուտը:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու է՝

Դավիթ Շամշյան
Առաջադրանքի համար
պատասխանատու գործընկեր

KPMG Armenia

«ԲԵՅ-ՓԻ-ԷՄ-ՋԻ Արմենիա» ՍՊԸ
26 փետրվարի 2024թ.

Հրայր Գևորգյան
Հավար գործընկեր
«ԲԵՅ-ՓԻ-ԷՄ-ՋԻ Արմենիա» ՍՊԸ-ի տնօրեն

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.

հազ. դրամ	Ծնթգ.	31 դեկտեմբերի 2023թ.	31 դեկտեմբերի 2022թ.
Ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	12	250,994,061	233,019,407
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	24	2,755,442	1,940,185
Ոչ նյութական ակտիվներ		229,620	132,164
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	14	5,128,019	6,866,824
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ		3,178	3,090
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ		259,110,320	241,961,670
Պաշարներ	13	11,579,930	11,403,896
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	15	28,641,984	29,888,683
Կանխավճարներ	14	1,793,844	1,110,949
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների	16	7,682,482	5,843,315
Ընթացիկ ակտիվներ		49,698,240	48,246,843
Ընդամենը ակտիվներ		308,808,560	290,208,513
Սեփական կապիտալ			
Բաժնետիրական կապիտալ	17	20,674,890	18,654,221
Լրացուցիչ կապիտալ	17	39,946,077	39,946,077
Զբաղիված շահույթ		70,113,649	71,626,559
Ընդամենը սեփական կապիտալ		130,734,616	130,226,857
Պարտավորություններ			
Պետական շնորհներ	20	2,716,107	2,948,424
Վարկեր և փոխառություններ	19	78,685,281	78,427,148
Թողարկված պարտատոմսեր	22	15,375,256	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	1,483	7,987
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	11	14,122,227	12,807,114
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	24	3,024,687	2,132,407
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		113,925,041	96,323,080
Պետական շնորհներ	20	244,146	244,147
Վարկեր և փոխառություններ	19	27,151,827	27,104,900
Թողարկված պարտատոմսեր	22	101,683	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	36,571,236	36,207,605
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	24	80,011	101,924
Ընթացիկ պարտավորություններ		64,148,903	63,658,576
Ընդամենը պարտավորություններ		178,073,944	159,981,656
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		308,808,560	290,208,513

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն 2023թ. համար

հազ. դրամ	Բաժնետիրական կապիտալ	Լրացուցիչ կապիտալ	Զբաղիված շահույթ	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	18,654,221	39,946,077	38,078,332	96,678,630
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ				
Տարվա շահույթ	-	-	33,548,227	33,548,227
Ընդամենը տարվա համապարփակ եկամուտ	-	-	33,548,227	33,548,227
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	18,654,221	39,946,077	71,626,559	130,226,857
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2023թ.	18,654,221	39,946,077	71,626,559	130,226,857
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ				
Տարվա շահույթ	-	-	507,759	507,759
Ընդամենը տարվա համապարփակ եկամուտ	-	-	507,759	507,759
Գործառնություններ Ընկերության սեփականատերերի հետ				
Զբաղիված շահույթի փոխանցում բաժնետիրական կապիտալ (Ծնթգ. 17(ա))	2,020,669	-	(2,020,669)	-
Ընդամենը գործառնություններ Ընկերության սեփականատերերի հետ	2,020,669	-	(2,020,669)	-
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	20,674,890	39,946,077	70,113,649	130,734,616

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի 11-ից 51-րդ էջերում ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն 2023թ. համար

հազ. դրամ	Ծնթզ.	2023թ.	2022թ.
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից			
Շահույթ տարվա համար		507,759	33,548,227
Ճշգրտումներ հետևյալ հոդվածների գծով.			
Մաշվածություն և ամորտիզացիա		15,893,031	15,232,437
Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստների հակադարձում/ (արժեզրկումից կորուստներ)	23	(11,912)	112,891
Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	9	220,442	894,493
Պաշարների արժեքի վերականգնում		(10,610)	(45,334)
Պետական շնորհների ամորտիզացիայի հակադարձում		(235,384)	(275,431)
Զուտ ֆինանսական ծախս/եկամուտ	10	14,002,043	(16,154,992)
Շահույթահարկի գծով ծախս	11	1,315,113	1,922,154
Փոփոխություններ հետևյալ հոդվածներում.			
Պաշարներ		(165,424)	(220,264)
Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքեր		1,102,002	1,134,364
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր		2,637,327	2,562,373
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից՝ մինչև շահութահարկի վճարումը		35,254,387	38,710,918
Վճարված շահութահարկ		-	-
Գործառնական գործունեությունից ստացված զուտ դրամական հոսքեր		35,254,387	38,710,918
Դրամական հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում		(35,275,695)	(29,372,805)
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(148,327)	(159,036)
Մուտքեր հիմնական միջոցների վաճառքից		2,497	3,015
Ստացված տոկոսներ		980	6,854
Ներդրումային գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական հոսքեր		(35,420,545)	(29,521,972)
Դրամական հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Մուտքեր փոխառություններից		164,479,186	91,246,898
Փոխառությունների մարում		(168,121,801)	(92,651,992)
Մուտքեր թողարկված պարտատոմսերից		15,519,465	-
Վճարված տոկոսներ		(9,901,927)	(6,292,151)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների դիմաց վճարումներ		(108,634)	(98,227)
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված/ ֆինանսավորման գործունեության համար (օգտագործված) զուտ դրամական հոսքեր		1,866,289	(7,795,472)
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ		1,700,131	1,393,474
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 1 հունվարի		5,843,315	5,440,348
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների համար		139,036	(990,507)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 31 դեկտեմբերի		7,682,482	5,843,315

2023թ. ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ծանոթագրություն	Էջ	Ծանոթագրություն	Էջ
1. Հաշվետու կազմակերպություն	12	18. Կապիտալի կառավարում	24
2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ	13	19. Վարկեր և փոխառություններ	24
3. Փունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ	13	20. Պետական շնորհներ	27
4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում	13	21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	28
5. Ճշգրտված շահույթը նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները (EBITDA)	14	22. Թողարկված պարտատոմսեր	28
6. Հասույթ	15	23. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում	29
7. Գնված էլեկտրաէներգիա	18	24. Վարձակալություն	37
8. Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարներ	18	25. Կապիտալ հանձնառություններ	39
9. Այլ ծախսեր	19	26. Պայմանական դեպքեր	39
10. Չուտ ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)	19	27. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ	40
11. Ծահույթահարկ	20	28. Չափման հիմունքներ	41
12. Հիմնական միջոցներ	21	29. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական մասեր	41
13. Պաշարներ	22	30. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ	51
14. Կանխավճարներ	22	31. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած դեպքեր	51
15. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	22		
16. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	23		
17. Կապիտալ և պահուստներ	23		

1. Հաշվետու կազմակերպություն

(ա) Կազմակերպչական կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն («Ընկերություն») Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված փակ բաժնետիրական ընկերություն է:

Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0047, Արմենակյան փ. 127ա:

Ընկերության հիմնական գործունեությունն է էլեկտրաէներգիայի գնումը, էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումը և էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը կենցաղային և արդյունաբերական սպառողներին Հայաստանի Հանրապետությունում: Ընկերությունն ունի Հայաստանի Հանրապետության տարածքում էլեկտրաէներգիայի բաշխման լիցենզիա: Էլեկտրաէներգիայի վաճառքի և գնման սակագները սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (ՀԾԿՀ) կողմից:

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը պատկանում է «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ին (70%) և «Լիորմանդ Հոլդինգս» ՍՊԸ-ին (30%):

Ընկերության վերջնական հսկող անձն է Սամվել Կարապետյանը: Կապակցված կողմերի հետ գործարքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 27-ում:

(բ) Հայաստանի գործարար միջավայրը

Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Հետևաբար, Ընկերության գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական և ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող կազմակերպությունների համար:

Բացի այդ, 2020թ. սեպտեմբերին Լեռնային Ղարաբաղում բռնկված զինված հակամարտությունը, որին հաջորդեց հրադադարի մասին համաձայնագիրը Լեռնային Ղարաբաղի վիճելի տարածքների շուրջ, հանգեցրեց սոցիալական հուզումների Հայաստանում: Չնայած հրադադարի մասին համաձայնագրի, Հայաստանի և Ադրբեջանի զինված ուժերը ներքաշված էին սահմանային բախման մեջ, ինչն իր հերթին մեծացրել է անորոշությունը բիզնես միջավայրում: 2023թ. սեպտեմբերին Ադրբեջանի ռազմական ուժերը սկսեցին նոր ռազմական գործողություն, որի հետևանքով Լեռնային Ղարաբաղի բնակչությունը ստիպված էր լքել իր բնակավայրը և տեղափոխվել Հայաստան՝ Ադրբեջանին թողնելով հսկողությունը տարածքի նկատմամբ:

2022թ. փետրվարին Ռուսաստանի Դաշնության և Ուկրաինայի միջև բռնկված ռազմական հակամարտության պատճառով մի շարք երկրներ պատժամիջոցներ սահմանեցին Ռուսաստանի Դաշնության դեմ: Հակամարտությունն ազդեցություն ունի ոչ միայն երկու երկրների տնտեսական գործունեության, այլև՝ համաշխարհային տնտեսության վրա: Պատժամիջոցների արդյունքում աշխարհի շատ երկրներում հումքային և պարենային ապրանքների գներն աճել են, խախտվել են ռեսուրսների մատակարարման հաստատված կապերը, դիտվում է գնաճի ազդեցություն գների վրա, և վերլուծաբանները կանխատեսում են նաև տնտեսական հետևանքներ համաշխարհային արդյունաբերության համար:

Ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության հավաստում

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտների (ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտներ) համաձայն:

(բ) Անընդհատություն

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության ընթացիկ պարտավորությունները գերազանցել են ընթացիկ ակտիվները 14,450,663 հազար դրամով: Այնուամենայնիվ, 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա Ընկերության շահույթը և գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերը կազմել են համապատասխանաբար 507,759 հազար դրամ և 35,258,434 հազար դրամ, և դեկավարությունն սկսվել է, որ առաջիկա տարիներին Ընկերության գործունեությունն կլինի շահութաբեր, և այն կստեղծի բավարար դրամական հոսքեր՝ հիմնվելով ՀԾԿՀ-ի կողմից հրապարակված սակագների ձևավորման մեթոդաբանության վրա՝ պարտավորությունները ժամանակին կատարելու համար: Բացի այդ, Ընկերությանն անմիջականորեն հասանելի են ֆինանսական միջոցներ (տես Ծանոթագրություն 23 (գ) (iii)՝ վարկային գծերի չօգտագործված մաս): Տարեվերջից հետո Ընկերությունը ստացել է նաև նոր վարկեր՝ 5,533,249 հազար դրամ գումարով, և ամբողջությամբ տեղաբաշխվել են 16,496,900 հազար դրամ գումարով պարտքային արժեթղթեր:

Հաշվի առնելով վերը նշված փաստերը՝ ղեկավարությունը գտնում է, որ չկա էական անորոշություն անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու Ընկերության կարողության հետ կապված:

3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որն Ընկերության ֆունկցիոնալ արժույթն է և այս ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը: Ողջ ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ ֆինանսական հաշվետվությունների ստանդարտների պահանջներին համապատասխան կազմելու համար ղեկավարությունից պահանջվում է կատարել դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամուտների և ծախսերի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և հիմքում ընկած ենթադրությունները պարբերաբար վերանայվում են: Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում, որում վերանայվել են, և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում կատարված այն կարևոր դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք նշանակալի ազդեցություն ունեն ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրություններում.

- Ծանոթագրություն 23 (գ)՝ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի չափում,
- Ծանոթագրություն 29 (ե) (iii)՝ հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետներ:

Իրական արժեքի չափում

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելիս Ընկերությունը հնարավորության սահմաններում օգտագործում է դիտելի շուկայական տվյալները: Իրական արժեքները դասակարգվում են ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների՝ հիմք ընդունելով գնահատման մեթոդներում օգտագործված ելակետային տվյալները, ինչպես ներկայացված է ստորև:

- *1-ին մակարդակ.* նույնական ակտիվների կամ պարտավորությունների համար ակտիվ շուկաներում գնանշվող գները (չճշգրտվող):
- *2-րդ մակարդակ.* 1-ին մակարդակում ներառվող գնանշվող գներից տարբեր ելակետային տվյալները, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության համար դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ) կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող):
- *3-րդ մակարդակ.* ակտիվի կամ պարտավորության ելակետային տվյալները, որոնք հիմնված չեն դիտելի շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտելի ելակետային տվյալներ):

Եթե ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելու համար օգտագործված ելակետային տվյալները կարող են դասակարգվել իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակներում, իրական արժեքի չափումն որպես մեկ ամբողջություն դասակարգվում է իրական արժեքի հիերարխիայի այն նույն մակարդակում, որտեղ դասակարգվում են ամենացածր մակարդակի տվյալները, որոնք նշանակալի են ամբողջ չափման համար:

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների միջև տեղափոխումներն Ընկերությունը ճանաչում է այն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, որի ընթացքում տեղի է ունեցել փոփոխությունը:

Իրական արժեքի չափման ժամանակ կատարվող ենթադրությունների վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 23-ում՝ «Ֆինանսական գործիքներ»:

5. Ծճգրտված շահույթը նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները (EBITDA)

Ղեկավարությունը ներկայացրել է տեղեկատվություն ճշգրտված EBITDA-ի վերաբերյալ, քանի որ հսկում է այս ցուցանիշը և գտնում է, որ այն տեղին է Ընկերության ֆինանսական արդյունքների մասին պատկերացում կազմելու համար: Ծճգրտված EBITDA-ն հաշվարկվում է ճշգրտելով տարվա շահույթը՝ բացառելու համար հարկման, զուտ ֆինանսական ծախսերի, մաշվածության, ամորտիզացիայի, արժեզրկումից կորուստների/արժեզրկման հակադարձման, շնորհների ամորտիզացիայի, այլ հատուցումների և այլ ոչ գործառնական կորուստների ազդեցությունը:

Ծճգրտված EBITDA-ն ֆինանսական արդյունքների գնահատման սահմանված ցուցանիշ չէ ՖՀՄՍ համաձայն: Ընկերության կողմից կիրառվող ճշգրտված EBITDA-ի սահմանումը կարող է չհամապատասխանել այլ կազմակերպությունների կողմից կիրառվող նույն անվամբ ցուցանիշին և դրա հետ կապված բացահայտումներին:

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2023թ.	2022թ.
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար		507,759	33,548,227
Շահութահարկի գծով ծախս	11	1,315,113	1,922,154
Շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը		1,822,872	35,470,381
<i>Ճշգրտումներ հետևյալ հոդվածների գծով</i>			
– Չուտ ֆինանսական եկամուտ	10	14,002,043	(16,154,992)
– Մաշվածություն	12, 23	15,842,160	14,983,928
– Ամորտիզացիա		50,871	248,509
– Դետական շնորհների ամորտիզացիայի հակադարձում		(235,384)	(275,431)
– Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստների հակադարձում/ (արժեզրկումից կորուստներ)		(11,912)	112,891
– Նվիրատվություններ	9	1,169,771	552,078
– Վճարված այլ հատուցումներ		17,806	29,005
– Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	9	220,442	894,493
Ճշգրտված EBITDA՝ ըստ ՖՀՄՍ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվությունների		32,878,669	35,860,862

Ընկերության 2023թ. EBITDA-ն նվազել է 2022թ. համեմատ, ինչը պայմանավորված է Ընկերության գնված և վաճառված էլեկտրաէներգիայի փաստացի և գնահատված արժեքների միջև տարբերությամբ: Այս տարբերությունը ենթակա է հատուցման, ՀԾԿՀ-ի կողմից սահմանված մեթոդաբանության համաձայն, լիցենզավորված անձի պահանջվող եկամուտը և սակագնային մարժան հաշվարկելու համար:

6. Հասույթ

(ա) Հասույթի ուղղություններ

Ընկերությունը հասույթը հիմնականում ստանում է էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումից և վաճառքից: Հասույթի այլ աղբյուրները ներառում են էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներից և էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունից ստացվող եկամուտը:

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Հասույթ էլեկտրաէներգիայի վաճառքից	201,656,222	239,947,810
Այլ հասույթ		
Հասույթ էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունից	3,843,314	861,720
Հասույթ էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներից	3,625,841	2,647,092
Ընդամենը հասույթ բաժանորդների հետ պայմանագրերից	209,125,377	243,456,622

2023թ-ին բաժանորդների հետ պայմանագրերից ստացված հասույթի նվազումը 2022թ. համադրելի ժամանակաշրջանի համեմատությամբ հիմնականում պայմանավորված է վաճառված էլեկտրաէներգիայի ծավալի մոտ 19.1% նվազումով (2022թ-ին՝ 2.3% աճով), ինչը մասամբ հատուցվել է վաճառված էլեկտրաէներգիայի միջին սակագների մոտ 2.3% աճով (2022թ-ին՝ 9.7%):

(բ) Բաժանորդների հետ պայմանագրերից հասույթի մանրամասնեցում

Ստորև բերվող աղյուսակում բաժանորդների հետ պայմանագրերից հասույթը ներկայացված է ըստ հիմնական աշխարհագրական շրջանների, արտադրանքի և ծառայությունների հիմնական տեսակների, բաժանորդների տեսակների և հասույթի ճանաչման ժամկետների:

Դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար հազ. դրամ	Իրավաբանական անձիք		Բնակչություն		Ընդամենը	
	2023թ.	2022թ.	2023թ.	2022թ.	2023թ.	2022թ.
Էլեկտրաէներգիայի վաճառքի հիմնական աշխարհագրական շրջաններ						
Երևան	55,054,657	67,402,906	40,777,491	40,985,239	95,832,148	108,388,145
Կոտայք	10,905,653	11,489,473	9,862,830	9,212,884	20,768,483	20,702,357
Արմավիր	8,012,336	8,502,868	8,609,058	7,942,733	16,621,394	16,445,601
Սյունիք	8,117,427	24,293,046	8,108,652	3,251,180	16,226,079	27,544,226
Արարատ	10,294,886	16,193,216	3,157,585	8,377,375	13,452,471	24,570,591
Լոռի	4,377,342	6,517,159	4,676,114	4,628,520	9,053,456	11,145,679
Շիրակ	3,622,760	3,935,026	4,256,810	4,156,570	7,879,570	8,091,596
Գեղարքունիք	3,138,147	3,265,022	3,454,783	3,429,790	6,592,930	6,694,812
Արագածոտն	3,239,864	3,359,138	3,107,584	3,024,269	6,347,448	6,383,407
Տավուշ	2,800,494	2,951,117	2,414,148	2,323,144	5,214,642	5,274,261
Վայոց Ձոր	1,240,586	1,262,790	1,133,691	1,126,716	2,374,277	2,389,506
Այլ	1,174,388	2,316,337	118,936	1,292	1,293,324	2,317,629
	111,978,540	151,488,098	89,677,682	88,459,712	201,656,222	239,947,810
Ծառայությունների հիմնական տեսակները						
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	111,978,540	151,488,098	89,677,682	88,459,712	201,656,222	239,947,810
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայություն	3,843,314	861,720	-	-	3,843,314	861,720
Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ	1,523,268	1,334,534	2,102,574	1,312,558	3,625,841	2,647,092
	117,345,122	153,684,352	91,780,255	89,772,270	209,125,377	243,456,622
Հասույթի ճանաչման ժամկետներ						
Ժամանակի ընթացքում փոխանցված արտադրանք և ծառայություններ	117,345,121	153,684,352	91,780,256	89,772,270	209,125,377	243,456,622
Հասույթ բաժանորդների հետ պայմանագրերից	117,345,121	153,684,352	91,780,256	89,772,270	209,125,377	243,456,622

(գ) Պայմանագրերի գծով մնացորդներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն բաժանորդների հետ պայմանագրերի գծով դերիտորական պարտքերի և պայմանագրի գծով պարտավորությունների վերաբերյալ:

հազ. դրամ	Ծնթգ.	31 դեկտեմբերի 2023թ.	31 դեկտեմբերի 2022թ.
«Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքերի» կազմում ներառված դերիտորական պարտքեր	15	23,397,170	27,643,815
Պայմանագրի գծով պարտավորություններ	21	(13,275,282)	(4,853,060)

Պայմանագրի գծով պարտավորությունները վերաբերում են էլեկտրական ցանցին միացնելու համար բաժանորդներից ստացված 12,585,511 հազար դրամ գումարով կանխավճարներին (2022թ-ին՝ 4,343,467 հազար դրամ), որոնց գծով հասույթը ճանաչվում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարման պայմանագրի ժամկետի ընթացքում, և էլեկտրաէներգիայի մատակարարման համար բաժանորդներից ստացված 689,771 հազար դրամ գումարով կանխավճարներին (2022թ-ին՝ 509,593 հազար դրամ):

Ժամանակաշրջանի սկզբում պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում ճանաչված 3,625,841 հազար դրամ գումարը ճանաչվել է որպես հասույթ 2023թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար:

Չի տրամադրվել տեղեկատվություն 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այն չկատարված կատարման պարտականությունների վերաբերյալ, որոնց սկզբնապես ակնկալվող տևողությունը կազմում է մեկ տարի կամ պակաս, ինչպես թույլատրվում է ՖՀՄՍ 15-ով:

(դ) Կատարման պարտականություններ և հասույթի ճանաչման քաղաքականություն

Հասույթը չափվում է բաժանորդի հետ պայմանագրում սահմանված հատուցման հիման վրա: Ընկերությունը ճանաչում է հասույթը, երբ բաժանորդին է փոխանցում ապրանքի կամ ծառայության նկատմամբ հսկողությունը:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն բաժանորդների հետ պայմանագրերի կատարման պարտականությունների բնույթի և կատարման ժամկետների, այդ թվում՝ վճարման նշանակալի պայմանների և հասույթի ճանաչման համապատասխան քաղաքականության վերաբերյալ:

Ծառայության տեսակը	Կատարման պարտականությունների բնույթը և կատարման ժամկետները, ներառյալ վճարման նշանակալի պայմանները	Հասույթի ճանաչման քաղաքականություն
Էլեկտրա-էներգիայի վաճառք	Ընկերությունը պարտավորվում է բաժանորդներին մատակարարել էլեկտրաէներգիա, և ծախսած էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարները որոշվում են բաժանորդի կողմից ամսվա ընթացքում սպառած էլեկտրաէներգիայի քանակության հիման վրա: Բաժանորդների վճարման պայմանները սահմանված են ոլորտը կարգավորող մարմնի՝ ՀԾԿՀ-ի կողմից սահմանված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ/մեծածախ շուկայի առևտրային կանոններով, համաձայն որոնց Ընկերությունը պետք է բաժանորդներին տրամադրի սպառման վերաբերյալ տեղեկատվությունը (սպառված քանակությունն ամսական կտրվածքով և վճարման ենթակա ընդհանուր գումարը): Սպառված էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարումը պետք է կատարվի մինչև 7 օր ժամկետում: Չեղչեր չեն տրամադրվում:	Բաժանորդները միաժամանակ ստանում և սպառում են էլեկտրաէներգիայի մատակարարման օգուտները՝ էլեկտրաէներգիայի մատակարարմանը զուգահեռ, և Ընկերությունը ծառայության նկատմամբ հսկողությունը փոխանցում է ժամանակի ընթացքում, այդ իսկ պատճառով, իր կատարման պարտականությունը կատարում է և հասույթը ճանաչում է ժամանակի ընթացքում: Փոփոխուն հատուցումը, որն իրենից ներկայացնում է սպառված էլեկտրաէներգիայի քանակության և գործող սակագների արտադրյալը, որոշվում է յուրաքանչյուր օրացուցային ամսվա վերջում վերցված հաշվիչների ցուցմունքների հիման վրա:

Ծառայության տեսակը	Կատարման պարտականությունների բնույթը և կատարման ժամկետները, ներառյալ վճարման նշանակալի պայմանները	Հասույթի ճանաչման քաղաքականություն
Էլեկտրական ցանցին միացում	Ընկերությունն իրականացնում է բաժանորդներին էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ: Վճարման պայմանները սահմանված են ոլորտը կարգավորող մարմնի՝ ՀԾԿՀ-ի կողմից սահմանված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոններով, համաձայն որոնց միացման վճարի 50%-ը վճարվում է որպես կանխավճար, իսկ մնացած մասը վճարվում է միացման աշխատանքներն ավարտելուց հետո: Յուրաքանչյուր նախագծի տևողությունը կախված է ցանցի լարվածությունից և չի գերազանցում 290 օրը՝ Կարգավորող մարմնի կողմից սահմանված առավելագույն ժամկետը:	Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների ընթացքում բաժանորդներին ապրանքների կամ ծառայությունների փոխանցում տեղի չի ունենում, այդ իսկ պատճառով, դրանք դիտարկվում են որպես պայմանագրի կնքման հետ կապված գործողություններ: Այսպիսով, հասույթը ճանաչվում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարման պայմանագրի ժամկետի ընթացքում: Ստացված կանխավճարները ներառվում են պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում:
Էլեկտրա-էներգիայի հաղորդման ծառայություն	Ընկերությունն իրականացնում է արտադրող կայաններից սպառողներին էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայություն: Ծառայության մատուցման սակագները սահմանվում են ոլորտի կարգավորող մարմնի՝ ՀԾԿՀ-ի կողմից: Վճարման պայմանները սահմանված են ոլորտը կարգավորող մարմնի՝ ՀԾԿՀ-ի կողմից սահմանված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոններով, համաձայն որոնց Ընկերությունը պետք է հաճախորդներին տրամադրի սպառման վերաբերյալ տեղեկատվությունը (սպառված քանակությունն ամսական կտրվածքով և վճարման ենթակա ընդհանուր գումարը): Սպառված էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարումը պետք է կատարվի մինչև 3 օր ժամկետում: Չեղչեր չեն տրամադրվում:	Բաժանորդները միաժամանակ ստանում և սպառում են էլեկտրաէներգիայի հաղորդման օգուտները՝ էլեկտրաէներգիայի հաղորդմանը զուգահեռ, և Ընկերությունը ծառայության նկատմամբ հսկողությունը փոխանցում է ժամանակի ընթացքում, այդ իսկ պատճառով, իր կատարման պարտականությունը կատարում է և հասույթը ճանաչում է ժամանակի ընթացքում: Փոփոխուն հատուցումը, որն իրենից ներկայացնում է սպառված էլեկտրաէներգիայի քանակության և գործող սակագների արտադրյալը, որոշվում է յուրաքանչյուր օրացուցային ամսվա վերջում վերցված հաշվիչների ցուցմունքների հիման վրա:

7. Գնված էլեկտրաէներգիա

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Էլեկտրաէներգիա բաշխման համար	94,250,097	127,005,571
Հասանելի հզորություն	39,363,208	42,582,153
	133,613,305	169,587,724

Հասանելի հզորությունն իրենից ներկայացնում է կարճ ժամանակահատվածում էլեկտրաէներգիայի պահանջարկը բավարարելու համար պահանջվող արտադրական հզորությունը:

8. Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարներ

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայություն	12,678,844	10,715,511

Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարները սահմանվում են տարեկան կտրվածքով ՀԾԿՀ-ի կողմից:

9. Այլ ծախսեր

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման և այլ ծառայություններ	1,316,124	1,092,676
Նվիրատվություններ	1,169,771	552,078
Հավաքագրման համար գանձումներ և բանկային վճարներ	863,825	845,515
Հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի	669,917	299,880
Ներկայացուցչական ծախսեր	567,805	33,802
Աշխատակիցների այլ հատուցումներ	338,587	335,089
Վարձակալության գծով ծախսեր	328,264	284,280
Կապի ծառայություն	278,486	262,479
Անվտանգության ծառայություն	241,482	231,442
Մասնագիտական ծառայություններ	228,034	276,151
Տրանսպորտային ծախսեր	223,450	191,603
Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	220,442	894,493
Տույժեր և տուգանքներ	191,686	222,315
Գովազդի ծախսեր	142,886	133,795
Գործուղման ծախսեր	73,349	84,870
Ֆինանսական հաշվետվությունների միջանկյալ դիտարկման վճար	45,000	42,780
Այլ	394,780	515,348
	7,293,888	6,298,596

10. Զուտ ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ	29,779	15,461
Զուտ (կորուստ)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	-	23,526,379
Ֆինանսական եկամուտ	29,779	23,541,840
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ – տոկոսային ծախս	(10,360,479)	(7,150,382)
Այլ ֆինանսական ծախսեր	(180,399)	(236,466)
Զուտ կորուստ փոխարժեքային տարբերություններից	(3,490,944)	-
Ֆինանսական ծախսեր	(14,031,822)	(7,386,848)
Ծախսերից կամ վնասում ճանաչված օգուտ ֆինանսական (ծախսեր)/եկամուտ	(14,002,043)	16,154,992

11. Շահութահարկ

(ա) Շահութաբաժին կամ վնասում ճանաչված գումարներ

Ընկերությունը շահութահարկը վճարում է 18% դրույքաչափով (2022թ-ին՝ 20%):

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս		
Ընթացիկ տարի	-	-
Հետաձգված հարկի գծով ծախս		
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	1,315,113	1,922,154
Ընդամենը ծախս շահութահարկի գծով	1,315,113	1,922,154

Հարկի արդյունավետ դրույքաչափի համադրում

	2023թ.		2022թ.	
	հազ. դրամ	%	հազ. դրամ	%
Շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը	1,822,872	100	35,470,381	100
Շահութահարկ՝ հաշվարկված հարկի կիրառելի դրույքաչափով	328,118	18	6,384,667	18
Չնվազեցվող ծախսեր/(չհարկվող եկամուտ)*	986,995	54	(4,462,513)	(13)
	1,315,113	72	1,922,154	5

* Չնվազեցվող ծախսեր/չհարկվող եկամուտը հիմնականում ներառում են զուտ օգուտը և կորուստը փոխարժեքային տարբերություններից, որոնք համարվում է չնվազեցվող ծախսեր/չհարկվող եկամուտ ՀՀ հարկային օրենսդրության համաձայն:

(բ) Ծանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները վերագրելի են հետևյալ հոդվածներին՝

հազ. դրամ	Ակտիվներ		Պարտավորություններ		Զուտ	
	2023թ.	2022թ.	2023թ.	2022թ.	2023թ.	2022թ.
Հիմնական միջոցներ	-	-	18,271,864	17,871,757	18,271,864	17,871,757
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	-	-	495,979	349,233	495,979	349,233
Ոչ նյութական ակտիվներ	(65,768)	(95,425)	-	-	(65,768)	(95,425)
Պաշարներ	-	-	221,092	373,443	221,092	373,443
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	(922,162)	(1,284,538)	-	-	(922,162)	(1,284,538)
Այլ ակտիվներ	(12,546)	(12,195)	-	-	(12,546)	(12,195)
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	(528,267)	(478,071)	-	-	(528,267)	(478,071)
Վարկեր և փոխառություններ	-	-	100,343	142,858	100,343	142,858
Թողարկված պարտատոմսեր	-	-	23,012	-	23,012	-
Հաջորդ ժամանակաշրջան փոխանցված հարկային վնաս	(2,902,474)	(3,657,768)	-	-	(2,902,474)	(3,657,768)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	(558,846)	(402,180)	-	-	(558,846)	(402,180)
Զուտ հարկային (ակտիվներ)/ պարտավորություններ	(4,990,063)	(5,930,177)	19,112,290	18,737,291	14,122,227	12,807,114

(գ) Հետաձգված հարկի մնացորդների փոփոխություններ

Հետաձգված հարկի մնացորդների բոլոր փոփոխությունները ճանաչվում են շահութաբաժին կամ վնասում:

12. Հիմնական միջոցներ

հազ. դրամ	Հոդ, շենքեր և շինություններ	Էլեկտրաէներ- գիայի հաղորդման սարքավորումներ	Սարքավո- րումներ	Փոխադրա- միջոցներ	Անավարտ շինարարություն	Համակարգչային սարքավորումներ, տնտեսական գույք	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	42,708,730	261,322,655	217,061,510	10,830,634	8,108,755	35,591,736	575,624,020
Ավելացումներ	20,940	-	41,268	-	26,870,172	122,965	27,055,345
Տեղափոխումներ	1,175,302	14,976,113	7,100,169	75,822	(25,841,595)	2,514,189	-
Օտարումներ	(110,258)	(232,484)	(1,640,946)	(29,185)	-	(1,144,319)	(3,157,192)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	43,794,714	276,066,284	222,562,001	10,877,271	9,137,332	37,084,571	599,522,173
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2023թ.	43,794,714	276,066,284	222,562,001	10,877,271	9,137,332	37,084,571	599,522,173
Ավելացումներ	100	-	-	-	33,457,087	392,427	33,849,614
Տեղափոխումներ	1,813,309	19,307,981	9,658,918	321,629	(34,286,684)	3,184,847	-
Օտարումներ	(2,584)	(99,215)	(1,857,663)	-	-	(73,883)	(2,033,345)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	45,605,539	295,275,050	230,363,256	11,198,900	8,307,735	40,587,962	631,338,442
Մաշվածություն							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	(25,967,868)	(177,612,328)	(135,301,362)	(5,884,997)	(33,145)	(9,184,054)	(353,983,754)
Տեղափոխումներ	(2,883)	(620)	3,264	-	-	239	-
Տարվա մաշվածություն	(728,740)	(6,757,181)	(4,765,901)	(970,336)	-	(1,610,580)	(14,832,738)
Օտարումներ	42,625	131,957	1,314,199	16,018	7,479	801,448	2,313,726
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	(26,656,866)	(184,238,172)	(138,749,800)	(6,839,315)	(25,666)	(9,992,947)	(366,502,766)
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2023թ.	(26,656,866)	(184,238,172)	(138,749,800)	(6,839,315)	(25,666)	(9,992,947)	(366,502,766)
Տեղափոխումներ	(23)	92	(155)	-	-	86	-
Տարվա մաշվածություն	(758,744)	(7,255,023)	(4,999,004)	(943,910)	-	(1,721,732)	(15,678,413)
Օտարումներ	1,603	71,561	1,725,970	-	1,103	36,561	1,836,798
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	(27,414,030)	(191,421,542)	(142,022,989)	(7,783,225)	(24,563)	(11,678,032)	(380,344,381)
Հաշվեկշռային արժեք							
Առ 1 հունվարի 2022թ.	16,740,862	83,710,327	81,760,148	4,945,637	8,075,610	26,407,682	221,640,266
Առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	17,137,848	91,828,112	83,812,201	4,037,956	9,111,666	27,091,624	233,019,407
Առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	18,191,509	103,853,508	88,340,267	3,415,675	8,283,172	28,909,930	250,994,061

(ա) Ապահովություն

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 7,424,997 հազար դրամ (2022թ-ին՝ 7,919,915 հազար դրամ) հաշվեկշռային արժեքով հիմնական միջոցները գրավադրված են ՀՀ կառավարությունից ստացված վարկերի դիմաց (Ծանոթագրություն 19):

13. Պաշարներ

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Գործառնական պաշարներ	10,712,637	10,645,649
Շինարարական նյութեր և պահեստամասեր	436,769	369,795
Այլ	430,524	388,452
	11,579,930	11,403,896

14. Կանխավճարներ

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Ոչ ընթացիկ		
Կանխավճար նախագծման ծառայությունների և շինարարական աշխատանքների համար	5,128,019	6,866,824
	5,128,019	6,866,824
Ընթացիկ		
Կանխավճար նախագծման ծառայությունների և շինարարական աշխատանքների համար	1,793,844	1,105,911
Այլ	-	5,038
	1,793,844	1,110,949

15. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Իրավաբանական անձիք	14,876,932	18,908,966
Բնակչություն	12,867,272	13,073,492
Այլ դեբիտորական պարտքեր	4,349,654	1,994,407
Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստ	(4,347,035)	(4,338,648)
Այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստ	(570,120)	(573,809)
Փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի դասում ներառված առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի	27,176,703	29,064,408
Ստացվելիք այլ հարկեր	23,750	19,813
Ստացվելիք ԱԱՀ	353,237	120,315
Տրված կանխավճարներ	1,088,294	684,147
Ընդամենը առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	28,641,984	29,888,683

16. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Բանկային հաշիվների մնացորդներ (ընթացիկ հաշիվներ)	6,963,687	5,374,903
Կանխիկը ճանապարհին	718,795	468,412
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում	7,682,482	5,843,315

Տոկոսադրույքային ռիսկին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը և ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայնության վերլուծությունը ներկայացված են Ծանոթագրություն 23-ում:

17. Կապիտալ և պահուստներ

(ա) Բաժնետիրական կապիտալ

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հայտարարված, թողարկված և ամբողջությամբ վճարված բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է 246,423 սովորական բաժնետոմսից՝ 83,900 դրամ անվանական արժեքով (2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 246,423 բաժնետոմսից՝ 75,700 դրամ անվանական արժեքով):

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ստանալ ժամանակ առ ժամանակ հայտարարվող շահաբաժինները և քվեարկել Ընկերության բաժնետերերի ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով: Բոլոր սովորական բաժնետոմսերը տալիս են հավասար իրավունքներ Ընկերության մնացորդային ակտիվների նկատմամբ:

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության բաժնետիրական կապիտալում 100% բաժնեմասը (2022թ-ին՝ 100%) գրավադրված է միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված վարկերի դիմաց (Ծանոթագրություն 19):

(բ) Ծախսեր

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ Ընկերության բաշխման ենթակա պահուստները սահմանափակվում են Ընկերության ՖՀՄ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվություններում գրանցված չբաշխված շահույթի մնացորդով: 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության կողմից ծախսերից չեն հայտարարվել (2022թ-ին ծախսերից չէին հայտարարվել):

(գ) Լրացուցիչ կապիտալ

Լրացուցիչ կապիտալը վերաբերում է հետևյալին.

- 7,207,484 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին հարկերի և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների հետ կապված պետական բյուջե վճարվելիք գումարների ապահովման արդյունքում,
- 824,310 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին ՀՀ կառավարությունից ստացված օգուտների (տարբեր կրեդիտորական պարտքեր հաշվանցելու իրավունքի) հետ կապված,
- 31,239,613 հազար դրամ գումարով հատկացում՝ 2002թ-ին Էլեկտրաէներգիա բաշխող չորս պետական տարածաշրջանային ընկերությունների դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը փոխանցելիս,
- 7,513,477 հազար դրամ և 200,449 հազար դրամ գումարով հատկացումներ համապատասխանաբար 2015թ-ին և 2014թ-ին սկզբնապես իրական արժեքով ճանաչված կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունների հետ կապված,
- 3,343,323 հազար դրամ և 3,695,983 հազար դրամ գումարով բաշխումներ կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունների համապատասխանաբար 2017թ-ի և 2016թ-ին վաղաժամ մարման հետ կապված:

18. Կապիտալի կառավարում

Ընկերությունը չունի կապիտալի կառավարման ձևակերպված քաղաքականություն, սակայն ղեկավարությունը ձգտում է ապահովել կապիտալի բավարար բազա՝ Ընկերության գործառնական և ռազմավարական պահանջները բավարարելու համար: Դա իրագործվում է դրամական միջոցների արդյունավետ կառավարման, Ընկերության հասույթի և շահույթի շարունակական հսկողության և հիմնականում վարկերի ու փոխառությունների միջոցով ֆինանսավորվող երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի միջոցով: Ձեռնարկելով այս քայլերն Ընկերությունը նպատակ ունի կայունացնել շահույթի աճը:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ:

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Ընդամենը պարտավորություններ	178,073,944	159,981,656
Հանած՝ դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները	7,682,482	5,843,315
Զուտ պարտքը	170,391,462	154,138,341
Ընդամենը սեփական կապիտալ	130,734,616	130,226,857
Զուտ պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը առ 31-ը դեկտեմբերի	1.30	1.18

Տարվա ընթացքում կապիտալի կառավարման նկատմամբ կիրառվող Ընկերության մոտեցումը չի փոփոխվել:

Ընկերության կապիտալի նկատմամբ կիրառելի չեն արտաքին մարմինների պահանջներ:

19. Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող Ընկերության տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների վերաբերյալ: Տոկոսադրույքային, արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 23-ում:

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	55,547,040	75,903,814
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	15,954,184	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	5,119,946	-
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	2,064,111	2,523,334
	78,685,281	78,427,148
Ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	10,600,935	15,817,852
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	4,732,344	7,061,086
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	11,229,686	3,604,327
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	584,349	617,122
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513
	27,151,827	27,104,900
Ընդամենը տոկոսակիր պարտավորություններ	105,837,108	105,532,048

(ա) Պայմանները և մարման ժամանակացույցը

Ստորև ներկայացված են վարկերի և փոխառություններ համար գործող պայմանները և մարման ժամկետները:

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ. տոկոսադր.	Մարման տարի	31 դեկտեմբերի 2023թ.		31 դեկտեմբերի 2022թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	ՀՀ դրամ	9.90%	2024	2,003,255	2,003,255	-	-
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	ՀՀ դրամ	9.99%	2023	-	-	603,992	603,992
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	ՀՀ դրամ	9.99%	2024	1,482,343	1,482,343	1,227	1,227
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	Եվրո	5.00%	2023	-	-	4,204,053	4,204,053
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	Եվրո	5.50%	2025	6,275,324	6,275,324	-	-
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	ԱՄՆ	5.50%	2024	1,215,298	1,215,298	1,180,952	1,180,952
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	դոլար	5.95%	2023	-	-	754,547	754,547
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	դոլար	6.75%	2024	25,846	25,846	1,496,918	1,496,918
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	դոլար	9.00%	2026	9,684,462	9,684,462	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ՀՀ դրամ	9.90%	2024	1,501,221	1,501,221	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ՀՀ դրամ	14.00%	2024-2026	1,928,353	1,928,353	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	5.00%	2024	2,583,987	2,583,987	2,423,375	2,423,375
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ	7.75%	2025	3,444,149	3,444,149	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	դոլար	7.95%	2024	6,891,922	6,891,922	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	ՀՀ դրամ	1.00%	Ցպահանջ	4,513	4,513	4,513	4,513
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	Յեն	1.80%	2024-2029	2,904,968	2,436,297	3,587,129	2,913,351
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	Յեն	1.80%	2024-2039	318,763	212,163	357,001	227,105
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	Euribor+ 4.05%	2024-2026	2,562,598	2,539,741	6,666,644	6,610,025
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	Euribor+ 4.05%	2024-2027	2,992,420	2,977,045	4,017,646	3,993,325
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ	SOFR+ 3.85%	2023-2031	26,808,484	26,546,769	27,779,881	27,465,662
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	դոլար	SOFR+ 3.85%	2024-2031	13,404,266	13,297,332	13,889,932	13,761,560
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	դոլար	SOFR+3.911 61%	2024-2030	18,114,754	17,977,365	23,811,326	23,638,941
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	դոլար	SOFR+ 4.05%	2024	-	-	5,953,979	5,921,482
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	դոլար	SOFR+ 4.05%	2024-2025	-	-	5,953,979	5,930,378
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	դոլար	SOFR+ 4.05%	2024-2027	2,847,081	2,809,723	4,465,485	4,400,642
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ				106,994,007	105,837,108	107,152,580	105,532,048

Միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված գրավով ապահովված վարկերի դիմաց գրավադրված է Ընկերության բաժնետոմսերի 100%-ը (տես Ծանոթագրություն 17):

ՀՀ կառավարությունից ստացված գրավով ապահովված վարկերի դիմաց գրավադրված են 7,424,997 հազար դրամ գումարով հիմնական միջոցները (2022թ-ին՝ 7,919,915 հազար դրամ) (տես Ծանոթագրություն 12 (ա)):

(բ) Պարտավորությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի փոփոխությունների համադրում

	Պարտավորություններ		Ընդամենը
	Վարկեր և փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	
հազ. դրամ			
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2023թ.	105,532,048	2,234,331	107,766,379
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված			
Մուտքեր փոխառություններից	164,479,186	-	164,479,186
Փոխառությունների մարում	(168,121,801)	-	(168,121,801)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների դիմաց վճարումներ	-	(108,634)	(108,634)
Վճարված տոկոսներ	(9,607,824)	(294,103)	(9,901,927)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	(13,250,439)	(402,737)	(13,653,176)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	3,602,188	-	3,602,188
Այլ փոփոխություններ			
<i>Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ</i>			
Տոկոսային ծախս	9,991,397	294,103	10,285,500
Այլ փոփոխություններ	(38,086)	979,001	940,915
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	9,953,311	1,273,104	11,226,415
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	105,837,108	3,104,698	108,941,806

	Պարտավորություններ		Ընդամենը
	Վարկեր և փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	
հազ. դրամ			
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	130,646,116	2,332,558	132,978,674
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված			
Մուտքեր փոխառություններից	91,246,898	-	91,246,898
Փոխառությունների մարում	(92,651,992)	-	(92,651,992)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների դիմաց վճարումներ	-	(98,227)	(98,227)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	(1,405,094)	(98,227)	(1,503,321)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	(24,584,690)	-	(24,584,690)
Այլ փոփոխություններ			
<i>Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ</i>			
Տոկոսային ծախս	6,945,352	205,030	7,150,382
Վճարված տոկոսներ	(6,069,636)	(205,030)	(6,274,666)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	875,716	-	875,716
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	105,532,048	2,234,331	107,766,379

20. Պետական շնորհներ

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Ոչ ընթացիկ		
Օգուտ ՀՀ կառավարությունից ցածր տոկոսադրույքով ստացված վարկից	2,542,451	2,846,320
Այլ	173,656	102,104
	2,716,107	2,948,424
Ընթացիկ		
Օգուտ ՀՀ կառավարությունից ցածր տոկոսադրույքով ստացված վարկից	238,788	238,789
Այլ	5,358	5,358
	244,146	244,147
Ընդամենը պետական շնորհներ	2,960,253	3,192,571

21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Ոչ ընթացիկ		
Կրեդիտորական պարտքեր գնված հիմնական միջոցների գծով	1,483	7,987
	1,483	7,987
Ընթացիկ		
Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	15,848,349	21,659,665
Բաժանորդներից ստացված կանխավճարներ	13,275,282	4,853,060
Կրեդիտորական պարտքեր գնված հիմնական միջոցների գծով	3,781,835	6,222,707
Աշխատավարձ	1,840,244	1,694,980
Արձակուրդի պահուստ	1,034,757	1,076,875
Վճարվելիք այլ հարկեր	557,871	502,099
Այլ	232,898	198,219
	36,571,236	36,207,605
Ընդամենը առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	36,572,719	36,215,592

Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերի հետ կապված արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 23-ում:

22. Թողարկված պարտատոմսեր

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանական տոկոսադրույք	Մարման տարի	31 դեկտեմբերի 2023թ.	31 դեկտեմբերի 2022թ.
Թողարկված ՀՀ պարտատոմսեր	ՀՀ դրամ	11.40%	2026	15,476,939	-

2023թ. դեկտեմբերի 11-ին Ընկերությունը թողարկել է ՀՀ դրամով արտահայտված 32,000,000 հազար դրամ անվանական արժեքով պարտքային արժեթղթեր, որոնք կտեղաբաշխվեն մինչև 2024թ. փետրվարի 9-ը կամ վերջին պարտատոմսի վաճառքի ամսաթիվը: Պարտքային արժեթղթերը թողարկվել են 36 ամիս մարման ժամկետով և 11.4% արժեկտրոնային տոկոսադրույքով: Ընկերությունը 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ տեղաբաշխել է 15,503,100 հազար դրամ գումարով պարտատոմսեր:

Պարտավորությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի փոփոխությունների համադրում

հազ. դրամ	Թողարկված պարտատոմսեր
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2023թ.	-
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	
Մուտքեր թողարկված պարտքային արժեթղթերից	15,519,465
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	15,519,465
Այլ փոփոխություններ	
Տոկոսային ծախս	79,444
Վճարված տոկոսներ	-
Այլ փոփոխություններ	(121,970)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	(42,526)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2023թ.	15,476,939

23. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում

(ա) Հաշվապահական հաշվառման դասակարգումներ և ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Բոլոր ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքը մոտավորապես համապատասխանում է վերջիններիս հաշվեկշռային արժեքին:

(բ) Իրական արժեքի չափում

Իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ

Տեսակը	Գնահատման մեթոդը	Նշանակալի ոչ դիտելի ելակետային տվյալները
Ֆինանսական ակտիվներ	Չեղջված դրամական հոսքերի մեթոդ	Կիրառելի չեն
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ*	Չեղջված դրամական հոսքերի մեթոդ	Կիրառելի չեն

* Այլ ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են վարկերը և փոխառությունները, թողարկված պարտատոմսերը, առևտրական կրեդիտորական պարտքերը և վարձակալության գծով պարտավորությունները (2022թ-ին ներառում էին վարկերը և փոխառությունները, առևտրական կրեդիտորական պարտքերը և վարձակալության գծով պարտավորությունները):

(գ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում

Ֆինանսական գործիքներն օգտագործելիս Ընկերությունը ենթարկվում է հետևյալ ռիսկերին.

- պարտքային ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 23 (գ) (ii)),
- իրացվելիության ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 23 (գ) (iii)),
- շուկայական ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 23 (գ) (iv)):

(ի) Ռիսկերի կառավարման հիմունքներ

Ղեկավարությունը պատասխանատու է Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգի կազմակերպման և հսկողության համար: Ղեկավարությունը կանոնավոր կերպով հաշվետվություններ է ներկայացնում Տնօրենների խորհրդին իր աշխատանքի վերաբերյալ:

Ընկերության ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել և վերլուծել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Ընկերությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողության մեխանիզմներ, ինչպես նաև հսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը սահմանված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների և Ընկերության գործունեության փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Դասընթացների և կառավարման ստանդարտների և ընթացակարգերի միջոցով Ընկերությունը նպատակ ունի ստեղծել հսկողության կանոնակարգված և գործող համակարգ, որտեղ բոլոր աշխատակիցները հստակ պատկերացում ունեն իրենց դերերի և պարտականությունների մասին:

(ii) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական կորուստ կրելու ռիսկն է, երբ բաժանորդը կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմը չի կատարում իր պայմանագրային պարտականությունները: Պարտքային ռիսկն առաջանում է հիմնականում բաժանորդներից ստացվելիք դեբիտորական պարտքերի հետ կապված:

Ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին:

Ստորև ներկայացված են շահույթում կամ վնասում ֆինանսական ակտիվների գծով ճանաչված արժեզրկումից կորուստները:

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Բաժանորդների հետ պայմանագրերից առաջացած առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստ/արժեզրկումից կորստի հակադարձում	(8,387)	(51,353)
Այլ առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորստի հակադարձում/(արժեզրկումից կորուստ)	3,689	(61,538)
Դուրսգրված առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի վերականգնում	16,610	-
	11,912	(112,891)

Առևտրական դեբիտորական պարտքեր

Պարտքային ռիսկին Ընկերության ենթարկվածությունը հիմնականում կախված է յուրաքանչյուր բաժանորդի բնութագրերից: Ընկերությունում չի գործում ձևակերպված քաղաքականություն, որը կպահանջեր վերլուծել յուրաքանչյուր նոր բաժանորդի վճարունակությունը: Ընկերությունը չի պահանջում գրավ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով, ինչպես նաև չի պահանջում կանխավճար վաճառքից առաջ: Ընկերությունը սովորաբար դադարեցնում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը բաժանորդի կողմից վճարումներ չկատարելու դեպքում:

Պարտքային ռիսկը վերահսկելիս բաժանորդները խմբավորվում են ըստ իրենց պարտքային ռիսկի բնութագրերի՝ ըստ բնակչություն կամ իրավաբանական անձ դասակարգման և պարտքերի ժամկետայնության և վերլուծվում են ժամկետանց վճարումների տեսանկյունից:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի հետ կապված պարտքային ռիսկին իր ենթարկվածությունը սահմանափակելու համար Ընկերությունը ֆիզիկական և իրավաբանական անձ հանդիսացող բաժանորդների համար վճարման առավելագույն ժամկետ է սահմանել մեկ ամիսը:

Ստորև ներկայացված է դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունն առևտրական դեբիտորական պարտքերի հետ կապված՝ ըստ պայմանագրային կողմերի տեսակների:

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2023թ.	2022թ.
Բնակչություն	11,495,427	15,572,035
Իրավաբանական անձիք	11,901,743	12,071,775
	23,397,170	27,643,810

Ընկերության բաժանորդներից ոչ մեկը չունի արտաքին պարտքային վարկանիշ: Ընկերության բաժանորդների մեծամասնությունը համագործակցում է Ընկերության հետ ավելի քան 16 տարի:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատում բաժանորդների համար

Ընկերությունն օգտագործում է պահուստավորման մատրից բոլոր բաժանորդներից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելու համար, որը ներառում է մեծ թվով փոքր գումարով մնացորդներ:

Կորստի մակարդակը հաշվարկվում է «roll rate» մեթոդով, որը հիմնված է այն հավանականության վրա, որ դեբիտորական պարտքը կանցնի ժամկետանցությունից մինչև դուրս գրումը հաջորդական փուլերով: «Roll rate»-երը հաշվարկվում են առանձին հիմունքով տարբեր սեգմենտներում պարտքային ռիսկին ենթարկվածության համար՝ հիմք ընդունելով պարտքային ռիսկի ընդհանուր բնութագիրը՝ բաժանորդի տեսակը (իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձ):

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է տեղեկատվություն 2023թ. և 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և բաժանորդներից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ:

31 դեկտեմբերի 2023թ.	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
հազ. դրամ				
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.4%	22,478,772	82,478	Ոչ
1-30 օր ժամկետանց	6.8%	309,017	21,069	Ոչ
31-90 օր ժամկետանց	10.9%	222,674	24,335	Ոչ
91-180 օր ժամկետանց	20.0%	153,210	30,666	Այո
181-365 օր ժամկետանց	48.5%	185,658	90,070	Այո
Ավելի քան 365 օր ժամկետանց	93.3%	4,394,873	4,098,417	Այո
		27,744,204	4,347,035	

31 դեկտեմբերի 2022թ.	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
հազ. դրամ				
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.4%	26,188,427	108,005	Ոչ
1-30 օր ժամկետանց	5.9%	440,689	25,798	Ոչ
31-90 օր ժամկետանց	6.1%	508,974	31,295	Ոչ
91-180 օր ժամկետանց	23.5%	176,384	41,506	Այո
181-365 օր ժամկետանց	48.6%	508,077	246,732	Այո
Ավելի քան 365 օր ժամկետանց	93.4%	4,159,907	3,885,312	Այո
		31,982,458	4,338,648	

Կորստի մակարդակները հաշվարկվում են փաստացի պարտքային կորուստ կրելու վերջին երեք տարիների փորձի հիման վրա: Հաշվի առնելով առևտրական դեբիտորական պարտքերի մնացորդների կարճաժամկետ բնույթը (մինչև 30 օր), Ընկերությունը չի ներառում ապագայամետ տեղեկատվություն ակնկալվող պարտքային կորուստների հաշվարկում:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխություններ

Ստորև ներկայացված են առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխությունները տարվա ընթացքում:

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Մնացորդը առ 1 հունվարի	4,338,648	4,287,295
Կորստի պահուստի գույտ վերաչափում	8,387	51,353
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	4,347,035	4,338,648

Ընկերությունը դուրս է գրում ավելի քան երեք տարի ժամկետանց առևտրական դեբիտորական պարտքերը:

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունն ուներ 7,682,483 հազար դրամ գումարով կանխիկ ճանապարհին և բանկային հաշիվների մնացորդներ (2022թ-ին՝ 5,843,315 հազար դրամ), որն իրենից ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին այդ ակտիվների հետ կապված: Ընկերության դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների մեծ մասը պահվում է «Moody's» վարկանիշային գործակալության Ba2 վարկանիշով հայկական բանկերում, և Ընկերությունը չի ակնկալում, որ բանկերը չեն կատարի իրենց պարտականությունները:

Ընթացիկ հաշիվները, օգտագործման սահմանափակումով հաշիվների մնացորդները և ավանդներն ամբողջությամբ դասված են 1-ին փուլ, և ակնկալվող պարտքային կորուստները չափվում են 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստների հիմունքով և արտացոլում են ընթացիկ հաշիվների մնացորդների և ավանդների կարճաժամկետ բնույթը: Ընկերության մոտեցումը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատմանը ներկայացված է Ծանոթագրություն 29-ի (գ) կետում:

Ընկերության գնահատմամբ ընթացիկ հաշիվների գծով արժեզրկումից կորուստ չի ճանաչվել հիմնականում վերջիններիս կարճաժամկետայնության պատճառով:

Այլ դեբիտորական պարտքեր

Ընկերությունը պարտքային ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքին տալիս է պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակ այն տվյալների հիման վրա, որոնք օգտագործվում են կորստի ռիսկը կանխատեսելու համար (որոնք ներառում են, սակայն չեն սահմանափակվում հետևյալով՝ արտաքին վարկանիշներ, աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվություններ, կառավարչական հաշվետվություններ, դրամական հոսքերի կանխատեսումներ և հաճախորդների մասին մամուլում հրապարակված տեղեկատվություն), և կիրառելով պարտքային որակի վերաբերյալ փորձագետների դատողությունները: Պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակները սահմանվում են որակական և քանակական գործոնների հիման վրա, որոնք վկայում են պարտագանգման ռիսկի մասին և համընկնում են այնպիսի գործակալությունների արտաքին վարկանշավորման սահմանումներին ինչպիսին «Moody's Investor Services»-ն է:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և բաժանորդներից ստացվելիք այլ դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ:

31 դեկտեմբերի 2023թ.	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
հազ. դրամ				
Ցածր ռիսկ	1.7%	3,809,378	63,416	Ոչ
Բարձր ռիսկ	93.8%	540,276	506,704	Այո
		4,349,654	570,120	

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և բաժանորդներից ստացվելիք այլ դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ:

31 դեկտեմբերի 2022թ.	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
հազ. դրամ				
Ցածր ռիսկ	7.6%	1,535,942	116,530	Ոչ
Բարձր ռիսկ	99.7%	458,465	457,279	Այո
		1,994,407	573,809	

Ընկերությունը ցածր ռիսկը և բարձր ռիսկերը սահմանում է հետևյալ կերպ.

Ցածր ռիսկ. բաժանորդը մոտ ապագայում ունի պայմանագրային դրամական հոսքերի պարտականությունները կատարելու կայուն հնարավորություն, իսկ ավելի երկար ժամկետում տնտեսական և առևտրային պայմանների անբարենպաստ փոփոխությունները քիչ հավանական է, որ նվազեցնեն պայմանագրային դրամական հոսքերի պարտականությունները կատարելու բաժանորդի կարողությունը:

Բարձր ռիսկ. բաժանորդի պարտքի ամբողջական մարումը կասկածելի է և անորոշ: Գումարի մարման չափը տատանվում է ամբողջական կորստից մինչև անորոշ կորուստը, եթե չձեռնարկվեն հարցի կարգավորմանն ուղղված միջոցառումներ: Կասկածելի պարտք ունեցող բաժանորդները սովորաբար իրենցից ներկայացնում են պարտականությունները չկատարող բաժանորդներ, որոնց համար պարտքի մնացորդի ամբողջական հավաքագրումը ռիսկային է:

Այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխություններ

Տարվա ընթացքում այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխություններն էական չեն եղել:

(iii) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Ընկերությունը կունենա դժվարություններ ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով: Իրացվելիության ռիսկի կառավարման հարցում Ընկերության մոտեցումն է ապահովել, որքանով հնարավոր է, բավարար իրացվելիություն սովորական և արտասովոր պայմաններում պարտավորությունները սահմանված ժամկետներում կատարելու համար՝ առանց անընդունելի կորուստներ կրելու կամ Ընկերության հեղինակությունը վտանգելու:

Ընկերությունն ապահովում է ցպահանջ դրամական միջոցների այնպիսի չափի առկայություն, որը բավարար կլինի ակնկալվող գործառնական ծախսերը, այդ թվում՝ ֆինանսական պարտականությունները կատարելու համար: Այս պարագայում հաշվի չի առնվում առանձնահատուկ հանգամանքների, օրինակ՝ բնական աղետների հնարավոր ազդեցությունը, որոնք հնարավոր չէ ողջամտորեն կանխատեսել:

Բացի այդ, Ընկերությունն ունի հետևյալ վարկային գծերը.

- Գրավով չապահովված և չօգտագործված վարկային գիծ 5,520,000 հազար դրամի չափով (2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 11,399,651 հազար դրամ):
- Գրավով չապահովված և չօգտագործված վարկային գիծ 2,700 հազար ԱՄՆ դոլարի չափով (2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 5,085 հազար ԱՄՆ դոլար):
- Տարեվերջից հետո ամբողջությամբ տեղաբաշխվել են 16,496,900 հազար դրամ գումարով պարտքային արժեթղթեր:

Եներգետիկական ծախսերի իրացվելիության ռիսկին

Ստորև ներկայացված են ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային մարման ժամկետները հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ներկայացված են համախառն և չգեղջված գումարները, որոնք ներառում են հաշվարկված տոկոսների վճարումները:

31 դեկտեմբերի 2023թ.

հազ. դրամ Ֆինանսական պարտավորություններ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր						
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	66,147,975	88,325,416	-	4,277,232	12,225,136	15,462,044	35,538,309	20,822,695
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	20,686,528	23,543,815	-	2,256,204	3,743,493	7,339,031	10,205,087	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	16,349,632	16,764,997	-	1,693,653	10,056,824	4,249,438	765,082	-
Գրավով ապահովված վարկեր	2,648,460	3,454,835	-	301,765	299,127	591,322	1,717,350	545,271
ՀՀ կառավարությունից Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513	4,513	-	-	-	-	-
Թողարկված պարտատոմսեր	15,476,939	20,810,001	-	-	1,772,195	1,767,353	17,270,453	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21,704,809	21,704,809	3,183,950	16,480,137	2,007,949	-	30,576	2,197
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	3,104,698	8,606,839	-	61,438	307,278	368,861	1,033,617	6,835,645
	146,123,554	183,215,225	3,188,463	25,070,429	30,412,002	29,778,049	66,560,474	28,205,808

31 դեկտեմբերի 2022թ.

հազ. դրամ Ֆինանսական պարտավորություններ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր						
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	91,721,666	120,417,093	-	5,283,433	17,927,457	22,074,417	43,887,216	31,244,570
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	8,242,038	8,242,038	-	-	8,242,038	-	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	2,423,375	2,423,375	-	2,423,375	-	-	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր	3,140,456	4,247,158	-	320,256	317,284	627,812	1,823,853	1,157,953
ՀՀ կառավարությունից Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513	4,513	-	-	-	-	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	29,783,557	29,783,557	8,286,232	19,536,330	1,743,482	-	-	217,513
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	2,234,331	6,097,487	-	50,700	245,141	254,688	744,983	4,801,975
	137,549,936	171,215,221	8,290,745	27,614,094	28,475,402	22,956,917	46,456,052	37,422,011

Չի ակնկալվում, որ մարման ժամկետների վերլուծությունում ներառված դրամական հոսքերը կարող են առաջանալ նշվածից նշանակալիորեն ավելի վաղ կամ նշանակալիորեն տարբեր գումարներով:

(iv) Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկն Ընկերության եկամտի կամ ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է շուկայական գների, օրինակ՝ արտարժույթի փոխարժեքների, տոկոսադրույքների և բաժնետոմսերի գների փոփոխությունների հետևանքով: Շուկայական ռիսկի կառավարման նպատակն է կառավարել և հսկել շուկայական ռիսկին ենթարկվածությունը և պահպանել այն ընդունելի սահմանաչափերում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

Ընկերությունը չի կիրառում հեջի հաշվառում շահույթի կամ վնասի փոփոխականությունը կառավարելու համար:

Արժույթային ռիսկ

Ընկերությունը ենթարկվում է արժույթային ռիսկին իր ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթներով արտահայտված փոխառությունների հետ կապված: Այս գործառնություններն հիմնականում իրականացվում են ԱՄՆ դոլարով, եվրոյով և ճապոնական յենով:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության ենթարկվածությունն արժույթային ռիսկին:

հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլարով արտահայտ- ված 2023թ.	Եվրոյով արտահայտ- ված 2023թ.	Յենով արտահայտ- ված 2023թ.	ԱՄՆ դոլարով արտահայտ- ված 2022թ.	Եվրոյով արտահայտ- ված 2022թ.	Յենով արտահայտ- ված 2022թ.
Վարկեր և փոխառություններ	(81,892,866)	(14,376,097)	(2,648,460)	(84,550,734)	(17,231,125)	(3,140,456)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	5,937,808	966,854	-	4,400,113	869,524	-
Համախառն ենթարկվածություն	(75,955,058)	(13,409,243)	(2,648,460)	(80,150,621)	(16,361,601)	(3,140,456)

Տարվա ընթացքում կիրառվել արտարժույթի հետևյալ փոխարժեքները.

ՀՀ դրամով	Միջին փոխարժեք		Սփոթ փոխարժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	
	2023թ.	2022թ.	2023թ.	2022թ.
1 ԱՄՆ դոլար	392.54	434.86	404.79	393.57
1 եվրո	424.59	459.48	447.90	420.06
1 ճապոնական յեն	2.80	3.35	2.86	2.99

Զգայնության վերլուծություն

Ստորև ներկայացված դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի ողջամտորեն հնարավոր աճը (նվազումը) ԱՄՆ դոլարի, եվրոյի, ճապոնական յենի նկատմամբ կազդեր արտաբերվող արտահայտված ֆինանսական գործիքների չափման վրա և մինչև հարկումը շահույթի կամ վնասի վրա ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ	ԱՆ	
	Շահույթ կամ վնաս	Նվազում
		Շահույթ կամ վնաս
31 դեկտեմբերի 2023թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	7,595,506	(7,595,506)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն եվրոյի նկատմամբ	1,340,924	(1,340,924)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն յենի նկատմամբ	264,846	(264,846)
31 դեկտեմբերի 2022թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	8,015,062	(8,015,062)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն եվրոյի նկատմամբ	1,636,160	(1,636,160)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն յենի նկատմամբ	314,046	(314,046)

Տոկոսադրույքային ռիսկ

Տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն են ունենում հիմնականում վարկերի և փոխառությունների վրա՝ փոխելով կամ դրանց իրական արժեքը (հաստատուն տոկոսադրույքով պարտք) կամ ապագա դրամական հոսքերը (փոփոխուն տոկոսադրույքով պարտք): Ղեկավարությունը չունի ձևակերպված քաղաքականություն հաստատուն կամ փոփոխուն տոկոսադրույքների նկատմամբ Ընկերության ենթարկվածությունը որոշելու համար: Այնուամենայնիվ, նոր վարկերի կամ փոխառությունների դեպքում դեկավարությունը հիմնվում է իր դատողությունների վրա որոշելու համար, թե որ տոկոսադրույքը՝ հաստատուն թե փոփոխուն, ավելի բարենպաստ կլինի Ընկերության համար մինչև մարման ժամկետն ակնկալվող ժամանակաշրջանի ընթացքում:

Ենթարկվածությունը տոկոսադրույքային ռիսկ

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերության տոկոսակիր ֆինանսական գործիքների տոկոսադրույքների կառուցվածքը հետևյալն էր.

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2023թ.	2022թ.
Հաստատուն տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	(58,270,770)	(16,044,713)
Ֆինանսական ակտիվներ	4,630,537	3,155,630
	(53,640,233)	(12,889,083)
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	(66,147,975)	(91,721,666)
	(66,147,975)	(91,721,666)

Մասնավորապես, հաստատուն տոկոսադրույքով ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են 55,166,290 հազար դրամ ընդհանուր գումարով հաստատուն տոկոսադրույքով բանկային վարկերը և թողարկված պարտատոմսերը (2022թ-ին՝ 13,810,382 հազար դրամ), որոնց հետ կապված բանկերը հնարավորություն ունեն վերանայել տոկոսադրույքը ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխության դեպքում, և Ընկերությունը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույքի հետ, կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի:

Իրական արժեքի գգայնության վերլուծություն հաստատուն տոկոսադրույքով գործիքների համար

Ընկերությունը չի հաշվառում հաստատուն տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքները որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող: Այդ իսկ պատճառով, հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների փոփոխությունն ազդեցություն չէր ունենա շահույթի կամ վնասի կամ սեփական կապիտալի վրա:

Դրամական միջոցների գգայնության վերլուծություն փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքների համար

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունը 100 բազիսային կետով կավելացներ (կնվազեցներ) շահույթը կամ վնասը (առանց հարկերի) ստորև ներկայացված գումարների չափով: Այս վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես արտարժույթի փոխարժեքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ	Շահույթ կամ վնաս	
	100 բկ աճ	100 բկ նվազում
2023թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(542,413)	542,413
Դրամական հոսքերի գգայնություն (զուտ)	(542,413)	542,413
2022թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(752,117)	752,117
Դրամական հոսքերի գգայնություն (զուտ)	(752,121)	752,121

Ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխման և հարակից ռիսկերի կառավարում

Աշխարհում իրականացվում է հիմնական ուղենիշային տոկոսադրույքների ֆունդամենտալ բարեփոխում, որի շրջանակում նախատեսվում է որոշ միջբանկային առաջարկի տոկոսադրույքների (IBOR) փոխարինում այլընտրանքային գրեթե ոչ ռիսկային տոկոսադրույքներով (IBOR բարեփոխում):

Ընկերությունն ավարտել է IBOR փոխարինումն իր ֆինանսական գործիքների գծով:

24. Վարձակալություն

(ա) Ընկերությունը՝ որպես վարձակալ

Ընկերությունը վարձակալում է հողատարածք Էլեկտրական ենթակայանների համար, գրասենյակային շենքեր և պահեստներ, տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ: Վարձակալության ժամկետը սովորաբար կազմում է 99 տարի հողատարածքի համար և 1-ից 15 տարի՝ մնացած վարձակալված օբյեկտների համար:

Բոլոր վարձակալված հողատարածքների վարձավճարները կախված են կամ հիմքում ընկած ակտիվների կադաստրային արժեքից, կամ հավասար են հողի հարկի գումարին, որոնք չեն արտացոլում շուկայական վարձավճարների փոփոխությունները, ուստի ամսական վարձավճարները ներառված չեն վարձակալության գծով պարտավորության հաշվարկում:

Վարձակալված գրասենյակային շենքերի և պահեստների մեծամասնության համար սկզբնական պայմանագրային ժամկետը լրացել է, ներկայումս այս օբյեկտները վարձակալվում են անորոշ ժամկետով, և այդ վարձակալությունը ցանկացած պահի կարող է չեղյալ համարվել կողմերից յուրաքանչյուրի կողմից՝ այդ մասին մյուս կողմին 3 ամիս առաջ ծանուցելով (<< քաղաքացիական օրենսգրքի դրույթների համաձայն): Վարձակալությունները համարվում են կարճաժամկետ, քանի որ Ընկերությունը չի կատարել վարձակալված օբյեկտների նշանակալի բարելավումներ, և, հետևաբար, չեն գանձվում էական տույժեր այդ պայմանագրերը դադարեցնելու դեպքում: Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ կարճաժամկետ վարձակալությունների հետ կապված:

Տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների մեծ մասի պայմանագրով սահմանված վարձակալության ժամկետը կազմում է 1-ից 3 տարի: Այս վարձակալություններն իրենցից ներկայացնում են կարճաժամկետ վարձակալություններ և/կամ փոքրաթեք ակտիվների վարձակալություններ: Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ այս վարձակալությունների հետ կապված:

Մեկ տարուց ավելի ժամկետով վարձակալության և վերջինիս դադարեցման հետ կապված էական տույժերի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է ստորև:

(i) Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

հազ. դրամ	Հիմնական միջոցներ
2023թ.	
Մնացորդը առ 1 հունվարի	1,940,185
Տարվա մաշվածության գումար	(163,744)
Ավելացումներ օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներին վերախումբների արդյունքում	979,001
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	2,755,442
հազ. դրամ	Հիմնական միջոցներ
2022թ.	
Մնացորդը առ 1 հունվարի	2,091,375
Տարվա մաշվածության գումար	(151,190)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	1,940,185

(ii) Ծախսերում կամ վնասումն ճանաչված գումարներ

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Վարձակալության գծով պարտավորությունների գծով տոկոսներ	294,103	205,030
Կարճաժամկետ վարձակալություններին վերաբերող ծախսեր	151,890	435,866
	445,993	640,896

(iii) Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարներ

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Ընդամենը դրամական միջոցների արտահոսք վարձակալությունների գծով	402,737	303,257

(բ) Ընկերությունը՝ որպես վարձատու

Ընկերությունը վարձակալությամբ հանձնում է իր հենասյունների, սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների մի փոքր մասը: Բոլոր վարձակալությունները դասակարգվում են որպես գործառնական վարձակալություններ վարձատուի տեսանկյունից:

25. Կապիտալ հանձնառություններ

Ընկերությունը կնքում է նոր բաժանորդներին էլեկտրական ցանցին միացնելու մի շարք պայմանագրեր: 2023թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս պայմանագրերի գծով հանձնառությունները կազմում էին 2,754,424 հազար դրամ (2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2,573,306 հազար դրամ):

26. Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանում ապահովագրական ծառայությունների ոլորտը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են այլ երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Ընկերությունը չունի ամբողջական ապահովագրական ծածկույթ շենքերի և գործունեության ընդհատման համար, ապահովագրված չեն նաև Ընկերության՝ երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորությունները, որոնք կարող են առաջանալ Ընկերության տարածքում կամ նրա գործունեության հետ կապված տեղի ունեցած պատահարների հետևանքով գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելու արդյունքում: Քանի դեռ Ընկերությունը համապատասխան ձևով ապահովագրված չէ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշ ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) Դատական վարույթներ

Ղեկավարությունը գտնում է, որ Ընկերությունը ներգրավված չէ այնպիսի դատական վարույթներում կամ այլ հայցերում, որոնք կարող են էական ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության արդյունքների կամ ֆինանսական վիճակի վրա:

(գ) Պայմանական հարկային պարտավորություններ

Հայաստանի հարկային համակարգը, լինելով համեմատաբար նոր, բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատական որոշումների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են, ինչը ենթադրում է տարբեր մեկնաբանություններ: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են սահմանել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն առաջադրել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել այլ երկրների ռիսկերի համեմատ շատ ավելի մեծ ռիսկեր: Ղեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանաբար է ճանաչել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի կիրառելի հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատական որոշումների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

27. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ

(ա) Մայր կազմակերպություն և վերջնական հսկող կողմ

Ընկերության անմիջական մայր կազմակերպությունը «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ն է, որը նաև Ընկերության վերջնական մայր կազմակերպությունն է:

Ընկերության վերջնական հսկող անձն է Սամվել Կարապետյանը:

Ընկերության անմիջական մայր կազմակերպությունը չի հրապարակում ֆինանսական հաշվետվություններ:

(բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

(i) Առանցքային ղեկավար անձնակազմի վարձատրությունը

Տարվա ընթացքում առանցքային ղեկավար անձնակազմը ստացել է ստորև ներկայացված վարձատրությունը, որը ներառված է անձնակազմի գծով ծախսերի հոդվածում:

հազ. դրամ	2023թ.	2022թ.
Աշխատավարձ և պարգևավճարներ	1,154,853	914,613

(ii) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

Ստորև ներկայացված են առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ գործարքների ընդհանուր գումարները և մնացորդները:

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը ղեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 ղեկտեմբերի	
	2023թ.	2022թ.	2023թ.	2022թ.
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	(132,998)	(93,650)	(1,414,791)	(1,043,733)

(գ) Գործարքներ այլ կապակցված կողմերի հետ

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը ղեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 ղեկտեմբերի	
	2023թ.	2022թ.	2023թ.	2022թ.
Վաճառված էլեկտրաէներգիա				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	587,648	1,044,168	192,249	118,228
Վաճառված ապրանքներ				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	47,275	39,101	99,656	45,923
Գնված էլեկտրաէներգիա				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	(7,876,258)	(28,619,080)	(252,949)	(537,575)

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	
	2023թ.	2022թ.	2023թ.	2022թ.
Կանխավճար ապրանքների և ծառայությունների համար				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	10,382,811	5,709,015	1,793,844	1,720,542
Գնված ապրանքներ և ծառայություններ				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	(9,590,640)	(7,178,952)	(82,600)	(1,501,563)

Կապակցված կողմերի հետ գործարքների բոլոր մնացորդները ենթակա են մարման կանխիկով՝ հաշվետու ամսաթվից հետ վեցից տասներկու ամսվա ընթացքում: Գործարքների մնացորդները գրավով ապահովված չեն: Ընթացիկ կամ նախորդ տարում չեն ճանաչվել ծախսեր կապակցված կողմերի անհուսալի կամ կասկածելի պարտքերի հետ կապված:

28. Զափման հիմունքներ

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

29. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական մասեր

Ընկերությունը հետևողականորեն կիրառել է ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունն այս ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար, եթե այլ բան նշված չէ:

Բացի այդ, 2023թ. հունվարի 1-ից Ընկերությունը կիրառում է «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության վերաբերյալ տեղեկատվության բացահայտումը» (ՀՀՄՄ 1-ի և ՖՀՄՄ վերաբերյալ գործնական առաջարկներ 2-ի փոփոխություններ): Փոփոխության համաձայն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի փոխարեն պահանջվում է բացահայտել էական մասերը:

(ա) Հասույթ

Բաժանորդների հետ պայմանագրերին վերաբերող Ընկերության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 6-ի (դ) կետում:

(բ) Ֆինանսական եկամուտ և ֆինանսական ծախսեր

Ընկերության ֆինանսական եկամուտը և ֆինանսական ծախսերը ներառում են.

- տոկոսային եկամուտը,
- տոկոսային ծախսը,
- փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը կամ կորուստը ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գծով:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը ճանաչվում է՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված ապագա դրամական վճարումները կամ մուտքերը գեղչում է ճիշտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը հաշվարկելիս արդյունավետ տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի (եթե ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ:

(գ) Հարկում

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ուղղակիորեն սեփական կապիտալում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված հոդվածներին:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը հարկի այն գումարն է, որն ակնկալվում է վճարել կամ ստանալ տարվա հարկվող եկամտի կամ վնասի գծով՝ կիրառելով հարկի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և ներառում է նախորդ տարիների համար վճարման ենթակա հարկի գծով ճշգրտումները: Վճարվելիք կամ ստացվելիք ընթացիկ հարկի գումարը վճարման կամ ստացման ենթակա հարկի գումարի լավագույն գնահատականն է, որն արտացոլում է շահութահարկի հետ կապված անորոշությունը՝ առկայության դեպքում:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվելու նպատակով որոշվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների համար: Հետաձգված հարկ չի ճանաչվում այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առաջանում են ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման պահին՝ բիզնեսի միավորում չհանդիսացող գործարքի արդյունքում և գործարքի ամսաթվի դրությամբ ազդեցություն չունեն ո՛չ հաշվապահական և ո՛չ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա և չեն առաջացնում հավասար գումարով հարկվող և նվազեցվող տարբերություններ:

Հետաձգված հարկային ակտիվ ճանաչվում է չօգտագործված հարկային վնասների, չօգտագործված հարկային գեղչերի և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այն չափով, որով հավանական է, որ Ընկերությունն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այն չափով, որով այլևս հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային օգուտը կիրացվի:

Հետաձգված հարկը չափվում է օգտագործելով հարկի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկի չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կառաջանան կախված այն եղանակից, որով Ընկերությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ակնկալում է փոխհատուցել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Ընկերությունը տվյալ պահին ունի ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և դրանք վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից նույն հարկատուից կամ տարբեր հարկատուներից, որոնք մտադիր են կա՛մ մարել ընթացիկ հարկային պարտավորությունները և ակտիվներ գուտ հիմնադրով, կա՛մ իրացնել հարկային ակտիվները և մարել հարկային պարտավորությունները միաժամանակ:

(դ) Պաշարներ

Պաշարները չափվում են սկզբնական արժեքից և իրացման գույք արժեքից նվազագույնով: Պաշարների ինքնարժեքը հաշվարկվում է «առաջինը մուտք՝ առաջինը ելք» սկզբունքով և ներառում է պաշարների ձեռքբերման, արտադրության կամ վերամշակման ծախսումները և պաշարները ներկայիս վայր և առկա վիճակի բերելու հետ կապված բոլոր այլ ծախսումները:

(ե) Հիմնական միջոցներ

(i) Ծանաչում և չափում

Հիմնական միջոցների միավորները չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

Եթե հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետներ ունեցող նշանակալի մասերից, այդ մասերը հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (խոշոր բաղկացուցիչներ):

Հիմնական միջոցի միավորի օտարումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(ii) Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն դեպքում, երբ հավանական է, որ Ընկերություն կհոսեն այդ ծախսումների հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները:

(iii) Մաշվածություն

Հիմնական միջոցների միավորների մաշվածության հաշվարկը սկսվում է դրանց տեղադրման և օգտագործման համար պիտանի դառնալու պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և օգտագործման համար պիտանի դառնալու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի հիման վրա՝ հանած վերջինիս գնահատված մնացորդային արժեքը:

Մաշվածությունը սովորաբար ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների միավորի յուրաքանչյուր մասի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն ավելի ճիշտ է արտացոլում ակտիվում պարունակվող ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Հոդատարածքի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Ստորև ներկայացված են հիմնական միջոցների նշանակալի մասերի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար:

– հողատարածք, շենքեր և շինություններ	45-50 տարի
– փոխադրող հարմարանքներ	25 տարի
– սարքավորումներ	25 տարի
– փոխադրամիջոցներ	8 տարի
– համակարգչային սարքավորումներ, տնտեսական գույք	3-8 տարի

Մաշվածության հաշվարկման մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(զ) Ֆինանսական գործիքներ

(i) Ծանաչում և սկզբնական չափում

Առևտրական դեբիտորական պարտքերը սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնավորման ժամանակ: Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են, երբ Ընկերությունը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ:

Ֆինանսական ակտիվը (եթե այն առևտրական դերիտորական պարտք չէ, որը չի պարունակում ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ) կամ ֆինանսական պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է իրական արժեքով՝ գումարած, շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող հոդվածի դեպքում, գործարքի գծով այն ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը: Ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ չպարունակող առևտրական դերիտորական պարտքը սկզբնապես չափվում է գործարքի գնով:

(ii) *Դասակարգում և հետագա չափում*

Ֆինանսական ակտիվներ

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Ընկերությունը փոխում է ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը, որի դեպքում փոփոխության ազդեցությունը կրող բոլոր ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգվում են բիզնես մոդելի փոփոխությանը հաջորդող առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի առաջին օրը:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի ներքո, որի նպատակն է պահել ակտիվները պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների վճարումներ են:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները, որոնք չեն դասակարգվում որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, ինչպես ներկայացված է վերը, կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող, չափվում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Սկզբնական ճանաչման պահին Ընկերությունը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այսպես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ նշանակալիորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Ֆինանսական ակտիվներ. Բիզնես մոդելի գնահատում

Ընկերությունը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի ներքո պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեությունը կառավարելու և ղեկավարությանը տեղեկատվություն տրամադրելու եղանակը: Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարության նպատակն է ապահովել պայմանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի ստացումը կամ իրացնել դրամական հոսքերն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելում պահվող ֆինանսական ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:
- նախորդ ժամանակաշրջաններում ֆինանսական ակտիվների վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, այդ վաճառքների պատճառները և ապագա վաճառքների հետ կապված ակնկալիքները:

Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումը երրորդ կողմերին այնպիսի գործարքներում, որոնք չեն բավարարում ապաճանաչման պայմանները, չի դիտարկվում որպես վաճառք այս նպատակի համար, և Ընկերությունը շարունակում է ճանաչել ակտիվները:

Ֆինանսական ակտիվներ. Գնահատում, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» բաղկացած է փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի և ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար փոխհատուցումից, ինչպես նաև շահույթի մարժայից:

Գնահատելիս, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ, Ընկերությունը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դեպքում գնահատվում է, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այդ պայմանը: Այդ գնահատումն իրականացնելիս Ընկերությունը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը կամ ժամկետները,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Ընկերության պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեգրեսի իրավունքի ֆինանսական ակտիվ):

Վաղաժամ մարման պայմանը համապատասխանում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարում հանդիսանալու չափանիշին, եթե վաղավճարման գումարն ըստ էության իրենից ներկայացնում է մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների չվճարված գումարները, որոնք կարող են ներառել պայմանագրի վաղաժամ դադարեցման համար ողջամիտ փոխհատուցում:

Ֆինանսական ակտիվներ. Հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ամորտիզացված արժեքը նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով: Տոկոսային եկամուտը, փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը և արժեզրկումը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական պարտավորություններ. Դասակարգում, հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող և հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Տոկոսային ծախսը և փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտը կամ կորուստը նույնպես ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(iii) Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների վերափոխում

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները վերափոխվում են, Ընկերությունը գնահատում է, թե արդյոք վերափոխված ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են («նշանակալի վերափոխում»), սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այդ դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ՝ իրական արժեքով:

Ընկերությունն իրականացնում է վերափոխման նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, թե արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են վերափոխված կամ փոխարինված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերից: Ընկերությունը գնահատում է վերափոխման նշանակալի լինելը դիտարկելով քանակական և որակական գործոնները հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե

դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Ընկերությունը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապահանջման համար օգտագործվող ուղեցույցին համանման ուղեցույց:

Ընկերությունը եզրահանգում է, որ վերափոխումը նշանակալի է հիմք ընդունելով հետևյալ որակական գործոնները.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխությունը,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխությունը,
- ֆինանսական ակտիվի պայմանների այնպիսի փոփոխությունը, որը հանգեցնում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ հանդիսանալու չափանիշի հետ անհամապատասխանության (օրինակ՝ փոխարկման պայմանի ներառումը):

Եթե ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող վերափոխված ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող չեն, վերափոխումը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապահանջմանը: Այդ դեպքում, Ընկերությունը վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը և համախառն հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտումից առաջացող գումարը ճանաչում է որպես վերափոխումից օգուտ կամ կորուստ՝ շահույթում կամ վնասում: Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը վերահաշվարկվում է որպես վերաբանակցված կամ վերափոխված պայմանագրային դրամական հոսքերի ներկա արժեք, որոնք գեղջվում են ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույթով: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է վերափոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է վերափոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ընկերությունն ապահանջում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ վերափոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ վերափոխված պարտավորության դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող են: Այս դեպքում վերափոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վերափոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության արժեքի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Եթե վերափոխումը (կամ փոխանակումը) չի հանգեցնում ֆինանսական պարտավորության ապահանջմանը, Ընկերությունը կիրառում է այն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, համաձայն որի ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ճշգրտվում է, երբ վերափոխումը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապահանջման, այսինքն, Ընկերությունը ճանաչում է վերափոխման (կամ փոխանակման) արդյունքում առաջացող ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքի ճշգրտումը շահույթում կամ վնասում վերափոխման (կամ փոխանակման) ամսաթվի դրությամբ:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորությունների դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես վերափոխում, եթե բխում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից, օրինակ՝ հաստատուն տոկոսադրույթների փոփոխությունները բանկերի կողմից՝ ՀՀ ԿԲ-ի հիմնական տոկոսադրույթի փոփոխությունների արդյունքում, եթե վարկային պայմանագրով բանկերն իրավունք ունեն կատարել նման փոփոխություն և Ընկերությունը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույթի հետ, կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի: Տոկոսադրույթի վերափոխումը մինչև ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույթը Ընկերությունը հաշվառում է կիրառելով լողացող տոկոսադրույթով ֆինանսական գործիքների համար գործող ուղեցույցը: Դա նշանակում է, որ արդյունավետ տոկոսադրույթը ճշգրտվում է առաջընթաց:

Ընկերությունն իրականացնում է վերափոխման նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Ընկերությունը եզրահանգում է, որ վերափոխումը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- փոխարկման հնարավորության ներառում,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխություն:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբերվող են, եթե նոր պայմաններով դրամական հոսքերի գեղջված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները գուտ ստացված վճարներով և գեղջված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական հոսքերի գեղջված ներկա արժեքից: Եթե պարտքային գործիքների փոխանակումը կամ պայմանների վերափոխումը հաշվառվում է որպես մարում, ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճանաչվում է որպես մարումից օգուտի կամ կորուստի մաս: Եթե փոխանակումը կամ վերափոխումը չի հաշվառվում որպես մարում, ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է վերափոխված պարտավորության մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխում

Երբ ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխման արդյունքում փոխվում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության պայմանագրային դրամական հոսքերը որոշելու հիմքը, Ընկերությունը վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքը բարեփոխումով պահանջվող փոփոխությունն արտացոլելու համար, եթե բավարարվում են հետևյալ պայմանները.

- փոփոխությունն անհրաժեշտ է որպես բարեփոխման ուղղակի հետևանք և
- պայմանագրային դրամական հոսքերը որոշելու նոր հիմքը տնտեսապես համարժեք է նախորդ հիմքին, այսինքն՝ անմիջապես նախքան փոփոխությունը գործող հիմքին:

Եթե ի լրումն ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխումով պահանջվող պայմանագրային դրամական հոսքերը որոշելու հիմքի փոփոխությունների կատարվում են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության այլ փոփոխություններ, Ընկերությունը նախ վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքը՝ ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխումով պահանջվող փոփոխությունն արտացոլելու համար: Այնուհետև, Ընկերությունը լրացուցիչ փոփոխությունների նկատմամբ կիրառում է պայմանների վերափոխման հաշվառմանը վերաբերող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության դրույթները:

(v) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում է գուտ գումարն միայն այն դեպքում, երբ Ընկերությունը տվյալ պահին ունի գումարները հաշվանցելու իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և մտադիր է կամ մարել ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները գուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

(Է) Բաժնետիրական կապիտալ

Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերի թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսումները ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազեցում՝ առանց հարկերի:

(ը) Արժեզրկում

(i) Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ

Ֆինանսական գործիքներ

Ընկերությունը ճանաչում է կորստի պահուստ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներից ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով:

Ընկերությունն առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով կորստի պահուստը չափում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով:

Երբ Ընկերությունը որոշում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի ան սկզբնական ճանաչումից ի վեր և երբ գնահատում է ակնկալվող պարտքային կորուստները, այն դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորված տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է քանակական և որակական տվյալները, ինչպես նաև Ընկերության անցյալ ժամանակաշրջանների փորձի և պարտքի հիմնավորված գնահատման վրա հիմնված վերլուծությունը: Ապագայամետ տեղեկատվությունը չի ներառվում ֆինանսական ակտիվների կարճաժամկետ բնույթի պատճառով:

Ընկերությունը ենթադրում է, որ տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի ան, եթե այն ավելի քան 30 օր ժամկետանց է:

Ընկերությունը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով տեղի է ունեցել պարտազանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ բաժանորդն ամբողջությամբ կկատարի պարտքի հետ կապված իր պարտականություններն Ընկերության նկատմամբ, կամ
- ֆինանսական ակտիվն ավելի քան 365 օր ժամկետանց է:

Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներն այն ակնկալվող պարտքային կորուստներն են, որոնք առաջանում են բոլոր հնարավոր պարտազանցման դեպքերից ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում:

Առավելագույն ժամկետը, որը դիտարկվում է ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս, պայմանագրի առավելագույն ժամկետն է, որի ընթացքում կազմակերպությունը ենթարկված է պարտքային ռիսկին:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացում են պարտքային կորուստների հավանականությամբ կշռված պարտքային կորուստների գնահատականը: Պարտքային կորուստները չափվում են որպես բոլոր դրամական պակասուրդների ներկա արժեք (պայմանագրին համապատասխան Ընկերությանը հասանելիք դրամական հոսքերի և Ընկերության կողմից ակնկալվող ստացվելիք դրամական հոսքերի միջև տարբերությունը):

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի կարճ ժամկետի պատճառով ակնկալվող պարտքային կորուստները չեն գեղջվում:

Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերությունը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, երբ տեղի են ունեցել մեկ կամ մի քանի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները.

- բաժանորդի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, օրինակ՝ պարտազանցումը կամ ավելի քան 90 օր ժամկետանց դառնալը,
- Ընկերության կողմից փոխառության կամ փոխատվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որն Ընկերությունը այլ պայմաններում չէր դիտարկի,
- հավանականությունը, որ բաժանորդը կսննկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի ներկայացում ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով կորստի պահուստը նվազեցվում է այդ ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից:

Դուրսգրում

Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս է գրվում, երբ Ընկերությունը չունի ֆինանսական ակտիվն ամբողջությամբ կամ կամ դրա մի մասը փոխհատուցելու հիմնավոր ակնկալիք: Իր բաժանորդների համար Ընկերությունը կիրառում է համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս գրելու քաղաքականություն ֆինանսական ակտիվի ավելի քան երեք տարի ժամկետանց լինելու դեպքում՝ հիմք ընդունելով նմանատիպ ակտիվների գծով գումարների փոխհատուցման անցյալ ժամանակաշրջանների փորձը: Ընկերությունը չի ակնկալում դուրսգրված գումարների էական փոխհատուցում: Այնուամենայնիվ, դուրսգրված ֆինանսական ակտիվները կարող են դեռևս հանդիսանալ կատարողական գործողությունների առարկա՝ հասանելի գումարների փոխհատուցման հետ կապված Ընկերության ընթացակարգերի հետ համապատասխանությունն ապահովելու համար: Ելնելով Ընկերության փորձից՝ բաժանորդներից փոխհատուցումներ չեն ստացվել 3 տարի անց:

(թ) Վարձակալություն

(i) Ընկերությունը՝ որպես վարձակալ

Ընկերությունը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ և վարձակալության գծով պարտավորություն վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, որը ներառում է վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական գումարը՝ ճշգրտված վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարների մասով, գումարած կրած սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումները և հիմքում ընկած ակտիվի ապատեղակայման և քանդման, կամ վերջինիս վերականգնման, կամ դրա զբաղեցրած տեղանքի վերականգնման գնահատված ծախսումները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումները:

Հետագայում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային հիմունքով՝ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև ժամկետի ավարտը, եթե վարձակալությամբ Ընկերությանը չի փոխանցվում հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության իրավունքը վարձակալության ժամկետի ավարտին, կամ եթե ակտիվի օգտագործման իրավունքի արժեքը չի արտացոլում, որ Ընկերությունը կիրառորձի գնման օպցիոնը: Այդ դեպքում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է հիմքում ընկած ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում, որը որոշվում է նույն հիմունքով, որը կիրառվում է հիմնական միջոցների համար: Բացի այդ, օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը պարբերաբար նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով, վերջիններիս առկայության դեպքում, և ճշգրտվում է վարձակալության գծով պարտավորության որոշ վերաչափումների մասով:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է այն վարձավճարների ներկա արժեքով, որոնք չեն վճարվել մեկնարկի ամսաթվին՝ գեղչված վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքով, կամ Ընկերության լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքով, եթե այդ դրույքը չի կարելի հետադարձորոշել: Որպես կանոն, Ընկերությունը որպես գեղչման դրույք կիրառում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը:

Ընկերությունը որոշում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, հիմք ընդունելով տարբեր արտաքին ֆինանսական աղբյուրներից ստացված տոկոսադրույքները, և կատարում է որոշ ճշգրտումներ արտացոլելու համար վարձակալության պայմանները և վարձակալված ակտիվի տեսակը:

Վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ ներառվում են հետևյալ վարձավճարները.

- հաստատուն վճարումները, ներառյալ՝ ըստ էության հաստատուն վճարումները,
- վարձակալության փոփոխուն վճարումները, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, և որոնք սկզբնապես չափվել են՝ կիրառելով մեկնարկի ամսաթվին գործող ինդեքսը կամ դրույքը,
- գումարները, որոնք, ինչպես սպասվում է կվճարվեն մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո և

- գնման օպցիոնի իրագործման գինը, եթե Ընկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ օպցիոնը, վարձավճարներն օպցիոնով նախատեսված նորացման ժամանակաշրջանի համար, եթե Ընկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ երկարաձգման օպցիոնը, ինչպես նաև վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքները, եթե Ընկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ վաղաժամ չի դադարեցնի վարձակալությունը:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը չափվում է ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Այն վերաչափվում է, եթե առկա է ապագա վարձավճարների փոփոխություն՝ որպես ինդեքսի կամ դրույքի փոփոխության արդյունք, առկա է մնացորդային արժեքի երաշխիքի շրջանակներում վճարման ենթակա գումարների Ընկերության գնահատականի փոփոխություն, եթե Ընկերությունը փոխում է գնման, երկարաձգման կամ դադարեցման օպցիոնն իրագործելու իր գնահատականը, կամ եթե առկա է վերանայված ըստ էության հաստատուն վարձավճար:

Եթե վարձակալության գծով պարտավորությունը վերաչափվում է այս եղանակով, կատարվում է համապատասխան ճշգրտում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի գծով, կամ գրանցվում է շահույթում կամ վնասում, եթե օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև զրո:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները, որոնք չեն համապատասխանում ներդրումային գույքի սահմանմանը, Ընկերությունը ներկայացնում է հիմնական միջոցների կազմում, իսկ վարձակալության գծով պարտավորությունները՝ վարկերի և փոխառությունների կազմում՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ փոքրարժեք ակտիվների և կարճաժամկետ վարձակալությունների, այդ թվում՝ փոխադրամիջոցների վարձակալության համար: Այս վարձակալությունների հետ կապված վարձավճարներն Ընկերությունը ճանաչում է գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

(ժ) Սեզմենտային հաշվետվություններ

Գործառնական սեզմենտն Ընկերության բաղադրիչ է, որը ներգրավված է ձեռնարկատիրական գործունեությունում, որից կարող է վաստակել հասույթ և կրել ծախսեր (ներառյալ Ընկերության այլ բաղադրիչների հետ գործառնություններից հասույթը և ծախսերը), որի գործառնական արդյունքները կանոնավոր կերպով վերանայվում են գլխավոր գործառնական որոշում կայացնողի կողմից՝ սեզմենտին միջոցների բաշխման վերաբերյալ որոշում կայացնելու և դրա գործունեության արդյունքները գնահատելու նպատակով, և որի գծով առկա է առանձին ֆինանսական տեղեկատվություն:

Ղեկավարությունը գտնում է, որ Ընկերությունը բաղկացած է մեկ գործառնական սեզմենտից, քանի որ Ընկերության խորհուրդը վերահսկում է Ընկերության գործառնական արդյունքները որպես մեկ քիզնես միավոր: Գլխավոր տնօրենը համարվում է Ընկերության գլխավոր գործառնական որոշում կայացնողը՝ ռեսուրսների բաշխման և կատարողականի գնահատման վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու նպատակով:

30. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ գործում են 2023թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Ընկերությունը վաղաժամ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

(ա) Պարտավորությունների դասակարգում ընթացիկ և ոչ ընթացիկ դասերի և կովենանտներ ունեցող ոչ ընթացիկ պարտավորություններ (ՀՀՄՍ 1- փոփոխություններ)

2020թ-ին և 2022թ-ին հրապարակված փոփոխությունները նպատակ ունեն պարզաբանել պարտավորության ընթացիկ կամ ոչ ընթացիկ լինելը որոշելու պահանջները և պահանջում են նոր բացահայտումներ կովենանտներ ունեցող ոչ ընթացիկ պարտավորությունների համար: Փոփոխությունները կիրառվում են 2024թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար:

(բ) Մատակարարների ֆինանսավորման պայմանավորվածություններ (ՀՀՄՍ 7-ի և ՖՀՄՍ 17-ի փոփոխություններ)

Փոփոխություններով պահանջվում են տեղեկատվության նոր բացահայտումներ մատակարարների ֆինանսավորման պայմանավորվածությունների վերաբերյալ, որոնք օգնում են ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողներին գնահատել այդ պայմանավորվածությունների ազդեցությունն Ընկերության պարտավորությունների և դրամական հոսքերի և իրացվելիության ռիսկին Ընկերության ենթարկվածության վրա: Փոփոխությունները կիրառվում են 2024թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար:

(գ) Այլ ստանդարտներ

Ստորև ներկայացված նոր կամ փոփոխված ստանդարտներն ըստ ակնկալիքների նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- Վարձակալության գծով պարտավորությունը վաճառքի և հետադարձ վարձակալություն գործարքների դեպքում (ՖՀՄՍ 16-ի փոփոխություններ)
- Փոխանակման հնարավորության բացակայություն (ՀՀՄՍ 21-ի փոփոխություններ)

31. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած դեպքեր

Տարեվերջից հետո Ընկերությունն ամբողջությամբ տեղաբաշխվել են 16,496,900 հազար դրամ անվանական արժեքով պարտքային արժեթղթեր:

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ

**Ֆինանսական հաշվետվություններ
2022թ. համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	3
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	6
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն	7
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	8
Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն	9
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	10

«Զեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
Վ. Սարգսյան փ. 26/1
«Էրեբունի Պլազա» բիզնես կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Վեբ կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի բաժնետերերին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի («ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ») ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին հ հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2022թ., այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ֆինանսական վիճակը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև այդ ամսաթվին ավարտված տարվա ֆինանսական արդյունքները և դրամական հոսքերը՝ Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԻ՝ համաձայն Հաշվապահների Եթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի Եթիկայի միջազգային կանոնագրքի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (ՀԵՄՍԻ կանոնագիրը) և Հայաստանի Հանրապետությունում ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի Եթիկայի պահանջների, և կատարել ենք Եթիկայի պահանջման մեր այլ պարտականություններն այս պահանջներին և ՀԵՄՍԻ կանոնագրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Հնկերության անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհրաժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե ղեկավարությունը չունի Հնկերությունը լուծարելու կամ Հնկերության գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն կամ չունի դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են Հնկերության ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՄ-ների համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի էական խեղաթյուրումներ, երբ առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի հետևանքով և համարվում են էական, երբ խելամուտք են կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՄ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Ի լրումն՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնաւոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե Հնկերության ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, արդյոք առկա է էական անորոշություն դեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել Հնկերության անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել ֆինանսական հաշվետվությունների

համապատասխան բացահայտումներին կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են միևնույն մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել Հնկերության կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու դադարեցմանը:

- գնահատում ենք ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ բացահայտումները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների և դեպքերի ճշմարիտ ներկայացումը:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձանց, ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու է՝

Կարեն Սահարյան
Տնօրեն
Աուդիտորական
ծառայությունների բաժին

Տիգրան Գասպարյան
Դեկավար գործընկեր
«Զեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ի տնօրեն

KPMG Armenia LLC

«Զեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
28 փետրվարի 2023թ.

**Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն
առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.**

հազ. դրամ	Ծնթյուն	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	12	233,019,407	221,640,266
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	23	1,940,185	2,091,375
Ոչ նյութական ակտիվներ		132,164	221,637
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	14	6,866,824	2,524,890
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ		3,090	3,771
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ		241,961,670	226,481,939
Պաշարներ	13	11,403,896	11,138,298
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	15	29,888,683	31,246,631
Կանխավճարներ	14	1,110,949	3,970,311
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների	16	5,843,315	5,440,348
Ընթացիկ ակտիվներ		48,246,843	51,795,588
Ընդամենը ակտիվներ		290,208,513	278,277,527
Սեփական կապիտալ			
Բաժնետիրական կապիտալ	17	18,654,221	18,654,221
Լրացուցիչ կապիտալ		39,946,077	39,946,077
Զբաղիված շահույթ		71,626,559	38,078,332
Ընդամենը սեփական կապիտալ		130,226,857	96,678,630
Պարտավորություններ			
Պետական շնորհներ	20	2,948,424	3,163,668
Վարկեր և փոխառություններ	19	78,427,148	102,441,784
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	7,987	7,987
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	11	12,807,114	10,884,960
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	23	2,132,407	2,233,834
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		96,323,080	118,732,233
Պետական շնորհներ	20	244,147	244,147
Վարկեր և փոխառություններ	19	27,104,900	28,204,332
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	36,207,605	34,319,461
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	23	101,924	98,724
Ընթացիկ պարտավորություններ		63,658,576	62,866,664
Ընդամենը պարտավորություններ		159,981,656	181,598,897
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		290,208,513	278,277,527

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն 2022թ. համար

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2022թ.	2021թ.
Հասույթ	6	243,456,622	216,596,118
Գնված էլեկտրաէներգիա	7	(169,587,724)	(146,721,788)
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարներ	8	(10,715,511)	(4,634,574)
Աշխատավարձ		(19,636,667)	(20,421,616)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա		(15,232,437)	(12,959,175)
Վերանորոգում և սպասարկում		(1,081,381)	(1,014,581)
Օգտագործված պաշարներ		(2,430,887)	(2,072,388)
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստներ	22	(112,891)	(148,275)
Այլ եկամուտ		954,861	581,012
Այլ ծախսեր	9	(6,298,596)	(6,287,229)
Գործառնական գործունեության արդյունքներ		19,315,389	22,917,504
Ֆինանսական եկամուտ	10	23,541,840	10,883,647
Ֆինանսական ծախսեր	10	(7,386,848)	(6,339,599)
Չուտ ֆինանսական եկամուտ		16,154,992	4,544,048
Շահույթ մինչև հարկումը		35,470,381	27,461,552
Շահութահարկի գծով ծախս	11	(1,922,154)	(3,123,673)
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար		33,548,227	24,337,879

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2023թ. փետրվարի 28-ին և ստորագրվել են վերջինիս անունից:

Կարեն Հարությունյան
Գլխավոր տնօրեն

Լևոն Աղամյան
Գլխավոր հաշվապահ

**Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին
հաշվետվություն 2022թ. համար**

հազ. դրամ	Բաժնետիրական կապիտալ	Լրացուցիչ կապիտալ	Չբաշխված շահույթ	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	18,654,221	39,946,077	13,740,453	72,340,751
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ				
Շահույթ տարվա համար	-	-	24,337,879	24,337,879
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար	-	-	24,337,879	24,337,879
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	18,654,221	39,946,077	38,078,332	96,678,630
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	18,654,221	39,946,077	38,078,332	96,678,630
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ				
Շահույթ տարվա համար	-	-	33,548,227	33,548,227
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար	-	-	33,548,227	33,548,227
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	18,654,221	39,946,077	71,626,559	130,226,857

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի 10-ից 50-րդ էջերում ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունների րադկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն 2022թ. համար

հազ. դրամ	Ծնթյուն	2022թ.	2021թ.
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից			
Շահույթ տարվա համար		33,548,227	24,337,879
Ճշգրտումներ հետևյալ հոդվածների գծով.			
Մաշվածություն և ամորտիզացիա		15,232,437	12,959,175
Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստներ	22	112,891	148,275
Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	9	894,493	624,410
Պաշարների արժեքի նվազեցում		(45,334)	(24,882)
Պետական շնորհների ամորտիզացիայի հակադարձում		(275,431)	(240,248)
Հուտ ֆինանսական եկամուտ	10	(16,154,992)	(4,544,048)
Շահութահարկի գծով ծախս	11	1,922,154	3,123,673
Փոփոխություններ հետևյալ հոդվածներում.			
Պաշարներ		(220,264)	(511,204)
Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքեր		1,134,364	(4,564,897)
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր		2,562,373	3,755,413
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից՝ մինչև շահութահարկի և տոկոսների վճարումը		38,710,918	35,063,546
Վճարված շահութահարկ		-	-
Գործառնական գործունեությունից ստացված զուտ դրամական հոսքեր		38,710,918	35,063,546
Դրամական հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում		(29,372,805)	(60,907,541)
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(159,036)	(57,475)
Մուտքեր հիմնական միջոցների վաճառքից		3,015	15,341
Ստացված տոկոսներ		6,854	3,699
Ներդրումային գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական հոսքեր		(29,521,972)	(60,945,976)
Դրամական հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Մուտքեր փոխառություններից		91,246,898	211,372,752
Փոխառությունների մարում		(92,651,992)	(178,430,383)
Վճարված տոկոսներ		(6,292,151)	(5,360,136)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների դիմաց վճարումներ		(98,227)	(88,996)
Ֆինանսավորման գործունեության համար (օգտագործված)/ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված զուտ դրամական հոսքեր		(7,795,472)	27,493,237
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ		1,393,474	1,610,807
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 1 հունվարի		5,440,348	4,944,470
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների համար		(990,507)	(1,114,929)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 31 դեկտեմբերի	16	5,843,315	5,440,348

2022թ. ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ծանոթագրություն	Էջ	Ծանոթագրություն	Էջ
1. Հաշվետու կազմակերպություն	11	17. Կապիտալ և պահուստներ	22
2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ	12	18. Կապիտալի կառավարում	23
3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ	12	19. Վարկեր և փոխառություններ	23
4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում	12	20. Պետական շնորհներ	26
5. Ծջգրտված շահույթը նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները (EBITDA)	14	21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	26
6. Հասույթ	14	22. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում	27
7. Գնված էլեկտրաէներգիա	17	23. Վարձակալություն	35
8. Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարներ	17	24. Կապիտալ հանձանություններ	36
9. Այլ ծախսեր	17	25. Պայմանական դեպքեր	36
10. Զուտ ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)	18	26. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ	37
11. Ծահութահարկ	18	27. Չափման հիմունքներ	38
12. Հիմնական միջոցներ	20	28. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր	38
13. Պաշարներ	21	29. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ	49
14. Կանխավճարներ	21	30. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած դեպքեր	50
15. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	21		
16. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	22		

1. Հաշվետու կազմակերպություն

(ա) Կազմակերպչական կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն («Ընկերություն») Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված փակ բաժնետիրական ընկերություն է:

Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0047, Արմենակյան փ. 127ա:

Ընկերության հիմնական գործունեությունն է էլեկտրաէներգիայի գնումը, էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումը և էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը կենցաղային և արդյունաբերական սպառողներին՝ Հայաստանի Հանրապետությունում: Ընկերությունն ունի Հայաստանի Հանրապետության տարածքում էլեկտրաէներգիայի բաշխման լիցենզիա: Էլեկտրաէներգիայի վաճառքի և գնման սակագները սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (ՀԾԿՀ) կողմից:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը պատկանում է «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ին (70%) և «Լիորմանդ Հոլդինգս» ՍՊԸ-ին (30%):

Ընկերության վերջնական հսկող անձն է Սամվել Կարապետյանը: Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծանոթագրություն 26-ում:

(բ) Հայաստանի գործարար միջավայրը

Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Հետևաբար, Ընկերության գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական և ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող կազմակերպությունների համար: Բացի այդ, 2020թ. սեպտեմբերին Լեռնային Ղարաբաղում բռնկված զինված հակամարտությունը, որին հաջորդեց հրադադարի մասին համաձայնագիրը Լեռնային Ղարաբաղի վիճելի տարածքների շուրջ, հանգեցրեց սոցիալական հուզումների Հայաստանում: Չնայած հրադադարի մասին համաձայնագրի, Հայաստանի և Ադրբեջանի զինված ուժերը ներքաշվել են սահմանային բախման մեջ, ինչն իր հերթին մեծացրել է անորոշությունը բիզնես միջավայրում:

2022թ. փետրվարին Ռուսաստանի Դաշնության և Ուկրաինայի միջև բռնկված ռազմական հակամարտության պատճառով մի շարք երկրներ պատժամիջոցներ սահմանեցին Ռուսաստանի Դաշնության դեմ: Հակամարտությունն ազդեցություն ունի ոչ միայն երկու երկրների տնտեսական գործունեության, այլև՝ համաշխարհային տնտեսության վրա: Պատժամիջոցների արդյունքում աշխարհի շատ երկրներում հումքային և պարենային ապրանքների գներն աճել են, խախտվել են ռեսուրսների մատակարարման հաստատված կապերը, դիտվում է գնաճի ազդեցություն գների վրա, և վերլուծաբանները կանխատեսում են նաև տնտեսական հետևանքներ համաշխարհային արդյունաբերության համար:

Ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության հավաստում

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) պահանջների համաձայն:

(բ) Անընդհատություն

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության ընթացիկ պարտավորությունները գերազանցել են ընթացիկ ակտիվները 26,482,846 հազար դրամով: Այնուամենայնիվ, 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա Ընկերության շահույթը և գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերը կազմել են համապատասխանաբար 33,548,217 հազար դրամ և 38,715,018 հազար դրամ, և ղեկավարությունն ակնկալում է, որ առաջիկա տարիներին Ընկերության գործունեությունն կլինի շահութաբեր, և այն կստեղծի բավարար դրամական հոսքեր՝ հիմնվելով ՀԾԿՀ-ի կողմից հրապարակված սակագների ձևավորման մեթոդաբանության վրա՝ պարտավորությունները ժամանակին կատարելու համար: Բացի այդ, Ընկերությանն անմիջականորեն հասանելի են ֆինանսական միջոցներ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (iii))՝ վարկային գծերի չօգտագործված մաս և տարեվերջից հետո ստացված նոր վարկեր:

Հաշվի առնելով վերը նշված փաստերը՝ ղեկավարությունը գտնում է, որ չկա էական անորոշություն անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու Ընկերության կարողության հետ կապված:

3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որն Ընկերության ֆունկցիոնալ արժույթն է և այս ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը: Ողջ ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ պահանջներին համապատասխան կազմելու համար ղեկավարությունից պահանջվում է կատարել դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամուտների և ծախսերի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և հիմքում ընկած ենթադրությունները պարբերաբար վերանայվում են: Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում, որում վերանայվել են, և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում կատարված այն կարևոր դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք նշանակալի ազդեցություն ունեն ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրություններում:

- Ծանոթագրություն 22 (գ)՝ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի չափում,
- Ծանոթագրություն 28 (ը) (iii)՝ հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետներ:

Իրական արժեքի չափում

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելիս Ընկերությունը հնարավորության սահմաններում օգտագործում է դիտելի շուկայական տվյալները: Իրական արժեքները դասակարգվում են ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների՝ հիմք ընդունելով գնհատման մեթոդներում օգտագործված ելակետային տվյալները, ինչպես ներկայացված է ստորև:

- *1-ին մակարդակ.* նույնական ակտիվների կամ պարտավորությունների համար ակտիվ շուկաներում գնանշվող գները (չճշգրտվող):
- *2-րդ մակարդակ.* 1-ին մակարդակում ներառվող գնանշվող գներից տարբեր ելակետային տվյալները, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության համար դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ) կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող):
- *3-րդ մակարդակ.* ակտիվի կամ պարտավորության ելակետային տվյալները, որոնք հիմնված չեն դիտելի շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտելի ելակետային տվյալներ):

Եթե ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելու համար օգտագործված ելակետային տվյալները կարող են դասակարգվել իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակներում, իրական արժեքի չափումն որպես մեկ ամբողջություն դասակարգվում է իրական արժեքի հիերարխիայի այն նույն մակարդակում, որտեղ դասակարգվում են ամենացածր մակարդակի տվյալները, որոնք նշանակալի են ամբողջ չափման համար:

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների միջև տեղափոխումները Ընկերությունը ճանաչում է այն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, որի ընթացքում տեղի է ունեցել փոփոխությունը:

Իրական արժեքի չափման ժամանակ կատարվող ենթադրությունների վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում՝ «Ֆինանսական գործիքներ»:

5. Ճշգրտված շահույթը նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները (EBITDA)

Ղեկավարությունը ներկայացրել է տեղեկատվություն ճշգրտված EBITDA-ի վերաբերյալ, քանի որ հսկում է այս ցուցանիշը և գտնում է, որ այն տեղին է Ընկերության ֆինանսական արդյունքների մասին պատկերացում կազմելու համար: Ճշգրտված EBITDA-ն հաշվարկվում է ճշգրտելով տարվա շահույթը՝ բացառելու համար հարկման, զուտ ֆինանսական ծախսերի, մաշվածության, ամորտիզացիայի, արժեզրկումից կորուստների/արժեզրկման հակադարձման, շնորհների ամորտիզացիայի, այլ հատուցումների և այլ ոչ գործառնական կորուստների ազդեցությունը:

Ճշգրտված EBITDA-ն ֆինանսական արդյունքների գնահատման սահմանված ցուցանիշ չէ ՖՀՄՍ համաձայն: Ընկերության կողմից կիրառվող ճշգրտված EBITDA-ի սահմանումը կարող է չհամապատասխանել այլ կազմակերպությունների կողմից կիրառվող նույն վերնագրով ցուցանիշին և դրա հետ կապված բացահայտումներին:

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2022թ.	2021թ.
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար		33,548,227	24,337,879
Շահութահարկի գծով ծախս	11	1,922,154	3,123,673
Շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը		35,470,381	27,461,552
<i>Ճշգրտումներ հետևյալ հոդվածների գծով</i>			
- Զուտ ֆինանսական եկամուտ	10	(16,154,992)	(4,544,048)
- Մաշվածություն	12, 23	14,983,928	12,781,669
- Ամորտիզացիա		248,509	177,506
- Պետական շնորհների ամորտիզացիայի հակադարձում		(275,431)	(240,248)
- Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստ		112,891	148,275
- Նվիրատվություններ	9	552,078	673,057
- Վճարված այլ հատուցումներ		29,005	61,667
- Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	9	894,493	624,410
Ճշգրտված EBITDA՝ ըստ ՖՀՄՍ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվությունների		35,860,862	37,143,840

6. Հասույթ

(ա) Հասույթի ուղղություններ

Ընկերությունը հասույթը հիմնականում ստանում է էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումից և վաճառքից: Հասույթի այլ աղբյուրները ներառում են էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներից էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունից ստացվող եկամուտը:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Հասույթ էլեկտրաէներգիայի վաճառքից	239,947,810	214,696,949
Այլ հասույթ		
Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ	2,647,092	1,899,169
Հասույթ էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունից	861,720	-
Ընդամենը հասույթ բաժանորդների հետ պայմանագրերից	243,456,622	216,596,118

2022թ-ին բաժանորդների հետ պայմանագրերից ստացված հասույթի աճը 2021թ. համադրելի ժամանակաշրջանի համեմատությամբ պայմանավորված է վաճառված էլեկտրաէներգիայի ծավալի մոտ 2.3% աճով (2021թ-ին՝ 7.2%) և վաճառված էլեկտրաէներգիայի միջին սակագների մոտ 9.7% աճով (2021թ-ին՝ 5.1%):

(բ) Բաժանորդների հետ պայմանագրերից հասույթի մանրամասնեցում

Ստորև բերվող աղյուսակում բաժանորդների հետ պայմանագրերից հասույթը ներկայացված է ըստ հիմնական աշխարհագրական շրջանների, արտադրանքի և ծառայությունների հիմնական տեսակների, բաժանորդների տեսակների և հասույթի ճանաչման ժամկետների:

Դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար հազ. դրամ	Իրավաբանական անձիք		Քնակչություն		Ընդամենը	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
Էլեկտրաէներգիայի վաճառքի հիմնական աշխարհագրական շրջաններ						
Երևան	67,402,906	54,026,637	40,985,239	37,221,518	108,388,145	91,248,155
Սյունիք	24,293,046	21,176,129	3,251,180	3,078,715	27,544,226	24,254,844
Կոտայք	11,489,473	13,797,668	8,377,375	8,256,599	19,866,848	22,054,267
Արարատ	16,193,216	13,543,064	9,212,884	7,587,776	25,406,100	21,130,840
Արմավիր	8,502,868	7,679,604	7,942,733	7,227,073	16,445,601	14,906,677
Լոռի	6,517,159	8,828,831	4,628,520	4,317,053	11,145,679	13,145,884
Ծիրակ	3,935,026	3,223,857	4,156,570	4,062,842	8,091,596	7,286,699
Գեղարքունիք	3,265,022	2,787,963	3,429,790	3,234,172	6,694,812	6,022,135
Արագածոտն	3,359,138	2,880,435	3,024,269	2,799,613	6,383,407	5,680,048
Տավուշ	2,951,117	2,487,252	2,323,144	2,156,475	5,274,261	4,643,727
Վայոց Ձոր	1,262,790	1,086,252	1,126,716	1,086,629	2,389,506	2,172,881
Այլ	2,316,337	2,150,167	1,292	625	2,317,629	2,150,792
	151,488,098	133,667,859	88,459,712	81,029,090	239,947,810	214,696,949
Ծառայությունների հիմնական տեսակները						
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	151,488,098	133,667,859	88,459,712	81,029,090	239,947,810	214,696,949
Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ	1,334,534	743,014	1,312,558	1,156,155	2,647,092	1,899,169
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունից	861,720	-	-	-	861,720	-
	153,684,352	134,410,873	89,772,270	82,185,245	243,456,622	216,596,118
Հասույթի ճանաչման ժամկետներ						
Ժամանակի ընթացքում փոխանցված արտադրանք և ծառայություններ	153,684,352	134,410,873	89,772,270	82,185,245	243,456,622	216,596,118
Հասույթ բաժանորդների հետ պայմանագրերից	153,684,352	134,410,873	89,772,270	82,185,245	243,456,622	216,596,118

(գ) Պայմանագրերի գծով մնացորդներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն բաժանորդների հետ պայմանագրերի գծով դեբիտորական պարտքերի և պայմանագրի գծով պարտավորությունների վերաբերյալ:

հազ. դրամ	Ծնթ. 31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
«Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի» կազմում ներառված դեբիտորական պարտքեր	15	27,643,815
Պայմանագրի գծով պարտավորություններ	21	(4,853,060)
		(3,130,355)

Պայմանագրի գծով պարտավորությունները վերաբերում են էլեկտրական ցանցին միացնելու համար բաժանորդներից ստացված 4,343,467 հազար դրամ գումարով կանխավճարներին (2021թ-ին՝ 2,800,533 հազար դրամ), որոնց գծով հասույթը ճանաչվում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարման պայմանագրի ժամկետի ընթացքում, և էլեկտրաէներգիայի մատակարարման համար բաժանորդներից ստացված 509,593 հազար դրամ գումարով կանխավճարներին (2021թ-ին՝ 329,822 հազար դրամ):

Ժամանակաշրջանի սկզբում պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում ճանաչված 2,647,092 հազար դրամ գումարը ճանաչվել է որպես հասույթ 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար:

Չի տրամադրվել տեղեկատվություն 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այն չկատարված կատարման պարտականությունների վերաբերյալ, որոնց սկզբնապես ակնկալվող տևողությունը կազմում է մեկ տարի կամ պակաս, ինչպես թույլատրվում է ՖՀՄՍ 15-ով:

(դ) Կատարման պարտականություններ և հասույթի ճանաչման քաղաքականություն

Հասույթը չափվում է բաժանորդի հետ պայմանագրում սահմանված հատուցման հիման վրա: Ընկերությունը ճանաչում է հասույթը, երբ բաժանորդին է փոխանցում ապրանքի կամ ծառայության նկատմամբ հսկողությունը:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն բաժանորդների հետ պայմանագրերի կատարման պարտականությունների բնույթի և կատարման ժամկետների, այդ թվում՝ վճարման նշանակալի պայմանների և հասույթի ճանաչման համապատասխան քաղաքականության վերաբերյալ:

Ծառայության տեսակը	Կատարման պարտականությունների բնույթը և կատարման ժամկետները, ներառյալ վճարման նշանակալի պայմանները	Հասույթի ճանաչման քաղաքականություն
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	Ընկերությունը պարտավորվում է բաժանորդներին մատակարարել էլեկտրաէներգիա, և ծախսած էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարները որոշվում են բաժանորդի կողմից ամսվա ընթացքում սպառած էլեկտրաէներգիայի քանակության հիման վրա: Վճարման պայմանները սահմանված են ՀԾԿՀ-ի կողմից սահմանված էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոններով (ԷՄՕԿ), համաձայն որոնց Ընկերությունը պետք է հանրությանը հասանելի միջոցներում տեղադրի էլեկտրաէներգիայի սպառման վերաբերյալ տեղեկատվությունը (ամսական սպառած քանակությունը և վճարման ենթակա ընդհանուր գումարը)՝ յուրաքանչյուր բաժանորդի համար մինչև հաշվետու ամիսը հաջորդող ամսվա 10-ը, որից հետո բաժանորդը պարտավոր է կատարել կանխիկ վճարում 7-օրյա ժամկետում: Չեղչեր չեն տրամադրվում:	Բաժանորդները միաժամանակ ստանում և սպառում են էլեկտրաէներգիայի մատակարարման օգուտները՝ էլեկտրաէներգիայի մատակարարմանը գույքահետ, և Ընկերությունը ծառայության նկատմամբ հսկողությունը փոխանցում է ժամանակի ընթացքում, այդ իսկ պատճառով, իր կատարման պարտականությունը կատարում է և հասույթը ճանաչում է ժամանակի ընթացքում: Փոփոխուն հատուցումը, որն իրենից ներկայացնում է սպառված էլեկտրաէներգիայի քանակության և գործող սակագների արտադրյալը, որոշվում է յուրաքանչյուր օրացուցային ամսվա վերջում վերցված հաշվիչների ցուցմունքների հիման վրա:
Էլեկտրական ցանցին միացում	Ընկերությունն իրականացնում է բաժանորդներին էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ: Վճարման պայմանները սահմանված են ՀՀԾԿՀ կողմից սահմանված էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոններով (ԷՄՕԿ), համաձայն որոնց միացման վճարի 50%-ը վճարվում է որպես կանխավճար, իսկ մնացած մասը վճարվում է միացման աշխատանքներն ավարտելուց հետո: Յուրաքանչյուր նախագծի տևողությունը կախված է ցանցի լարվածությունից և չի գերազանցում 270 օրը՝ Կարգավորողի կողմից սահմանված առավելագույն ժամկետը:	Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների ընթացքում բաժանորդներին ապրանքների կամ ծառայությունների փոխանցում տեղի չի ունենում և, այդ իսկ պատճառով, դրանք դիտարկվում են որպես պայմանագրի կնքման հետ կապված գործողություններ: Այսպիսով, հասույթը ճանաչվում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարման պայմանագրի ժամկետի ընթացքում: Ստացված կանխավճարները ներառվում են պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում:

7. Գնված էլեկտրաէներգիա

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Էլեկտրաէներգիա բաշխման համար	127,005,571	102,664,504
Հասանելի հզորություն	42,582,153	44,057,284
	169,587,724	146,721,788

Հասանելի հզորությունն իրենից ներկայացնում է կարճ ժամանակահատվածում էլեկտրաէներգիայի պահանջարկը բավարարելու համար պահանջվող արտադրական հզորությունը:

8. Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայություն	10,715,511	2,747,474
Կարգավորողից ստացվող այլ ծառայություններ	-	1,887,100
	10,715,511	4,634,574

Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարի ավելացման հիմնական պատճառը հաստատուն վճարի հաշվարկման մեթոդաբանությունից փոփոխուն վճարի հաշվարկման մեթոդաբանության անցումն է 2022թ. ընթացքում: Էլեկտրաէներգիայի փոխանցման ծառայության վճարները սահմանվում են տարեկան կտրվածքով ՀԾԿՀ-ի կողմից:

9. Այլ ծախսեր

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման և այլ ծառայություններ	1,092,676	955,786
Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	894,493	624,410
Հավաքագրման դիմաց գանձումներ և բանկային վճարներ	845,515	835,078
Նվիրատվություններ	552,078	673,057
Աշխատակիցների այլ հատուցումներ	335,089	251,938
Մասնագիտական ծառայություններ	309,431	401,299
Հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի	299,880	603,024
Վարձակալության գծով ծախսեր	284,280	202,203
Կապի ծառայություն	262,479	234,051
Անվտանգության ծառայություն	231,442	205,051
Տույժեր և տուգանքներ	222,315	192,055
Տրանսպորտային ծախսեր	191,603	372,021
Գովազդի ծախսեր	133,795	121,804
Գործուղման ծախսեր	84,870	41,468
Ներկայացուցչական ծախսեր	33,802	29,191
Այլ	524,848	544,793
	6,298,596	6,287,229

10. Չուտ ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներից առաջացող՝ արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ	15,461	3,699
Չուտ օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	23,526,379	10,879,948
Ֆինանսական եկամուտ	23,541,840	10,883,647
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ – տոկոսային ծախս	(7,150,382)	(6,187,734)
Այլ	(236,466)	(151,865)
Ֆինանսական ծախսեր	(7,386,848)	(6,339,599)
Շահույթում կամ վնասում ճանաչված զուտ ֆինանսական եկամուտ	16,154,992	4,544,048

11. Շահութահարկ

(ա) Շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ

Ընկերությունը շահութահարկը վճարում է 18% դրույքաչափով (2021թ-ին՝ 18%):

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս		
Նախորդ տարիներին պակաս ներկայացված	-	(243,762)
Հետաձգված հարկի գծով ծախս		
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	1,922,154	3,367,435
Ընդամենը ծախս շահութահարկի գծով	1,922,154	3,123,673

Հարկի արդյունավետ դրույքաչափի համադրում

	2022թ.		2021թ.	
	հազ. դրամ	%	հազ. դրամ	%
Շահույթ՝ նախքան շահութահարկով հարկումը	35,470,381	100	27,461,552	100
Շահութահարկ՝ հաշվարկված հարկի կիրառելի դրույքաչափով	6,384,667	18	4,943,079	18
Նախորդ տարիներին պակաս ներկայացված	-	-	243,762	1
Չհարկվող եկամուտ*	(4,462,513)	(13)	(2,063,168)	(8)
	1,922,154	5	3,123,673	11

* Չհարկվող եկամուտը հիմնականում ներառում է զուտ օգուտը և կորուստը փոխարժեքային տարբերություններից, որոնք համարվում է չհարկվող եկամուտ ՀՀ հարկային օրենսդրության համաձայն:

(բ) Ճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները վերագրելի են հետևյալ հոդվածներին՝

հազ. դրամ	Ակտիվներ		Պարտավորություններ		Զուտ	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
Հիմնական միջոցներ	-	-	17,871,757	13,769,959	17,871,757	13,769,959
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	-	-	349,233	376,447	349,233	376,447
Ոչ նյութական ակտիվներ	(95,425)	(86,859)	-	-	(95,425)	(86,859)
Պաշարներ	-	-	373,443	322,950	373,443	322,950
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	(1,284,538)	(1,244,644)	-	-	(1,284,538)	(1,244,644)
Այլ ակտիվներ	(12,195)	(15,279)	-	-	(12,195)	(15,279)
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	(478,071)	(615,512)	-	-	(478,071)	(615,512)
Վարկեր և փոխառություններ	-	-	142,858	250,335	142,858	250,335
Հաջորդ ժամանակաշրջան փոխանցված հարկային վնաս	(3,657,768)	(1,452,575)	-	-	(3,657,768)	(1,452,575)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	(402,180)	(419,862)	-	-	(402,180)	(419,862)
Զուտ հարկային (ակտիվներ)/ պարտավորություններ	(5,930,177)	(3,834,731)	18,737,291	14,719,691	12,807,114	10,884,960

(գ) Հետաձգված հարկի մնացորդների փոփոխություններ

Հետաձգված հարկի մնացորդների բոլոր փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

12. Հիմնական միջոցներ

հազ. դրամ	Հոդ. շենքեր և շինություններ	Փոխարդող հարմարանքներ	Սարքավորումներ	Փոխարդ- միջոցներ	Անավարտ շինարարություն	Համակարգչային սարքավորումներ, տեղեկատվական գույք	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	39,962,455	242,038,894	200,099,113	7,472,949	7,876,331	30,883,861	528,333,603
Ավելացումներ	283,220	91,604	355,069	-	45,307,122	3,552,569	49,589,584
Տեղափոխումներ	2,539,682	19,323,128	17,399,653	3,390,229	(45,074,698)	2,422,006	-
Օտարումներ	(76,627)	(130,971)	(792,325)	(32,544)	-	(1,266,700)	(2,299,167)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	42,708,730	261,322,655	217,061,510	10,830,634	8,108,755	35,591,736	575,624,020
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.							
Ավելացումներ	20,940	-	41,268	-	8,108,755	35,591,736	575,624,020
Տեղափոխումներ	1,175,302	14,976,113	7,100,169	75,822	26,870,172	122,965	27,055,345
Օտարումներ	(110,258)	(232,484)	(1,640,946)	(29,185)	(25,841,595)	2,514,189	-
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	43,794,714	276,066,284	222,562,001	10,877,271	9,137,332	37,084,571	599,522,173
Մաշվածություն							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	(25,306,192)	(171,997,987)	(131,705,457)	(5,347,300)	(33,145)	(8,621,232)	(343,011,313)
Տեղափոխումներ	(113)	1,806	(22,304)	1,173	-	19,438	-
Տարվա մաշվածություն	(667,881)	(5,708,174)	(4,292,503)	(558,887)	-	(1,352,584)	(12,580,029)
Օտարումներ	6,318	92,027	718,902	20,017	-	770,324	1,607,588
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	(25,967,868)	(177,612,328)	(135,301,362)	(5,884,997)	(33,145)	(9,184,054)	(353,983,754)
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.							
Տեղափոխումներ	(2,883)	(620)	3,264	-	-	239	-
Տարվա մաշվածություն	(728,740)	(6,757,181)	(4,765,901)	(970,336)	-	(1,610,580)	(14,832,738)
Օտարումներ	42,625	131,957	1,314,199	16,018	7,479	801,448	2,313,726
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	(26,656,866)	(184,238,172)	(138,749,800)	(6,839,315)	(25,666)	(9,992,947)	(366,502,766)
Հաշվեկշռային արժեք							
Առ 1 հունվարի 2021թ.	14,656,263	70,040,907	68,393,656	2,125,649	7,843,186	22,262,629	185,322,290
Առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	16,740,862	83,710,327	81,760,148	4,945,637	8,075,610	26,407,682	221,640,266
Առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	17,137,848	91,828,112	83,812,201	4,037,956	9,111,666	27,091,624	233,019,407

(ա) Ապահովություն

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 7,919,915 հազար դրամ (2021թ-ին՝ 8,491,761 հազար դրամ) հաշվեկշռային արժեքով հիմնական միջոցները գրավադրված են ՀՀ կառավարությունից ստացված վարկերի դիմաց (Ծանոթագրություն 19):

13. Պաշարներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Գործառնական պաշարներ	10,645,649	10,521,439
Շինարարական նյութեր և պահեստամասեր	369,795	340,267
Այլ	388,452	276,592
	11,403,896	11,138,298

14. Կանխավճարներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ոչ ընթացիկ		
Կանխավճար նախագծման ծառայությունների և շինարարական աշխատանքների համար	6,866,824	2,524,890
	6,866,824	2,524,890
Ընթացիկ		
Կանխավճար նախագծման ծառայությունների և շինարարական աշխատանքների համար	1,105,911	3,965,527
Այլ	5,038	4,784
	1,110,949	3,970,311

Մնացորդի ընթացիկ մասն իրենից ներկայացնում է կապակցված կողմին վճարված կանխավճարն էլեկտրաէներգիայի հսկողության և հաշվառման ավտոմատացված համակարգերի նախագծման, կառուցման և ներդրման համար:

15. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Իրավաբանական անձիք	18,908,966	18,266,116
Բնակչություն	13,073,492	12,176,473
Այլ դեբիտորական պարտքեր	1,994,407	1,708,966
Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստ	(4,338,648)	(4,287,295)
Այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստ	(573,809)	(491,434)
Փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի դասում ներառված առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի	29,064,408	27,372,826
Ստացվելիք այլ հարկեր	19,813	20,394
Ստացվելիք ԱԱՀ	120,315	3,181,986
Տրված կանխավճարներ	684,147	671,425
Ընդամենը առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	29,888,683	31,246,631

16. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Բանկային հաշիվների մնացորդներ (ընթացիկ հաշիվներ)	5,374,903	4,624,027
Կանխիկը ճանապարհին	468,412	816,321
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում	5,843,315	5,440,348

Տոկոսադրույքային ռիսկին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը և ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայնության վերլուծությունը ներկայացված են Ծանոթագրություն 22-ում:

17. Կապիտալ և պահուստներ

(ա) Բաժնետիրական կապիտալ

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հայտարարված, թողարկված և ամբողջությամբ վճարված բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է 246,423 սովորական բաժնետոմսից՝ 75,700 դրամ անվանական արժեքով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 246,423 բաժնետոմսից՝ 75,700 դրամ անվանական արժեքով):

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Ընկերության բաժնետերերի ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երկու մայր կազմակերպությունները գրավադրել էին Ընկերության բաժնետիրական կապիտալում 100% բաժնեմասը (2021թ-ին՝ 100%) միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված վարկի դիմաց (Ծանոթագրություն 19):

(բ) Շահաբաժիններ

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ Ընկերության բաշխման ենթակա պահուստները սահմանափակվում են Ընկերության ՖՀՄՍ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվություններում գրանցված չբաշխված շահույթի մնացորդով: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության կողմից շահաբաժիններ չեն հայտարարվել (2021թ-ին շահաբաժիններ չէին հայտարարվել):

(գ) Լրացուցիչ կապիտալ

Լրացուցիչ կապիտալը վերաբերում է հետևյալին.

- 7,207,484 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին հարկերի և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների հետ կապված պետական բյուջե վճարվելիք գումարների ապաճանաչման արդյունքում,
- 824,310 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին ՀՀ կառավարությունից ստացված օգուտների (տարբեր կրեդիտորական պարտքեր հաշվանցելու իրավունքի) հետ կապված,
- 31,239,613 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին էլեկտրաէներգիա բաշխող չորս պետական տարածաշրջանային ընկերությունների դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը փոխանցելու ժամանակ,
- 7,513,477 հազար դրամ և 200,449 հազար դրամ գումարով հատկացումներ համապատասխանաբար 2015թ-ին և 2014թ-ին սկզբնապես իրական արժեքով ճանաչված կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունների հետ կապված,
- 3,343,323 հազար դրամ և 3,695,983 հազար դրամ գումարով բաշխումներ կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունների համապատասխանաբար 2017թ-ի և 2016թ-ին վաղաժամ մարման հետ կապված:

18. Կապիտալի կառավարում

Ընկերությունը չունի կապիտալի կառավարման ձևակերպված քաղաքականություն, սակայն ղեկավարությունը ձգտում է ապահովել կապիտալի բավարար բազա՝ Ընկերության գործառնական և ռազմավարական պահանջները բավարարելու համար: Դա իրագործվում է դրամական միջոցների արդյունավետ կառավարման, Ընկերության հասույթի և շահույթի շարունակական հսկողության և հիմնականում վարկերի ու փոխառությունների միջոցով ֆինանսավորվող երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի միջոցով: Ձեռնարկելով այս քայլերն Ընկերությունը նպատակ ունի կայունացնել շահույթի անը:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ընդամենը պարտավորություններ	159,981,656	181,598,897
Հանած՝ դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները	5,843,315	5,440,348
Զուտ պարտքը	154,138,341	176,158,549
Ընդամենը սեփական կապիտալ	130,226,857	96,678,630
Զուտ պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը առ 31-ը դեկտեմբերի	1.18	1.82

Տարվա ընթացքում կապիտալի կառավարման նկատմամբ կիրառվող Ընկերության մոտեցումը չի փոփոխվել:

Ընկերության կապիտալի նկատմամբ կիրառելի չեն արտաքին մարմինների պահանջներ:

19. Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող Ընկերության տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների վերաբերյալ: Տոկոսադրույքային, արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	75,903,814	97,709,477
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	2,523,334	4,732,307
	78,427,148	102,441,784
Ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	15,817,852	26,983,271
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	7,061,086	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	3,604,327	1,067,890
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	617,122	148,658
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513
	27,104,900	28,204,332
Ընդամենը տոկոսակիր պարտավորություններ	105,532,048	130,646,116

(ա) Պայմանները և մարման ժամանակացույցը

Ստորև ներկայացված են վարկերի և փոխառություններ համար գործող պայմանները և մարման ժամկետները:

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ. տոկոսադր.	Մարման տարի	31 դեկտեմբերի 2022թ.		31 դեկտեմբերի 2021թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	<< դրամ	9.99%	2023	605,219	605,219	-	-
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	ԱՄՆ դոլար	5.25%	2023	1,496,918	1,496,918	-	-
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	ԱՄՆ դոլար	5.95%	2023	754,547	754,547	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	5.50%	2023	1,180,952	1,180,952	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	5.50%	2023	1,597,336	1,597,336	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	5.00%	2023	826,039	826,039	1,067,890	1,067,890
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	Եվրո	5.00%	2023	4,204,053	4,204,402	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	<< դրամ	1.00%	Ծպահանջ	4,513	4,513	4,513	4,513
Գրավով ապահովված վարկեր	Զեն	1.80%	2022-2029	3,587,129	2,913,351	5,782,114	4,556,533
Գրավով ապահովված վարկեր	Զեն	1.80%	2022-2039	357,001	227,105	528,951	324,432
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 4.05%	2022-2025	11,907,959	11,851,860	22,498,081	22,319,898
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.85%	2022-2031	41,669,813	41,226,874	50,575,680	49,913,563
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 4.05%	2022-2027	4,465,485	4,400,642	6,631,270	6,514,010
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	Euribor+ 4.05%	2022-2026	6,666,644	6,610,025	11,051,633	10,929,876
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	Euribor+ 4.05%	2022-2027	4,017,646	3,993,324	6,399,069	6,352,117
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.85%	2022-2030	23,811,326	23,638,941	28,921,279	28,663,284
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ				107,152,580	105,532,048	133,460,480	130,646,116

Միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված գրավով ապահովված վարկերի դիմաց գրավադրված է Ընկերության բաժնետոմսերի 100%-ը (տես Ծանոթագրություն 17):

<< Կառավարությունից ստացված գրավով ապահովված վարկերի դիմաց գրավադրված են 7,919,915 հազար դրամ գումարով հիմնական միջոցները (2021թ-ին՝ 8,491,761 հազար դրամ) (տես Ծանոթագրություն 12 (ա)):

(բ) Պարտավորությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի փոփոխությունների համադրում

հազ. դրամ	Պարտավորություններ		
	Վարկեր և փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	Ընդամենը
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	130,646,116	2,332,558	132,978,674
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված			
Մուտքեր փոխառություններից	91,246,898	-	91,246,898
Փոխառությունների մարում	(92,651,992)	-	(92,651,992)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ դիմաց վճարումներ	-	(98,227)	(98,227)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	(1,405,094)	(98,227)	(1,503,321)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	(24,584,690)	-	(24,584,690)
Այլ փոփոխություններ			
Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ			
Տոկոսային ծախս	6,945,352	205,030	7,150,382
Վճարված տոկոսներ	(6,069,636)	(205,030)	(6,274,666)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	875,716	-	875,716
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	105,532,048	2,234,331	107,766,379

հազ. դրամ	Պարտավորություններ		
	Վարկեր և փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	Ընդամենը
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	110,414,848	2,421,554	112,836,402
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված			
Մուտքեր փոխառություններից	211,372,752	-	211,372,752
Փոխառությունների մարում	(178,430,383)	-	(178,430,383)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ դիմաց վճարումներ	-	(88,996)	(88,996)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	32,942,369	(88,996)	32,853,373
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	(12,602,640)	-	(12,602,640)
Այլ փոփոխություններ			
Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ			
Տոկոսային ծախս	5,974,455	213,279	6,187,734
Վճարված տոկոսներ	(5,146,857)	(213,279)	(5,360,136)
Այլ փոփոխություններ	(936,059)	-	(936,059)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	(108,461)	-	(108,461)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	130,646,116	2,332,558	132,978,674

20. Պետական շնորհներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ոչ ընթացիկ		
Օգուտ ՀՀ կառավարությունից ցածր տոկոսադրույքով ստացված վարկից	2,846,320	3,000,153
Այլ	102,104	163,515
	2,948,424	3,163,668
Ընթացիկ		
Օգուտ ՀՀ կառավարությունից ցածր տոկոսադրույքով ստացված վարկից	238,789	237,540
Այլ	5,358	6,607
	244,147	244,147
Ընդամենը պետական շնորհներ	3,192,571	3,407,815

21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ոչ ընթացիկ		
Կրեդիտորական պարտքեր կապակցված կողմերին գնված հիմնական միջոցների գծով	7,987	7,987
	7,987	7,987
Ընթացիկ		
Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	21,659,665	19,166,161
Կրեդիտորական պարտքեր գնված հիմնական միջոցների գծով	6,222,707	6,987,673
Բաժանորդներից ստացված կանխավճարներ	4,853,060	3,130,355
Աշխատավարձ	1,694,980	1,729,134
Արձակուրդի պահուստ	1,076,875	1,109,958
Վճարվելիք այլ հարկեր	502,099	513,890
Այլ	198,219	1,682,290
	36,207,605	34,319,461
Ընդամենը առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	36,215,592	34,327,448

Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերի հետ կապված արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում:

22. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում

(ա) Հաշվապահական հաշվառման դասակարգումներ և ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Բոլոր ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքը մոտավորապես համապատասխանում է վերջիններիս հաշվեկշռային արժեքին:

(բ) Իրական արժեքի չափում

Իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ

Տեսակը	Գնահատման մեթոդը	Նշանակալի ոչ դիտելի ելակետային տվյալները
Ֆինանսական ակտիվներ	Չեղչված դրամական հոսքերի մեթոդ	Կիրառելի չեն
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ*	Չեղչված դրամական հոսքերի մեթոդ	Կիրառելի չեն

* Այլ ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են վարկերը և փոխառությունները, առևտրական կրեդիտորական պարտքերը և վարձակալության գծով պարտավորությունները (2021թ-ին ներառում էին վարկերը և փոխառությունները, առևտրական կրեդիտորական պարտքերը և վարձակալության գծով պարտավորությունները):

(գ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում

Ֆինանսական գործիքներն օգտագործելիս Ընկերությունը ենթարկվում է հետևյալ ռիսկերին.

- պարտքային ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (ii)),
- իրացվելիության ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (iii)),
- շուկայական ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (iv)):

(i) Ռիսկերի կառավարման հիմունքներ

Ղեկավարությունը պատասխանատու է Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգի կազմակերպման և հսկողության համար: Ղեկավարությունը կանոնավոր կերպով հաշվետվություններ է ներկայացնում Տնօրենների խորհրդին իր աշխատանքի վերաբերյալ:

Ընկերության ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել և վերլուծել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Ընկերությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողության մեխանիզմներ, ինչպես նաև հսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը սահմանված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների և Ընկերության գործունեության փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Դասընթացների և կառավարման ստանդարտների և ընթացակարգերի միջոցով Ընկերությունը նպատակ ունի ստեղծել հսկողության կանոնակարգված և գործող համակարգ, որտեղ բոլոր աշխատակիցները հստակ պատկերացում ունեն իրենց դերերի և պարտականությունների մասին:

(ii) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական կորուստ կրելու ռիսկն է, երբ բաժանորդը կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմը չի կատարում իր պայմանագրային պարտականությունները: Պարտքային ռիսկն առաջանում է հիմնականում բաժանորդներից ստացվելիք դեբիտորական պարտքերի հետ կապված:

Ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին:

Ստորև ներկայացված են շահույթում կամ վնասում ֆինանսական ակտիվների գծով ճանաչված արժեզրկումից կորուստները:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Բաժանորդների հետ պայմանագրերից առաջացած առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստ	51,353	111,772
Այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստ/ (արժեզրկման հակադրաձում)	61,538	36,503
	112,891	148,275

Առևտրական դեբիտորական պարտքեր

Պարտքային ռիսկին Ընկերության ենթարկվածությունը հիմնականում կախված է յուրաքանչյուր բաժանորդի բնութագրերից: Ընկերությունում չի գործում ձևակերպված քաղաքականություն, որը կպահանջեր վերլուծել յուրաքանչյուր նոր բաժանորդի վճարունակությունը: Ընկերությունը չի պահանջում գրավ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով, ինչպես նաև չի պահանջում կանխավճար վճարմանից առաջ: Ընկերությունը սովորաբար դադարեցնում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը բաժանորդի կողմից վճարումներ չկատարելու դեպքում:

Պարտքային ռիսկը վերահսկելիս բաժանորդները խմբավորվում են ըստ իրենց պարտքային ռիսկի բնութագրերի՝ ըստ բնակչություն կամ իրավաբանական անձ դասակարգման և պարտքերի ժամկետայնության և վերլուծվում են ժամկետանց վճարումների տեսանկյունից:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի հետ կապված պարտքային ռիսկին իր ենթարկվածությունը սահմանափակելու համար Ընկերությունը ֆիզիկական և իրավաբանական անձ հանդիսացող բաժանորդների համար վճարման առավելագույն ժամկետ է սահմանել մեկ ամիսը:

Ստորև ներկայացված է դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունն առևտրական դեբիտորական պարտքերի հետ կապված՝ ըստ պայմանագրային կողմերի տեսակների:

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2022թ.	2021թ.
Բնակչություն	15,572,035	14,997,733
Իրավաբանական անձիք	12,071,775	11,157,561
	27,643,810	26,155,294

Ընկերության բաժանորդներից ոչ մեկը չունի արտաքին պարտքային վարկանիշ: Ընկերության բաժանորդների մեծամասնությունը համագործակցում է Ընկերության հետ ավելի քան 16 տարի:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատում բաժանորդների համար

Ընկերությունն օգտագործում է պահուստավորման մատրից բոլոր բաժանորդներից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելու համար, որը ներառում է մեծ թվով փոքր գումարով մնացորդներ:

Կորստի մակարդակը հաշվարկվում է «roll rate» մեթոդով, որը հիմնված է այն հավանականության վրա, որ դեբիտորական պարտքը կանցնի ժամկետանցությունից մինչև դուրս գրումը հաջորդական փուլերով: «Roll rate»-երը հաշվարկվում են առանձին հիմունքով տարբեր սեգմենտներում պարտքային ռիսկին ենթարկվածության համար՝ հիմք ընդունելով պարտքային ռիսկի հետևյալ ընդհանուր բնութագիրը՝ բաժանորդի տեսակը (իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձ):

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է տեղեկատվություն 2022թ. և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և բաժանորդներից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ:

31 դեկտեմբերի 2022թ.

հազ. դրամ	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.4%	26,188,427	108,005	Ոչ
1-30 օր ժամկետանց	5.9%	440,688	25,798	Ոչ
31-90 օր ժամկետանց	6.1%	508,974	31,295	Ոչ
91-180 օր ժամկետանց	23.5%	176,384	41,506	Այո
181-365 օր ժամկետանց	19.0%	508,077	96,732	Այո
Ավելի քան 365 օր ժամկետանց	97.0%	4,159,908	4,035,312	Այո
		31,982,458	4,338,648	

31 դեկտեմբերի 2021թ.

հազ. դրամ	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.3%	25,185,515	74,765	Ոչ
1-30 օր ժամկետանց	9.4%	323,746	30,337	Ոչ
31-90 օր ժամկետանց	17.1%	253,607	43,474	Ոչ
91-180 օր ժամկետանց	27.3%	190,954	52,107	Այո
181-365 օր ժամկետանց	40.9%	346,089	141,443	Այո
Ավելի քան 365 օր ժամկետանց	95.2%	4,142,678	3,945,169	Այո
		30,442,589	4,287,295	

Կորստի մակարդակները հաշվարկվում են փաստացի պարտքային կորուստ կրելու վերջին երեք տարիների փորձի հիման վրա: Հաշվի առնելով առևտրական դեբիտորական պարտքերի մնացորդների կարճաժամկետ բնույթը (մինչև 30 օր), Ընկերությունը չի ներառում ապագայամետ տեղեկատվություն ակնկալվող պարտքային կորուստների հաշվարկում:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխություններ

Ստորև ներկայացված են առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխությունները տարվա ընթացքում:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Մնացորդը առ 1 հունվարի	4,287,295	4,175,523
Կորստի պահուստի գույտ վերաչափում	51,353	111,772
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	4,338,648	4,287,295

Ընկերությունը դուրս է գրում ավելի քան երեք տարի ժամկետանց առևտրական դեբիտորական պարտքերը:

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունն ուներ 5,843,315 հազար դրամ գումարով կանխիկ ճանապարհին և բանկային հաշիվների մնացորդներ (2021թ-ին՝ 5,440,348 հազար դրամ), որն իրենից ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին այս ակտիվների գծով: Ընկերության դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների մեծ մասը պահվում է «Moody's» վարկանիշային գործակալության Բա3 վարկանիշով հայկական բանկերում, և Ընկերությունը չի ակնկալում, որ բանկերը չեն կատարի իրենց պարտականությունները:

Ընկերության գնահատմամբ ընթացիկ հաշիվների գծով արժեզրկումից կորուստ չի ճանաչվել հիմնականում վերջիններիս կարճաժամկետայնության պատճառով:

(iii) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Ընկերությունը կունենա դժվարություններ ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով: Իրացվելիության ռիսկի կառավարման հարցում Ընկերության մոտեցումն է ապահովել, որքանով հնարավոր է, բավարար իրացվելիություն սովորական և արտասովոր պայմաններում պարտավորությունները սահմանված ժամկետներում կատարելու համար՝ առանց անընդունելի կորուստներ կրելու կամ Ընկերության հեղինակությունը վտանգելու:

Ընկերությունն ապահովում է ցպահանջ դրամական միջոցների այնպիսի չափի առկայություն, որը բավարար կլինի ակնկալվող գործառնական ծախսերը, այդ թվում՝ ֆինանսական պարտականությունները կատարելու համար: Այս պարագայում հաշվի չի առնվում առանձնահատուկ հանգամանքների, օրինակ՝ բնական աղետների հնարավոր ազդեցությունը, որոնք հնարավոր չէ ողջամտորեն կանխատեսել:

Բացի այդ, Ընկերությունն ունի հետևյալ վարկային գծերը.

- Գրավով չապահովված և չօգտագործված վարկային գիծ 11,399,651 հազար դրամի չափով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 13,000,000 հազար դրամ):
- Ընկերությունը չունի գրավով չապահովված և չօգտագործված վարկային գիծ եվրոյով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ նման վարկային գիծ չկար):
- Գրավով չապահովված և չօգտագործված վարկային գիծ 5,085 հազար ԱՄՆ դոլարի չափով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 5,085 հազար ԱՄՆ դոլար):

Եներգետիկական իրացվելիության ռիսկին

Ստորև ներկայացված են ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային մարման ժամկետները հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ներկայացված են համախառն և չդեղված գումարները, որոնք ներառում են հաշվարկված տոկոսների վճարումները:

31 դեկտեմբերի 2022թ.

հազ. դրամ Ֆինանսական պարտավորություններ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր						
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	3,604,297	3,604,327	-	3,604,327	-	-	-	-
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	7,061,116	7,061,086	-	-	7,061,086	-	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513	4,513	-	-	-	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր	3,140,456	4,247,158	-	320,256	317,284	627,812	1,823,853	1,157,953
ՀՀ կառավարությունից Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական	91,721,666	120,417,093	-	5,283,433	17,927,457	22,074,417	43,887,216	31,244,570
կազմակերպություններից								
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	29,783,558	29,783,558	5,815,563	22,209,544	1,708,982	-	-	49,469
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	2,234,333	6,097,487	-	50,700	245,141	254,688	744,983	4,801,975
	137,549,939	171,215,222	5,820,076	31,468,260	27,259,950	22,956,917	46,456,052	37,253,967

31 դեկտեմբերի 2021թ.

հազ. դրամ Ֆինանսական պարտավորություններ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր						
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	1,067,890	1,067,890	-	1,067,890	-	-	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513	4,513	-	-	-	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր	4,880,965	6,837,630	-	454,339	450,074	890,634	2,589,420	2,453,163
ՀՀ կառավարությունից Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական	124,692,748	147,364,632	-	4,484,047	13,315,120	23,988,562	57,827,016	47,749,887
կազմակերպություններից								
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	29,573,245	29,782,763	8,286,011	19,535,810	1,743,435	-	-	217,507
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	2,332,558	6,373,406	-	50,529	252,728	300,064	763,029	5,007,056
	162,551,819	191,430,834	8,290,524	25,592,615	15,761,357	25,179,260	61,179,465	55,427,613

Զի ակնկալվում, որ մարման ժամկետների վերլուծությունում ներառված դրամական հոսքերը կարող են առաջանալ նշվածից նշանակալիորեն ավելի վաղ կամ նշանակալիորեն տարբեր գումարներով:

(iv) **Շուկայական ռիսկ**

Շուկայական ռիսկն Ընկերության եկամտի կամ ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է շուկայական գների, օրինակ՝ արտադրության փոխարժեքների, տոկոսադրույքների և բաժնետոմսերի գների փոփոխությունների հետևանքով: Շուկայական ռիսկի կառավարման նպատակն է կառավարել և հսկել շուկայական ռիսկին ենթարկվածությունը և պահպանել այն ընդունելի սահմանաչափերում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

Ընկերությունը չի կիրառում հեջի հաշվառում շահույթի կամ վնասի փոփոխականությունը կառավարելու համար:

Արժույթային ռիսկ

Ընկերությունը ենթարկվում է արժույթային ռիսկին իր ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթներով արտահայտված փոխառությունների հետ կապված: Այս գործառնություններն հիմնականում իրականացվում են ԱՄՆ դոլարով, եվրոյով և ճապոնական յենով:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության ենթարկվածությունն արժույթային ռիսկին:

հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլարով արտահայտ- ված 2022թ.	Եվրոյով արտահայտ- ված 2022թ.	Յենով արտահայտ- ված 2022թ.	ԱՄՆ դոլարով արտահայտ- ված 2021թ.	Եվրոյով արտահայտ- ված 2021թ.	Յենով արտահայտ- ված 2021թ.
Վարկեր և փոխառություններ	(84,550,734)	(17,231,125)	(3,140,456)	(107,410,756)	(18,349,883)	(4,880,965)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	4,400,113	869,524	-	3,458,453	1,107,467	-
Համախառն ենթարկվածություն	(80,150,621)	(16,361,601)	(3,140,456)	(103,952,303)	(17,242,416)	(4,880,965)

Տարվա ընթացքում կիրառվել արտադրության հետևյալ փոխարժեքները.

ՀՀ դրամով	Միջին փոխարժեք		Սփոթ փոխարժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
1 ԱՄՆ դոլար	434.86	503.20	393.57	480.14
1 եվրո	459.48	595.18	420.06	542.61
1 ճապոնական յեն	3.35	4.58	2.99	4.17

Զգայնության վերլուծություն

Ստորև ներկայացված դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի ողջամտորեն հնարավոր աճը (նվազումը) ԱՄՆ դոլարի, եվրոյի, ճապոնական յենի նկատմամբ կազդեր արտարժույթով արտահայտված ֆինանսական գործիքների չափման վրա և մինչև հարկումը շահույթի կամ վնասի վրա ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ	ԱՃ	Նվազում
	Շահույթ կամ վնաս	Շահույթ կամ վնաս
31 դեկտեմբերի 2022թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	8,015,062	(8,015,062)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն եվրոյի նկատմամբ	1,636,160	(1,636,160)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն յենի նկատմամբ	314,046	(314,046)
31 դեկտեմբերի 2021թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	10,395,230	(10,395,230)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն եվրոյի նկատմամբ	1,724,242	(1,724,242)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն յենի նկատմամբ	488,097	(488,097)

Տոկոսադրույքային ռիսկ

Տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն են ունենում հիմնականում վարկերի և փոխառությունների վրա՝ փոխելով կամ դրանց իրական արժեքը (հաստատուն տոկոսադրույքով պարտք) կամ ապագա դրամական հոսքերը (փոփոխուն տոկոսադրույքով պարտք): Ղեկավարությունը չունի ձևակերպված քաղաքականություն հաստատուն կամ փոփոխուն տոկոսադրույքների նկատմամբ Ընկերության ենթարկվածությունը որոշելու համար: Այնուամենայնիվ, նոր վարկերի կամ փոխառությունների դեպքում ղեկավարությունը հիմնվում է իր դատողությունների վրա որոշելու համար, թե որ տոկոսադրույքը՝ հաստատուն թե փոփոխուն, ավելի բարենպաստ կլինի Ընկերության համար մինչև մարման ժամկետն ակնկալվող ժամանակաշրջանի ընթացքում:

Ենթարկվածությունը տոկոսադրույքային ռիսկ

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերության տոկոսակիր ֆինանսական գործիքների տոկոսադրույքների կառուցվածքը հետևյալն էր.

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2022թ.	2021թ.
Հաստատուն տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	(16,044,713)	(8,285,926)
Ֆինանսական ակտիվներ	3,155,630	3,159,359
	(12,889,083)	(5,126,567)
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	(91,721,666)	(124,692,748)
	(91,721,666)	(124,692,748)

Մասնավորապես, հաստատուն տոկոսադրույքով ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են 13,810,382 հազար դրամ ընդհանուր գումարով հաստատուն տոկոսադրույքով բանկային վարկերը (2021թ-ին՝ 5,953,368 հազար դրամ), որոնց հետ կապված բանկերը հնարավորություն ունեն վերանայել տոկոսադրույքը ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխության դեպքում, և Ընկերությունը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույքի հետ, կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի:

Իրական արժեքի զգայնության վերլուծություն հաստատուն տոկոսադրույքով գործիքների համար

Ընկերությունը չի հաշվառում հատատաուն տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքները որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող: Այդ իսկ պատճառով, հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների փոփոխությունն ազդեցություն չէր ունենա շահույթի կամ վնասի կամ սեփական կապիտալի վրա:

Դրամական միջոցների զգայնության վերլուծություն փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքների համար

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունը 100 բազիսային կետով կավելացներ (կնվազեցներ) շահույթը կամ վնասը (առանց հարկերի) ստորև ներկայացված գումարների չափով: Այս վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես արտարժույթի փոխարժեքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ	Շահույթ կամ վնաս	
	100 բլ աճ	100 բլ նվազում
2022թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(752,121)	752,121
Դրամական հոսքերի զգայնություն (զուտ)	(752,121)	752,121
2021թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(1,022,481)	1,022,481
Դրամական հոսքերի զգայնություն (զուտ)	(1,022,481)	1,022,481

Ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխման և հարակից ռիսկերի կառավարում

Աշխարհում իրականացվում է հիմնական ուղենիշային տոկոսադրույքների ֆունդամենտալ բարեփոխում, որի շրջանակում նախատեսվում է որոշ միջբանկային առաջարկի տոկոսադրույքների (IBORs) փոխարինում այլընտրանքային գրեթե ոչ ռիսկային տոկոսադրույքներով (IBOR բարեփոխում): Ընկերությունն ունի ֆինանսական գործիքներ, որոնց տոկոսադրույքները հիմնված են IBOR-ի վրա, որոնք կփոխարինվեն կամ կբարեփոխվեն այս շուկայական նախաձեռնությունների շրջանակում:

Ընկերությունը համարում է, որ պայմանագրի տոկոսադրույքը դեռ չի փոխարինվել այլընտրանքային ուղենիշային տոկոսադրույքով («բարեփոխված պայմանագիր»), եթե պայմանագրի տոկոսադրույքը հաշվարկվում է այնպիսի ուղենիշային տոկոսադրույքի հիման վրա, որը դեռևս ենթակա է IBOR բարեփոխման:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ IBOR բարեփոխումն այն արժույթների հետ կապված, որոնցով արտահայտված են Ընկերության ֆինանսական գործիքները, հիմնականում ավարտվել է: Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված է Ընկերության ֆինանսական գործիքների IBOR տոկոսադրույքները, նոր ուղենիշային դրույքաչափերը, որոնցով փոխարինվել են կամ փոխարինվում են այդ գործիքները, և փոխարինման կարգավիճակը:

Արժույթ	Ուղենիշային տոկոսադրույքը մինչև բարեփոխումը	Ուղենիշային տոկոսադրույքը բարեփոխումից հետո	Կարգավիճակը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.
ԱՄՆ դոլար	USD LIBOR	SOFR	Ընթացքում է (տես ստորև)

2021թ. մարտին FCA-ն (Ֆինանսական վարքագծի մարմին), որպես Միջմայրցամաքային բորսայի (ICE) կարգավորող (LIBOR-ի լիազորված ադմինիստրատոր), հայտարարեց, որ 2021թ. դեկտեմբերի 31-ից հետո LIBOR-ի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ֆունտ ստերլինգի, եվրոյի և մեկլաբայա և երկամսյա տոկոսադրույքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ԱՄՆ դոլարի համար կամ կոադարի հրապարակվել կամ այլևս չի հանդիսանա ներկայացուցչական: ԱՄՆ դոլարի համար մնացած LIBOR տոկոսադրույքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը կամ կոադարի հրապարակվել կամ այլևս չի հանդիսանա ներկայացուցչական 2023թ. հունիսի 30-ից հետո:

23. Վարձակալություն

(ա) Ընկերությունը՝ որպես վարձակալ

Ընկերությունը վարձակալում է հողատարածք էլեկտրական ենթակայանների համար, գրասենյակային շենքեր և պահեստներ, տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ: Վարձակալության ժամկետը սովորաբար կազմում է 99 տարի հողատարածքի համար և 1-ից 15 տարի՝ մնացած վարձակալված օբյեկտների համար: Այս բոլոր վարձակալությունները դասակարգվել են որպես գործառնական վարձակալություններ՝ ՀՀ ՄՄ 16-ի համաձայն:

Բոլոր վարձակալված հողատարածքների վարձավճարները կախված են կամ հիմքում ընկած ակտիվների կադաստրային արժեքից, կամ հավասար են հողի հարկի գումարին, որոնք չեն արտացոլում շուկայական վարձավճարների փոփոխությունները, ուստի ամսական վարձավճարները ներառված չեն վարձակալության գծով պարտավորության հաշվարկում:

Վարձակալված գրասենյակային շենքերի և պահեստների մեծամասնության համար սկզբնական պայմանագրային ժամկետը լրացել է, ներկայումս այս օբյեկտները վարձակալվում են անորոշ ժամկետով, և այդ վարձակալությունը ցանկացած պահի կարող է չեղյալ համարվել կողմերից յուրաքանչյուրի կողմից՝ այդ մասին մյուս կողմին 3 ամիս առաջ ծանուցելով (ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի դրույթների համաձայն): Վարձակալությունները համարվում են կարճաժամկետ, քանի որ Ընկերությունը չի կատարել վարձակալված օբյեկտների նշանակալի բարելավումներ, և, հետևաբար, չեն գանձվում էական տույժեր այդ պայմանագրերը դադարեցնելու դեպքում: Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ կարճաժամկետ վարձակալությունների հետ կապված:

Տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների մեծ մասի պայմանագրով սահմանված վարձակալության ժամկետը կազմում է 1-ից 3 տարի: Այս վարձակալություններն իրենցից ներկայացնում են կարճաժամկետ վարձակալություններ և/կամ փոքրարժեք ակտիվների վարձակալություններ: Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ այս վարձակալությունների հետ կապված:

Ստորև ներկայացված է այն վարձակալությունների մասին տեղեկատվությունը, որոնց շրջանակում Ընկերությունը հանդես է գալիս որպես վարձակալ:

(i) Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

հազ. դրամ	Հիմնական միջոցներ
2022թ.	
Մնացորդը առ 1 հունվարի	2,091,375
Տարվա մաշվածության գումար	(151,190)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	1,940,185
հազ. դրամ	Հիմնական միջոցներ
2021թ.	
Մնացորդը առ 1 հունվարի	2,293,015
Տարվա մաշվածության գումար	(201,640)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	2,091,375

(ii) **Ճահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ**

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Վարձակալության գծով պարտավորությունների գծով տոկոսներ	205,030	213,279
Կարճաժամկետ վարձակալություններին վերաբերող ծախսեր	435,866	191,548
	640,896	404,827

(iii) **Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարներ**

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ընդամենը դրամական միջոցների արտահոսք վարձակալությունների գծով	303,257	302,275

(բ) **Ընկերությունը՝ որպես վարձատու**

Ընկերությունը վարձակալությամբ հանձնում է իր հենասյունների, սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների մի փոքր մասը: Բոլոր վարձակալությունները դասակարգվում են որպես գործառնական վարձակալություններ վարձատուի տեսանկյունից:

24. Կապիտալ հանձանդություններ

Ընկերությունը կնքում է նոր բաժանորդներին էլեկտրական ցանցին միացնելու մի շարք պայմանագրեր: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս պայմանագրերի գծով հանձնառությունները կազմում էին 2,573,306 հազար դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2,513,709 հազար դրամ):

25. Պայմանական դեպքեր

(ա) **Ապահովագրություն**

Հայաստանում ապահովագրական ծառայությունների ոլորտը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են այլ երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Ընկերությունը չունի ամբողջական ապահովագրական ծածկույթ շենքերի և գործունեության ընդհատման համար, ապահովագրված չեն նաև Ընկերության՝ երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորությունները, որոնք կարող են առաջանալ Ընկերության տարածքում կամ նրա գործունեության հետ կապված տեղի ունեցած պատահարների հետևանքով գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելու արդյունքում: Քանի դեռ Ընկերությունը համապատասխան ձևով ապահովագրված չէ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշ ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) **Դատական վարույթներ**

Ղեկավարությունը գտնում է, որ Ընկերությունը ներգրավված չէ այնպիսի դատական վարույթներում կամ այլ հայցերում, որոնք կարող են էական ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության արդյունքների կամ ֆինանսական վիճակի վրա:

(գ) **Պայմանական հարկային պարտավորություններ**

Հայաստանի հարկային համակարգը, լինելով համեմատաբար նոր, բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատական որոշումների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են, ինչը ենթադրում է տարբեր մեկնաբանություններ: Հարկերը նկատվա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են սահմանել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն առաջադրել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել այլ երկրների ռիսկերի համեմատ շատ ավելի մեծ ռիսկեր: Ղեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանաբար է ճանաչել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի կիրառելի հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատական որոշումների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

26. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ

(ա) Մայր կազմակերպություն և վերջնական հսկող կողմ

Ընկերության անմիջական մայր կազմակերպությունը «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ն է, որը նաև Ընկերության վերջնական մայր կազմակերպությունն է:

Ընկերության վերջնական հսկող անձն է Սամվել Կարապետյանը:

Ընկերության անմիջական մայր կազմակերպությունը չի հրապարակում ֆինանսական հաշվետվություններ:

(բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

(i) Առանցքային ղեկավար անձնակազմի վարձատրությունը

Տարվա ընթացքում առանցքային ղեկավար անձնակազմը ստացել է ստորև ներկայացված վարձատրությունը, որը ներառված է «Անձնակազմի գծով ծախսեր» հոդվածում:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Աշխատավարձ և պարգևավճարներ	914,613	1,015,817

(ii) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

Ստորև ներկայացված են առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ գործարքների ընդհանուր գումարները և մնացորդները:

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը ղեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 ղեկտեմբերի	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	(93,650)	(93,872)	(1,043,733)	(1,046,311)

(գ) Այլ գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
Վաճառված էլեկտրաէներգիա				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	594,733	522,615	62,235	47,841
Վաճառված ապրանքներ				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	3,256	82,405	3,656	400
Գնված էլեկտրաէներգիա				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	(28,619,080)	(60,191,979)	(537,575)	(4,308,956)
Կանխավճար ապրանքների և ծառայությունների համար				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	944,918	4,068,151	1,110,949	3,970,311
Գնված ապրանքներ և ծառայություններ				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	(2,753,024)	(13,692,625)	(130,765)	(236,728)

27. Զափման հիմունքներ

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

28. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կիրառվել է հետևյալ հաշվառման պայմաններում ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար:

(ա) Հասույթ

Բաժանորդների հետ պայմանագրերին վերաբերող ընկերության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 6-ի (դ) կետում:

(բ) Պետական շնորհներ

Պետական շնորհները սկզբնապես ճանաչվում են որպես հետաձգված եկամուտ՝ իրական արժեքով, երբ կա հիմնավոր հավաստիացում, որ շնորհները ստացվելու են և որ ընկերությունը բավարարելու է դրանց կցված պայմանները: Պետական շնորհները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում որպես այլ եկամուտ սխտեմատիկ հիմունքով ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում:

(գ) Ֆինանսական եկամուտ և ֆինանսական ծախսեր

Ընկերության ֆինանսական եկամուտը և ֆինանսական ծախսերը ներառում են.

- տոկոսային եկամուտը,
- տոկոսային ծախսը,
- փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը կամ կորուստը ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գծով:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը ճանաչվում է՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված ապագա դրամական վճարումները կամ մուտքերը գեղչում է ճիշտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը հաշվարկելիս արդյունավետ տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի (եթե ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ:

(դ) Արտարժույթով գործառնություններ

Արտարժույթով գործառնությունները վերահաշվարկվում են դրամի գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են դրամի այդ օրվա փոխարժեքով: Փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը կամ կորուստը դրամային հոդվածների գծով իրենից ներկայացնում է տարբերություն ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի, որը ճշգրտված է ժամանակաշրջանի արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսների և վճարումների մասով, և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով վերահաշվարկված՝ արտարժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի միջև:

Սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով: Արտարժույթի վերափոխարկումից առաջացող տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

(ե) Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտականությունները չափվում են առանց գեղչման և ծախսագրվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելիս: Պարտավորությունը ճանաչվում է այն գումարի չափով, որն ակնկալվում է վճարել որպես կարճաժամկետ դրամական միջոցների տեսքով պարգևավճար, եթե Ընկերությունն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն այդ գումարը վճարել որպես աշխատակցի անցյալ ծառայության արդյունք և կարող է արժանահավատորեն գնահատել պարտականությունը:

(զ) Հարկում

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ուղղակիորեն սեփական կապիտալում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված հոդվածներին:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը հարկի այն գումարն է, որն ակնկալվում է վճարել կամ ստանալ տարվա հարկվող եկամտի կամ վնասի գծով՝ կիրառելով հարկի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և ներառում է նախորդ տարիների համար վճարման ենթակա հարկի գծով ճշգրտումները:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվելու նպատակով որոշվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների համար: Հետաձգված հարկ չի ճանաչվում այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առաջանում են ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման պահին՝ քիզնեսի միավորում չհանդիսացող գործարքի արդյունքում, որն ազդեցություն չունի ո՛չ հաշվապահական և ո՛չ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվ ճանաչվում է չօգտագործված հարկային վնասների, չօգտագործված հարկային զեղչերի և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այն չափով, որով հավանական է, որ Ընկերությունն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այն չափով, որով այլևս հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային օգուտը կիրացվի:

Հետաձգված հարկը չափվում է օգտագործելով հարկի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկի չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կառաջանան կախված այն եղանակից, որով Ընկերությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ակնկալում է փոխհատուցել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Ընկերությունը տվյալ պահին ունի ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և դրանք վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից նույն հարկատուից կամ տարբեր հարկատուներից, որոնք մտադիր են կա՛մ մարել ընթացիկ հարկային պարտավորությունները և ակտիվներ գուտ հիմունքով, կա՛մ իրացնել հարկային ակտիվները և մարել հարկային պարտավորությունները միաժամանակ:

(է) Պաշարներ

Պաշարները չափվում են սկզբնական արժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով: Պաշարների ինքնարժեքը հաշվարկվում է «առաջինը մուտք՝ առաջինը ելք» սկզբունքով և ներառում է պաշարների ձեռքբերման, արտադրության կամ վերամշակման ծախսումները և պաշարները ներկայիս վայր և առկա վիճակի բերելու հետ կապված բոլոր այլ ծախսումները:

Իրացման գուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի ենթադրվող գինն է՝ հանած համալրման և վաճառքը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ ենթադրվող ծախսումները:

(ը) Հիմնական միջոցներ

(i) Ծանաչում և չափում

Հիմնական միջոցների միավորները չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

Սկզբնական արժեքը ներառում է ակտիվի ձեռքբերմանն ուղղակիորեն վերագրելի ծախսումները: Սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է նյութերի արժեքը, ուղղակի աշխատուժի գծով ծախսումները, ակտիվն իր նպատակային օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ ուղղակիորեն կապված ցանկացած այլ ծախսումները, ակտիվի ապատեղակայման և քանդման ծախսումները, ակտիվի գրադեցրած տեղանքի վերականգնման ծախսումները և կապիտալացված փոխառության ծախսումները: Ձեռքբերված համակարգչային ծրագիրը, որը հանդիսանում է համապատասխան սարքավորման ֆունկցիոնալության անբաժանելի մասը, կապիտալացվում է որպես այդ սարքավորման մաս:

Եթե հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետներ ունեցող նշանակալի մասերից, այդ մասերը հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (խոշոր բաղկացուցիչներ):

Հիմնական միջոցի միավորի օտարումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը որոշվում է համեմատելով օտարումից ստացված մուտքերը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի հետ և ճանաչվում է զուտ հիմունքով «այլ եկամուտ/այլ ծախս» հոդվածում շահույթում կամ վնասում:

(ii) Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն դեպքում, երբ հավանական է, որ Ընկերություն կհոսեն այդ ծախսումների հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները:

Հիմնական միջոցների ամենօրյա սպասարկման ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կատարմանը զուգընթաց:

(iii) Մաշվածություն

Հիմնական միջոցների միավորների մաշվածության հաշվարկը սկսվում է դրանց տեղադրման և օգտագործման համար պիտանի դառնալու պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և օգտագործման համար պիտանի դառնալու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի հիման վրա՝ հանած վերջինիս գնահատված մնացորդային արժեքը:

Մաշվածությունը սովորաբար ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների միավորի յուրաքանչյուր մասի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, բանի որ այս մեթոդն ավելի ճիշտ է արտացոլում ակտիվում պարունակվող ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Հոդատարաձքի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Ստորև ներկայացված են հիմնական միջոցների նշանակալի մասերի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար:

- հողատարածք, շենքեր և շինություններ	45-50 տարի
- փոխադրող հարմարանքներ	25 տարի
- սարքավորումներ	25 տարի
- փոխադրամիջոցներ	8 տարի
- համակարգչային սարքավորումներ, տնտեսական գույք	3-8 տարի

Մաշվածության հաշվարկման մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(թ) Ֆինանսական գործիքներ

(i) Ծանաչում և սկզբնական չափում

Առևտրական դեբիտորական պարտքերը սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնավորման ժամանակ: Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են, երբ Ընկերությունը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ:

Ֆինանսական ակտիվը (եթե այն առևտրական դեբիտորական պարտք չէ, որը չի պարունակում ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ) կամ ֆինանսական պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է իրական արժեքով՝ գումարած, շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող հոդվածի դեպքում, գործարքի գծով այն ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը: Ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ չպարունակող առևտրական դեբիտորական պարտքը սկզբնապես չափվում է գործարքի գնով:

(ii) **Դասակարգում և հետագա չափում**

Ֆինանսական ակտիվներ

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Ընկերությունը փոխում է ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը, որի դեպքում փոփոխության ազդեցությունը կրող բոլոր ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգվում են բիզնես մոդելի փոփոխությանը հաջորդող առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի առաջին օրը:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի ներքո, որի նպատակն է պահել ակտիվները պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների վճարումներ են:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները, որոնք չեն դասակարգվում որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, ինչպես ներկայացված է վերը, կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով: Սկզբնական ճանաչման պահին Ընկերությունը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այլապես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ նշանակալիորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Ֆինանսական ակտիվներ. Բիզնես մոդելի գնահատում

Ընկերությունը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի ներքո պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեությունը կառավարելու և ղեկավարությանը տեղեկատվություն տրամադրելու եղանակը: Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարության նպատակն է ապահովել պայմանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի ստացումը կամ իրացնել դրամական հոսքերն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելում պահվող ֆինանսական ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:
- նախորդ ժամանակաշրջաններում ֆինանսական ակտիվների վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, այդ վաճառքների պատճառները և ապագա վաճառքների հետ կապված ակնկալիքները:

Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումը երրորդ կողմերին այնպիսի գործարքներում, որոնք չեն բավարարում ապաճանաչման պայմանները, չի դիտարկվում որպես վաճառք այս նպատակի համար, և Ընկերությունը շարունակում է ճանաչել ակտիվները:

Ֆինանսական ակտիվներ. Գնահատում, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» բաղկացած է փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի և ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար փոխհատուցումից, ինչպես նաև շահույթի մարժայից:

Գնահատելիս, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ, Ընկերությունը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դեպքում գնահատվում է, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այդ պայմանը: Այս գնահատումն իրականացնելիս Ընկերությունը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը կամ ժամկետները,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Ընկերության պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեզրեսի իրավունքի ֆինանսական ակտիվ):

Վաղաժամ մարման պայմանը համապատասխանում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարում հանդիսանալու չափանիշին, եթե վաղավճարման գումարն ըստ էության իրենից ներկայացնում է մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների չվճարված գումարները, որոնք կարող են ներառել պայմանագրի վաղաժամ դադարեցման համար ողջամիտ փոխհատուցում:

Ֆինանսական ակտիվներ. Հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ամորտիզացված արժեքը նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով: Տոկոսային եկամուտը, փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը և արժեզրկումը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական պարտավորություններ. Դասակարգում, հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող և հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Տոկոսային ծախսը և փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտը կամ կորուստը նույնպես ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(iii) Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների փոփոխում

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոփոխվում են, Ընկերությունը գնահատում է, թե արդյոք փոփոխված ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող են («նշանակալի վերափոխում»), ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ՝ իրական արժեքով:

Ընկերությունն իրականացնում է վերափոխման նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, թե արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են վերափոխված կամ փոխարինված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերից: Ընկերությունը գնահատում է վերափոխման նշանակալի լինելը դիտարկելով քանակական և որակական գործոնները հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Ընկերությունը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման համար օգտագործված ուղեցույցին համանման ուղեցույց:

Ընկերությունը եզրահանգում է, որ վերափոխումը նշանակալի է հիմք ընդունելով հետևյալ որակական գործոնները.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխությունը,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխությունը,
- ֆինանսական ակտիվի պայմանների այնպիսի փոփոխությունը, որը հանգեցնում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ հանդիսանալու չափանիշի հետ անհամապատասխանությանը (օրինակ՝ փոխարկման պայմանի ներառումը):

Եթե ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող վերափոխված ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող չեն, վերափոխումը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը: Այդ դեպքում, Ընկերությունը վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը և համախառն հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտումից առաջացող գումարը ճանաչում է որպես վերափոխումից օգուտ կամ կորուստ՝ շահույթի կամ վնասի կազմում: Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը վերահաշվարկվում է որպես վերաբանակցված կամ վերափոխված պայմանագրային դրամական հոսքերի ներկա արժեք, որոնք զեղչվում են ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է վերափոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է վերափոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ վերափոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ վերափոխված պարտավորության դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող են: Այդ դեպքում վերափոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վերափոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության արժեքի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Եթե վերափոխումը (կամ փոխանակումը) չի հանգեցնում ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչմանը, Ընկերությունը կիրառում է այն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, համաձայն որի ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ճշգրտվում է, երբ վերափոխումը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչման, այսինքն, Ընկերությունը ճանաչում է վեափոխման (կամ փոխանակման) արդյունքում առաջացող ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքի ճշգրտումը շահույթում կամ վնասում՝ վերափոխման (կամ փոխանակման) ամսաթվի դրությամբ:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորությունների դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես վերափոխում, եթե բխում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից, օրինակ՝ բանկերի կողմից հաստատուն տոկոսադրույքների փոփոխությունը << ԿԲ-ի հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխությունների արդյունքում, եթե վարկային պայմանագրով բանկերն իրավունք ունեն կատարել նման փոփոխություն և Ընկերությունը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույքի հետ կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի: Տոկոսադրույքի փոփոխությունը մինչև ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքը Ընկերությունը հաշվառում է կիրառելով լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքների համար գործող ուղեցույցը: Սա նշանակում է, որ արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է առաջընթաց:

Ընկերությունն իրականացնում է վերափոխման նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Ընկերությունը եզրահանգում է, որ վերափոխումը նշանակալի է հիմք ընդունելով հետևյալ որակական գործոնները.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխությունը,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխությունը,
- փոխարկման պայմանի ներառումը,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխությունը:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբերվող են, եթե նոր պայմաններով դրամական հոսքերի գեղջված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները՝ առանց ստացված վճարների, և գեղջված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական հոսքերի գեղջված ներկա արժեքից: Եթե պարտքային գործիքների փոխանակումը կամ պայմանների փոփոխումը հաշվառվում է որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճանաչվում է որպես մարումից առաջացող օգուտի կամ կորուստի մաս: Եթե փոխանակումը կամ պայմանների փոփոխումը չի հաշվառվում որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է վերափոխված պարտավորության մնացած ժամկետի ընթացքում:

(iv) Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվը, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը կամ երբ փոխանցում է դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները կամ որում Ընկերությունը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ իր պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են կամ չեղյալ են համարվում կամ ուժը կորցնում են: Ընկերությունը նաև ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ վերափոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորությունից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող են, որի դեպքում վերափոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով:

Ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչման ժամանակ մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վճարված հատուցման (ներառյալ փոխանցված ցանկացած ոչ դրամական ակտիվները կամ ստանձնած պարտավորությունները) միջև տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(v) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում է զուտ գումարն միայն այն դեպքում, երբ Ընկերությունը տվյալ պահին ունի գումարները հաշվանցելու իրազործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և մտադիր է կամ մարել ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները զուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

(ժ) Բաժնետիրական կապիտալ

Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Սովորական բաժնետոմսերի թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսումները ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազեցում՝ առանց հարկերի:

(ի) Արժեզրկում

(i) Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ

Ֆինանսական գործիքներ

Ընկերությունը ճանաչում է կորստի պահուստ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներից ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով:

Ընկերությունն առևտրական դերիտորական պարտքերի գծով կորստի պահուստը չափում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով:

Երբ Ընկերությունը որոշում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր և երբ գնահատում է ակնկալվող պարտքային կորուստները, այն դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորված տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է քանակական և որակական տվյալները, ինչպես նաև Ընկերության անցյալ ժամանակաշրջանների փորձի և պարտքի հիմնավորված գնահատման վրա հիմնված վերլուծությունը: Ապագայամետ տեղեկատվությունը չի ներառվում ֆինանսական ակտիվների կարճաժամկետ բնույթի պատճառով:

Ընկերությունը ենթադրում է, որ տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ, եթե այն ավելի քան 30 օր ժամկետանց է:

Ընկերությունը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով տեղի է ունեցել պարտազանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ բաժանորդն ամբողջությամբ կկատարի պարտքի հետ կապված իր պարտականություններն Ընկերության նկատմամբ, կամ
- ֆինանսական ակտիվն ավելի քան 365 օր ժամկետանց է:

Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներն այն ակնկալվող պարտքային կորուստներն են, որոնք առաջանում են բոլոր հնարավոր պարտազանցման դեպքերից ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում:

Առավելագույն ժամկետը, որը դիտարկվում է ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս, պայմանագրի առավելագույն ժամկետն է, որի ընթացքում կազմակերպությունը ենթարկված է պարտքային ռիսկին:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացում են պարտքային կորուստների հավանականությամբ կշռված պարտքային կորուստների գնահատականը: Պարտքային կորուստները չափվում են որպես բոլոր դրամական պակասուրդների ներկա արժեք (պայմանագրին համապատասխան Ընկերությանը հասանելիք դրամական հոսքերի և Ընկերության կողմից ակնկալվող ստացվելիք դրամական հոսքերի միջև տարբերությունը):

Առևտրական դերիտորական պարտքերի կարճ ժամկետի պատճառով ակնկալվող պարտքային կորուստները չեն գեղջվում:

Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերությունը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, երբ տեղի են ունեցել մեկ կամ մի քանի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները.

- բաժանորդի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, ինչպիսին է՝ պարտագանցումը կամ ավելի քան 90 օր ժամկետանց դառնալը,
- Ընկերության կողմից փոխառության կամ փոխառվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որն Ընկերությունը այլ պայմաններում չէր դիտարկի,
- հավանականությունը, որ բաժանորդը կսնկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի ներկայացում ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով կորստի պահուստը նվազեցվում է այդ ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից:

Դուրսգրում

Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս է գրվում, երբ Ընկերությունը չունի ֆինանսական ակտիվն ամբողջությամբ կամ կամ դրա մի մասը փոխհատուցելու հիմնավոր ակնկալիք: Իր բաժանորդների համար Ընկերությունը կիրառում է համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս գրելու քաղաքականություն ֆինանսական ակտիվի ավելի քան երեք տարի ժամկետանց լինելու դեպքում՝ հիմք ընդունելով նմանատիպ ակտիվների գծով գումարների փոխհատուցման անցյալ ժամանակաշրջանների փորձը: Ընկերությունը չի ակնկալում դուրսգրված գումարների էական փոխհատուցում: Այնուամենայնիվ, դուրսգրված ֆինանսական ակտիվները կարող են դեռևս հանդիսանալ կատարողական գործողությունների առարկա՝ հասանելի գումարների փոխհատուցման հետ կապված Ընկերության ընթացակարգերի հետ համապատասխանությունն ապահովելու համար:

(ii) Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Ընկերության ոչ ֆինանսական ակտիվների, բացառությամբ պաշարների, հաշվեկշռային արժեքը վերանայվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ որոշելու համար, թե արդյոք առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված համարվել: Եթե որևէ այդպիսի հայտանիշ առկա է, գնահատվում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

Արժեզրկման ստուգման նպատակով ակտիվները, որոնց արժեզրկումը հնարավոր չէ գնահատել անհատական հիմունքով, խմբավորվում են ակտիվների փոքրագույն խմբերի, որոնք շարունակական օգտագործման արդյունքում առաջացնում են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից կամ դրամաստեղծ միավորից մեծապես անկախ դրամական միջոցների ներհոսքեր:

Ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես հետևյալ երկու մեծություններից առավելագույնը. օգտագործման արժեք և իրական արժեք՝ հանած վաճառքի ծախսումները: Օգտագործման արժեքը գնահատելիս գնահատված ապագա դրամական հոսքերը գեղջվում են մինչև իրենց ներկա արժեքը՝ օգտագործելով գեղջման մինչև հարկումը դրույքը, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի ընթացիկ շուկայական գնահատումները և ակտիվին կամ դրամաստեղծ միավորին հատուկ ռիսկերը:

Արժեզրկումից կորուստ ճանաչվում է, երբ ակտիվի կամ նրա դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է գնահատված փոխհատուցվող գումարը:

Արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Դրամաստեղծ միավորի (միավորների խմբի) ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը նվազեցնելու նպատակով արժեզրկումից կորուստը բաշխվում է համամասնորեն:

Նախորդ ժամանակաշրջաններում ճանաչված արժեզրկումից կորուստները գնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ բացահայտելու համար, թե առկա է արդյոք որևէ հայտանիշ, ըստ որի արժեզրկումից կորուստը հնարավոր է, որ նվազել է կամ այլևս գոյություն չունի: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է, եթե տեղի են ունեցել փոփոխություններ փոխհատուցվող

գումարը որոշելիս օգտագործված գնահատականներում: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որքանով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չի գերազանցում այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի (առանց համապատասխան մաշվածության կամ ամորտիզացիայի), եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլինի:

(i) Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Հնկերությունը՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, ներկա պահին ունի իրավական կամ կառուցողական պարտականություն, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու համար կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտաձուլում: Պահուստները որոշվում են զեղչելով ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերը զեղչման միջև հարկումը դրույքով, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի ընթացիկ շուկայական գնահատումները և այդ պարտավորությանը հատուկ ռիսկերը: Չեղչի գծով ծախսը ճանաչվում է որպես ֆինանսական ծախս:

(իւ) Վարձակալություն

(i) Ընկերությունը՝ որպես վարձակալ

Ընկերությունը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ և վարձակալության գծով պարտավորություն վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, որը ներառում է վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական գումարը՝ ճշգրտված վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարների մասով, գումարած կրած սկզբնափուլի ցանկացած ուղղակի ծախսումները և հիմքում ընկած ակտիվի ապատեղակայման և քանդման, կամ վերջինիս վերականգնման, կամ դրա զբաղեցրած տեղանքի վերականգնման գնահատված ծախսումները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումները:

Հետագայում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային հիմունքով՝ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև ժամկետի ավարտը, եթե վարձակալությամբ Հնկերությանը չի փոխանցվում հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության իրավունքը վարձակալության ժամկետի ավարտին, կամ եթե ակտիվի օգտագործման իրավունքի արժեքը չի արտացոլում, որ Հնկերությունը կիրառորձի գնման օպցիոնը: Այդ դեպքում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է հիմքում ընկած ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում, որը որոշվում է նույն հիմունքով, որը կիրառվում է հիմնական միջոցների համար: Բացի այդ, օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը պարբերաբար նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով, վերջիններիս առկայության դեպքում, և ճշգրտվում է վարձակալության գծով պարտավորության որոշ վերաչափումների մասով:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է այն վարձավճարների ներկա արժեքով, որոնք չեն վճարվել մեկնարկի ամսաթվին՝ զեղչված վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքով, կամ Հնկերության լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքով, եթե այդ դրույքը չի կարելի հեշտությամբ որոշել: Որպես կանոն, Հնկերությունը որպես զեղչման դրույք կիրառում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը:

Ընկերությունը որոշում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, հիմք ընդունելով տարբեր արտաքին ֆինանսական աղբյուրներից ստացված տոկոսադրույքները, և կատարում է որոշ ճշգրտումներ արտացոլելու համար վարձակալության պայմանները և վարձակալված ակտիվի տեսակը:

Վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ ներառվում են հետևյալ վարձավճարները.

- հաստատուն վճարումները, ներառյալ՝ ըստ էության հաստատուն վճարումները,
- վարձակալության փոփոխուն վճարումները, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, և որոնք սկզբնապես չափվել են՝ կիրառելով մեկնարկի ամսաթվին գործող ինդեքսը կամ դրույքը,
- գումարները, որոնք, ինչպես սպասվում է կվճարվեն մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո և
- գնման օպցիոնի իրագործման գինը, եթե Հնկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրառորձի այդ օպցիոնը, վարձավճարներն օպցիոնով նախատեսված նորացման ժամանակաշրջանի համար, եթե Հնկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրառորձի այդ երկարաձգման օպցիոնը, ինչպես նաև վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքները, եթե Հնկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ վաղաժամ չի դադարեցնի վարձակալությունը:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը չափվում է ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Այն վերաչափվում է, եթե առկա է ապագա վարձավճարների փոփոխություն՝ որպես ինդեքսի կամ դրույքի փոփոխության արդյունք, առկա է մնացորդային արժեքի երաշխիքի շրջանակներում վճարման ենթակա գումարների Ընկերության գնահատականի փոփոխություն, եթե Ընկերությունը փոխում է գնման, երկարաձգման կամ դադարեցման օպցիոնն իրագործելու իր գնահատականը, կամ եթե առկա է վերանայված ըստ էության հաստատուն վարձավճար:

Եթե վարձակալության գծով պարտավորությունը վերաչափվում է այս եղանակով, կատարվում է համապատասխան ճշգրտում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի գծով, կամ գրանցվում է շահույթում կամ վնասում, եթե օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև զրո:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները, որոնք չեն համապատասխանում ներդրումային գույքի սահմանմանը, Ընկերությունը ներկայացնում է հիմնական միջոցների կազմում, իսկ վարձակալության գծով պարտավորությունները՝ վարկերի և փոխառությունների կազմում: Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ փոքրարժեք ակտիվների և կարճաժամկետ վարձակալությունների, այդ թվում՝ փոխադրամիջոցների վարձակալության համար: Այս վարձակալությունների հետ կապված վարձավճարներն Ընկերությունը ճանաչում է գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

29. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ գործում են 2022թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Ընկերությունը վաղաժամ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

(ա) ՖՀՄՍ 16 «Վարձակալություններ»

Փոփոխություններն առաջադրում են հաշվառման նոր մոդել փոփոխուն վճարումների համար և վաճառող-վարձակալներից կպահանջեն վերագնահատել և հնարավոր է նաև վերահաշվարկել 2019թ-ից ի վեր կնքված վաճառքի և հետադարձ վարձակալության գործարքները: Փոփոխությունները գործում են 2024թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է դրանց վաղաժամ կիրառումը: ՀՀՄՍ 8 «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, հաշվապահական հաշվառման գնահատումների փոփոխություններ և սխալներ» համաձայն՝ վաճառող-վարձակալը պետք է կիրառի փոփոխությունները հետընթաց՝ ՖՀՄՍ 16-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվին կամ դրանից հետո կնքված վաճառքի և հետադարձ վարձակալության գործարքների նկատմամբ: Սա նշանակում է, որ այն պետք է որոշակիացնի և վերանայի 2019թ-ին ՖՀՄՍ 16-ի կիրառումից ի վեր կնքված վաճառքի և հետադարձ վարձակալության գործարքները, և հանրավոր է նաև վերահաշվարկի այն գործարքները, որոնք ներառում են փոփոխուն վարձավճարներ:

(բ) Մեկ գործարքից առաջացած ակտիվներին և պարտավորություններին վերաբերող հետաձգված հարկ (ՀՀՄՍ 12 փոփոխություններ)

Փոփոխությունները սահմանափակում են սկզբնական ճանաչման ժամանակ կիրառվող բացառության շրջանակը՝ բացառելու համար այն գործարքները, որոնք առաջացնում են հավասար և հաշվանցվող ժամանակավոր տարբերություններ, օրինակ՝ վարձակալության և ապագործարկման պարտավորությունների դեպքում: Փոփոխությունները գործում են 2023թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Վարձակալությանը և ապագործարկման պարտավորություններին վերաբերող հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները պետք է ճանաչվեն ներկայացված ամենավաղ համադրելի ժամանակաշրջանի սկզբից՝ ցանկացած կուտակային հետևանքը ճանաչելով որպես չբաշխված շահույթի կամ սեփական կապիտալի այլ բաղադրիչների ճշգրտում այդ ամսաթվի դրությամբ: Մյուս բոլոր գործարքների համար

փոփոխությունները կիրառվում են այն գործարքների նկատմամբ, որոնք տեղի են ունենում ներկայացված ամենավաղ ժամանակաշրջանի սկզբից հետո:

Փոփոխությունների կիրառումն ազդեցություն չի ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

(գ) Այլ ստանդարտներ

Ստորև ներկայացված նոր կամ փոփոխված ստանդարտներն ըստ ակնկալիքների նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- Պարտավորությունների դասակարգում ընթացիկ և ոչ ընթացիկ դասերի (ՀՀՄՍ 1-ի փոփոխություններ)
- ՖՀՄՄ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» և ՖՀՄՄ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» փոփոխություններ
- Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության բացահայտում (ՀՀՄՍ 1-ի և ՖՀՄՍ վերաբերյալ գործնական առաջարկներ 2-ի փոփոխություններ)
- Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների սահմանում (ՀՀՄՍ 8-ի փոփոխություններ)
- ՖՀՄՄ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր», ՖՀՄՄ 17 և ՖՀՄՍ 9 սկզբնական կիրառում – Համադրելի տեղեկատվություն

30. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած դեպքեր

2023թ. փետրվարին Ընկերությունը վարկային պայմանագիր է կնքել տեղական բանկի հետ՝ մինչև 10.0 միլիոն ԱՄՆ դոլարի չափով՝ 7,95% տոկոսադրույքով վարկի համար: Վարկի մարման ժամկետը լրանում է 2028թ. փետրվարին: